Kommunfullmäktige

§227 Dnr KS 2023-1797

Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024-2026
Beslut

Kommunfullmäktige antar Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026.

Sammanfattning av ärendet

Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun med förmåga att hantera samhällsstörningar i fred och krig.

Detta kräver ett systematiskt arbete inom kommunen vilket inriktas med antagandet av Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026.

Beslutsunderlag

§235 KS Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024-2026

Beslutande sammanträde

Yttranden

Per Lodenius (C) yttrar sig.

Yrkanden

Andrea Kronvall (SD), Robert Beronius (L) och Milla Rydstrand (MP) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunfullmäktige kan besluta i enlighet med kommunstyrelsens förslag som bifalls av Andrea Kronvall (SD), Robert Beronius (L) och Milla Rydstrand (MP), och finner att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med förslaget.

Beslutet ska skickas till

Samtliga kontor/förvaltningar i Norrtälje kommun Samtliga kommunbolag

NORRTÄLJE KOMMUN

2023-12-18

Samtliga kommunalförbund

Norrtälje kommuns författningssamling

Paragrafen är justerad

Kommunstyrelsen

§235 Dnr KS 2023-1797

Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024-2026
Beslut

Kommunstyrelsen föreslår:

Kommunfullmäktige antar Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del:

1. Uppdra åt kommundirektören att ta fram en Riktlinje för hantering av samhällsstörningar 2024–2026 samt Utbildnings- och övningsplan för civil beredskap 2024–2026.

2. Beslutet gäller under förutsättning att kommunfullmäktige antar Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026.

Sammanfattning av ärendet

Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun med förmåga att hantera samhällsstörningar i fred och krig.

Detta kräver ett systematiskt arbete inom kommunen vilket inriktas med antagandet av Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026.

Beslutsunderlag

§131 KSAU Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024-2026

Beslutande sammanträde

Yrkanden

Lotta Lindblad Söderman (M) yrkar på att under beslutspunkt 2 under Kommunstyrelsen beslutar för egen del att ändra till:

"Uppdra åt kommundirektören att ta fram en Riktlinje för hantering av samhällsstörningar 2024–2026 samt Utbildnings- och övningsplan för civil beredskap 2024–2026."

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunstyrelsen kan besluta i enlighet med kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag tillsammans med Lotta Lindblad Södermans (M) ändringsyrkande, och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med förslaget.

Beslutet ska skickas till

Samtliga kontor/förvaltningar i Norrtälje kommun Samtliga kommunbolag

Samtliga kommunalförbund

Norrtälje kommuns författningssamling

Paragrafen är justerad

Kommunstyrelsens arbetsutskott

§131 Dnr KS 2023-1797

Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024-2026
Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår:

Kommunstyrelsen föreslår:

Kommunfullmäktige antar Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del:

1. Kommundirektören fastställer Riktlinje för hantering av samhällsstörningar 2024–2026 samt Utbildnings- och övningsplan för civil beredskap 2024–2026.

2. Beslutet gäller under förutsättning att kommunfullmäktige antar Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026.

Sammanfattning av ärendet

Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun med förmåga att hantera samhällsstörningar i fred och krig.

Detta kräver ett systematiskt arbete inom kommunen vilket inriktas med antagandet av Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026.

Beslutsunderlag

Plan för Norrtälje kommuns arbete med civilberedskap 2024–2026
Bilaga 1 - Plan för Norrtälje kommuns arbete med civilberedskap 2024–2026
Bilaga 2 - Trygghets- och säkerhetsstrategi, antagen av Kommunfullmäktige, KF §254, den 15 november 2021
Bilaga 3 - Förlängd och justerad överenskommelse för kommunernas krisberedskap 2023
Bilaga 4 - Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018-2020 med revideringar till och med 2023

Beslutande sammanträde

Yrkanden

Andrea Kronvall (SD) yrkar bifall till kommunstyrelsekontorets tjänsteutlåtandes förslag.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunstyrelsens arbetsutskott kan besluta i enlighet med kommunstyrelsekontorets tjänsteutlåtandes förslag, som bifalls av Andrea Kronvall (SD), och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar i enlighet med förslaget.

Beslutet ska skickas till

Samtliga kontor/förvaltningar i Norrtälje kommun Samtliga kommunbolag

Samtliga kommunalförbund

Norrtälje kommuns författningssamling

Paragrafen är justerad

NORRTÄLJE KOMMUN

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: 2023-10-23
Diarienummer: KS 2023-1797

Kommunstyrelsekontoret, Stab- och planeringsavdelningen
Handläggare: Fredrik Sandell
Titel: Säkerhet- och beredskapsstrateg
E-post: Fredrik.sandell@norrtalje.se

Till: Kommunstyrelsens arbetsutskott

Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår:

Kommunstyrelsen föreslår:

Kommunfullmäktige antar Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del:

1. Kommundirektören fastställer Riktlinje för hantering av samhällsstörningar 2024–2026 samt Utbildnings- och övningsplan för civil beredskap 2024–2026.
2. Beslutet gäller under förutsättning att kommunfullmäktige antar Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026.

Sammanfattning av tjänsteutlåtandet

Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun med förmåga att hantera samhällsstörningar i fred och krig.

Detta kräver ett systematiskt arbete inom kommunen vilket inriktas med antagandet av Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026.

Ärendet

Beskrivning

Civil beredskap är samlingsbegreppet för krisberedskap och civilt försvar.

Kommunen ska enligt lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap samt Överenskommelse om kommunernas krisberedskap mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) ta fram ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap under varje mandatperiod.

Styrdokumentet som i Norrtälje kommun benämns Plan för Norrtälje kommuns arbetet med civil beredskap 2024–2026 anger kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med civil beredskap (krisberedskap och civilt försvar) i kommunala förvaltningar, bolag och kommunalförbund. Planen anger vidare inriktning för kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys, kommunens ambitioner i arbetet med det geografiska områdesansvaret samt vilken planering avseende civil beredskap som kommunen ska uppdatera eller utveckla under perioden 2024–2026.

Med anledning av att Sverige sedan 2015 återupptagit planeringen för civilt försvar och att utgångspunkten för arbetet med civilt försvar är krisberedskapen omfattar detta styrdokument även kommunens arbete utifrån Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar mellan MSB och SKR.

Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026 har två underordnade styrdokument; Riktlinje för hantering av samhällsstörningar 2024–2026 samt Utbildnings- och övningsplan för civil beredskap 2024–2026. Benämningarna utgör en kompromiss mellan nationell och lokal innebörd av riktlinje. Riktlinjen ska, trots ordets lokala innebörd, fastställas av kommundirektören för att den effektivt ska kunna utvecklas och anpassas till identifierade behov. Även utbildnings- och övningsplanen ska fastställas av kommundirektören för att öka förmågan att anpassa utbildningar och övningar till identifierade behov, erbjudanden om regionala och nationella utbildnings- och övningsinsatser samt eventuella reella påfrestningar som nedprioriterar utbildnings- och övningsaktiviteter.

Målgruppen för styrdokumentet är Norrtälje kommuns politiker och tjänstepersoner, inklusive bolag och kommunalförbund, samt entreprenörer som anlitas av kommunen. Styrdokumentet är primärt avsett att inrikta arbetet med krisberedskap och civilt försvar. Den mer detaljerade planeringen på verksamhetsnivå i relation till planen, riktlinjen och utbildnings- och övningsplanen ska tas fram av respektive verksamhet.

Planen, riktlinjen och utbildnings- och övningsplanen har utformats utifrån nationella riktlinjer och principer för det svenska krishanteringssystemet samt den lagstiftning och den överenskommelse som styr kommunens arbete relaterat till krisberedskap och civilt försvar.

Lagkrav

I enlighet med lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) samt Överenskommelse om kommunernas krisberedskap mellan MSB och SKR ska kommuner för varje mandatperiod fastställa ett styrdokument för kommunens krisberedskapsarbete.

Koppling till gällande styrdokument

I Mål och budget 2024–2026 fastslås att ett av Kommunfullmäktiges målområden är att Norrtälje ska vara en trygg kommun - i både vardag och kris. Ett av inriktningsmålen inom målområdet är att säkerställa en god kommunal service även vid störningar och kriser. För realiserandet av detta utgör Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026 ett centralt styrdokument. Planen har även central betydelse för kommunens arbete relaterat till kommunens Trygghets- och säkerhetsstrategi, antagen av Kommunfullmäktige, KF §254, den 15 november 2021. Direkt kopplade till planen är de befintliga och uppdaterade dokumenten: Riktlinje för hantering av samhällsstörningar, Utbildnings- och övningsplan för civil beredskap, Reglemente för krisledningsnämnden och Instruktion för kommundirektören.

Planen har vidare koppling till det systematiska säkerhetsarbete som anges i Policy för systematiskt säkerhetsarbete, KF §269, antagen av Kommunfullmäktige den 14 december 2020 och Riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete KS §234, antagen av Kommunstyrelsen den 30 november 2020.

Ekonomiska konsekvenser och riskanalys

Kommunen ska sedan tidigare ha förmåga att upprätthålla den samhällsviktiga kommunala verksamheten utifrån svensk lagstiftning, nationellt gällande överenskommelser mellan MSB och SKR samt de kravnivåer som anges i uppbyggnaden av krisberedskapen och det civila försvaret på lokal, regional och nationell nivå. Dessa krav har relativt stora ekonomiska konsekvenser på den kommunala ekonomin som i nuläget inte är finansiellt planerade. Dessa krav kommer ytterligare öka utifrån det förändrade omvärldsläget.

Ett antagande av Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026 innebär en inriktning av arbetet relaterat till de befintliga och kommande kravställningarna inom ansvarsområdet men medför inga direkta ekonomiska konsekvenser annat än den arbetstid som läggs på planering, utbildning och övning av berörd personal och förtroendevalda.

Förvaltningens analys och slutsatser

För att Norrtälje kommun ska ha förutsättningar att följa svensk lagstiftning, nationellt gällande överenskommelser mellan MSB och SKR samt nå de kravnivåer som anges i uppbyggnaden av krisberedskapen och det civila försvaret på lokal, regional och nationell nivå bedömer Kommunstyrelsekontoret att det är nödvändigt att kommunen antar styrdokumentet Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026.

Vid ett antagande av planen skapas förutsättningar för att systematiskt fortsätta det utvecklingsarbete som behövs och krävs för att uppfylla kommunens ambition att vara en trygg och säker kommun både i vardag och kris samt det ansvar som vilar på kommunen utifrån lagstiftningen och till lagstiftningen kopplade överenskommelser. I dagsläget befinner sig Norrtälje kommun inte på den nivå som krävs. Utifrån identifierade behov i kommunens risk- och sårbarhetsanalys samt erfarenheter utifrån arbetet med pandemihanteringen finns omfattande strukturella- och praktiska utvecklingsbehov inom så väl området krisberedskap som området civilt försvar.

Tidplaner

Kommunfullmäktige behandlar ärendet den 18 december 2023, och vid antagande av planen ska den gälla från 2024-01-01 till och med 2026.

Anette Madsen
Kommundirektör
Kommunstyrelsekontoret

Johan Hernman
Stabs- och planeringschef
Kommunstyrelsekontoret

Bilagor

Bilaga 1 - Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026

Bilaga 2 - Trygghets- och säkerhetsstrategi, antagen av Kommunfullmäktige, KF §254, den 15 november 2021

Bilaga 3 - Förlängd och justerad överenskommelse om kommunernas arbete med krisberedskap 2023
Bilaga 4 - Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018–2020 med revideringar till och med 2023

Beslut skickas till

Samtliga kontor/förvaltningar i Norrtälje kommun
Samtliga kommunbolag
Samtliga kommunalförbund
Norrtälje kommuns författningssamling

NORRTÄLJE KOMMUN

2023-10-24

Ärendenummer/diarienummer: KS 2023–1797

KOMMUNSTYRELSEKONTORET

Plan för Norrtälje kommun arbete med civil beredskap 2024–2026

Sammanfattning

Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun. Kommuns verksamheter ska ha motståndskraft, beredskap och förmåga att hantera samhällsstörningar i fred och under höjd beredskap. När en samhällsstörning inträffar ska kommunen vidta rätt åtgärder i tillräcklig utsträckning för att minimera samhällsstörningens konsekvenser, upprätthålla samhällsviktiga verksamheter samt säkerställa en snar återgång till normalläge. För att lyckas krävs ett systematiskt arbete inom hela kommunen vilket inriktas med Plan för Norrtälje kommunarbete med civil beredskap 2024–2026.

POSTADRESS
Box 800, 761 28 Norrtälje
Kommunstyrelsekontoret

BESÖKSADRESS
Estunavägen 14

KONTAKT
0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

Innehåll

Plan för Norrtälje kommun arbete med civil beredskap 2024–2026 1
Sammanfattning 1
Inledning 3
Omfattning och syfte 3
Bakgrund och nuläge 4
Det som hotar 4
Det som ska skyddas och värnas 5
Principerna om ansvar, likhet och närhet 6
Geografiskt områdesansvar 6
Inriktning och samordning inom kommunen 7
Systematik på central och lokal nivå 7
Den centrala nivån 7
Den lokala nivån 8
Verksamheterna 8
Cheferna 9
Medarbetarna 9
Kommunens inriktnings- och samordningsfunktion 9
Risk- och sårbarhetsanalys (RSA) 9
Systematik i arbetet 10
Resurssättning 11
Uppföljning 11
Prioriterade åtgärdsområden 12
Förstärkning av lednings- och samverkansförmågan 13
Förstärkning av samhällsviktig verksamhet 13
Förstärkning av förmågan att hantera samhällsstörningar 14
Förstärkning av försörjningsberedskapen 14
Förstärkning av informations- och cybersäkerhet samt säkerhetsskydd 14
Förstärkning av invånarnas beredskap och försvarsvilja 15
Förstärkning av förmågan att ge och ta emot stöd 15

Samverkan Stockholmsregionen (SSR) 15

Inledning

Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap handlar om förmågan att förebygga och hantera samhällsstörningar under fred, krigsfara och ytterst krig.

Kommunen ska enligt lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap samt Överenskommelse om kommunernas krisberedskap mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) ta fram ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap under varje mandatperiod. Norrtälje kommuns styrdokument benämns Plan för arbetet med civil beredskap 2024–2026.

Med anledning av att Sverige sedan 2015 återupptagit planeringen för civilt försvar och att utgångspunkten för kommunens arbete med civilt försvar är krisberedskap omfattar planen även kommunens arbete utifrån Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar mellan MSB och SKR.

Civil beredskap är samlingsbegreppet för krisberedskap och civilt försvar.

För att effektivt använda de samlade resurserna till de framträdande behoven ska arbetet med civil beredskap bedrivas inriktat, samordnat och systematiskt.

Arbetet ska ha en tydlig ansvarsfördelning mellan central- och lokal nivå, utgå från gällande nationell- och regional inriktning samt de grundläggande principerna om ansvar, närhet och likhet i utveckling och förvaltning av civil beredskap samt hantering av samhällsstörningar.

Verksamhetens kontinuitetssäkerhet i vardagen ska utgöra grunden för kommunens civila beredskap samtidigt som uppbyggnaden av det civila försvaret ska göras i förhållande till nationellt gällande dimensionerande scenarier.

Omfattning och syfte

Plan för Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap 2024–2026 anger kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med civil beredskap i kommunala förvaltningar, bolag och kommunalförbund. Planen anger vidare inriktning för kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys, kommunens ambitioner i arbetet med det geografiska områdesansvaret samt

vilken planering avseende civil beredskap som kommunen ska uppdatera eller utveckla under perioden 2024–2026.

Planen har två underordnade styrdokument; Riktlinje för hantering av samhällsstörningar 2024–2026 samt Utbildnings- och övningsplan för civil beredskap 2024–2026.

Den mer detaljerade planeringen på verksamhetsnivå i relation till planen, riktlinjen och utbildnings- och övningsplanen ska tas fram av respektive verksamhet.

Syftet med arbetet utifrån planen är att öka kommunens motståndskraft mot samhällsstörningar och kommunens förmåga att upprätthålla verksamheten trots samhällsstörningar i fred och under höjd beredskap.

Bakgrund och nuläge

Det som hotar

Det förändrade säkerhetspolitiska omvärldsläget, den komplexa globala marknaden, en alltmer samhällsutmanande kriminalitet, klimatförändringar med dramatiska konsekvenser och en accelererande teknisk utveckling är några av de utmaningar som prövar såväl kommunens verksamhet som tryggheten och säkerheten i samhället lokalt, regionalt, nationellt och globalt.

Dagens samhällsstörningar är komplexa och genom händelsekedjor kan störning i en avlägsen del av världen påverka lokalsamhället i Norrtälje kommun.

Det kan handla om icke antagonistiska samhällsstörningar som bränder, trafikolyckor, olyckor med farligt gods eller avbrott och störningar i våra olika försörjningssystem för el, elektronisk kommunikation, vatten, livsmedel, avlopp, dagvatten, sopor och transporter. Det kan också handla om naturhändelser som skyfall, översvämningar, stormar, värmeböljor, eller smittsamma sjukdomar. Ett exempel är det vulkanutbrott på Island som 2010 stoppade en betydande del av den globala flygfarten under period.

Antagonistiska hot och gärningar kan utgöras av påverkansoperationer, terrordåd eller väpnade angrepp mot Sverige eller länder i vår närhet. Utifrån kommunens geografiska läge, storlek och förutsättningar kan Norrtälje kommun bli utsatt för olika sorters antagonistiska hot och dåd vilka skulle kunna kan ge allvarliga konsekvenser för både kommunen och regionen.

Utöver kända hot och risker tillkommer sådana som ännu inte är lokalt kända men som ändå kan ge negativa konsekvenser.

Gemensamt för störningarna i dagens samhälle är att de ofta uppstår hastigt, att det kan vara svårt att avgöra om de orsakats på grund av slump, olycksfall eller medvetna antagonistiska handlingar samt att de har direkta eller indirekta konsekvenser på det som ska skyddas.

Oavsett hur samhällsstörningarna ter sig ska kommunen ha motståndskraft och förmåga att flexibelt, resursstarkt och uthålligt stå emot dem för att skydda och värna individens trygghet och säkerhet, samhällets grundläggande värden, kommunens funktionalitet samt miljö och egendom såväl i vardagen, under krisen som under höjd beredskap och krig.

Det som ska skyddas och värnas

Kommunens arbete med civil beredskap ska bedrivas för att skydda och värna individens trygghet och säkerhet, samhällets grundläggande värden, kommunens funktionalitet samt miljö och egendom.

Individens trygghet och säkerhet utgör kärnan i kommunens arbete för motståndskraft och krishanteringsförmåga som direkt eller indirekt handlar om att skydda och värna de individer som bor och vistas i Norrtälje kommun.

Samhällets grundläggande värden, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter, värnas av kommunen och utgör grunden för det förtroende som invånare, besökare och olika aktörer i kommunen ska kunna ha för kommunens verksamheter och myndighetsutövning.

Kommunens funktionalitet upprätthålls genom att kommunens egen verksamhet samt den som utförs av externa verksamheter på uppdrag av kommunen bedrivs kontinuitetssäkert utan driftstörningar, med så få olyckshändelser, skadegörelser och sabotage som möjligt.

De verksamheter som identifierats som samhällsviktiga verksamheter ska fungera och leverera sina tjänster och varor oavsett vilka samhällsstörningar de utsetts för. Med samhällsviktig verksamhet menas verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

Miljö och egendom avser fysisk miljö, biologisk mångfald, värdefulla natur- och kulturmiljöer, kulturarv samt fast och lös egendom. Kommunens arbete för civil beredskap ska förebygga och begränsa skador på miljö och egendom.

Principerna om ansvar, likhet och närhet

De nationellt vedertagna principerna om ansvar, likhet och närhet utgör grunden för den organisatoriska ansvarsfördelningen i vardagsverksamheten samt i utvecklingen- och förvaltningen av krisberedskapen och det civila försvaret. Principerna ska även gälla under och efter hanteringen av en samhällsstörning i fred eller under höjd beredskap.

Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer också har motsvarande ansvar vid störningar i samhället. Aktörer har ett ansvar att agera även i osäkra lägen. Ansvarsprincipen innebär också att aktörer ska stödja och samverka med varandra, detta brukar kallas den utökade ansvarsprincipen.

Likhetsprincipen innebär att aktörer inte ska göra större förändringar i organisationen än vad situationen kräver. Verksamheten ska så långt som det är möjligt fungera på samma sätt som vid normala förhållanden.

Närhetsprincipen innebär att samhällsstörningar ska hanteras där de inträffar och av de som är närmast berörda och ansvariga. Det ska dock inte hindra drabbad verksamhet från att samverka och söka hjälp för att hantera en samhällsstörning.

För att hantera samhällsstörningar trots eventuella gränsdragningsproblem ska kommunens verksamheter genomgående prioritera handling och samverkan före passivitet i hanteringen av samhällsstörningar.

Geografiskt områdesansvar

Norrtälje kommun ska, enligt det geografiska områdesansvaret, verka för att aktörer som bedriver samhällsviktig i det geografiska kommunområdet samverkar för att nå samordning i planeringen av och arbetet med civil beredskap.

Vid samhällsstörningar ska kommunen; kunna stå värd för en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) på lokal nivå för samordning av olika aktörers åtgärder i hanteringen av den aktuella samhällsstörningen, ta initiativ till att en samlad lägesbild tas fram samt verka för att information till allmänheten i samband med hanteringen av samhällsstörningar samordnas.

Inriktning och samordning inom kommunen

För att effektivt använda de samlade resurserna ska Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap bedrivas inriktat, samordnat och systematiskt med en tydlig ansvarsfördelning mellan central- och lokal nivå samt mellan kommunens olika för verksamheter.

Systematik på central och lokal nivå

Norrtälje kommuns arbete med krisberedskap och civilt försvar ska integreras i kommunens ordinarie styr- och ledningsmodell. Arbetet ska bedrivas på såväl central som lokal nivå. Den centrala nivån utgörs av kommunstyrelsen och den lokala nivån utgörs av nämnder och bolagsstyrelser.

Den centrala nivån

Den centrala nivån ska inrikta, samordna, stödja, följa upp och utveckla kommunens samlade arbete med civil beredskap utifrån den samlade kunskapen om de mest framträdande behoven på övergripande nivå.

Kommunfullmäktige har det övergripande ansvaret för kommunens arbete med civil beredskap under fredstid.

Kommunstyrelsen leder och samordnar kommunens verksamhet och ansvarar för att kommunens arbete med civil beredskap genomförs samt att lagstiftningen inom området efterlevs. Under höjd beredskap övertar Kommunstyrelsen det övergripande ansvaret för kommunens ledning.

I de fall en samhällsstörning bedöms vara en så kallad extraordinär händelse kan kommunens krisledningsnämnd ikraftträda enligt lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap samt gällande Reglemente för krisledningsnämnden.

Kommundirektören, är på uppdrag av Kommunstyrelsen, ansvarig för ledning och samordning av kommunens arbete med krisberedskap och civilt försvar vilket bland annat inkluderar kommunens övergripande process för kontinuitetshantering och arbete med risk och sårbarhetsanalyser.

Kommundirektören ansvarar för ledning och samordning av hanteringen av samhällsstörningar som allvarligt påverkar kommunen och dess geografiska område i fredstid och vid höjd beredskap. Vid extraordinära händelser i fredstid är kommundirektören föredragande för krisledningsnämnden och under höjd beredskap för kommunstyrelsen.

Den lokala nivån

Den lokala nivån, nämnderna och bolagsstyrelserna, ska ta ett långtgående ansvar för arbetet med krisberedskap och civilt försvar inom de egna verksamhetsområdena.

I nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhetsplanering ska de formulera egna mål och aktiviteter för att öka motståndskraften och förmågan att hantera samhällsstörningar och upprätthålla verksamheten utifrån de kommungemensamma målsättningarna i Trygghets- och säkerhetsstrategin, Mål och budget, de kommunövergripande riktlinjerna för säkerhet och civil beredskap samt sina verksamhetsspecifika planer för riskhantering, kontinuitetshantering samt risk- och sårbarhetsanalys.

Verksamheterna

Verksamheterna ska säkerställa att arbetet kan bedrivas på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med gällande lagstiftning, förordningar, föreskrifter och andra relevanta riktlinjer, handlingsprogram och anvisningar. Verksamheterna ska säkerställa att det finns kompetenser och resurser tillgängliga i den utsträckning som krävs för att upprätthålla verksamheten tryggt, säkert och störningsfritt även vid samhällsstörningar.

Varje verksamhet ska vidta de åtgärder som krävs för att; minimera att samhällsstörningar uppstår, att konsekvenserna av de samhällsstörningar som ändå uppstår blir som små som möjligt samt att vidtagna åtgärder och dess påverkan på händelseutvecklingen dokumenteras och följs upp för fortsatt förmågeutveckling.

Arbetet med civil beredskap ska bedrivas med utgångspunkt i systematik, genomtänkta och relevanta metoder samt gemensamma mål.

Arbetet ska löpande dokumenteras, följas upp och utvecklas. Rutiner och planer ska vara kända och lättillgängliga i verksamheten.

Utbildning och övning som kompetenshöjande insatser ska utgöra centrala delar av utvecklingsarbetet inom i kommunen.

Mål och aktiviteter ska på ett systematiskt och tydligt sätt leda till utveckling av verksamhetens kontinuitetssäkerhet i vardagen samt förmåga att hantera samhällsstörningar i fred eller under höjd beredskap.

Cheferna

Kommunens alla chefer ska ta ansvar för planering och genomförande av de åtgärder som krävs för att öka den egna verksamhetens kontinuitetssäkerhet utifrån gällande lagstiftning, förordningar, föreskrifter och andra relevanta riktlinjer, handlingsprogram och anvisningar samt principerna om ansvar, närhet och likhet. De ska vidare ta ansvar för att samverka för att nå de gemensamma mål som anges för kommunen.

Medarbetarna

Alla medarbetare i kommunen ska bidra i kommunens arbete genom att uppmärksamma risker och brister i verksamheten och agera förebyggande för att minska dem.

Inträffade tillbud, skador, hot och/eller andra störningar i eller mot verksamheten ska omgående rapporteras enligt angivna rutiner så att nödvändiga åtgärder kan vidtas för att reducera konsekvenserna så mycket som möjligt.

Kommunens inriktnings- och samordningsfunktion

Om en samhällsstörning bedöms vara av en sådan karaktär att den inte kan hanteras effektivt inom den ordinarie organisationen utifrån principerna om ansvar, likhet och närhet kan kommundirektören aktivera kommunens inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) med dess administrativa stöd (ISF-stöd).

ISF har till uppgift att på kommundirektörens uppdrag samordna de olika åtgärder som kommunen eller andra aktörer behöver vidta. ISF tar inte över ansvar eller beslutsmandat från förvaltningskontor, bolag, kommunförbund eller andra aktörer utan har enbart i uppgift att underlätta samordning i hanteringen av aktuell samhällsstörning. ISF utformas utifrån aktuell situations uppfattade behov.

Risk- och sårbarhetsanalys (RSA)

Utgångspunkten för det systematiska trygghets- och säkerhetsarbete är att ha fokus på den verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet. Därför ska trygghets- och säkerhetsarbetet i kommunens alla verksamheter ha aktuella och verksamhetsanpassade risk- och sårbarhetsanalyser (RSA). Även tematiska risk- och sårbarhetsanalyser kan vid behov genomföras för särskilda risker.

Kommunens arbete med RSA ska vara strategiskt, med förankring i förmågeutvecklingen på lång sikt, och operativ stödjande i upprätthållandet av

kommunens leveranser av infrastruktur, tjänster och varor. RSA-arbetet ska vara koordinerat med andra styr- och uppföljningsprocesser.

De verksamhetsspecifika risk- och sårbarhetsanalyserna ska genomföras enligt de centrala anvisningarna som utvecklas. Arbetet och resultatet ska användas för prioritering, inriktning och samordning av åtgärder för att öka kontinuitetssäkerheten hos kommunen i stort, likväl som inom respektive nämnds och bolagsstyrelses ansvarsområde.

Risk- och sårbarhetsanalysen ska utgå från en bedömning av hur kritiska verksamheternas åtaganden är för det som ska skyddas och värnas. Därefter ska nämnder och bolagsstyrelser identifiera hot, risker och sårbarheter i sina respektive verksamheter och löpande vidta åtgärder. Detta för att minska både sannolikheten för att störningar ska inträffa och konsekvenserna om de ändå skulle göra det.

Som ett sista steg ska en beroendeanalys genomföras och kontinuitetsplaner upprättas för kritiska beroenden, som exempelvis, elektricitet, drivmedel och bemanning. Fler steg kan läggas till i kommunens RSA-arbete om det anses relevant för en samlad och ökad förmågeutveckling.

Varje nämnd och bolagsstyrelse ska ha en aktuell och långsiktig handlingsplan för reducering av de mest framträdande riskerna i verksamheten. Åtgärder kopplade till dessa risker ska integreras i verksamhetens ordinarie verksamhetsplanering.

Kommunstyrelsen ska varje mandatperiod ta fram en aggregerad RSA för kommunen som helhet. Den kommunövergripande RSA:n ska baseras på underlagen från nämnder och bolagsstyrelser, men ska ha ett särskilt fokus på övergripande risker. Den övergripande RSA:n ska redovisas i en rapport till Länsstyrelsen i Stockholms län enligt lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Systematik i arbetet

Oavsett åtgärdsområde, åtgärd eller aktivitet utgör systematik i arbetet med civil beredskap nyckeln till möjlig framgång.

I det systematiska arbetet med civil beredskap ska riskhantering, kontinuitetshantering, risk- och sårbarhetsanalyser, omvärldsbevakning,

kommunikation samt samverkan och geografiskt områdesansvar genomsyra och vara integrerade delar i arbetet.

Arbetet ska i så stor utsträckning som möjligt integreras i kommunens ordinarie styr- och ledningsmodell. Nämnder och bolagsstyrelser ska i samband med ordinarie verksamhetsplanering formulera egna mål och aktiviteter utifrån gällande lagstiftning, förordningar, föreskrifter och andra relevanta riktlinjer, handlingsprogram och anvisningar samt principerna om ansvar, likhet och närhet, de kommungemensamma målsättningarna i Mål och budget, Trygghets- och säkerhetsstrategin, de kommunövergripande riktlinjerna för säkerhet och beredskap samt sina verksamhetsspecifika planer för riskhantering, kontinuitetshantering samt risk- och sårbarhetsanalys.

Mål och aktiviteter ska på ett systematiskt och tydligt sätt leda till utveckling av verksamhetens kontinuitetssäkerhet i vardagen samt förmåga att hantera samhällsstörningar i fred eller under höjd beredskap.

Resurssättning

Utifrån principerna om ansvar, likhet och närhet ska verksamheternas arbete med civilberedskap primärt resurssättas inom ramen för verksamheternas ram- eller verksamhetsbudget.

För delar av kommunens centrala arbete med krisberedskap och civilt försvar ges statlig ersättning som ska användas enligt regleringarna i de överenskommelser som träffas nationellt mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Kommungemensamma åtgärder kan efter erforderliga beslut eventuellt finansieras av centrala medel inom ramen för de statliga ersättningarna.

Uppföljning

För att säkerställa att Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap ger den motståndskraft, förmåga att hantera samhällsstörningar och upprätthålla verksamheten som bedöms som nödvändig utifrån nationella, regionala och lokala analyser ska arbetet styras och följas upp inom ramen för kommunens ordinarie styrmodell.

Mål, aktiviteter och uppföljning ska på ett systematiskt och tydligt sätt leda till utveckling av verksamhetens kontinuitetssäkerhet i vardagen samt förmåga att hantera samhällsstörningar i fred eller under höjd beredskap.

Arbetet med civil beredskap ska bedrivas med utgångspunkt i systematik, genomtänkta och relevanta metoder samt gemensamma mål. Arbetet ska dokumenteras, följas upp samt löpande utvecklas. Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till goda beslutsunderlag genom rapportering av lägesbilder, incidenter och samhällsstörningar. Rutiner och planer ska vara kända och lättillgängliga i verksamheten. Utbildning och övning som kompetenshöjande insatser ska utgöra centrala delar av utvecklingsarbetet inom i kommunen.

Prioriterade åtgärdsområden

Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap under 2024–2026 kommer fortsatt att ske utifrån de nationella och regionala krav som anges genom politiska inriktningar, lagar, förordningar och föreskrifter, bestämmelser samt överenskommelser.

För Norrtälje kommun handlar det om att förstärka hela verksamhetens förmåga att upprätthålla leveransen av tjänster och varor genom kontinuitetsplanering och kontinuitetshantering, att kontinuitetssäkra de samhällsviktiga verksamheterna och skapa förutsättningar för inriktning och samordning av lokalsamhällets samlade åtgärder för att hantera samhälls- störningar över hela hotskalan, från olyckor och katastrofer i fredstid till eskalerande gråzonsproblematik, krigsfara och ytterst ett väpnat angrepp mot Sverige eller annat land i vår närhet.

Dimensionerande för Norrtälje kommuns förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet i synnerhet och all verksamhet i allmänhet är de nationella utgångspunkterna för planeringen av totalförsvaret.

Dessa utgörs av FOI:s planeringsscenarion Typfall 4 och Typfall 5 vilka inbegriper krigshandlingar på svenskt territorium. Dessa föregås av typfall 1–3, vilka bland annat inkluderar begränsade väpnade angrepp med fjärrstridsmedel mot civil infrastruktur resulterande i allvarliga konsekvenser för civilbefolkningen.

Utifrån dessa bör de samhällsviktiga verksamheterna inom Norrtälje kommun ha förmåga att upprätthållas helt avskärmat under sju dygn och under minst tre månader ska de samhällsviktiga verksamheterna kunna hantera konsekvenserna av en säkerhetspolitisk kris i Europa och Sveriges närområde som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet.

Under en del av de tre månaderna ska det planeras för att Sverige är i krig och att det pågår krigshandlingar på svenskt territorium med perioder av högintensiva strider och perioder med lägre stridsintensitet. Under de tre månaderna förutsätts

vidare att det råder höjd beredskap och att logistikflödena med omvärlden har begräsningar men inte är helt avbrutna.

Under 2020-talet kommer de strukturella och juridiska skillnader som länge gjorts mellan områdena krisberedskap och civilt försvar att ersättas av ett samlat arbetsområde som dessutom kommer behöva integreras med den vardagliga verksamhetens mindre dramatiska men mer frekventa och diversifierade krav på leveranssäkerhet på en alltmer komplex och osäker marknad.

För att öka motståndskraften och krishanteringsförmågan ska Norrtälje kommun vidta omfattande åtgärder med fokus på att öka kontinuitetssäkerheten i den vardagliga koncernverksamheten, öka krishanteringsförmågan samt accelerera den lokala uppbyggnaden av det civila försvaret i förhållande till nationellt gällande dimensionerande scenarier.

Särskilt fokus ska under perioden ägnas åt nedan angivna åtgärdsområden utifrån laga krav, nationella- och regionala överenskommelser och inriktningar, kommunens risk- och sårbarhetsanalys samt Norrtälje kommuns politiska inriktning.

Förstärkning av lednings- och samverkansförmågan

Norrtälje kommuns förmåga att leda och samordna arbetet inför, under och efter samhällsstörningar med grund i ansvarsprincipen ska förstärkas på central- och lokal nivå inom koncernen för högsta effektivitet. Initialt genom utveckling av gemensamma planer, styrdokument, riktlinjer, rutiner och instruktioner därefter genom utbildning och övning för implementering och skapande av organisatorisk förmåga.

Dimensionerande för kommunens lednings- och samverkansförmåga ska vara krigets krav utifrån nationellt dimensionerande scenarier.

Förstärkning av samhällsviktig verksamhet

De samhällsviktiga verksamheterna behöver systematisera analysen av risker, sårbarheter och beroenden samt genomförandet av åtgärder för att kontinuitetssäkra den egna verksamheten.

Under 2024–2026 ska särskilt fokus ägnas åt att implementera arbetet med risk- och sårbarhetsanalys (RSA) till en grundläggande del i koncernverksamhetens kontinuitetsplanering och kontinuitetshantering. Där ingår:

- Upprätta planer för kommunens krigsorganisation avseende verksamhetsområdena ledning och samordning, omsorgs- och utbildningsverksamhet, livsmedelsförsörjning, prioriterade delar av hälso- och sjukvården samt kommunalteknisk försörjning.
- Genomföra de åtgärder som krävs för att upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten helt avskärmat under sju dygn och därefter på en skälig nivå under ytterligare tre månader.
- Förbereda kommunens stöd till Försvarsmakten inför och vid höjd beredskap och krig.

Förstärkning av förmågan att hantera samhällsstörningar

Koncernverksamheternas förmåga att hantera olika typer av samhällsstörningar ska förstärkas genom åtgärder baserade på risk- och sårbarhetsanalyser, kontinuitetsplanering, kontinuitetshantering, utbildning och övning samt systematiskt lärande genom uppföljning och utvärdering.

Under 2024–2026 ska särskilt fokus ägnas åt att utveckla kommuns förmåga att leda och samordna, sammanställa och rapportera lägesrapporter, bedriva kriskommunikation, kommunicera med stöd av teknik och metodik som tillämpas nationellt och regionalt, utveckla robusta trygghets- och informationspunkter för bruk i fred och under höjd beredskap samt utöva samverkan och ledning under störda förhållanden inklusive förmåga att dela information med robusthet och sekretess.

Förstärkning av försörjningsberedskapen

Koncernverksamheternas tillgång till sina kritiska beroenden ska bli mer robust. Utifrån helhetsperspektivet ska tillgången till de olika beroendena identifieras, prioriteras, säkras och fördelas så att verksamheterna kan upprätthålla sina leveranser av tjänster och varor.

Bemanning av kommunens krigsorganisation ska planeras i syfte att förstärka verksamheternas tillgång till personal i vardag, kris och krig.

Förstärkning av informations- och cybersäkerhet samt säkerhetsskydd

Det systematiska arbetet med informations- och cybersäkerhet samt säkerhetsskydd utgör en särskilt viktig komponent i kommunens kontinuitetssäkring av verksamheterna samt koncernens uppbyggnad av det civila försvaret.

Under 2024–2026 ska Norrtälje kommuns systematiska säkerhetsarbete utvecklas enligt vad som anges i Policy- och Riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete.

Förstärkning av invånarnas beredskap och försvarsvilja

Norrtälje kommuns arbete med civil beredskap för ökad motståndskraft och förmåga att hantera samhällsstörningar handlar om att skydda och värna de individer som bor och vistas i Norrtälje. Samtidigt utgör individens egen beredskapsförmåga och vilja att hjälpa andra grundläggande förutsättningar för att kunna skydda det som ska värnas; individens trygghet och säkerhet, samhällets grundläggande värden, kommunens funktionalitet samt miljö och egendom.

Under 2024–2026 ska Norrtälje kommun öka invånarnas kunskap om det säkerhetspolitiska läget, totalförsvaret samt var och ens ansvar att värna civilbefolkningen, säkerställa samhällsviktiga funktioner och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. Kommunens ska också öka invånarnas kunskap och förmåga att hantera samhällsstörningar i fred och under höjd beredskap.

Förstärkning av förmågan att ge och ta emot stöd

Enligt Regeringens Proposition för Totalförsvaret 2021–2025 är ett av målen för det civila försvaret att det civila försvaret ska bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. För att kunna realisera kommunens stöd till Försvarsmakten inför och vid höjd beredskap ska planer för detta förberedas.

Samverkan Stockholmsregionen (SSR)

Hot och risker såväl som inträffade samhällsstörningar är ofta gränsöverskridande. Norrtälje kommun ingår i Samverkan Stockholmsregionen (SSR) för att skapa trygghet, säkerhet och effektiv hantering av samhällsstörningar i regionen – i vardag, kris och under höjd beredskap. Inom SSR utvecklas och etableras strukturer och rutiner för samordning och inriktning av hanteringen av samhällsstörningar på ett regionalt plan.

Norrtälje kommun ska under 2024–2026 fortsatt aktivt delta och vara pådrivande i utvecklingen av gemensamma arbetssätt samt följa de rutiner och strukturer som fastställs inom SSR för synergier och effektivitet i hanteringen av samhällsstörningar lokalt och regionalt.

I samverkansarbetet inom SSR ingår även att aktörerna ska kunna ge och ta emot stöd i form av resurser och kompetens.

Beslutsnivå och datum	Kommunfullmäktige 2021-11-15 §254
Diarienummer	KS 2021-1430
Ersätter	
Giltighet	Tillsvidare
Ansvar	Trygghets- och säkerhetskontoret

Trygghets- och säkerhetsstrategi

NORRTÄLJE KOMMUN

Innehåll

1 Strategins syfte och funktion ... 1
2 Trygghets- och säkerhetsstrategins utgångspunkter ... 2
Globalt perspektiv ... 2
Nationellt perspektiv ... 4
Nationella mål samt trygghets- och säkerhetsarbeten ... 5
Regionalt perspektiv ... 6
3 Norrtälje kommuns mål och ambitionsnivå ... 8
Fokusområden ... 8
Omfattning ... 13
Resultat och effekter ... 13
Nyckeltal, indikatorer och jämförelsemått ... 14
Målkonflikter ... 15
4 Styrning, uppföljning och koppling till andra styrdokument ... 16
Bilagor ... 17
Fokusområde 1 – Förebygga brott ... 18
Strategisk inriktning i korthet ... 18
Bakgrund och nuläge ... 18
Önskat läge 2030 ... 19
Prioriterade åtgärder ... 19
Verktyg och metoder ... 20
Målkonflikter ... 22
Uppföljning ... 22
Styrdokument ... 22
Detta kan våra invånare göra i det brottsförebyggande trygghetsarbetet ... 22
Skapa trygga och säkra utemiljöer ... 24
Strategisk inriktning i korthet ... 25
Bakgrund och nuläge ... 25
Önskat läge 2030 ... 25
Prioriterade åtgärder ... 26
Målkonflikter ... 29
Styrdokument ... 29
Uppföljning ... 29
Så här kan du som invånare bidra till att vi alla har trygga och säkra utemiljöer ... 30
Trygghet för barn och unga ... 31
Strategisk inriktning i korthet ... 32

Bakgrund och nuläge 32
Önskat läge 2030 33
Prioriterade åtgärder 33
Verktyg och metoder 34
Målkonflikter 36
Uppföljning 37
Styrdokument 37
Så här kan du som invånare i Norrtälje kommun bidra till att stärka de skyddsfaktorer som bidrar till trygghet och förebygger brott hos våra barn och unga.....37
38
Förebygga och avhjälpa olyckor 38
Strategisk inriktning i korthet 39
Bakgrund och nuläge 39
Önskat läge 2030 40
Prioriterade åtgärder 40
Målkonflikter 41
Uppföljning 41
Styrdokument 41
Så här kan du som invånare bidra till att vi förebygga och avhjälpa olyckor.....41
43
Systematiskt säkerhetsarbete.....43
Strategisk inriktning i korthet 44
Bakgrund och nuläge 44
Önskat läge 2030 47
Prioriterade åtgärder 47
Målkonflikter 51
Uppföljning 51
Styrdokument 52
Motståndskraft och krishanteringsförmåga 53
Strategisk inriktning i korthet 54
Bakgrund och nuläge.....54
Önskat läge 2030 58
Prioriterade åtgärdsområden 58
Målkonflikter 61
Uppföljning 62
Styrdokument 62
Så här kan kommunens invånare öka sin motståndskraft och krisberedskap 63

Begreppslista 64

1 Strategins syfte och funktion

Kommunfullmäktige i Norrtälje kommun beslutade[1] i november 2019 om sju målområden som ligger till grund för utvecklingen av kommunen och styrningen av den kommunala verksamheten. Målområdena är formulerade som löften till invånare och företag, och innehåller en långsiktig ambitionsnivå som tar sikte på år 2030.

Trygghets- och säkerhetsstrategin för Norrtälje kommun styr målområdet Trygghet och säkerhet utifrån den beslutade löftesformuleringen i *Mål och budget 2021-23*:

> ”Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun – i både vardag och kris.”

Strategin utvecklar innebörden av löftet, genom att specificera ett antal fokusområden där det önskade läget år 2030 beskrivs och prioriterade åtgärder identifieras. De prioriterade åtgärderna ska vara vägledande för beslut och åtgärder inom trygghets- och säkerhets-området.

Trygghets- och säkerhetsstrategin

- Styr kommunens trygghets- och säkerhetsarbete.
- Beskriver vad som ska åstadkommas till år 2030.
- Klargör prioriterade åtgärdsområden för att leva upp till den av kommunfullmäktige beslutade ambitionsnivån.

Norrtälje kommuns trygghets- och säkerhetsstrategi ska bidra till att kommunens trygghets- och säkerhetsarbete genomförs på ett målinriktat, systematiskt och effektivt sätt, som är mät- och uppföljningsbart. Strategins innehåll ska möjliggöra ökad mätbarhet och ligga till grund för prioriteringar av inriktningsmål inför det årliga arbetet med *Mål och budget* och nämndernas verksamhetsplaner. Strategin verkar också långsiktigt vägledande för planeringsarbetet med kommunens översiktsplan.

[1] KF 2019-11-11 §256

2 Trygghets- och säkerhetsstrategins utgångspunkter

Trygghets- och säkerhetsstrategin utgår från de för Norrtälje kommun relevanta globala, nationella och regionala mål som finns samt de krav som anges i lagar, förordningar, föreskrifter samt överenskommelser avseende trygghets- och säkerhetsområdet, med Norrtälje kommuns ambitionsnivå i fokus:

> ”Norrtälje kommun ska vara Sveriges tryggaste kommun.”

De globala, nationella och regionala målen svarar mot de hot och utmaningar som finns i omvärlden. Dessa beskrivs översiktligt nedan.

Globalt perspektiv

Sverige, och Norrtälje kommun, är nära sammanflätat med omvärlden kulturellt, politiskt och ekonomiskt. Handel över gränserna är en grundval för vår ekonomi. Vårt samhälles välstånd och funktionalitet förutsätter säkra och fria flöden av varor, tjänster och kommunikation.

Sverige är ett öppet, konkurrenskraftigt och högteknologiskt land, fullt integrerat i världsekonomin, och är som sådant väl rustat för att även framöver fullt ut ta till vara globaliseringens möjligheter.

Samtidigt innebär globaliseringen en ökad sårbarhet för direkta och indirekta effekter av omfattande förändringar i världen. Världspolitiken präglas mer än på länge av maktpolitik. Tillbakagången för demokrati, folkrätt, rustningskontroll och multilateralism har fortsatt i en rad regioner. Både den multilaterala, regelbaserade världsordningen och den europeiska säkerhetsordningen, som varit grundpelare för internationell och svensk säkerhet under lång tid, är försvagade. Det säkerhetspolitiska läget utmärks i stället av en hårdnande rivalitet mellan stormakterna. Denna rivalitet utspelas globalt och omfattar idag mer eller mindre alla strategiska sektorer[2]. Hoten kan vara kopplade till klimat, miljö och resursbrist eller väpnade konflikter, våldsbejakande extremism, terrorism, hälsohot, omfattande migration, klimatförändringar, cyberhot, ekonomiska kriser och organiserad brottslighet.

Den försvagade multilaterala och regelbaserade världsordningen gör det svårare att möta globala hot som klimatförändring, ekonomisk tillbakagång och pandemier samt att upprätthålla internationell rustningskontroll och icke-spridning. Sveriges säkerhet påverkas av sammanhållningen och handlingskraften inom FN, EU och Nato samt våra viktigaste samarbetsländer.

Mot denna bakgrund har det blivit ännu viktigare för Sveriges säkerhet och välstånd att det finns en väl fungerande internationell ordning med förutsägbara spelregler. Detta har alltid varit av särskild vikt för mindre stater.

Globala mål samt trygghets- och säkerhetsarbeten

Förenta nationerna (FN) grundades 1945 och består av 193 medlemsländer. Verksamheten delas in i tre block:

- Fred, säkerhet och nedrustning
- Mänskliga rättigheter och demokrati

[2] Omvärldsbeskrivningen grundar sig primärt på den lägesbild som Säkerhetspolisen (Säpo), Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten, (Must) och Försvarets radioanstalt (FRA) presenterar i sina årsrapporter 2021 samt rapporten Kraftsamling – för en stärkt civil beredskap: baserad på MBS:s nationella risk- och förmågebedömning 2021 som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) lämnat.

- Hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning

FN:s medlemsstater enades 1948 om Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och 1989 antog de FN:s konvention om barnets rättigheter. Ur dessa kan flera förhållanden tolkas som grundläggande för trygghet.

År 2015 antog medlemsstaterna Agenda 2030 som innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling. Målen handlar bland annat om att utrota fattigdom, bekämpa klimatförändringar och säkerställa en fredlig och inkluderande värld. Genom arbetet för att nå målen ska samhället uppnå en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling.

Av de 17 globala målen för hållbar utveckling i *Agenda 2030* har följande tydligare kopplingar till kommunens trygghets- och säkerhetsarbete.

- Mål 3 | God hälsa och välbefinnande
- Mål 4 | God utbildning för alla:
- Mål 5 | Jämställdhet:
- Mål 10 | Minskad ojämlikhet:
- Mål 11 | Hållbara städer och samhällen: Städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.
- Mål 16 | Fredliga och inkluderande samhällen: Fredliga samhällen och frihet från våld utgör både ett mål och ett medel för hållbar utveckling. En väl fungerande statsförvaltning med ansvarsfulla institutioner, transparens och rättsstatens principer har alla ett fundamentalt egenvärde. De utgör grund för god samhällsstyrning inklusive korruptionsbekämpning och är viktiga drivkrafter för utveckling.

De övriga globala målen är också relevanta för arbetet med trygghet och säkerhet[3].

Agenda 2030 innehåller också 169 delmål, varav 93 är relevanta för kommunalt arbete enligt en kartläggning gjord av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Sedan år 2016 redovisas årligen statik på kommunnivå i statistikdatabasen *Kolada* av Rådet för främjande av kommunala analyser (RKS)[4].

[3] Mer om Agenda 2030 och de 17 globala målen finner du på regeringens webbplats: https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/agenda-2030-for-hallbar-utveckling/

[4] Kolada är den öppna och kostnadsfria databasen för kommuner och regioner.

Europeiska unionen (EU) är en ekonomisk och politisk union mellan 27 europeiska länder som omfattar politikområden från klimat, miljö och hälsa till utrikes- och säkerhetspolitik, rättsliga frågor och migration. EU har bland annat som mål att erbjuda frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser och bekämpa social utestängning och diskriminering.

EU:s Lissabonfördrag slår fast solidaritetsprincipen inom krisberedskapsområdet. Solidaritetsprincipen innebär att EU:s medlemsländer solidariskt åtar sig att gemensamt mobilisera sina krafter och resurser för att bistå ett enskilt medlemsland som drabbats av en samhällsstörning och efterfrågar hjälp.

EU:s medlemsländer är enligt EU-fördraget skyldiga att hjälpa varandra att hantera samhällsstörningar inkluderande väpnade angrepp på medlemsländerna. Det behöver dock inte vara frågan om militärt bistånd, utan varje land avgör på vilket sätt det vill hjälpa ett annat medlemsland eller ta emot eventuell hjälp.

Nationellt perspektiv

För att det ska vara möjligt att erbjuda trygghet och säkerhet i Sverige behöver vissa grundvärden säkerställas. Dessa är att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet och förmågan att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

Det som kan hota dessa värden delas ofta in i antagonistiska hot (hot som en aktör ligger bakom) och icke-antagonistiska hot (hot som uppstår på grund av en händelse eller samhällsstörning). Hur hoten påverkar oss beror även på om vi har fred eller om vi skulle vara i en krigssituation. Det är idag inte enkelt att göra en så enkel indelning som i fred eller krig, det finns flera exempel runt om i världen som beskrivs som gråzonsproblematik. Gråzonsproblematiken är ett tillstånd mellan fred och krig där ingen av de två definitionerna stämmer helt men inte heller är helt fel.

Antagonistiska hot kan beskrivas på följande sätt: Ryssland och NATO har fortsatt att utöka sina militära aktiviteter i Östersjöregionen, Barents hav och Nordatlanten samtidigt som Kina visat ett ökat strategiskt intresse för Arktis.

Ryssland och Kina genomför antagonistiska aktiviteter riktade mot svenska intressen. Båda länderna kan använda sig av hela spektret av samhällets resurser för att nå sina målsättningar. Metoderna är ofta förnekbara, dolda och tvetydiga.

Rysslands tröskel för att använda militära medel har sänkts över tid och landets ageranden har orsakat ett försämrat säkerhetsläge i Sveriges närområde. Regeringen bedömer att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas samtidigt som de hybrida hoten gör gränsdragningen mellan fred och krig alltmer otydliga.

Cyberattacker är ett allt vanligare verktyg för att destabilisera samhällen och orsaka störningar eller allvarlig skada genom exempelvis avbrott i elförsörjning och transportmedel. Cyberangreppen mot Sverige har intensifierats och brister i myndigheters och företags säkerhetsorganisationer, säkerhetsskydd och digitala system utnyttjas för att ge tillträde till tekniska system som kan utgöra mål för framtida angrepp.

Samtidigt handlar inte alla antagonistiska aktiviteter om att skada Sverige. De kan också syfta till att gynna antagonistens egna intressen.

De icke antagonistiska hoten mot Sverige är många trots att landet ligger i en geografiskt relativt stabil del av världen och att det finns en väl etablerad svensk tradition av skadeförebyggande arbete i samhället. Det kan handla om plötsliga samhällsstörningar som

bränder, trafikolyckor, olyckor med farligt gods eller avbrott och störningar i våra olika försörjningssystem för el, elektronisk kommunikation, vatten, livsmedel, avlopp, dagvatten, sopor och transporter. Det kan också handla om naturhändelser som skyfall, översvämning, storm, värmebölja, torka eller smittsamma sjukdomar.

Samhällets verksamheter, exempelvis vård, skola och omsorg, påverkas alla av ovanstående. Vi påverkas också av andra oönskade händelser. Ur ett nationellt perspektiv är det viktigt att samhället har förmåga att hantera stora och omfattande olyckor. Likaså behöver brott förebyggas och de brott som ändå sker ska klaras ut.

Exempel på andra nationella trygghetssträvanden är den nationella strategin för föräldraskapsstöd[5] utifrån vilken *Myndigheten för familjerätt föräldraskapsstöd* (MFoF) nu arbetar med att ta fram en handlingsplan. Den nationella strategins tyngdpunkt ligger på det universella stödet, det vill säga stöd som riktas till alla föräldrar, men omfattar även riktat stöd till föräldrar vars barn tillhör en riskgrupp eller har akuta problem.

Nationella mål samt trygghets- och säkerhetsarbeten

Mot bakgrund av att det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde försämrats över tid beslutade regeringen 2015 om återupptagen totalförsvarsplanering. I budgetpropositionen för 2021 föreslog regeringen den största satsningen på civilt försvar i modern tid. Vidare antogs en nationell säkerhetsstrategi 2017 och ett nationellt brottsförebyggande program år 2016.

Ambitionen är att motståndskraften inom flera viktiga samhällsfunktioner ska stärkas, särskilt hälso- och sjukvård, livsmedel och dricksvattenförsörjning, transporter, ordning och säkerhet, finansiell beredskap, energiförsörjning samt elektroniska kommunikationer och post. Arbetet med cybersäkerhet och psykologiskt försvar ska intensifieras. Framtidens skydd av civilbefolkningen ska utredas och säkerhetsskyddet stärkas. Den svenska försörjningsberedskapen ska utvecklas och näringslivet ska i ökad utsträckning involveras i arbetet med att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna[6] [7] [8] [9].

För att skydda vårt fria och öppna samhälle, våra demokratiska institutioner och försvara Sveriges gränser krävs det att all samhällsviktig verksamhet, likväl som varje enskild individ får en djupare förståelse för hotbilden och hur den har förändrats i och med samhällsutvecklingen. Hoten är verkliga och finns här och nu. Vår motståndskraft är till stor del beroende av att samhällsviktiga verksamheter fungerar, till exempel dricksvatten- och livsmedelsförsörjning och energiförsörjning[10]. Offentlig verksamhet, branschorganisationer och företag måste därför utveckla sin förmåga att bemöta antagonistiska hot över hela hotskalan för att värna vår suveränitet, demokrati och rättsstat[11].

Brottsförebyggande rådet (Brå) verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. De bidrar med fakta som kan användas i prioriteringar och planering. Folkhälsomyndigheten (Fohm) arbetar för bättre folkhälsa genom att utveckla och stödja samhällets arbete med att främja hälsa, förebygga ohälsa och skydda mot hälsohot.

---

[5] ,Nationell strategi för föräldraskapsstöd (S2018/04678)

[6] Försvarsberedningen (2017), *Motståndskraft Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025*:

[7] Försvarsberedningen (2019), *Värnkraft - Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021-2025.*

[8] Regeringen (2020), *Totalförsvaret 2021–2025, Prop. 2020/21:3*

[9] Regeringen *Utvecklingen av ett modernt totalförsvar*:

[10] Försvarshögskolan (2019), *Förutsättningar för krisberedskap och totalförsvar i Sverige*:

[11] Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), *Samhällets krisberedskap – en introduktion*:

Det finns en förväntan på att alla invånare själva ska ha förmåga att hantera olyckor och kriser, naturligtvis till en viss gräns och under en viss tid. De gemensamma resurserna ska i första hand riktas till samhällsviktig verksamhet och de som inte har förmåga att klara sig själva.

Regionalt perspektiv

Stockholmsregionen är en av Europas mest attraktiva och framgångsrika regioner. Företagandet är starkt, forskningen, utbildningen och innovationsförmågan av högsta klass. En tredjedel av Sveriges ekonomiska tillväxt skapas här. Sett till befolkningsmängd är Stockholm landets största län och även en av Europas befolkningsmässigt snabbast växande regioner. I dagsläget bor ca 2,3 miljoner människor, en femtedel av Sveriges befolkning, i länets 26 kommuner. I Stockholmsregionen föds många barn och länets attraktivitet bidrar också till fortsatt hög inflyttning både från andra delar av landet och från andra delar av världen. Stockholmsregionen är samtidigt, i likhet med många andra växande globala städer, en stad med tydliga sociala och ekonomiska skillnader med påföljande utmaningar.

Stockholmsregionen har också en komplex infrastruktur och transporterna ökar på vägar, järnvägar, i kollektivtrafik och med sjöfart. Små störningar kan få stora konsekvenser, vilket innebär en särskild utmaning för många samhällsaktörer. I huvudstadsregionen finns också flera av landets viktiga funktioner såsom riksdag, regering, statliga myndigheter och annan nationellt samhällsviktig verksamhet vilket ställer ytterligare krav. Stockholmsregionens sammantagna förutsättningar gör att resurser behöver användas effektivt för att kunna upprätthålla viktiga samhällsfunktioner genom hela hotskalan.

Samhällsutmaningarnas omfattning och komplexitet gör att varje enskild aktör har begränsat handlingsutrymme och därför är det av största vikt att samhällsaktörer i regionen har en väl fungerande samverkan. Aktörerna behöver dela information om utmaningar, problem och samverkansbehov för att nå målet om en trygg, säker och störningsfri region. Idag sker en stor del av regionens samverkan gällande krisberedskap inom avtalsorganisationen Samverkan Stockholmsregionen (SSR). Att höja samverkansförmågan bland aktörer med en roll inom Stockholmsregionens krisberedskap, och nu även med viktiga roller i Sveriges totalförsvarsplanering, är ett ständigt och pågående utvecklingsarbete.

Samverkan Stockholmsregionen

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig inom länets geografiska område och ska därmed vara sammanhållande för nödvändig samordning och inriktning av åtgärderna före, under och efter en kris inom länet. Länsstyrelsen har bland annat till uppgift att verka för att minska sårbarheten i samhället, bevaka att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen. Länsstyrelsen ska stödja de regionala aktörerna i deras arbete med krisberedskap i fråga om planering, risk- och sårbarhetsanalyser samt utbildning och övning.

Landstinget Region Stockholm har ansvar för hälso- och sjukvård, kollektivtrafik, regional utveckling och att bidra till kulturlivet i länet. Region Stockholm är en mycket viktig krisberedskapsaktör i länet. Enligt Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ska Region Stockholm erbjuda god hälso- och sjukvård, även i samband med allvarliga händelser och kriser som medfört ett stort antal skadade, smittade och liknande[12]. Regionerna har en betydelsefull roll i säkerhet- och trygghetsarbetet genom sitt ansvar för såväl hälso- och sjukvård som kollektivtrafik. Som ansvarig för hälso- och sjukvårdens olika verksamheter kan de upptäcka och uppmärksamma våld eller annan utsatthet och ska verka för att våldsutsatta erbjuds vård eller hänvisa till stöd- och hjälpinsatser från andra aktörer. Hälso- och sjukvården, inte minst psykiatrin, har också många gånger möjlighet att upptäcka och behandla våldsutövare och personer med missbruk och beroende.

Region Stockholm och Norrtälje kommun äger tillsammans kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje (KSON) som ansvarar för att invånarna i Norrtälje kommun erhåller sammanhållen hälso-, sjukvård och omsorg, inklusive hälsofrämjande och förebyggande insatser. KSON medverkar inom strategins nämnda områden utifrån uppdrag och målgrupper.

[12] Mer om Region Stockholm finner du på deras webbplats: https://www.sll.se/om-regionstockholm/uppdrag-och-ansvar/

3 Norrtälje kommuns mål och ambitionsnivå

Det övergripande målet (se avsnitt 1 Strategins syfte och funktion) bryts i denna strategi ner i sex fokusområden. Inom respektive fokusområde beskrivs det önskade läge som vi vill uppnå till år 2030. Vidare anges ett antal prioriterade åtgärder som ska leda till det önskade läget. De prioriterade åtgärderna ligger till grund för det årliga arbetet med *Mål och budget*.

För att kunna följa och utvärdera åtgärdernas effekter anges mätbara mål, indikatorer och jämförelsemått och nyckelåtgärder inom respektive fokusområde, som ska tillämpas för relevanta uppföljningar inom fokusområdena.

Kommunens mål är att trygghets- och säkerhetsarbetet ska leda till att Norrtälje kommun ska vara Sveriges tryggaste kommun senast år 2030.

För att uppnå målet ska Norrtälje kommun sträva efter att ligga i nationell framkant inom trygghets- och säkerhetsområdet. Det innebär att vi ska kunna jämföra oss med, inspirera och inspireras av andra i vårt trygghets- och säkerhetsarbete inom våra utvalda fokusområden.

Fokusområdena i strategin är utvalda baserat på Norrtälje kommuns specifika förutsättningar, beaktat de globalt, nationellt och regionalt prioriterade trygghets- och säkerhetsfrågorna samt utifrån de krav som anges i lagar, förordningar, föreskrifter samt överenskommelser avseende trygghets- och säkerhetsområdet.

Fokusområden

Trygghets- och säkerhetsstrategin har sex fokusområden:

- Förebygga brott
- Skapa trygga och säkra utemiljöer
- Skapa trygghet för barn och unga
- Förebygga och avhjälpa olyckor
- Systematiskt säkerhetsarbete
- Motståndskraft och krishanteringsförmåga

Dessa beskrivs övergripande i detta avsnitt i strategin och mer ingående i strategins bilagor. I bilagorna beskrivs respektive fokusområde fristående och mer detaljerat.

1. Förebygga brott

Kommunen ska i samverkan med andra aktörer (myndigheter, civilsamhälle och näringsliv) bidra till att minska förekomsten av brott.

Brottslighet är en faktor som bidrar till otrygghet och påverkar invånarnas frihet och livskvalitet. Brott kan vara allt ifrån mindre överträdelser till händelser som är så allvarliga att de påverkar beteenden, att vi till exempel undviker vissa platser eller att vi inte går ut kvällstid. Oro för brott kan leda till en känsla av otrygghet och otrygghet påverkar välbefinnandet.

Utöver brottslighetens effekter på människors trygghet, välmående och livskvalitet innebär brottslighet också kostnader på kort och lång sikt. Brottsligheten kan också leda till att vissa områden blir mindre attraktiva för boende och för näringsidkare.

Kommunen har en viktig och central roll i arbetet med att öka tryggheten och minska brottsligheten i samhället. Inom Norrtälje kommun drivs flera åtgärder och samarbeten som bidrar

till ett kunskapsbaserat lokalt och effektivt brottsförebyggande trygghetsarbete. Arbetet återfinns i flertalet av kommunens verksamheter, exempelvis skola, kultur och fritid, samhällsbyggnad och socialtjänst.

Ett målmedvetet brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete behöver utgå från aktuell information, kartläggningar och orsaksanalyser för att resultera i väl övervägda åtgärder. För att möjliggöra ett sådant agilt förhållningssätt är en långsiktig planering en grundläggande förutsättning. Arbetet inom fokusområdet kräver samverkan och samarbete mellan alla aktörer som kan bidra, såväl inom kommunen som med andra myndigheter, organisationer och företag.

Kommunens ***prioriterade åtgärdsområden*** inom fokusområdet *Förebygga brott* är följande:

- Mobilisering och samverkan för minskning av brott mot person, stöld och rån
- Våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck
- Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet

Exempel på ***verktyg och metoder*** som kan användas för att nå strategins önskade läge inom fokusområdet är:

- Ordningsvakter
- Kamerabevakning
- Lägesbilder för att skapa gemensam förståelse hos berörda aktörer för vad som behöver göras
- Samverkansstrukturer för att samordna verksamheter och skapa synergier
- Information och dialogmöten för invånardelaktighet i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet

2. Skapa trygga och säkra utemiljöer

Kommunen ska vara och uppfattas som en trygg, säker, ren och välskött plats för alla att bo, arbeta och vistas i.

De fysiska miljöerna vi vistas i kan innebära risker som orsakar otrygghet, exempelvis avsaknad av avspärrningar kring grävarbeten eller tillfälliga hinder som personer med synnedsättning har svårt att upptäcka. Vi påverkas också av vår upplevelse av de miljöer vi vistas i. För att kommunen ska uppfattas som en trygg plats behöver såväl de fysiska miljöerna som upplevelsen av dessa utvecklas och underhållas.

Kommunens strategiska målsättning är att utemiljöerna ska uppfattas som trygga, säkra, rena och välskötta.

Säkra utemiljöer syftar dels till att olycksrisker ska undanröjas, dels till att motverka de faktorer som bidrar till brottslighet, exempelvis skymda eller dåligt belysta områden.

Att utemiljöerna ska vara rena och välskötta bidrar till att motverka brottslighet, exempelvis nedskräpning eller klotter, och till en upplevelse av omtanke som ska bidra till en upplevelse av trygghet.

Kommunens ***prioriterade åtgärdsområden*** inom fokusområdet *Skapa trygga och säkra utemiljöer* är följande:

- Belysning av offentliga utemiljöer
- Motverkande av nedskräpning, skadegörelse och klotter
- Samhällsplanering som skapar utemiljöer som bidrar till trygghet

Exempel på ***verktyg och metoder*** som kan användas för att nå strategins önskade läge inom fokusområdet är:

- Klotterpolicy och åtgärder kopplade till denna
- Vuxna på stan enligt Rimbomodellen
- Stadsplanering och samhällsplanering

3. Skapa trygghet för barn och unga

Kommunen ska vara en kommun där inga barn och unga utsätts för brott eller otrygghet, varken i skola eller på fritiden, och där droganvändningen bland unga minskar.

Trygghet är en grundläggande rättighet för alla barn och ungdomar, vilket fastställs i FN:s konvention om barnets rättigheter. För att bli en välanpassad vuxen måste barnets uppväxt präglas såväl av konsekventa och tydliga gränser, som uppmuntran, förståelse och värme.

De första åren i ett barns liv lägger en viktig grund för den psykiska och fysiska hälsan senare i livet. Både sociala och psykologiska faktorer har betydelse. Norrtälje kommun ser det därför både som en självklarhet och en samhällsekonomiskt god investering med tidiga insatser för att förebygga ohälsa bland barn och unga. Förutom föräldrar och andra för barnet viktiga vuxna är kommunens verksamheter som förskola, skola och fritidsverksamhet viktiga aktörer i det förebyggande arbetet.

Kommunen ska verka för att stärka gemenskapen och samspelet mellan barn och föräldrar. Genom att barnen tidigt formar nära relationer med sina vårdnadshavare utvecklar de sina förmågor att känna kärlek, tillit och medkänsla, och de stärker därmed förmågan att själva skapa goda relationer till andra. Detta bidrar även till förbättrad psykisk hälsan hos barn och andra goda effekter, som exempelvis bättre skolresultat, minskad framtida brottslighet och bättre socioekonomiska förutsättningar.

Genom att tidigt förebygga och stärka skyddsfaktorerna runt barn och unga minskar vi risken för att barn och unga utsätts för brott eller otrygghet.

Kommunens ***prioriterade åtgärdsområden*** inom fokusområdet *Skapa trygghet för barn och unga* är följande:

- Trygga skolor
- Trygga fritidsaktiviteter
- ANDTS-förebyggande arbete

Exempel på ***verktyg och metoder*** som kan användas för att nå strategins önskade läge inom fokusområdet är:

- Fältsamordnare
- Föräldraskapsstöd
- Samverkan mellan aktörer
- Systematiskt kvalitetsarbete i skolan
- Trygg skola – trygghetsanalyser och åtgärder
- Nattidrott

4. Förebygga och avhjälpa olyckor

Kommunen ska bidra till att minska antalet olyckor och dess påverkan på människor, miljö och egendom.

Den bästa olyckan är den som aldrig inträffar. Norrtälje kommuns ambition är att arbeta inom samtliga verksamheter och tillsammans med andra aktörer för att hantera risker som kan leda till olyckor.

Detta förebyggande arbete ska genomföras för alla typer av olyckor och i alla skeenden, från initiativ och planering till genomförande, drift och uppföljning.

För de olyckor som ändå inträffar ska kommunen ha förmåga att leda och genomföra effektiva räddningsinsatser.

För mer information beträffande fokusområdet, se *Handlingsprogram för skydd mot olyckor*.

Kommunens ***prioriterade åtgärdsområden*** inom fokusområdet *Förebygga och avhjälpa olyckor* är följande:

- Olycksförebyggande arbete
- Skadeavhjälpande arbete

Exempel på ***verktyg och metoder*** som kan användas för att nå strategins önskade läge inom fokusområdet är:

- Olycksförebyggande perspektiv i all samhällsplanering
- Förebyggande av fallolyckor
- Brandskyddsbehov som en del i biståndsbedömningar
- Utbildning av kommunens elever och medarbetare i första hjälpen och brandskydd
- Säkerställa tillgång till övningsfält för räddningstjänsten
- Utveckla förmåga till räddningstjänst under höjd beredskap

5. Systematiskt säkerhetsarbete

Kommunen ska öka skyddet av kommunens verksamheter, av invånarnas information och ytterst värna om yttrandefrihet och demokrati.

De senaste årtiondenas globala ekonomiska integration utmanas nu av protektionism, åter-nationalisering och isolationism. I flera europeiska länder ökar den politiska fragmenteringen med påföljande samhällelig polarisering och bristande tilltro till rättsstaten och demokratin som grundval för den politiska ordningen. Detta är en allvarlig utmaning, inte minst för de demokratiska samhällena och deras sammanhållning. Denna utveckling har påverkan hur Sverige behöver utveckla och bedriva sitt säkerhetsarbete regionalt men även lokalt på kommunal nivå.

Den interna säkerheten är viktig för att skydda såväl Norrtälje kommun som de personer och organisationer som är beroende av att kommunen kan fortsätta bedriva sin verksamhet. Att vi har ett ändamålsenligt och väl fungerande internt säkerhetsarbete är avgörande för att vi ska kunna upprätthålla förtroendet för kommunen och den kommunala verksamheten. Med säkerhetsarbete avses det systematiska, förebyggande arbete som Norrtälje kommun bedriver för att minimera risken för negativa händelser och begränsa skadan av inträffade negativa händelser inom den kommunala verksamheten.

Norrtälje kommun har tagit fram en ny policy och riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete med målet att Norrtälje kommun ska anta ett inriktningsbeslut i syfte att Norrtälje kommun ska kunna bedriva ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt säkerhetsarbete, samt reglera

samtliga krav på Norrtälje kommuns säkerhetsarbete på ett samlat och enhetligt sätt. Syftet med de inriktande och styrande dokumenten är att tillhandahålla ett tydligt och fastställt underlag för framtagande av enkla, och konkreta anvisningar och rutiner som stödjer medarbetare och leverantörer i det dagliga arbetet.

I *Mål och budget 2020-2022* har Norrtälje kommun med målsättningen ”En trygg och säker kommun – i både vardag och kris”, antagit en bred ansats i arbetet med trygghet och säkerhet. En del i detta är det systematiska säkerhetsarbetet vilket består i informationssäkerhet, säkerhetsskydd, fysisk säkerhet, säkerhet vid upphandling, säkerhet vid rekrytering, incidentrapportering samt skydd mot hot och våld. Kommunens policy och riktlinje har möjliggjort laga efterlevnad i förhållande till flera av de laga krav som existerar, i synnerhet inom områdena informationssäkerhet och säkerhetsskydd.

Norrtälje kommuns systematiska säkerhetsarbete syftar till att skydda:

- Kommunens information och den information som vi hanterar för våra invånare
- Kommunens ekonomiska tillgångar
- Kommunens kulturhistoriska värden
- Kommunens egendom och egendom som vi nyttjar
- Kommunens medarbetare och övriga personer som deltar i vår verksamhet
- Förtroendet för Norrtälje kommun och vårt varumärke

Kommunens ***prioriterade åtgärdsområden*** inom fokusområdet *Systematiskt säkerhetsarbete* är följande:

- Informationssäkerhet
- Skydd av invånarnas information
- Säkerhet för anställda och förtroendevalda

Exempel på ***verktyg och metoder*** som kan användas för att nå strategins önskade läge inom fokusområdet är:

- Samordning
- Utbildning
- Information
- Rådgivning

6. Motståndskraft och krishanteringsförmåga

Kommunen ska hantera störningar och upprätthålla samhällsviktig verksamhet.

Det förändrade säkerhetspolitiska omvärldsläget, den komplexa globala marknaden, en alltmer samhällsutmanande kriminalitet, klimatförändringar med dramatiska konsekvenser och en accelererande teknisk utveckling är några av de utmaningar som prövar såväl kommunkoncernens verksamhet som tryggheten och säkerheten i samhället lokalt, regionalt, nationellt och globalt. Dagens samhällsstörningar är komplexa och genom händelsekedjor kan störning i en avlägsen del av världen påverka lokalsamhället i Norrtälje kommun.

Det kan handla om icke antagonistiska samhällsstörningar som bränder, trafikolyckor, olyckor med farligt gods eller avbrott och störningar i våra olika försörjningssystem för el, elektronisk kommunikation, vatten, livsmedel, avlopp, dagvatten, sopor och transporter. Det kan också handla om naturhändelser som skyfall, översvämningar, stormar, värmeböljor,

eller smittsamma sjukdomar. Antagonistiska hot och gärningar kan utgöras av påverkans-operationer, terrordåd eller väpnade angrepp mot Sverige eller länder i vår närhet. Utöver kända hot och risker tillkommer sådana som ännu inte är lokalt kända men som ändå kan ge negativa konsekvenser. Ett exempel är det vulkanutbrott på Island som 2010 stoppade en betydande del av den globala flygfarten under period.

Gemensamt för störningarna i dagens samhälle är att de ofta uppstår hastigt, att det kan vara svårt att avgöra om de orsakats på grund av slump, olycksfall eller medvetna antagonistiska handlingar samt att de har direkta eller indirekta konsekvenser på det som ska skyddas.

Oavsett hur samhällsstörningarna ter sig ska kommunkoncernen ha motståndskraft och krishanteringsförmåga att flexibelt, resursstarkt och uthålligt stå emot dem för att skydda och värna individens trygghet och säkerhet, samhällets grundläggande värden, kommun-koncernens funktionalitet samt miljö och egendom såväl i vardagen, under krisen som under höjd beredskap och krig.

Kommunens ***prioriterade åtgärdsområden*** inom fokusområdet *Motståndskraft och kris-hanteringsförmåga:*

- Kontinuitetssäkerhet
- Höjd beredskap

Exempel på ***verktyg och metoder*** som kan användas för att nå strategins önskade läge inom fokusområdet är:

- Ledning och planläggning
- Utbildning och övning
- Kontinuitetshantering

Omfattning

Trygghets- och säkerhetsarbetet sker i alla Norrtälje kommuns verksamheter, bolag och förbund. Arbetet ska inte endast uppfylla de regler som finns inom områdena utan ska bedrivas med ambitionen att skapa reella effekter som ger mervärden för invånarna och kommunen.

För att lyckas med dessa ambitioner ska samtliga verksamheter, bolag och förbund ta del av och söka överträffa andra kommuners arbete.

Strategin gäller för hela Norrtälje kommun vilket innebär utmaningar på grund av flera tät-orter, landsbygd och skärgård.

Resultat och effekter

Norrtälje kommun vill år 2030 vara känd som en kommun där de som bor, vistas och verkar i kommunen upplever att de är trygga och säkra. Detta ska omfatta hela kommunen, från stadskärnor till de yttersta öarna i skärgården.

För att uppnå detta ska inte bara kommunens verksamheter arbeta för att uppnå strategins mål, verksamheterna behöver också möjliggöra att invånarna är medvetna om och har för-berett sig för och har förmåga att hantera oönskade händelser.

Nyckeltal, indikatorer och jämförelsemått

Förebygga brott

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Anmälda våldsbrott per 1000 invånare[13]	11,7	6
Anmälda stöld- och tillgreppsbrott per 1 000 invånare[14]	34,6	17

Skapa trygga och säkra utemiljöer

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Upplevd trygghet – Oro/rädsla vid promenad/jogging i naturen[15]	23 %	10 %
Upplevd trygghet – Rädsla och otrygghet kvälls- och nattetid[16]	19 %	10 %

Skapa trygghet för barn och unga

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Andel elever som känner sig trygga i skolan[17]	Flickor 54 % Pojkar 61 %	Flickor 80 % Pojkar 80 %
Andel elever i årskurs 9 som någon gång använt narkotika?[18]	Flickor 6 % Pojkar 5 %	Flickor 3 % Pojkar 2 %

Förebygga och avhjälpa olyckor

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Antal sjukhusvårdade (inskrivna på sjukhus minst ett dygn) till följd av oavsiktliga skador (olyckor) per 1 000 invånare[19]	12,4	6
Antal utvecklade bränder i byggnad per 1 000 invånare[20]	0,49	0,25

Systematiskt säkerhetsarbete

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Antal av kommunens medarbetare som utbildats i informationssäkerhet	Samtliga nyckel-personer	Samtliga med-arbetare

[13] SKR (2021), *Öppna jämförelser - Trygghet och säkerhet 2020*, A3. Anmälda våldsbrott.

[14] SKR (2021), *Öppna jämförelser - Trygghet och säkerhet 2020*, A4. Anmälda stöld- och tillgreppsbrott.

[15] Länsstyrelsen Stockholm (2019), *Nutid & framtid – om Stockholmsregionens utveckling,* Upplevd trygghet vid promenader/jogging i naturen.

[16] Länsstyrelsen Stockholm (2019), *Nutid & framtid – om Stockholmsregionens utveckling,* Upplevd trygghet kvälls- och nattid.

[17] Norrtälje kommun (2019), *TiNK-enkäten*, Fråga: *Känner du dig trygg i skolan?* riktad till elever i årskurs 7.

[18] Norrtälje kommun (2019), *TiNK-enkäten*, Fråga: *Har du någon gång använt narkotika?* riktad till elever i årskurs 9.

[19] SKR (2021), *Öppna jämförelser - Trygghet och säkerhet 2020*, A1. Personskador.

[20] SKR (2021), *Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2020*, A2. Utvecklade bränder i byggnad.

Motståndskraft och krishanteringsförmåga

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2019	Önskat läge 2030
Samverkan och ledning, samlingsindikator som avser kommunens förutsättningar att bedriva samverkan och ledning[21]	9/10	10/10
Geografiskt områdesansvar, samlingsindikator som avser kommunens arbete med att utöva geografiskt områdesansvar[22]	4/5	5/5
Antal verksamheter som kommunerna angivit att de involveras av kommunens risk- och sårbarhetsanalys[23]	10/16	16/16

Målkonflikter

Trygghets- och säkerhetsområdena hanteras av många och olika aktörer och verksamheter. Det finns därför behov av att beskriva gränsdragningar och klargöra ansvarsförhållanden men också behov av att samordna verksamheterna och samverka för att överbrygga gränser och nå gemensamma resultat.

Framgång i dessa områden kräver såväl strukturerat, målstyrt arbete som organisations- och verksamhetsöverskridande nätverkande och samverkan.

I genomförandet kommer det att finnas motstående intressen, exempelvis öppenhet i förhållande till integritetsfrågor, tillgänglighet i förhållande till säkerhet eller sekretess i förhållande till öppenhet och offentlighet.

Arbetet med trygghet och säkerhet kan också påverkas av antagonister. Det kan röra sig om kriminalitet, hot mot politiker eller tjänstepersoner för att påverka demokratin eller verksamheterna samt främmande makt som genomför cyberangrepp. Ett öppet samhälle som bygger på tillit är per definition känsligt för illasinnad påverkan.

[21] SKR (2021), *Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2020*, A9 (a) Krisberedskap.

[22] SKR (2021), *Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2020*, A9 (b) Krisberedskap.

[23] SKR (2021), *Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2020*, A10. Risk- och sårbarhetsanalyser.

4 Styrning, uppföljning och koppling till andra styrdokument

De prioriterade åtgärder som beskrivs i denna strategi används årligen i arbetet med att ta fram och besluta kommande års *Mål och budget* för Norrtälje kommun.

I *Mål och budget* tydliggörs de olika nämndernas egna och gemensamma ansvar för ett antal utvalda inriktningsmål som ska svara mot strategins prioriterade åtgärder. Dessa inriktningsmål revideras därigenom årligen och prioriteringar görs för att effektivt styra och utveckla kommunens samtliga verksamheter inom områdena trygghet och säkerhet. Ambitionen är att inriktningsmålen ska vara tydligt och specifikt formulerade, möjliga att följa och mäta genom ett antal utvalda indikatorer och i möjligaste mån tidsatta. Inriktningsmålen ska vara ambitiösa men realistiska, något som hanteras genom den årliga revideringen.

Inriktningsmålen i *Mål och budget* används i sin tur av nämnder och bolag i framtagandet av deras verksamhets- och affärsplaner.

Inriktningsmålen i *Mål och budget* följs upp årligen, och i den mån det är möjligt även på delårsbasis. Genom uppföljningen i års- och delårsrapporter erhålls indikationer på hur arbetet fortlöper och ger underlag för eventuella omprioriteringar i styrningen av verksamheterna för att målen ska nås.

Inom flera av fokusområdena finns redan beslutade policyer, strategier, program eller planer som i vissa fall styr och/eller vägleder verksamheten mer specifikt inom respektive fokusområde än vad denna strategi gör. Trygghets- och säkerhetsstrategin utgör grunden för kommunens systematiska trygghets- och säkerhetsarbete och verkar därför också som paraply till övriga styrdokument.

Trygghets- och säkerhetsstrategin ska utgöra underlag vid framtagande av kommande strategier, planer och policyer med påverkan på trygghet- och säkerhet. Strategin ska också utgöra underlag vid framtagande exempelvis investeringsbeslut samt underhålls- och skötselplaner inom den kommunala förvaltningen.

Bilagor

Fokusområden

- Förebygga brott
- Skapa trygga och säkra utemiljöer
- Trygghet för barn och unga
- Förebygga och avhjälpa olyckor
- Systematiskt säkerhetsarbete
- Motståndskraft och krishanteringsförmåga

Fokusområde 1 – Förebygga brott

Kommunen ska i samverkan med andra aktörer (myndigheter, civilsamhälle och näringsliv) bidra till att minska förekomsten av brott.

Strategisk inriktning i korthet

- Norrtälje kommun ska vara Sveriges tryggaste kommun, den ska vara en trygg, säker och välskött kommun att bo, vistas och verka i.
- Ett målmedvetet brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete behöver utgå från aktuell information, kartläggningar och orsaksanalyser.
- I Norrtälje kommun bedrivs ett systematiskt samarbete och åtgärder i samverkan för att öka tryggheten och minska brottsligheten i hela kommunen.
- Det brottsförebyggande arbetet sker i samverkan med polis, förvaltningar, näringsliv och civilsamhälle.

Bakgrund och nuläge

Att förebygga brott är ett självklart uppdrag för att Norrtälje ska vara en trygg, säker och välskött kommun att bo, vistas och verka i.

Brottslighet och otrygghet hänger ofta ihop och det påverkar invånarnas frihet och livskvalitet. Brott kan vara allt ifrån mindre överträdelser till händelser som är så allvarliga att de påverkar beteenden, som att vi inte vill gå till vissa platser eller att vi håller oss helt inne på kvällstid. Oro för brott kan leda till en känsla av otrygghet och otrygghet påverkar vårt välbefinnande.

Utöver brottslighetens effekter på människors trygghet, välmående och livskvalitet innebär brottslighet också kostnader på kort och lång sikt. Brottsligheten kan också leda till att vissa områden blir mindre attraktiva för boende och för näringsidkare.

Kommunen har en viktig och central roll i arbetet med att öka trygghet och minska brottslighet i samhället. Inom Norrtälje kommun finns ett flertal verktyg som bidrar till ett effektivt och kunskapsbaserat lokalt brottsförebyggande arbete. Arbetet återfinns såväl i skola och socialtjänst som i arbetet med att utveckla en ren, attraktiv och trygg miljö i hela kommunen.

Det är viktigt att bedriva ett målmedvetet brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete som utgår från aktuell information, kartläggningar, orsaksanalyser och väl övervägda åtgärder samt tydligt understryka vikten av en långsiktig planering och samverkan och samarbete internt i kommunen samt med externa aktörer.

Inom det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet används en rad olika begrepp. För att tydliggöra beskrivs ett antal av dessa i en bilaga sist i dokumentet.

Kommunens brottsförebyggande arbete ska utgå från de lagar, förordningar, överenskommelser, regler samt allmänna råd och föreskrifter som gäller. Det finns i dagsläget ingen lagstiftning som reglerar kommunens brottsförebyggande arbete men regeringens utredning (SoU 2021:49) fastslår att alla kommuner kan och bör åläggas att göra vad de kan för att förebygga brott, men att det inte handlar om att vidta vissa specifika brottsförebyggande åtgärder utan om att arbeta med och ta ansvar för de brottsförebyggande frågorna på ett sätt som främjar effektivitet i samhällets samlade brottsförebyggande arbete. Utredningen föreslår att det införs en ny lag som anger vilka krav som ställs på kommunerna.

Socialtjänstlagen (2001:453), skollagen (2010:800) och plan- och bygglagen (2010:900) är exempel på lagar som har stor betydelse för kommunernas brottsförebyggande arbete. Dessa lagar innehåller redan såväl övergripande bestämmelser, som innefattar ett brottsförebyggande perspektiv, som mer specifika bestämmelser av direkt betydelse för arbetet.

Önskat läge 2030

År 2030 upplever ingen i Norrtälje kommun en oro för att utsättas för någon typ av brott, oavsett om det rör sig om stöld eller rån, våld i någon form eller något sammanhang eller att utsättas för bedrägerier.

Alla kan fritt och utan rädsla uttrycka sina åsikter utan oro för effekter från radikalisering, extremism eller förtryck.

Det övergripande målet för Norrtälje kommuns brottsförebyggande trygghetsarbete är att öka den upplevda tryggheten samt att minska utsattheten för alla typer av brott och att långsiktigt bekämpa alla former av radikalisering, extremism och förtryck.

Prioriterade åtgärder

Följande åtgärder är prioriterade:

- Mobilisering och samverkan för minskning av brott mot person, stöld och rån med fokus mot vardagsbrottslighet och ordningsstörningar för att öka den upplevda tryggheten samt att minska utsattheten för brott.
- Motverka våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck.
- Motarbeta våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet för att skydda och värna vår demokratiska värdegrund.

Dessa prioriterade åtgärder omhändertas långsiktigt, kunskapsbaserat och bedrivs systematiskt. Arbetet grundas i befintlig kunskap och forskning samt erfarenheter från genomförda åtgärder, kontinuerliga uppföljningar från berörda verksamheter samt lägesbildsarbete. Trygghetsarbetet ska vara en naturlig och integrerad del i alla styrnings- och verksamhetsstrukturer i kommunen oavsett egen verksamhet eller extern aktör.

Kommunen ska hela tiden arbeta proaktivt genom att vidta åtgärder för att främja trygghet, öka människors delaktighet, förutse och förebygga rädsla, oro, brott och skada på person, miljö och egendom.

Det långsiktiga trygghetsarbetet samt det brottsförebyggande arbetet ska ske i nära samarbete mellan kommunens alla verksamheter och i samverkan med civilsamhälle, närings- och föreningsliv samt övriga myndigheter och organisationer. Detta i syfte att säkerställa hög delaktighet i samhällsutvecklingen, identifiera utmaningar samt möjliggöra synergieffekter för ökad trygghet och säkerhet.

Arbetet utformas så att det bidrar till att öka och stärka medborgarnas tillit till kommunen. Allt arbete baseras på transparens och kommunikation. Det brottsförebyggande trygghetsarbetet inkluderar såväl social som situationell brottsprevention. I social prevention ingår arbete mot våldsbejakande extremism samt våld- och drogförebyggande arbete. I situationell prevention innefattas arbete med ny-, om- och tillbyggnad, belysning, beskärning av skymmande växtlighet samt skadeförebyggande.

Verktyg och metoder

Samverkan och samordning

Det brottsförebyggande trygghetsarbetet ska ske i nära samarbete mellan kommunens alla verksamheter och i samverkan med civilsamhälle, närings- och föreningsliv samt övriga myndigheter och organisationer. Detta i syfte att säkerställa hög delaktighet i samhällsutvecklingen, identifiera utmaningar samt möjliggöra synergieffekter för ökad trygghet och säkerhet.

Norrtälje har sedan 2011 samlat ledning och samordningen av det brottsförebyggande trygghetsarbetet genom Trygg i Norrtälje kommun (TiNK) med syftet att skapa bättre samverkan och effektivitet i arbetet. TiNK driver en rad plattformar för samverkan och samordning, exempelvis områdesgrupper och TiNK-råd.

Våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck

Arbetet mot våld i nära relation samt mot hedersrelaterat våld och förtryck baseras på att strategiskt samordna och förmedla kunskapsstöd och information. Målsättningen är att upptäcka våldet tidigt och att ge både de utsatta, anhöriga samt utövarna möjlighet att hitta rätt stöd och hjälp på ett snabbt, enkelt och tillgängligt sätt.

Då arbetet involverar flera aktörer bedrivs mycket verksamhet i samverkansplattformar, exempelvis *Kvinnofridsnätverket*, *Nätverk för våld i ungas nära relation* och *Nätverk för utbildare i webbutbildning om våld*.

Det förebyggande arbetet innebär bland annat att strategiskt planera, samordna och lansera lokala, regionala och nationella kampanjer kring våld i nära relationer lokalt i vår kommun. Kampanjerna sprids även via sociala medier som delas av andra organisationer och verksamheter.

I Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtäljes (KSON) uppdrag och målgrupp ingår årliga uppföljningar av vårdgivare och utförare för att kvalitetssäkra hur avtalspartners arbetar med att förebygga våld i nära relationer.

Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Med våldsbejakande extremism avses vit makt-rörelser, den autonoma miljön samt den islamistiska miljön.

I Norrtälje kommun finns det sedan många år en strategi, struktur och målsättning för det brottsförebyggande trygghetsarbetet. En handlingsplan mot våldsbejakande extremism hjälper kommunen att höja kunskapsnivån hos personal och invånare samt ökar möjligheten till tidig upptäckt av ungdomar i riskzon.

Regeringen har de senaste åren intensifierat sitt arbete för att värna om demokratin mot våldsbejakande extremism. 2014 startade den Nationella samordnaren sitt uppdrag och kring detta arbete finns tillgång till ett kansli vars uppdrag är att stödja och stärka samverkan både lokalt och nationellt.

Att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism är av avgörande betydelse för att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället. För att göra detta krävs ett väl fungerande, långsiktigt samordnat samarbete mellan de aktörer som på olika sätt berörs av frågan.

Trygg i Norrtälje Kommun leder det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism i form av ett nätverk. I nätverket deltar kontaktpersoner från förvaltningarna, myndigheter, polisen, föreningar och företag. De medarbetare som arbetar nära ungdomar har störst möjlighet att se tidiga tecken på radikaliseringar. Nätverket träffas kontinuerligt för att samordna aktiviteter såsom utbildningar och kompetenshöjande insatser både externt och internt i kommunen. Nätverket ansvarar för att omvärldsbevaka läget och sprider relevant information både internt och externt i kommunen.

Ordningsvakter

I Norrtälje kommun arbetar ordningsvakter på uppdrag av kommunen och i samverkan med Polisen. Ordningsvakterna arbetar inom ett så kallat LOV3-område[24] som sträcker sig över stora delar av Norrtälje stadskärna, Hallstaviks centrum och busstorg samt Rimbo centrum och busstorg. Ordningsvakterna arbetar främst som en trygghetsskapande funktion.

Kamerabevakning

Norrtälje kommun använder sig av trygghetskameror både inomhus och utomhus. Kameror används dels för att förebygga brott, dels för att kunna hjälpa Polisen i det brottsutredande arbetet.

Lägesbilder och andra underlag för insatser

Effektiv samordning för trygghet (EST) är ett systematiskt arbetssätt som bygger på kunskapsbaserad brottsprevention. Målet är att minska och förebygga brott och otrygghet genom tidiga insatser när problem uppstår eller är på väg att kunna inträffa. Arbetssättet går ut på att samla in och sprida information om brott och otrygghet i det offentliga rummet. Informationen hämtas från rapportörer från flera orter i kommunen och samlas in veckovis till en gemensam lägesbild som analyseras av de samverkande aktörerna såsom fastighet, socialtjänsten, näringslivet, räddningstjänsten och polisen.

Kommunens invånare kan också via appen Tyck till, felanmäla och anmäla otrygga platser runt om i kommunen. Man kan också anmäla fel på fastigheter och gator, parker och torg. All information som kommer in omhändertas i lägesbildsarbetet.

Informationsinhämtning till underlag för prioritering och planering sker på flera sätt. Sedan 2011 erbjuds alla elever i grundskolans årskurs 7 och 9 samt studerande under andra året på gymnasiet i Norrtälje kommun, att genomföra TiNK-enkäten. Enkäten är en undersökning som omfattar flera områden så som bl.a. ANDTS, psykisk hälsa, trygghet och brott. Syftet med undersökningen är att göra en kartläggning och få en lägesbild över våra ungdomars vanor och upplevelser inom dessa områden.

Polisen genomför en *Trygghetsundersökning* som ska svara på om det brottsförebyggande arbetet har effekt och vad som behöver göras annorlunda eller mer eller mindre av. Följande huvudområden ingår i enkätfrågorna:

- Problem i området
- Utsatthet för: fysiskt våld, hot, stölder, skadegörelse och bedrägeri
- Trygghet
- Anmälan om brott

[24] Enligt lagen (1980:578) om ordningsvakter 3 §.

Medborgarlöften

Kommunen och Polismyndigheten samarbetar för att Norrtälje ska vara en trygg och säker kommun. Detta utvärderas löpande och nya målsättningar sätts. Polisen tillsammans med kommunrepresentanter, genomför medborgardialoger och efter analys av lokal lägesbild sammanställs Norrtälje kommuns och Polismyndighetens medborgarlöften.

Uppföljning och avstämning av medborgarlöften och planerade aktiviteter sker vår och höst.

Målkonflikter

Vi behöver få till en mycket god samverkan och dialog mellan olika verksamheter, enheter och organisationer i vår kommun för att utöka och effektivisera våra resurser. Trygghets-frågan med fokus på det brottsförebyggande arbetet, är ett prioriterat område i Norrtälje kommun, men den är dock inte den enda. När vi måste ge avkall på ett mål för att nå ett annat, föreligger det en målkonflikt som kräver vägval som innebär att en uppoffring sannolikt behöver göras. Inte sällan när det kommer till att göra en prioritering av det långsiktiga resultatet.

Att arbeta långsiktigt med både trygghetsfrämjande och brottsförebyggande frågor, är i längden det mest socioekonomiskt hållbara. Det kommer därför krävas en ständigt pågående dialog om detta i våra tvärsektoriella samverkansplattformar.

De nyckeltal och/eller indikatorer som ska användas för uppföljning inom fokusområdet är:

Uppföljning

De nyckeltal och/eller indikatorer som ska användas för uppföljning inom fokusområdet är:

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Anmälda våldsbrott per 1000 invånare[25]	11,7	6
Anmälda stöld- och tillgreppsbrott per 1 000 invånare[26]	34,6	17

Styrdokument

Nedanstående är exempel på andra styrdokument som är relevanta för fokusområdet.

- Lokal överenskommelse avseende brottsförebyggande arbete mellan Norrtälje kommun och lokalpolisområde Norrtälje 2019-2024
- Handlingsplan för arbetet mot våld i nära relationer
- Medborgarlöfte Norrtälje kommun

Detta kan våra invånare göra i det brottsförebyggande trygghetsarbetet

Flertalet brott som drabbar människor begås i deras närmiljö. Därför är ett lokalt brett engagemang nödvändigt för att brott ska kunna bekämpas både på kort och på lång sikt.

Framgångsrikt brottsförebyggande arbete i en kommun bygger på att alla goda krafter i samhället samverkar. Det är allas vårt ansvar att vårda och värna vår kommun. Den sociala kontrollen och invånarnas engagemang i olika trygghetsfrågor räcker en bra bit på vägen.

[25] SKR (2021), *Öppna jämförelser - Trygghet och säkerhet 2020*, A3. Anmälda våldsbrott

[26] SKR (2021), *Öppna jämförelser - Trygghet och säkerhet 2020*, A4. Anmälda stöld- och tillgreppsbrott

- Vara aktiv inom Vuxna på byn.
- Delta i grannsamverkan.
- Genomföra trygghetsvandringar tillsammans med kommunens representanter.
- Göra kommunens medarbetare uppmärksammade på otrygga platser, dålig belysning, klotter och nedskräpning genom Tyck till-appen, e-post eller telefonsamtal.

Skapa trygga och säkra utemiljöer

Kommunen ska vara och uppfattas som en trygg, säker, ren och välskött plats för alla att bo, arbeta och vistas i.

Strategisk inriktning i korthet

- I kommunens planering av ny bebyggelse beaktas och omhändertas trygghets- och säkerhetsperspektiven.
- Identifierade orsaker som bidrar till otrygghet åtgärdas i en hållbar takt.
- Kommunens offentliga platser har belysning som bidrar till trygghet och förebygger brott.
- Nedskräpning sker inte eftersom kommunens invånare tar stort ansvar för vår gemensamma miljö. Där nedskräpning ändå sker städas det snabbt bort.
- Skadegörelse och klotter åtgärdas omedelbart.

Bakgrund och nuläge

Att Norrtälje är en trygg, säker och välskött kommun att bo, vistas och verka i, är det övergripande målet för kommunens samlade brottsförebyggande trygghetsarbete och ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser.

De fysiska miljöerna vi vistas i kan innebära risker som orsakar otrygghet, exempelvis avsaknad av avspärrningar kring grävarbeten, eller tillfälliga hinder som personer med synnedsättning har svårt att upptäcka. Vi påverkas också av vår upplevelse av de miljöer vi vistas i. För att kommunen ska uppfattas som en trygg plats behöver såväl de fysiska miljöerna som upplevelsen av dessa utvecklas och underhållas.

Kommunens strategiska målsättning är att utemiljöerna ska uppfattas som trygga, säkra, rena och välskötta.

Säkra utemiljöer syftar dels till att olycksrisker ska undanröjas, dels till att motverka de faktorer som bidrar till brottslighet, exempelvis skymda eller dåligt belysta områden.

Att utemiljöerna ska vara rena och välskötta bidrar till att motverka brottslighet, exempelvis nedskräpning eller klotter, och till en upplevelse av omtanke som ska bidra till en upplevelse av trygghet.

Det långsiktiga brottsförebyggande arbetet ska utgå från aktuella data, kartläggningar, orsaksanalyser, planering, samverkan och samarbete internt i kommunen samt med externa aktörer som resulterar i väl övervägda åtgärder.

Önskat läge 2030

Det övergripande målet för Norrtälje kommuns brottsförebyggande trygghetsarbete när det gäller att skapa trygga och säkra offentliga platser, är att öka tryggheten samt att minska utsattheten för alla typer av brott och att kommunen ska vara och uppfattas som en trygg, säker, ren och välskött plats för alla att bo, arbeta och vistas i.

Det önskade läget år 2030 är:

- Invånarnas upplever kommunens offentliga platser som trygga och säkra.
- Det bedrivs ett systematiskt och långsiktigt arbete för att skapa trygga och säkra offentliga platser.
- Trygghets- och brottsförebyggande aspekter ska beaktas vid all samhällsplanering.

- Kommunens yttre miljö är välskött med bra belysning och återställs skyndsamt vid åverkan.
- Kommunen arbetar förebyggande mot klotterrelaterad och annan skadegörelse och har en snabb och tydlig klotterhanterings- och saneringsprocess.

Målen kan mätas och följas upp genom indikatorer ur Polisens trygghetsmätning, såsom:

- Andel som ibland eller ofta avstår från att gå ut ensam på grund av rädsla.
- Andel som känner sig trygga i sitt bostadsområde.
- Otrygghetsskapande incidenter i och omkring offentliga mötesplatser (bibliotek, busstationer och offentliga toaletter med mera)

Prioriterade åtgärder

Utformningen av den fysiska miljön har stor betydelse för tryggheten och säkerheten i Norrtälje kommun. Mötesplatser avser platser där människor kan mötas och umgås både utomhus och inomhus. Trygghet och säkerheten är viktiga aspekter i den sociala hållbarheten och det är även en mänsklig rättighet att känna sig fri från risk och rädsla för fara. Säkerhet främjar och uppmuntrar också rörlighet genom exempelvis möjligheten till utevistelse, lek och motion, vilket är väldigt viktigt för varje människas livskvalitet. Man kan alltså säga att det krävs ett säkert samhälle för att människor ska kunna känna sig trygga.

Det finns olika teorier som beskriver sambanden mellan brottslighet och den fysiska miljön, och flera olika metoder för att förebygga brottslighet och öka säkerhet. Detta fokusområde handlar i första hand om situationell brottsprevention, som innebär att om brott är mer vanliga på en särskild plats så är det någonting med just den platsen som gör att brott begås just där. För att skapa säkra platser kan man bland annat tydliggöra vad och för vem olika platser är till för, se till att platser på olika sätt är övervakad samt ta bort skymmande buskage och förbättra belysning. Att avlägsna sådant som minskar trivseln såsom skräp, klotter och stökiga miljöer för att signalera att det finns personer som känner ansvar för platsen är också viktigt.

Följande åtgärder är prioriterade i arbetet med att skapa trygga och säkra utemiljöer:

- Långsiktigt och systematiskt arbete
- Kunskaps- och evidensbaserat arbete
- Samverkan och samordning
- Tillitsskapande arbete
- Samhällsplanering
- Klotterbekämpning
- Vuxenvandring
- Informationsdelning
- Dialogmöten
- Effektiv samverkan

Dessa prioriterade åtgärder omhändertas långsiktigt, kunskapsbaserat och bedrivas systematiskt. Arbetet grundas i befintlig kunskap och forskning samt erfarenheter från

genomförda åtgärder, kontinuerliga uppföljningar från berörda verksamheter samt lägesbildsarbete. Trygghetsarbetet ska vara en naturlig och integrerad del i alla styrnings och verksamhetsstrukturer i kommunen oavsett egen verksamhet eller extern aktör.

Kommunen ska ständigt arbeta proaktivt genom att vidta åtgärder för att främja trygghet, öka människors delaktighet, förutse och förebygga rädsla, oro, brott och skada på person, miljö och egendom.

Det långsiktiga trygghetsarbetet ska ske i nära samarbete mellan kommunens alla verksamheter och i samverkan med civilsamhälle, närings- och föreningsliv samt övriga myndigheter och organisationer. Detta i syfte att säkerställa hög delaktighet i samhällsutvecklingen, identifiera utmaningar samt möjliggöra synergieffekter för ökad trygghet och säkerhet.

Arbetet utformas så att det bidrar till att öka och stärka medborgarnas tillit till kommunen. Allt arbete baseras på transparens och kommunikation. Trygghetsskapande arbete inkluderar såväl social som situationell brottsprevention. I social prevention ingår arbete mot våldsbejakande extremism samt våld- och drogförebyggande arbete. I situationell prevention innefattas arbete med ny-, om- och tillbyggnad, belysning, beskärning av skymmande växtlighet samt skadeförebyggande.

Samverkan och samordning

Det trygghetsskapande arbetet ska ske i nära samarbete mellan kommunens alla verksamheter och i samverkan med civilsamhälle, närings- och föreningsliv samt övriga myndigheter och organisationer. Detta i syfte att säkerställa hög delaktighet i samhällsutvecklingen, identifiera utmaningar samt möjliggöra synergieffekter för ökad trygghet och säkerhet.

Norrtälje har sedan 2011 samlat ledning och samordningen av det brottsförebyggande trygghetsarbetet genom Trygg i Norrtälje kommun (TiNK) med syftet att skapa bättre samverkan och effektivitet i arbetet. TiNK driver en rad plattformar för samverkan och samordning, exempelvis områdesgrupper och TiNK-råd.

Samhällsplanering

Trygghet stöds av en god fysisk planering. Konkret handlar det om att bestämma hur mark- och vattenområden ska användas. Kan även användas för att beskriva krav på utformning och gestaltning av utemiljön. Med god planering av den fysiska miljön kan trygga och väl fungerande miljöer skapas. Det pågår även ett arbete med att ta fram en plan för belysning hos Tekniska kontoret.

Trygghet finns med i olika mål samt i vissa strategiska styrdokument för projekt och mycket av det som går att göra i fysisk planering samt projektgenomförande (exempelvis i stadsutvecklingsprojekt) finns naturligt integrerat i mycket av det kommunen ser som god stadsplanering.

- Säkerhetssituation och upplevelsen av trygghet ska undersökas övergripande i alla detaljplaner med hjälp av det så kallade SKA-verktyget (Stödverktyg för samhällsaspekter i fysisk planering och projekt).
- Arkitekturprogram (under framtagande) som är vägledande för alla som jobbar med arkitektur och gestaltning av staden. Kommunorganisationens förvaltningsövergripande kunskap om områden, utmaningar och åtgärder ska tillvaratas i det arbetet.
- Utredningar som kartlägger nuläge och behov (exempelvis trygghetsanalyser, flödesanalyser och trygghetsvandringar) ska användas i relevanta fall både för analys av

befintliga miljöer och omvandlingsområden. Analyser ska alltid anlägga ett brett perspektiv och vinnlägga sig om att beakta situation och upplevelser utifrån olika människors olikhet tex avseende ålder, kön, funktionsnedsättningar mm.

- Om analyser av befintliga miljöer visar på problem som kan ha bäring på samhällsplanering eller förvaltning av offentliga miljöer ska detta lyftas för diskussion med samhällsbyggnadsforum för diskussion om möjliga åtgärder. Identifierade problem med bäring på förvaltning av privata fastigheter lyfts för dialog med fastighetsägaren.
- Om ett specifikt område som berörs av ett planeringsprojekt har identifierade utmaningar inom säkerhet eller trygghet ska fördjupad utredning och analys göras och möjliga åtgärder integreras i planeringen. I fall med större samlad bebyggelseutveckling/omvandling ska utredning och analys alltid göras. Principerna i BoTryggt 2030 ska användas.

Klotterbekämpning

Norrtälje kommuns Klotterpolicy syftar till att minska brottsligheten och kostnader för skadegörelse och därmed öka attraktivitetskraften och tryggheten. I kommunens trygghetsundersökningar och genomförda medborgardialoger visar att flera av våra invånare upplever klotter som ett problem och att det skapar otrygghet i det offentliga rummet.

Sanering av klotter ska ske inom 48 timmar. Saneringen gäller kommunala fastigheter och anläggningar, kommunala bolag, företag med avtal eller överenskommelse med Norrtälje kommun.

- Allt klotter ska polisanmälas och fotodokumenteras i samband med anmälan.
- Alla inhyrda objekt, exempelvis byggbodar och containers, ska vara sanerade innan de kommer till Norrtälje kommun.
- Norrtälje kommun ska inte medverka i eller stödja verksamheter och evenemang som inte tar avstånd från klotter och skadegörelse.

Norrtälje kommun ska bedriva ett kontinuerligt attitydsprogram till elever och föräldrar för att öka möjligheten för barn och ungdomar att utvecklas i en miljö som är fri från riskfaktorer som missbruk och kriminalitet.

Vuxna på byn ”Rimbomodellen”

”Vuxna på byn” (vuxenvandring) startade under 2020 i Rimbo, på initiativ av politiker och företagarförening. Ett antal idrottsföreningar ställer upp med medlemmar under fredag och lördagskvällar och finns ute på byn under kvällen som viktiga vuxna för att stötta och lyssna på barn och. Motsvarande verksamhet har startats i Hallstavik och i Norrtälje.

Invånardialog angående trygghet och säkerhet

Kommunens invånare kan också genom Tyck till-appen skicka in information som tas om hand inom lägesbildsarbetet. Det finns ett behov av systematik och struktur i det brottsförebyggande arbetet. Det behövs en överblick och gemensam organisation. EST-arbetssättet har svarat upp mot dessa behov.

Metoden har bidragit till att systematisera, strukturera och utveckla det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Alla samverkansparter känner en stark motivation för att samverka och hitta struktur och ett gemensamt arbetssätt.

Det är ett pågående utvecklingsarbete och successivt lärande. Det handlar om ökade kunskaper om hur brottsförebyggande arbete kan bedrivas, hur samverkansparter fungerar samt fördjupade insikter om vår kommun, dess problem och utmaningar.

EST-metodiken är flexibel och anpassningsbar till våra lokala förutsättningar. Det är möjligt att arbeta på en direkt operativ nivå, men också mer strategiskt och långsiktigt. Roller och funktioner kan variera där exempelvis sammanställning av information samt vecko-presentation görs antingen av polisen eller av kommunen.

Medborgarlöften

Kommunen och Polismyndigheten samarbetar för att Norrtälje ska vara en trygg och säker kommun utvärderas löpande och nya målsättningar sätts. Polisen tillsammans med kommun-representanter genomför medborgardialoger och efter analys av lokal lägesbild samman-ställs Norrtälje kommuns och Polismyndighetens medborgarlöften för den följande avtals-perioden.

Uppföljning och avstämning av medborgarlöften och planerade aktiviteter sker vår och höst.

Målkonflikter

Vi behöver få till en mycket god samverkan och dialog mellan olika verksamheter, enheter och organisationer i vår kommun för att utöka och effektivisera våra resurser. Trygghets-frågan med fokus på det brottsförebyggande arbetet är ett prioriterat område i Norrtälje kommun men den är dock inte den enda. När vi måste ge avkall på ett mål för att nå ett annat föreligger det en målkonflikt som kräver vägval som innebär att en uppoffring sannolikt behöver göras, inte sällan när det kommer till att göra en prioritering av det långsiktiga resultatet. Att arbeta långsiktigt med både trygghetsfrämjande och brottsförebyggande frågor, är i längden det mest socioekonomiskt hållbara. Det kommer därför krävas en ständigt pågående dialog om detta i våra tvärsektoriella samverkansplattformar.

Styrdokument

Nedanstående är exempel på andra styrdokument som är relevanta för fokusområdet.

- Klotterpolicy
- Lokal överenskommelse avseende brottsförebyggande arbete mellan Norrtälje kommun och lokalpolisområde Norrtälje 2019-2024
- Medborgarlöfte Norrtälje kommun

Uppföljning

De nyckeltal och/eller indikatorer som ska användas för uppföljning inom fokusområdet är:

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Upplevd trygghet – Oro/rädsla vid promenad/jogging i naturen [27]	23 %	10 %
Upplevd trygghet – Rädsla och otrygghet kvälls- och nattetid[28]	19 %	10 %

[27] Länsstyrelsen Stockholm (2019), *Nutid & framtid – om Stockholmsregionens utveckling,* Vid promenader/jogging i naturen.

[28] Länsstyrelsen Stockholm (2019), *Nutid & framtid – om Stockholmsregionens utveckling,* Upplevd trygghet kvälls- och nattid.

Så här kan du som invånare bidra till att vi alla har trygga och säkra utemiljöer

För att vi ska känna oss trygga och säkra i vår närmiljö och på offentliga platser behöver vi alla hjälpa till, det är allas vårt gemensamma ansvar att se till att vår kommun är snygg och trygg.

Framgångsrikt trygghetsarbete i en kommun bygger på att alla goda krafter i samhället samverkar. Det är allas vårt ansvar att vårda och värna vår kommun.

- Hålla rent och snyggt.
- Ta tillvara invånarnas engagemang i olika trygghetsfrågor.
- Vara aktiv inom Vuxna på byn.
- Delta i grannsamverkan.
- Genomföra trygghetsvandringar tillsammans med kommunens representanter.
- Göra kommunens medarbetare uppmärksammade på otrygga platser, dålig belysning, dålig sikt, klotter och nedskräpning genom Tyck till-appen, e-post eller telefonsamtal.

Trygghet för barn och unga

Kommunen ska vara en kommun där inga barn och unga utsätts för brott eller otrygghet, varken i skola eller på fritiden, och där droganvändningen bland unga minskar.

Strategisk inriktning i korthet

- Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun – i både vardag och kris. Att värna människors trygghet är ett grundläggande samhällsuppdrag.
- Norrtälje kommun är en kommun som prioriterar det tidigt främjande och förebyggande arbete med våra barn och unga samt deras föräldrar.
- Norrtälje kommuns målsättning är att alla föräldrar ska erbjudas föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt.
- Norrtälje kommun ska vara en kommun där inga barn och unga utsätts för brott eller är otrygga – varken i skolan, på fritiden.
- Norrtälje kommun ska vara en kommun där droganvändning bland unga minskar.

Bakgrund och nuläge

Trygghet är grundläggande rättighet för alla barn och ungdomar, vilket fastställs i FN:s konvention om barnets rättigheter. För att bli en välanpassad vuxen måste barnets uppväxt präglas såväl av konsekventa och tydliga gränser såsom uppmuntran, förståelse och värme.

De första åren i ett barns liv, lägger en viktig grund för den psykiska och fysiska hälsan senare i livet. Både sociala och psykologiska faktorer har betydelse. Därför är det en bra investering med tidiga insatser för att förebygga ohälsa bland barn och unga. Förutom föräldrar och andra viktiga vuxna är förskolan och skolan viktiga arenor i det förebyggande arbetet.

Det är viktigt att stärka gemenskapen och samspelet mellan barn och föräldrar. Genom att barnen tidigt formar nära relationer med sina vårdnadshavare utvecklar de sina förmågor att känna kärlek, tillit och medkänsla, och de stärker därmed förmågan att själva skapa goda relationer till andra.

Grunden för en god psykisk hälsa kan i stället skadas om barnen under sina första år upplever bristande omsorg, brist på trygg relation till föräldrar eller våld. Insatser för att stötta föräldrar i deras roll kan dels förbättra den psykiska hälsan hos barnet, dels leda till bland annat bättre skolresultat, minskad framtida brottslighet och bättre socioekonomiska förutsättningar.

Brott som begås av unga är något som alltid är i fokus i lokalt brottsförebyggande arbetet runt om i landet. I Brottsförebyggande rådets (BRÅ) återkommande undersökning om brottsförebyggande arbete i Sverige uppger både kommuner och polis att ungdomar som begår – eller riskerar att begå – brott är ett viktigt och prioriterat område som de ofta samverkar kring.

Norrtälje kommun ska vara en kommun där inga barn och unga utsätts för brott eller är otrygga, varken i skola eller på fritiden och där droganvändningen bland unga minskar. Genom att tidigt förebygga och stärka skyddsfaktorerna runt barn och unga minskar vi risken för att barn och unga utvecklar ohälsa och utanförskap.

Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun – i både vardag och kris. Att värna människors trygghet är ett grundläggande samhällsuppdrag.

Enskilda människors känsla av trygghet är ett av centrala måtten på hur väl ett samhälle lyckas med sina kärnuppgifter. Samtidigt är människors upplevda trygghet en viktig aspekt av en kommuns attraktivitet. När människor är trygga – möts och har tillit till varandra – ökar

vår kreativa och innovativa förmåga. Människor som är eller känner sig trygga har större handlingsutrymme och större förutsättningar att förverkliga sina livsmål. Denna betoning av trygghetens och välbefinnandet betydelse för samhällsutvecklingen vägleder oss i det vardagliga arbetet för ökad trygghet hos våra kommuninvånare.

Önskat läge 2030

- Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun – i både vardag och kris.
- Norrtälje kommun prioriterar det tidigt främjande och förebyggande arbete med våra barn och unga samt deras föräldrar.
- Alla föräldrar i Norrtälje kommun erbjuds föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt.
- Norrtälje kommun ska vara en kommun där inga barn och unga utsätts för brott eller är otrygga – varken i skolan eller på fritiden.

Prioriterade åtgärder

Följande åtgärder är prioriterade:

- Trygga skolor
- Trygga fritidsaktiviteter
- ANDTS-förebyggande aktiviteter

Skolan är en institution som i princip alla invånare i Sverige någon gång varit i kontakt med och där en stor del av uppväxten tillbringas. Skolan har en viktig roll som skyddsfaktor för att inte dras in i kriminellt och avvikande beteende.

Verktyget Tryggare Skola syftar till att systematisera skolors brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete, genom tydliga och grundliga lägesbilder. Det utgör en grund som olika aktörer kan samlas runt och samverka kring, och kan komma att lyfta såväl fysiska som psykosociala orsaker till brott och otrygghet. Verktyget resulterar i en handlingsplan med konkreta åtgärder och att kartlägga den fysiska miljöns betydelse för uppkomsten av brott och otrygghet. Genom analysen ser vi även över vilka förutsättningar skolan faktiskt har att arbeta förebyggande.

Det trygghetsskapande arbetet är ett gemensamt ansvar som vi alla har, såväl myndigheter som medborgare. Norrtälje kommun satsar därför långsiktigt för att jobba förebyggande bland barn och unga genom att bidra till att skapa en meningsfull fritid med syfte att bryta normbrytande beteende kopplat till droger och brottslighet. Att ha meningsfulla fritidsaktiviteter är något som förebygger ohälsa och fungerar brottsförebyggande.

Vår ANDT–policy, med tillhörande handlingsplan, ska tydliggöra skolans vision om en skola fri från alkohol, narkotika, dopning och tobak. För elevernas bästa ska ANDT-policyn vara ett levande dokument, känd för all personal alla elever och vårdnadshavare.

ANDT-policyn förtydligar hur skolan tidigt ska förebygga, upptäcka, agera och verka för att sprida aktuell kunskap om ANDT och dess risker. Den innefattar regler, konsekvenser samt stöd och omtanke om våra elever. Vår ANDT-policy grundar sig på vad lagen säger om arbetsmiljö, elevernas rätt till trygghet och kunskap, samt användning av tobak, alkohol och droger.

Verktyg och metoder

Exempel på verktyg och metoder inom fokusområdet Trygghet för barn och unga är:

- Fältsamordnare
- Föräldraskapsstöd
- Samverkan
- Systematiskt kvalitetsarbete i skolan
- Trygg skola – trygghetsanalyser och åtgärder
- Nattidrott – Öppna sporthallar
- Förebyggande arbete mot ANDTS (Alkohol, Narkotika, Doping, Tobak och Spel)

Fältsamordnare

Fältsamordnarna bidrar till en ökad trygghet för våra barn och ungdomar i Norrtälje kommun. Syftet är att öka välmående och känslan av trygghet för Norrtälje kommuns unga. De är en viktig samverkanspart för andra befintliga insatser och verksamheter för ungdomar.

Fältsamordnarnas arbete är organiserat i tre områden: Uppsökande arbete, Förebyggande arbete och Samordnande arbete.

I det uppsökande arbetet är fältsamordnarnas roll att nå ungdomar i de miljöer ungdomarna själva har valt, där andra vuxna sällan befinner sig. Tanken är att finnas till hands och upptäcka enskilda ungdomar eller grupper av ungdomar, ta kontakt och skapa relation med dem, och samtidigt kartlägga riskmiljöer och få kunskap om ungdomstrender.

Sociala medier är en viktig kanal för att ungdomar ska kunna ta kontakt med Fältgruppen när de upplever otrygghet eller oro. De kan även ringa om de vill ha hjälp att lösa konflikter och bråk, eller be om hjälp när någon kompis blivit för berusad.

Fältsamordnarnas förebyggande arbete sker både generellt och specifikt. Exempel på generellt förebyggande arbete är:

- Brandstationsdagar för elever i årskurs 8 under vårterminen varje år
- Uppstartsdagarna för elever i årskurs 7 med fritidsgårdarna vid höstens terminsstart
- #Jobbigafrågorärheltok
- YAM-Youth Aware of Mental health

Vidare deltar fältsamordnarna i specifika arbeten som exempelvis deltagande i elevhälsans värderingsövningar, aktiviteter tillsammans med Ung Fritid och rapportering av sin verksamhet i sociala medier så att föräldrar informeras och ges goda förutsättningar.

För att kunna tillhandahålla aktuell information om ungdomssituationen och om utbudet av stöd och resurser till målgruppen är samverkan med andra en stor del av arbetet. Det kan handla om att utbyta information om vad som är på gång i området men även till att tillsammans bygga upp en samverkansgrupp där de som jobbar med målgruppen träffas kontinuerligt. Vilka som ingår i en samverkansgrupp är beroende på hur gruppens syfte och mål ser ut. Vid samverkan kan flera aktörer gå in med sina olika yrkesroller och uppdrag för att på så vis bidra med sina olika kompetenser, resurser och ingångar. Utgångspunkten ska alltid vara att samverkan sker till fördel för ungdomar. Vid all samverkan är det viktigt att ha god kännedom om regler gällande sekretess samt att alltid samverka utifrån ungdomens behov.

Föräldraskapsstöd

Ett väl utvecklat föräldraskapsstöd är en viktig del av en långsiktig satsning för att främja hälsa och förebygga ohälsa bland barn och unga genom föräldrarna. Norrtälje kommun arbetar sedan flera år tillbaka, med ett väl utvecklat föräldraskapsstöd, med ett utbud av olika metoder och aktiviteter.

Norrtälje kommuns målsättning är att alla föräldrar ska erbjudas föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt. Stöd i föräldraskapet är en av de viktigaste insatserna samhället kan göra för att undvika ojämlikhet och negativa utfall för barn och unga.

Samverkansplattformar

Barns och ungas trygghet är beroende av flera olika aktörers verksamheter. För att leda, samordna och strategiskt planera det främjande och förebyggande trygghetsarbetet utifrån Trygghets- och säkerhetsstrategin samt Folkhälsostrategin har Norrtälje kommun en särskild avdelning, Trygg i Norrtälje kommun (TiNK). TiNK driver flera olika samverkansplattformar för att aktörerna gemensamt ska kunna optimera sin gemensamma leverans.

Systematiskt kvalitetsarbete i skolan

Enligt skollagen ska varje huvudman, skola, förskola och fritidshem bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete. Inriktningen på kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen som beskrivs i skollag, läroplaner och andra styrande dokument. Styrningen av de olika utbildnings-formerna är komplexa, med både nationella och kommunala intressen inblandade. Allt detta bidrar till att kvalitetsarbetet kan upplevas som komplicerat. Det systematiska kvalitetsarbetet är reglerat i skollagens 4 kapitel 3-8 § § och ställer krav på att huvudmannen och alla utbildningsformer reglerade i skollagen, systematiskt följer upp resultaten och utvecklar utbildningen.

Det systematiska kvalitetsarbetet är lika viktigt oavsett om utbildningen genomförs av den egna verksamheten eller av en extern utförare. Det innebär ett ansvar för huvudmannen att de utbildningar som lagts ut på entreprenad kvalitetssäkras utifrån de nationella målen.

Trygg skola – trygghetsanalyser och åtgärder

I samverkan med stiftelsen Tryggare Sverige bedriver Norrtälje kommun ett pågående samarbete kring att öka tryggheten på våra skolor.

Trygghetsanalyser genomförs som visar nio aspekter i den fysiska miljön som påverkar förutsättningarna för att en plats ska vara trygg. Genom att mäta hur väl området lever upp till de olika aspekterna kan en lägesbild av situationen och utmaningarna tas fram, och rätt åtgärder identifieras och sättas in.

Nattidrott – Öppen Sporthall

Aktiviteten Nattidrott – Öppen Sporthall vill nå barn och ungdomar som vanligtvis inte idrottar. Genom att under trygga former låta ungdomar prova på och möta olika idrotter och aktiviteter, ges möjlighet till en väg in till idrottsföreningarnas verksamhet.

Nattidrotten – Öppen Sporthall bedrivs i bred samverkan mellan Norrtälje kommuns olika förvaltningar, RF-SISU Uppland och det lokala föreningslivet.

Det trygghetsskapande arbetet är ett gemensamt ansvar som vi alla har, såväl myndigheter som medborgare. Norrtälje kommun satsar därför långsiktigt för att jobba förebyggande bland barn och unga genom att bland annat genom aktiviteten Nattidrott – Öppen sporthall.

Aktiviteten är ett led i att skapa en meningsfull fritid med syfte att bryta normbrytande beteende kopplat till droger och brottslighet. Att ha meningsfulla fritidsaktiviteter är något som både förebygger ohälsa samt fungerar brottsförebyggande. Genom att under trygga former låta ungdomar prova på och möta olika idrotter och aktiviteter, ger vi möjlighet till en väg in till idrottsföreningarnas verksamhet.

ANDTS

Norrtälje kommun arbetar i linje med den nationella ANDTS-strategin och den regionala handlingsplanen för Stockholms län. Strategin och handlingsplanen ger oss en tydlig riktning för arbetet mot alkohol, narkotika, dopning och tobak (spel). Fokus ligger på det förebyggande arbetet snarare än på vård och stöd.

ANDTS-strategin pekar särskilt ut vikten av att arbeta tidigt främjande och förebyggande mot barn och unga.

Generella insatser för att skapa goda uppväxtvillkor kan bidra till att förebygga en framtida ANDTS-problematik. Ett exempel på en sådan insats är stöd till föräldrar i föräldraskapet.

Mini Maria-mottagningen i Norrtälje

Mini Maria är en mottagning för de som har funderingar eller problem kring alkohol och droger, både ungdomar och vårdnadshavare. På Mini Maria arbetar behandlare från Norrtälje kommuns socialtjänst samt sjuksköterskor och läkare från Vårdbolaget Tiohundra.

Mini Maria - mottagningen bedriver förebyggande arbete genom att delta på olika träffar och informationstillfällen för vårdnadshavare, samt informera/utbilda de ungdomar vars familjer som är inskrivna på mottagningen.

Mini Maria mottagningen ombesörjer även information/utbildning till olika professionella yrkesgrupper så som skolpersonal, fritidsledare och elevhälsan med flera. Samverkan sker med många enheter inom Tiohundra och Polisen samt gemensamt arbete med TINK i deras olika forum och olika arbetsgrupper.

Lokalt förebyggande arbete mot tobak

Sedan 1993 har det varit förbjudet att röka på skolgårdar i Sverige och sedan 2012 arbetar vi aktivt med både grundskola och gymnasieskola för en tobaksfri skoltid.

Trygg i Norrtälje Kommun (TiNK) fungerar som en motor i det förebyggande arbetet mot tobak i våra skolor och fritidsgårdar. Vi arbetar målinriktat och bedriver en bred samverkan med olika aktörer inom tobaksfrågan så som våra miljö- och hälsoinspektörer och centrala barn- och elevhälsan.

Målkonflikter

Trygghetsfrågan i avseende fokus på det främjande och förebyggande arbetet med barn och unga är ett prioriterat område i Norrtälje kommun men den är dock inte den enda. När vi måste ge avkall på ett mål för att nå ett annat föreligger det en målkonflikt som kräver vägval som innebär att en uppoffring sannolikt behöver göras, inte sällan när det kommer till att göra en prioritering av det långsiktiga resultatet. Att arbeta långsiktigt främjande och förebyggande är det mest socioekonomiskt hållbara. Det kommer därför krävas en ständigt pågående dialog om detta i våra tvärsektoriella samverkansplattformar.

Uppföljning

Uppföljning av arbetet inom fokusområdet görs i flera olika former, exempelvis TiNK-enkäten, Skolenkäten, uppföljning av det systematiska kvalitetsarbetet i Norrtälje kommuns förskolor, skolor och vuxenutbildning, Trygghetsanalysen via Tryggare Sverige och BRA-gruppen (Barn, Rörelse, Aktivitet).

De nyckeltal och/eller indikatorer som ska användas för uppföljning inom fokusområdet är:

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Andel elever som känner sig trygga i skolan[29]	Flickor 54 % Pojkar 61 %	Flickor 80 % Pojkar 80 %
Andel elever i årskurs 9 som någon gång använt narkotika?[30]	Flickor 6 % Pojkar 5 %	Flickor 3 % Pojkar 2 %

Styrdokument

Nedanstående är exempel på andra styrdokument som är relevanta för fokusområdet.

- Handlingsplan för psykisk hälsa
- Agenda Välbefinnande
- ANDT-policy och handlingsplan för grundskola och gymnasieskola i Norrtälje kommun
- Medborgarlöfte Norrtälje kommun

Så här kan du som invånare i Norrtälje kommun bidra till att stärka de skyddsfaktorer som bidrar till trygghet och förebygger brott hos våra barn och unga

- Som förälder kan du ta del av det utbud av föräldraskapsstöd som erbjuds i Norrtälje kommun.
- Ta del av den information om vilket utbud av olika aktiviteter som riktar sig till barn och unga i Norrtälje kommun.
- Ta del av de ANDTS-riktlinjer som de kommunala skolorna arbetar efter.

[29] Norrtälje kommun (2019), *TiNK-enkäten*, Fråga: *Känner du dig trygg i skolan?* riktad till elever i årskurs 7.

[30] Norrtälje kommun (2019), *TiNK-enkäten*, Fråga: *Har du någon gång använt narkotika?* riktad till elever i årskurs 9.

Förebygga och avhjälpa olyckor

Kommunen ska bidra till att minska antalet olyckor och dess påverkan på människor, miljö och egendom.

Strategisk inriktning i korthet

- Olycksförebyggande perspektiv i all samhällsplanering
- Underhåll och snöröjning av gångvägar och vägar
- Brandskyddsbehov som en del i biståndsbedömningar
- Brandskyddskontroller i egen regi
- Utbildning av kommunens elever och medarbetare i första hjälpen och brandskydd
- Säkerställa tillgång till övningsfält för räddningstjänsten
- Utveckla förmåga till räddningstjänst under höjd beredskap

Bakgrund och nuläge

Norrtälje kommuns invånarantal har under lång tid ökat och fortsätter att öka. Det innebär ökad risk för olyckor som kan leda till räddningstjänst. Bebyggelsens sammansättning förändras med större byggnader och mer komplexa brandskydd. Såväl person- som tung-trafik ökar. Samhällets känslighet för störningar blir större då beroendet av flera tjänster med komplexa samband ökar. Klimatförändringar leder till en ökad risk för extremväder vilka i sin tur kan medföra akuta behov av insatser från kommunen. Invånarnas förväntningar på kommunens förmåga att förebygga och avhjälpa olyckor bedöms öka.

Det olycksförebyggande arbetet bedrivs genom information, råd och anvisningar, tillstånd, tillsyn och utbildningsverksamhet. Verksamheten ska utvecklas genom att brandskydds-kontrollerna återförs från upphandlade entreprenörer till kommunal egenregi.

Genom att förse de individer som behöver, med trygghetslarm, bedriva en bra hemtjänst och arbeta med nattpatruller samt bra anpassning av fastigheter, så kan olyckor och incidenter förebyggas, upptäckas och avhjälpas.

Flera verksamheter arbetar med fallprevention för att minimera antalet fallolyckor i hemmet, utemiljön och inom vård och omsorg med särskilt fokus på äldre. Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje (KSON) ställer krav på och följer upp att personal har utbildning i att identifiera riskfaktorer. Biståndshandläggare arbetar praktiskt ute i hemmen med att identifiera riskfaktorer för fall och andra olyckor i hemmet.

Utryckningsstyrkorna i Norrtälje kommun har sedan sekelskiftet minskat något och därefter inte utökats. Ny teknik har utvecklat räddningstjänstens förmåga något, men är inte tillräckligt för att svara mot de ökade riskerna. Viss teknik kan av miljöskäl inte längre användas vilket medför behov av att återskapa tidigare förmåga.

Bemanningen av de brandstationer som har räddningspersonal i beredskap har under lång tid varit en utmaning. Personalomsättningen är större än önskvärt. Att behålla och åter-rekrytera medarbetare till dessa brandstationer är av den anledningen ett ständigt pågående arbete.

För att upprätthålla räddningstjänstens förmåga krävs utbildning och övning. För att kunna genomföra utbildningar och övningar krävs tillgång till ett övningsfält, något som önskas i kommunen.

För att säkerställa förmåga att leda flera eller omfattande räddningsinsatser samarbetar kommunens räddningstjänst med sex andra räddningstjänstorganisationer beträffande

övergripande ledning av räddningstjänst. Samarbetet innebär även att berörda räddningstjänstorganisationer bistår varandra med räddningsresurser vid räddningsinsatser.

Den globala utvecklingen har medfört krav på uppbyggnad av det civila försvaret och därmed även räddningstjänst under höjd beredskap.

För en mer detaljerad beskrivning, se *Handlingsprogram för skydd mot olyckor*.

Önskat läge 2030

År 2030 bedriver Norrtälje kommun ett brett skade- och olycksförebyggande arbete som är en naturlig del i varje nämnds-, bolags-, respektive förbundsverksamhet. Det skadeförebyggande perspektivet är med i alla relevanta möten som kommunens företrädare har med invånarna.

Den skadeavhjälpande verksamheten har utvecklats och är väl dimensionerad för den nya riskbild som ett ökat invånarantal och andra samhällsförändringar medför. Förmågan att hantera miljöräddning har utvecklats ytterligare och förmågan att nå hela kommunens yta är säkerställt genom en väl planerad uppsättning fordon och båtar, samt ett väl fungerande samarbete med frivilliga resurser.

Kommuninvånarnas förmåga att själva bedöma och hantera risker samt oönskade händelser har utvecklats och utgör grunden för en aktiv delaktighet i det inledande skadeavhjälpande arbetet. I varje bostad finns det utrustning för att detektera och bekämpa brand. De möjliga effekterna av extremväder är kända och kan till stora delar hanteras av invånarna och verksamhetsinnehavare.

Prioriterade åtgärder

Olycksförebyggande perspektiv i all samhällsplanering

I arbetet med samhällsplanering finns stora möjligheter att långsiktigt förebygga olyckor och minska konsekvenserna av de som inträffar. Det olycksförebyggande perspektivet ska beaktas i all samhällsplanering.

Förebyggande av fallolyckor

Förebyggande av fallolyckor är särskilt viktigt för de verksamheter i vilka personer med nedsatt rörelseförmåga eller skört skelett vistas. Vidare kan många fallolyckor undvikas med ett bra underhåll och snöröjning av gångvägar och vägar.

Brandskyddsbehov som en del i biståndsbedömningar

För de som har någon form av funktionsnedsättning och erhåller stöd av kommunen eller KSON ska brandskyddsbehovet beaktas utifrån den individuella situationen.

Utbildning av kommunens elever och medarbetare i första hjälpen och brandskydd

Möjligheterna att göra en insats för sig själv och andra ökar med kunskap och erfarenhet. Av den anledningen utbildas alla elever och medarbetare i första hjälpen och brandskydd.

Säkerställa tillgång till övningsfält för räddningstjänsten

Utryckningsstyrkornas kompetens kan inte upprätthållas enbart genom erfarenheter från genomförda räddningsinsatser. För att kunna hantera en stor bredd av möjliga händelser

behöver räddningstjänstverksamheten tillgång till ytor och lokaler för utbildnings- och övningsverksamhet.

Utveckla förmåga till räddningstjänst under höjd beredskap

Vid höjd beredskap eller krig behöver fler risker och uppgifter hanteras. För att återskapa denna förmåga behöver särskilda utbildnings- och övningsinsatser göras och sannolikt en del materiel införskaffas.

Målkonflikter

Räddningstjänst bedöms vara en samhällsekonomiskt lönsam verksamhet men utgör en kostnad för kommunen.

Utvecklingen med höga byggnader utanför Norrtälje tätort medför risker som bör hanteras utan ökade krav på räddningstjänstens specialresurser. Utmaningarna beträffande att rekrytera och bibehålla kompetens som sådana specialresurser kräver på dessa orter bedöms vara samhällsekonomiskt oförsvarbara.

Uppföljning

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Antal sjukhusvårdade (inskrivna på sjukhus minst ett dygn) till följd av oavsiktliga skador (olyckor) per 1 000 invånare[31]	12,4	6
Antal utvecklade bränder i byggnad per 1 000 invånare[32]	0,49	0,25

Styrdokument

Nedanstående är exempel på andra styrdokument som är relevanta för fokusområdet.

- Handlingsprogram för skydd mot olyckor

Så här kan du som invånare bidra till att vi förebygga och avhjälpa olyckor

- Som privatperson skall du ha ett skäligt brandskydd som är dimensionerat utifrån ditt boende.
- Alla hem bör ha brandvarnare samt brandsläckningsutrustning i skälig omfattning.
- Om din bostad har en eldstad behöver du möjliggöra att lagstadgad sotning och brandskyddskontroll kan utföras.
- Håll dig uppdaterad vad gäller brandrisk-prognos och följ eldningsförbud och andra restriktioner för att undvika brand i skog och mark.
- Se till att iaktta försiktighet vid aktiviteter utomhus som kan föranleda eldsvåda och ha släckmedel till hands vid kontrollerade eldningar.

[31] SKR Öppna jämförelser: trygghet och säkerhet, A1. Personskador

[32] SKR Öppna jämförelser: trygghet och säkerhet, A2. Utvecklade bränder i byggnad

- Framför ditt fordon på ett trafiksäkert sätt och var behjälplig gentemot medtrafikanter vid trafikolyckor. Om olyckan är framme ska andra medtrafikanter varnas för att undvika ytterligare olyckor.
- Se till att du själv och dina barn kan simma och vidta försiktighetsåtgärder under vistelse vid vattnet.

  Mer information finns bland annat att hitta hos Svenska Livräddningssällskapet.
- Vidta åtgärder kopplat till ditt hem för att hantera händelser som sannolikt kan inträffa i området. Till exempel stormar, kraftiga skyfall och torka.
- Använd lämplig säkerhetsutrustning och gör nödvändiga anpassningar i hemmet för att undvika fallolyckor.
- Ta reda på vad som gäller och följ instruktioner och riktlinjer vad gäller hantering av farliga ämnen i hemmet.
- Se till att vara uppdaterad i din kunskap kring första hjälpen och hjärt-lungräddning. Tillsammans räddar vi liv!

Systematiskt säkerhetsarbete

Kommunen ska öka skyddet av kommunens verksamheter, av invånarnas information och ytterst värna om yttrandefrihet och demokrati.

Strategisk inriktning i korthet

Norrtälje kommuns systematiska säkerhetsarbete syftar till att skydda:

- Kommunens information och den information som vi hanterar för våra invånare
- Kommunens ekonomiska tillgångar
- Kommunens kulturhistoriska värden
- Kommunens egendom och egendom som vi nyttjar
- Kommunens medarbetare och övriga personer som deltar i vår verksamhet
- Förtroendet för Norrtälje kommun och vårt varumärke

Bakgrund och nuläge

Den interna säkerheten är viktig för att skydda såväl Norrtälje kommun som de personer och organisationer som är beroende av att kommunen kan fortsätta bedriva sin verksamhet. Att vi har ett ändamålsenligt och väl fungerande internt säkerhetsarbete är avgörande för att vi ska kunna upprätthålla förtroendet för kommunen och den kommunala verksamheten. Med säkerhetsarbete avses det systematiska, förebyggande arbete som Norrtälje kommun bedriver för att minimera risken för negativa händelser och begränsa skadan av inträffade negativa händelser inom den kommunala verksamheten. Norrtälje kommuns interna säkerhetsarbete skyddar indirekt kommunens invånare genom att säkra den information kommunen behandlar gällande våra invånare. Den interna säkerheten skyddar även infrastruktur och samhällsfunktioner som invånarna är beroende av.

Norrtälje kommun har tagit fram en policy och riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete med målet att Norrtälje kommun ska anta ett inriktningsbeslut i syfte att Norrtälje kommun ska kunna bedriva ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt säkerhetsarbete, samt reglera samtliga krav på Norrtälje kommuns säkerhetsarbete på ett samlat och enhetligt sätt. Syftet med de inriktande och styrande dokumenten är att tillhandahålla ett tydligt och fastställt underlag för framtagande av enkla, och konkreta anvisningar och rutiner som stödjer medarbetare och leverantörer i det dagliga arbetet. Samtliga styrande dokument som reglerar Norrtälje kommuns säkerhetsarbete är framtagna för att stödja kommunens uppdrag och övergripande verksamhetsmål. I slutändan är målet med Norrtälje kommuns säkerhetsarbete att skydda verksamheten så att kommunen kan uppfylla sina åtaganden mot invånarna och övriga delar av samhället i olika nivåer av beredskap.

I Mål och budget 2020-2022 har Norrtälje kommun med målsättningen ”En trygg och säker kommun – i både vardag och kris”, antagit en bred ansats i arbetet med trygghet och säkerhet. En del i detta är den interna kommunsäkerheten vilken består av informationssäkerhet, säkerhetsskydd, fysisk säkerhet, säkerhet vid upphandling, säkerhet vid rekrytering, incidentrapportering samt skydd mot hot och våld. Kommunens policy och riktlinje har möjliggjort laga efterlevnad i förhållande till flera av de laga krav som existerar, i synnerhet inom områdena informationssäkerhet och säkerhetsskydd. Ambitionen att sammanställa en policy och en riktlinje, som omfattar flera olika ämnesområden inom

säkerhetsområdet, bygger på att dessa områden är ömsesidigt beroende av samstämmighet för att bygga en fungerande och kostnadseffektiv helhet.

Även säkerhetsrelaterade krav som följer av den europeiska dataskyddsförordningen (GDPR/DSF) har inarbetats i kommunens säkerhetsarbete och de inriktande, styrande och stödjande dokument som reglerar kommunens säkerhetsarbete. De mest noterbara förändringar som sker, och som kommer påverka samtliga kommunens verksamheter, är det nya koncept för informationssäkerhet som den policyn och riktlinjen utgör ett fundament för. Policy och riktlinje kommer att kompletteras med utbildningar och pedagogiska instruktioner för att en ny systematik och nya arbetsmetoder ska kunna upprätthållas. Implementering av ett koncept för systematiskt säkerhetsarbete skapar förutsättningar för att leva upp till de laga krav som i dag ställs på ovan nämnda områden.

Det interna säkerhetsarbetet ska baseras på genomförda analyser (till exempel de lagstadgade analyserna säkerhetsskyddsanalys och risk- och sårbarhetsanalys) och vara väl avvägt utifrån förekomsten av skyddsvärda tillgångar och den dimensionerande hotbilden för Norrtälje kommuns verksamhet vilka ska framgå av genomförda analyser.

Det interna säkerhetsarbetet är utformat för att åstadkomma ett ändamålsenligt skydd för Norrtälje kommuns skyddsvärda tillgångar, vilka indelas i följande kategorier:

- Kommunens information och den information som vi hanterar för våra invånare
- Kommunens ekonomiska tillgångar
- Kommunens kulturhistoriska värden
- Kommunens egendom och egendom som vi nyttjar
- Kommunens medarbetare och övriga personer som deltar i vår verksamhet
- Förtroendet för Norrtälje kommun och vårt varumärke

Säkerhetsarbetet inom Norrtälje kommun styrs av följande inriktande, styrande och stödjande dokument:

- *Policy för systematiskt säkerhetsarbete* utgör inriktande dokument för det interna säkerhetsarbetet.
- *Riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete* utgör styrande dokument för säkerhetsarbetet.
- Anvisningar och rutiner utgör stödjande dokument för säkerhetsarbetet.

I slutändan utgör medarbetarens kunskap om-, och förståelse för, det interna säkerhetsarbetet det bästa skyddet för verksamheten. Norrtälje kommun ska sträva efter ständig kompetensutveckling inom säkerhetsområdet för samtliga medarbetare och tillhandahåller återkommande internutbildningar i säkerhetsfrågor.

Ambitionen att sammanställa en policy och en riktlinje som omfattar flera olika ämnesområden inom säkerhetsområdet bygger på att dessa områden är ömsesidigt beroende av samstämmighet för att bygga en fungerande helhet. Som exempel är informationssäkerhet en del i ett fungerande säkerhetsskydd samtidigt som fysisk säkerhet, säkerhet vid upphandling och säkerhet vid rekrytering är delar i ett fungerande koncept för säkerhetsskydd och informationssäkerhet. Av denna anledning har vi samlat de sammanlänkade säkerhetsområdena i ett övergripande koncept för säkerhet som syftar till att på ett överskådligt sätt reglera de komplexa sambanden mellan dessa områden som grundar sig på laga krav, standarder, praxis och analysverksamhet.

Många av de laga krav som ställs på dessa områden är även väldigt detaljspecifika i hur lagstiftningen bör tillämpas vilket innebär att även Norrtälje kommuns riktlinje för dessa

ämnesområden behöver ha en relativt hög detaljupplösning. För att fullt ut implementera konceptet för systematiskt säkerhetsarbete innehåller riktlinjen all handläggning som våra medarbetare behöver tillämpa för att vi som kommun ska klara att leva upp till de laga kraven. Då riktlinjen är utformad som ett dokument som ser till helheten av det systematiska långsiktiga säkerhetsarbetet, samt är utformad utifrån vilken information som det föreligger ett behov av politiskt beslut bakom, och inte enbart utifrån pedagogisk lättillgänglighet, kommer riktlinjen att kompletteras med instruktioner och annat pedagogiskt material för att underlätta efterlevnaden avseende till exempel kraven på informationssäkerhet som omfattar samtliga medarbetare i Norrtälje kommun.

Lagkrav

Det finns en mängd författningskrav i lagar, förordningar och föreskrifter som reglerar Norrtälje kommuns säkerhetsarbete. Förutom krav som innebär att kommunen ska vidta säkerhetsåtgärder förekommer också krav som förhindrar att kommunen vidtar alltför långtgående säkerhetsåtgärder (det senare gäller exempelvis krav på allmänna handlingars offentlighet som begränsar Norrtälje kommuns möjligheter att skydda information från åtkomst).

Författningskraven kommer dels från EU-rätten och dels från svenska grundlagar, lagar och förordningar samt föreskrifter som myndigheter meddelar med stöd av lag eller förordning.

I tabellen nedan sammanställs ett urval av de författningar som bedöms ha störst påverkan på kommunens säkerhetsarbete. Författningarna innebär dels direkta krav på Norrtälje kommuns säkerhetsarbete (exempelvis säkerhetsskyddslagstiftningen eller dataskyddsförordningen) och dels begränsningar i Norrtälje kommuns möjligheter att vidta för långtgående säkerhetsåtgärder (exempelvis tryckfrihetsförordningen eller lagen om offentlig upphandling).

Typ	Benämning	Beteckning
EU-direktiv	General Data Protection Regulation	2016/679
EU-direktiv	Network and Information Security directive	2016/1148
Grundlag	Tryckfrihetsförordningen	1949:105
Grundlag	Yttrandefrihetsgrundlagen	1991:1469
Lag	Brottsbalk	1962:700
Lag	Offentlighets- och sekretesslag	2009:400
Lag	Säkerhetsskyddslag	2018:585
Lag	Lag om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster	2018:1174
Lag	Lag med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning	2018:218
Lag	Skyddslag	2010:305
Lag	Kamerabevakningslag	2018:1200
Lag	Lag om skydd för geografisk information	2016:319
Lag	Lag om totalförsvar och höjd beredskap	1992:1403
Lag	Lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap	2006:544

Typ	Benämning	Beteckning
Lag	Lag om offentlig upphandling	2016:1145
Lag	Lag om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet	2011:1029
Lag	Lag om offentlig anställning[2]	1994:260
Föreskrift[3]	Säkerhetspolisens föreskrifter och allmänna råd om säkerhetsskydd	PMFS 2019:2
Föreskrift	Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om kommuners risk- och sårbarhetsanalyser	MSBFS 2015:5
Föreskrift	Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om civila myndigheters kryptoberedskap	MSBFS 2009:11

Önskat läge 2030

Norrtälje kommuns säkerhetsarbete ska bedrivas utifrån ett strategiskt långsiktigt perspektiv. Med säkerhetsarbete avses det systematiska, förebyggande arbete som Norrtälje kommun bedriver för att minimera risken för negativa händelser och begränsa skadan av inträffade negativa händelser inom den kommunala verksamheten.

Organisationens säkerhetsarbete ska syfta till att säkerställa Norrtälje kommuns förmåga att bedriva den verksamhet som regleras i kommunallagen genom att skydda de tillgångar i form av personer, förtroende, information och egendom samt ekonomiska och kultur-historiska värden som Norrtälje kommun ansvarar för och är beroende av.

2030 ska Norrtälje kommun fullt ut ha implementerat de styrande och inriktande dokument som tagits fram för kommunen baserat på externa kravmassor i form av lagar, förordningar och branschpraxis. Norrtälje kommuns samtliga förvaltningar, bolag och förbund är väl införstådda i kommunens säkerhetsarbete och utbildade i enlighet med kommunens utbildningsplan för säkerhet och beredskap.

Det systematiska säkerhetsarbetet ska utgöra den stabila grund som är en förutsättning för att kunna bedriva verksamhet under höjd beredskap eller kriser. Som exempel så utgör säkerhetsskydd en del i det systematiska säkerhetsarbetet. Med säkerhetsskydd avses skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. En väl etablerad förmåga att bedriva säkerhetsskydd är en förutsättning för att vidare kunna bedriva verksamhet under höjd beredskap, eller under större samhälls-störningar, som en del i ett nationellt civilt försvar. På samma sätt som säkerhetsskydd ska utgöra en stomme för att kunna bedriva civilt försvar och krishantering, så ska väl implementerad informationssäkerhet, fysisk säkerhet, säkerhet vid upphandling, säkerhet vid rekrytering, incidentrapportering samt skydd mot hot och våld, utgöra ett fundament för en trygg, säker och störningsfri kommun 2030.

Prioriterade åtgärder

Avdelningen för säkerhet och krisberedskap (ASK) har tillsammans med extern expertis inom säkerhet och beredskap genomfört flertalet analyser och genomlysningar av kommunens verksamheter i syfte att identifiera sårbarheter och behov. ASK har även tillsammans med IT-avdelningen varit föremål för flera internrevisioner gällande IT-/informationssäkerhet. Denna revisions- och analysverksamhet har genererat i rekommenderade åtgärder för att öka Norrtälje kommuns förmåga att hantera risker och säkerhetshot.

Säkerhet för anställda och förtroendevalda

Utbildning

Alla medarbetare i Norrtälje kommun ska, i samband med anställning, informeras om vilka säkerhetskrav som ställs inom den verksamhet som medarbetaren ska delta i och ges ett exemplar av broschyren *Säkerhet för nyanställda* som, på övergripande nivå, sammanfattar de säkerhetskrav som regleras i denna riktlinje.

Medarbetare som har en tillsvidareanställning, eller visstidsanställning, ska genomföra Norrtälje kommuns *introduktionsutbildning i säkerhet*. Utbildningen fokuserar på medarbetarens eget ansvar för att följa regler och upprätthålla säkerheten i verksamheten. Kommunens målsättning är att säkerhetsutbildningen så långt som möjligt ska genomföras i form av en interaktiv utbildning.

Introduktionsutbildningen i säkerhet ska repeteras minst vartannat år för att säkerställa att medarbetarnas kunskap om säkerhet vidmakthålls och uppdateras utifrån nya förutsättningar.

Personer som har ett särskilt ansvar för säkerhet inom en viss verksamhet (exempelvis chefer, kontaktombud eller specialister) ska ges den utbildning som krävs för att de ska kunna utföra sitt arbete på ett säkert sätt i enlighet med gällande regelverk. Tillhandahållande av *specialiserade säkerhetsutbildningar* samordnas av säkerhetschefen utifrån verksamhetens behov.

Medarbetare ska ges regelbunden och löpande information om säkerhetsrelaterade frågor som är relevanta för det egna arbetet. Det huvudsakliga ansvaret för att medarbetare hålls informerade om säkerhetsfrågor ligger på närmaste chef med stöd av säkerhets- och beredskapssamordnare, Norrtälje kommuns säkerhetschef och dataskyddsombudet.

Säker arbetsplats

Det är viktigt att medarbetare och leverantörer som utför arbete i Norrtälje kommuns lokaler har tillgång till säkra arbetsplatser som är anpassade efter verksamhetens art och de skyddsvärda tillgångar (exempelvis information) som hanteras i arbetet. Att Norrtälje kommuns lokaler har ändamålsenlig säkerhet är viktigt för att skydda kommunens verksamhet från skada, men även för att medarbetare, leverantörer, förtroendevalda, elever, vårdtagare och besökare m.fl. ska kunna känna sig trygga i lokalerna.

För att främja tydlighet och transparens ska säkerhetskrav som påverkar allmänheten alltid anslås på lämpligt sätt i lokaler dit allmänheten har tillträde. Anslagen ska vara tydliga, informativa och upplevas som stödjande samt ska följa Norrtälje kommuns grafiska profil. Det gäller exempelvis krav som reglerar under vilka förutsättningar som allmänheten får vistas i lokalerna samt i vilken omfattning tillträdesbegränsning, övervakning och loggning sker samt eventuella begränsningar i rätten att fotografera, filma eller spela in ljud. Information till medarbetare och leverantörer avseende säkerhetskrav ska tillhandahållas där det behövs för att säkerställa att kraven efterlevs (exempelvis i anslutning till en kopiator, multifunktionsskrivare eller sekretesstunnor).

För varje lokal som Norrtälje kommun förfogar över ska det finnas ett beslut om vilken nivå av mekaniskt inbrottsskydd som lokalen ska vara försedd med. Nivån av mekaniskt inbrottsskydd beskrivs i någon av de skyddsklasser som framgår av svenska stöldskyddsföreningens norm ”Regler för inbrottsskydd – Byggnader och lokaler” (SSF200) med tillhörande dokumentation över eventuella undantag från normen eller tillägg till normen som Norrtälje kommun beslutat om. Kommunen strävar efter ett säkert och effektivt nyttjande av

tekniska säkerhetssystem för att komplettera det mekaniska inbrottsskyddet och upprätthålla ändamålsenlig säkerhet för Norrtälje kommuns fastigheter och lokaler.

Säkerhetsprövning av medarbetare

Säkerhetsprövning, bakgrundskontroller och liknande åtgärder syftar till att säkerställa att personer som deltar i Norrtälje kommuns verksamhet är pålitliga ur säkerhetssynpunkt och inte har okända sårbarheter som kan påverka verksamhetens säkerhet negativt.

I vilken omfattning olika säkerhetsåtgärder ska vidtas för att säkerställa att en person är pålitlig ur säkerhetssynpunkt och lämplig för en viss tjänst styrs av vilken befattning personen har. Inom Norrtälje kommun ska det finnas en övergripande befattningsanalys som reglerar vilka befattningar som kräver en viss typ av säkerhetsåtgärder. Säkerhetschefen ansvarar för upprättande och revidering av befattningsanalysen i samråd med berörda förvaltnings- och avdelningschefer.

De säkerhetsprövningsåtgärder som vidtas inom Norrtälje kommun kan indelas i fem kategorier vilka syftar till att undersöka personers pålitlighet utifrån det uppdrag de har i kommunen. Som exempel så görs särskilda kontroller av personer som ska jobba med barn och unga, samt för personer som tar del av säkerhetskänslig verksamhet på olika nivåer.

Säkerhetsskydd

Säkerhetsskydd syftar till att skydda det som är av betydelse för Sveriges säkerhet och det som särskilt behöver skyddas mot terrorism. Med säkerhetsskydd avses skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. Med systematiskt säkerhetsskyddsarbete avses säkerhetsskyddsarbete som är anpassat efter gällande författningskrav samt verksamhetens behov och förutsättningar och som är tydligt reglerat, väl implementerat och mätbart.

I en verksamhet som bedriver systematiskt säkerhetsskyddsarbete är alla delar av verksamheten medvetna om föreliggande hot och risker och de åtgärder som krävs för att hantera dessa är en integrerad del av verksamhetens arbetssätt. Säkerhetsskydd ska bedrivas förebyggande långsiktigt och med bibehållen effekt. Norrtälje kommuns säkerhetsskydd baseras på den dimensionerande hotbilden och övriga förutsättningar som framkommer i kommunens säkerhetsskyddsanalys.

Rutiner för leverantörssäkerhet och säker upphandling

I syfte att säkerställa att ändamålsenlig säkerhet upprätthålls för Norrtälje kommuns verksamhet oavsett om den bedrivs i egen regi, eller av leverantörer, så ska säkerhetsåtgärder vidtas i samband med upphandling av tjänster. Chef för upphandlade enhet eller projektledare (om sådan utsetts) ansvarar för att säkerheten upprätthålls under och efter avtalstiden.

Säkerhetskrav i avtal, säkerhetsprövning och säkerhetsutbildning av leverantörer är de medel via vilka kommunen kan säkerställa säkerhet i samarbeten med externa parter. Det huvudsakliga ansvaret för att leverantörer hålls informerade om säkerhetsfrågor ligger på ansvarig chef för upphandlande förvaltning/kontor, avdelning eller enhet med stöd av Norrtälje kommuns säkerhetschef och dataskyddsombud.

Skydd av invånarnas och kommunens information – Informationssäkerhet

Säker hantering av information

Samtliga informationstillgångar som hanteras inom Norrtälje kommuns verksamhet ska klassificeras utifrån behov av konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet för informationen enligt de klasser som beskrivs nedan. Informationen ska sedan hanteras i enlighet med de hanteringskrav som följer med respektive klassificering i enlighet med kommunens riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete.

Med konfidentialitet avses informationens behov av skydd mot obehörig åtkomst. Till skillnad från riktighet, tillgänglighet och spårbarhet, som huvudsakligen hanteras genom inbyggda funktioner i Norrtälje kommuns IT-miljö, är konfidentialitet en angelägenhet för alla som kommer i kontakt med Norrtälje kommuns informationstillgångar. Varje medarbetare, leverantör och övriga som hanterar kommunens skyddsvärda informationstillgångar måste beakta behovet av konfidentialitet i det dagliga arbetet, exempelvis då man avgör huruvida en viss informationsmängd får skickas med e-post.

- Informationssäkerhetsklass ”ÖPPEN”
  Med öppen information avses uppgifter som inte omfattas av några krav på konfidentialitet och därför inte behöver skyddas från obehörig insyn. Uppgifterna kan dock fortfarande vara av stor betydelse för kommunen och omfattas av krav på riktighet och tillgänglighet.
- Informationssäkerhetsklass ”INTERN”
  Med intern information avses uppgifter som behöver ges ett grundläggande skydd mot obehörig åtkomst. All information som förekommer i Norrtälje kommuns IT-miljö och som inte är öppen eller känslig är att betrakta som intern. Hit räknas uppgifter som omfattas av svag sekretess (rakt skaderekvisit). Hit räknas även personuppgifter som i normalfallet[4] inte är att betrakta som känsliga.
- Informationssäkerhetsklass ”KÄNSLIG”
  Med känslig information avses uppgifter som behöver ges ett särskilt skydd då obehörig åtkomst till uppgifterna skulle kunna innebära allvarliga konsekvenser för Norrtälje kommun eller enskilda. Hit räknas uppgifter som omfattas av stark sekretess (omvänt skaderekvisit) eller absolut sekretess och uppgifter som bedöms vara av särskilt intresse för obehöriga. Hit räknas även personuppgifter som i normalfallet[5] är att betrakta som känsliga.
- Säkerhetsskyddsklassificerad information
  Med säkerhetsskyddsklassificerad information avses uppgifter som rör säkerhetskänslig verksamhet och som därför omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen, där obehörigt röjande av uppgifterna kan medföra skada för Sveriges säkerhet. Denna informationskategori delas in i fyra nivåer: begränsat hemlig, konfidentiell, hemlig och kvalificerat hemlig.

Informationens riktighet är avgörande för såväl Norrtälje kommuns verksamhet som allmänheten och medias förtroende för kommunen. Riktigheten säkerställs främst genom en strikt tillämpning av behörighet att påverka informationsmängder i Norrtälje kommuns IT-miljö och åtgärder för att säkerställa spårbarhet (och därmed möjlighet att utkräva ansvar) då åtgärder vidtas i IT-miljön.

Krav på informationens tillgänglighet utgår ifrån vilka konsekvenser det kan innebära för verksamheten om en viss informationsmängd är otillgänglig för behöriga användare. Konsekvensernas omfattning och hur tidskritisk informationen är för verksamheten är avgörande för vilka åtgärder som måste vidtas för att säkerställa tillgängligheten.

Säkerhet i Norrtälje kommuns IT-miljö

Att upprätthålla ändamålsenlig informationssäkerhet för Norrtälje kommuns information är särskilt viktigt då informationen hanteras i IT-system.

Den grundläggande principen är att Norrtälje kommuns utrustning (datorer, mobiltelefoner och surfplattor m.m.) och de IT-system och applikationer som Norrtälje kommun tillhandahåller (såväl fysiska som virtuella system och molnbaserade tjänster) ska användas för att hantera Norrtälje kommuns information. Undantag från denna regel ska beslutas av säkerhetschefen efter samråd med verksamheten och IT.

Generella krav på IT- och kommunikationssäkerhet regleras i Riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete samt i de anvisningar och rutiner som tas fram av IT-avdelningen inom ramen för gällande riktlinjer.

Målkonflikter

Säkerhetsområdet omfattar viktiga aspekter inom många frågor i den kommunala förvaltningen, men i många fall inte den enda viktiga frågan. När vi måste ge avkall på ett mål för att nå ett annat föreligger det en målkonflikt som kräver vägval som innebär att en uppoffring sannolikt behöver göras, vilket kan betraktas som en kostnad. Systematiskt säkerhetsarbete ska bedrivas långsiktigt och med bibehållen effekt över tid. Säkerhetsarbete är ofta kostnadsdrivande och framstår ofta som en kostnad som inte direkt förknippas med verksamheters huvudsakliga syfte och avsedda uteffekt, trots att systematiskt säkerhetsarbete kan vara en kostnadsbesparing då det över lång tid avhjälper kostnader för cyberattacker, inbrott, skadegörelse, personalbortfall som följd av hot och våld, m.m. Med anledning av detta bör säkerhetsarbetet vara en naturlig del i samtliga verksamheters ordinarie strategiska arbete.

Uppföljning

För att säkerställa att Norrtälje kommuns säkerhetsarbete får avsedd effekt, och att Norrtälje kommun följer gällande författningskrav och krav i ingångna avtal, ska uppföljning och utvärdering av arbetet ske löpande. Respektive förvaltning/kontor, avdelning och enhet ska genomföra interna kontroller i den omfattning som krävs för att kunna upprätthålla en lägesbild över säkerheten.

Vid Norrtälje kommun ska det finnas en övergripande plan för säkerhetskontroller. Organisationens säkerhetschef ansvarar för kontrollplanen och rapporterar resultatet av genomförda kontroller till ledningsgruppen. Allvarlig misskötsel eller sårbarheter som upptäcks i samband med kontroller ska rapporteras omgående till ledningsgruppen. Övriga resultat av genomförda kontroller rapporteras kvartalsvis i samband med ledningens genomgång av säkerhets- och beredskapsarbetet inom Norrtälje kommun.

Säkerhetschefen ansvarar för beredning inför ledningens genomgång och föredrar säkerhets- och beredskapsfrågor för ledningsgruppen kvartalsvis. Fokus för ledningens genomgång ska ligga på hantering av prioriterad verksamhet samt den långsiktiga effekten av Norrtälje kommuns säkerhets- och beredskapsarbete.

De nyckeltal och/eller indikatorer som ska användas för uppföljning inom fokusområdet är:

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Antal av kommunens medarbetare som utbildats i informationssäkerhet	Samtliga nyckel-personer	Samtliga med-arbetare

Styrdokument

Nedanstående är exempel på andra styrdokument som är relevanta för fokusområdet.

- Policy för systematiskt säkerhetsarbete
- Riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete
- Policy och riktlinje hot och våld
- Riskhanteringspolicy
- Säkerhetsskyddsanalys

Motståndskraft och krishanteringsförmåga

Kommunen ska hantera störningar och upprätthålla samhällsviktig verksamhet.

Strategisk inriktning i korthet

- Norrtälje kommunkoncerns verksamheter ska ha motståndskraft och krishanterings-förmåga att flexibelt, resursstarkt och uthålligt stå emot samhällsstörningar och upprätthålla samhällsviktiga verksamheter oavsett vilken störning de utsätts för i vardagen, under samhällskrisen eller under höjd beredskap och krig.
- Norrtälje kommunkoncerns arbete för krisberedskap och civilt försvar ska bedrivas inriktat, samordnat och systematiskt med en tydlig ansvarsfördelning mellan central- och lokal nivå för högsta effektivitet.
- Norrtälje kommunkoncern ska vid samhällsstörningar vidta effektiva åtgärder för att minimera dess konsekvenser, upprätthålla samhällsviktiga verksamheter samt snarast möjligt återupprätta normalläget.
- Norrtälje kommun ska ta ansvar för det geografiska områdesansvaret före, under och efter samhällsstörningar genom organisation av och värdskap för lokala inriktnings- och samordningsfunktioner.
- Norrtälje kommun ska vara en trygg, säker och störningsfri kommun – i både vardag och kris.

Bakgrund och nuläge

Det som hotar

Ett förändrat säkerhetspolitiskt omvärldsläge, en alltmer komplex och global marknad, samhällsutmanande kriminalitet, klimatförändringar med dramatiska konsekvenser och en accelererande teknisk utveckling utgör utmaningar i arbetet med kontinuitets-hantering och beredskap.

Samhällsutvecklingen globalt, nationellt, regionalt och lokalt påverkar och förändrar hot- och riskbilderna i samhället. Många samhällsstörningar har genom den tekniska utvecklingen blivit mer komplexa med mer omfattande och långtgående konsekvenser så att en händelse i en avlägsen del av världen kan påverka lokalsamhället i Norrtälje kommun.

Hoten utgörs både av störningar som inträffar relativt ofta med kända konsekvenser som trafikolyckor samt samhällsstörningar vars sannolikhet och konsekvenser är betydligt mer svårbedömda som cyberangrepp och andra IT-incidenter eller väpnat angrepp på Sverige eller land i vår närhet.

Det kan handla om plötsliga olyckor som bränder i byggnader, skogsbränder, trafik-olyckor eller olyckor med farligt gods. Andra samhällsstörningar kan bestå i avbrott och störningar i våra olika försörjningssystem för el, elektronisk kommunikation, vatten, livsmedel, avlopp, dagvatten, sopor och transporter. Det kan också handla om natur-händelser som skyfall, översvämningar, stormar, värmeböljor, torkor eller smittsamma sjukdomar. Andra samhällsstörningar utgöras av antagonistiska gärningar som påverkans-operationer, terrordåd eller väpnade angrepp mot Sverige.

Utöver kända hot och risker med påverkan på lokalsamhället i Norrtälje kommun till-kommer globala hot som ännu inte är kända lokalt men som ändå kan få stora konsekvenser lokalt. Ett exempel är askmolnet som bildades 2010 på grund av ett

vulkanutbrott på Island som förhindrade en betydande del av den globala flygfarten under en period.

Gemensamt för samhällsstörningarna i dagens samhälle är att de ofta uppstår hastigt, att det kan vara svårt att avgöra om de orsakats på grund av slump, olycksfall eller medvetna antagonistiska handlingar samt att de har direkta eller indirekta konsekvenser på det som ska skyddas.

Utifrån kommunkoncernens geografiska läge, storlek och förutsättningar kan Norrtälje kommun antas vara och/eller bli utsatt för såväl olika sorters antagonistiska hot och dåd som icke antagonistiska samhällsstörningar vilka kan ge allvarliga konsekvenser för både kommunkoncernen och regionen.

Oavsett hur samhällsstörningarna ter sig ska kommunkoncernen ha motståndskraft och krishanteringsförmåga att flexibelt, resursstarkt och uthålligt stå emot dem såväl i vardagen, under krisen som under höjd beredskap och krig[33].

Det som ska skyddas

Kommunkoncernens arbete med krisberedskap och civilt försvar ska bedrivas för att skydda och värna individens trygghet och säkerhet, samhällets grundläggande värden, kommunkoncernens funktionalitet samt miljö och egendom.

Individens trygghet och säkerhet utgör kärnan i kommunkoncernens arbete för motståndskraft och krishanteringsförmåga som direkt eller indirekt handlar om att skydda och värna de individer som bor och vistas i Norrtälje.

Samhällets grundläggande värden, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter, värnas av kommunkoncernen och utgör grunden för det förtroende som invånare, besökare och olika aktörer i kommunen ska kunna ha för kommunkoncernens verksamheter och myndighetsutövning.

Kommunkoncernens funktionalitet upprätthålls genom att kommunens egen verksamhet samt den som utförs av externa verksamheter på uppdrag av kommunen bedrivs utan driftstörningar, med så få olyckshändelser, skadegörelser och sabotage som möjligt.

De verksamheter som identifierats som samhällsviktiga verksamheter ska fungera och leverera sina tjänster och varor oavsett vilka samhällsstörningar de utsetts för. Med samhällsviktig verksamhet menas verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

Miljö och egendom avser fysisk miljö, biologisk mångfald, värdefulla natur- och kulturmiljöer, kulturarv samt fast och lös egendom. Kommunkoncernens arbete ska förebygga och begränsa skador på miljö och egendom.

Norrtälje kommunkoncerns arbete med krisberedskap och civilt försvar

För att effektivt använda de samlade resurserna till de framträdande behoven ska arbetet med krisberedskap och civilt försvar bedrivas inriktat, samordnat och systematiskt. Arbetet ska ha en tydlig ansvarsfördelning mellan central- och lokal nivå utifrån gällande nationell- och regional inriktning samt de grundläggande principerna om ansvar, närhet och likhet, vilka utgör grunden för ansvarsfördelningen i utveckling och förvaltning av krisberedskap och civilt försvar samt hantering av samhällsstörningar[34].

---

[33] MSB (2021) *Kraftsamling – för en stärkt civil beredskap, baserad på MBS:s nationella risk- och förmågebedömning 2021*:

[34] MSB (2018) Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar:

Principerna om ansvar, närhet och likhet

De nationellt vedertagna principerna om ansvar, närhet och likhet utgör grunden för den organisatoriska ansvarsfördelningen i vardagsverksamheten samt i utvecklingen- och förvaltningen av krisberedskapen och det civila försvaret. Principerna ska även gälla under och efter hanteringen av en samhällsstörning i fred eller under höjd beredskap[35].

Ansvarsprincipen – Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer också har motsvarande ansvar vid en störning i samhället. Regeringen har tydliggjort att ansvarsprincipen även innebär att alla aktörer som berörs av en störning, direkt eller indirekt, som kan bidra till att hantera konsekvenserna också har ett ansvar att agera även i osäkra lägen. Ansvarsprincipen innebär också att aktörerna ska stödja och samverka med varandra, detta brukar kallas den utökade ansvarsprincipen.

Närhetsprincipen – Närhetsprincipen innebär att samhällsstörningar ska hanteras där de inträffar och av de som är närmast berörda och ansvariga. Det ska dock inte hindra drabbad verksamhet från att samverka och söka hjälp för att hantera en samhällsstörning.

Likhetsprincipen – Under en samhällsstörning ska organisation och lokalisering så långt som det är möjligt fungera på samma sätt som vid normala förhållanden.

För att hantera samhällsstörningar trots eventuella gränsdragningsproblem ska kommunkoncernens verksamheter genomgående prioritera handling och samverkan före passivitet i hanteringen av samhällsstörningar.

Geografiskt områdesansvar

Utöver de grundläggande principerna ska Norrtälje kommun, enligt det geografiska områdesansvaret, verka för att olika aktörer samverkar för att nå samordning i planeringen av och arbete med krisberedskap och civilt försvar. Norrtälje kommun ska även verka för att de åtgärder som vidtas av olika aktörer och den information som delges allmänheten under sådana förhållanden samordnas[36].

Lokal inriktnings- och samordningsfunktion

Det geografiska områdesansvaret innebär också att kommunen, under en samhällsstörning, ska verka för att samordning sker av de åtgärder som vidtas av olika aktörer för att hantera samhällsstörningen. Detta görs genom en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF). I de fall kommundirektören bedömer att en samhällsstörning är av en sådan omfattning eller karaktär att ytterligare samordning mellan verksamheter krävs, skapas en ISF. ISF har till uppgift att på kommundirektörens uppdrag samordna de olika åtgärder som kommunkoncernen eller andra aktörer behöver vidta. ISF tar inte över ansvar eller beslutsmandat från förvaltningskontor, bolag eller andra aktörer utan har enbart i uppgift att underlätta samordning i hanteringen av aktuell samhällsstörning. ISF utformas utifrån aktuell situations uppfattade behov[37].

Systematik på central och lokal nivå

Norrtälje kommuns arbete med krisberedskap och civilt försvar ska bedrivas systematiskt och integrerat i kommunkoncernens ordinarie styr- och ledningsmodell. Arbetet ska bedrivas på såväl central som lokal nivå. Den centrala nivån utgörs av kommunstyrelsen och den lokala nivån utgörs av nämnder och bolagsstyrelser.

---

[35] MSB (2018) Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar:

[36] MSB (2019) *Det lokala geografiska områdesansvaret under en samhällsstörning*:

[37] MSB (2017) *Aktörsgemensamma former för inriktning och samordning vid samhällsstörningar*:

Den centrala nivån ska inrikta, samordna, stödja, följa upp och utveckla kommunkoncernens samlade arbete med krisberedskap och civilt försvar utifrån den samlade kunskapen om de mest framträdande behoven på övergripande nivå.

Den lokala nivån, nämnderna och bolagsstyrelserna, ska ta ett långtgående ansvar för arbetet med krisberedskap och civilt försvar inom de egna verksamhetsområdena. I sin verksamhetsplanering ska de formulera egna mål och aktiviteter för att öka motståndskraften och krishanteringsförmågan utifrån de kommunkoncerngemensamma målsättningarna i Trygghets- och säkerhetsstrategin, Mål och budget, de kommunkoncernövergripande riktlinjerna för säkerhet och beredskap samt sina verksamhetsspecifika planer för risk-hantering, kontinuitetshantering samt risk- och sårbarhetsanalys. Verksamheterna ska säkerställa att arbetet kan bedrivas på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med gällande lagstiftning och andra relevanta riktlinjer, handlingsprogram och anvisningar samt att det finns kompetenser och resurser tillgängliga i den utsträckning som krävs för att upprätthålla verksamheten tryggt, säkert och störningsfritt även vid påfrestningar.

Varje verksamhet ska vidta de åtgärder som krävs för att minimera att samhällsstörningar uppstår, att konsekvenserna av samhällsstörningar som uppstår blir som små som möjligt samt att vidtagna åtgärder och dess påverkan på händelseutvecklingen dokumenteras och följs upp för fortsatt förmågeutveckling.

Arbetet med krisberedskap och civilt försvar ska bedrivas med utgångspunkt i systematik, genomtänkta och relevanta metoder samt gemensamma mål. Arbetet ska dokumenteras, följas upp samt utvecklas löpande. Rutiner och planer ska vara kända och lättillgängliga i verksamheten. Utbildning och övning som kompetenshöjande insatser ska utgöra centrala delar av utvecklingsarbetet inom i kommunkoncernen.

Mål och aktiviteter ska på ett systematiskt och tydligt sätt leda till utveckling av verksamhetens kontinuitetssäkerhet i vardagen samt förmåga att hantera samhällsstörningar i fred eller under höjd beredskap.

Kommunkoncernens alla chefer ska ta ansvar för planering och genomförande av de åtgärder som krävs för att öka den egna verksamhetens kontinuitetssäkerhet utifrån principerna om ansvar, närhet och likhet samt samverka för att nå de gemensamma mål som anges för kommunkoncernen.

Alla medarbetare i kommunkoncernen ska bidra i kommunkoncernens arbete genom att uppmärksamma risker och brister i verksamheten och agera förebyggande för att minska dem. Inträffade tillbud, skador, hot och/eller andra störningar i eller mot verksamheten ska omgående rapporteras enligt angivna rutiner så att nödvändiga åtgärder kan vidtas för att reducera konsekvenserna så mycket som möjligt.

Regional inriktnings- och samordningsfunktion

För att underlätta samverkan i den komplexa stockholmsregionen före, under och efter samhällsstörningar ingår Norrtälje kommun i Samverkan Stockholmsregionen (SSR) i syfte att skapa trygghet, säkerhet och effektiv hantering av samhällsstörningar i regionen – i vardag, kris och höjd beredskap.

SSR är en överenskommelsebaserad nätverksorganisation som omfattar och gemensamt drivs av ett 40-tal samhällsaktörer i Stockholms län. Inom SSR har aktörerna gemensamt arbetat fram rutiner och arbetssätt för samordning och inriktning vid samhällsstörningar. Norrtälje kommun ska följa de rutiner och arbetssätt som är fastställda inom ramen för SSR

och aktivt delta och vara pådrivande i utvecklingen av arbetet. Kommunstyrelsen ansvarar för samordning av stadens engagemang inom SSR[38].

Resurssättning

Utifrån Ansvarsprincipen, Närhetsprincipen och Likhetsprincipen ska arbetet för motståndskraft och krishanteringsförmåga primärt resurssättas inom ramen för verksamheternas ram- eller verksamhetsbudget.

För delar av kommunens centrala arbete med krisberedskap och civilt försvar ges statlig ersättning som ska användas enligt regleringarna i de överenskommelser som träffas nationellt mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och regioner (SKR). Kommunkoncerngemensamma åtgärder kan efter erforderliga beslut eventuellt finansieras av centrala medel inom ramen för de statliga ersättningarna.

Önskat läge 2030

År 2030 ska invånare och besökare i Norrtälje kommun kunna fokusera på att förverkliga sina egna drömmar i en trygg, säker och störningsfri kommun.

Norrtälje kommunkoncerns motståndskraft och krishanteringsförmåga att flexibelt, resursstarkt och uthålligt stå emot samhällsstörningar och upprätthålla samhällsviktiga verksamheter ska vara dimensionerad och utformad enligt gällande inriktningar, förordningar, bestämmelser och överenskommelser samt samordnade med regionala och nationella strukturer.

När samhällsstörningar inträffar ska kommunkoncernen vidta effektiva, hållbara och korrekta åtgärder i tillräcklig utsträckning för att minimera dess konsekvenser, upprätthålla samhällsviktiga verksamheter samt åstadkomma snar återgång till normalitet inom kommunkoncernen såväl som lokalsamhället oavsett vilka störningar som inträffar i vardagen, vid kriser, under höjd beredskap eller i krig.

Kommunkoncernen såväl som övriga aktörer i lokalsamhället ska ha så god motståndskraft och krishanteringsförmåga att de samhällsviktiga verksamheterna kan upprätthållas helt avskärmat under sju dygn och därefter på en skälig nivå under allvarligt störda förhållanden under ytterligare tre månader.

Invånare, besökare och andra samhällsaktörer ska ha högt förtroende för Norrtälje kommunkoncern.

Prioriterade åtgärdsområden

Norrtälje kommunkoncerns arbete med beredskap och civilt försvar för motståndskraft och krishanteringsförmåga kommer under 2020-talet fortsatt att ske inom de nationella och regionala ramar som anges genom politiska inriktningar, lagar och förordningar, bestämmelser samt överenskommelser som avser verksamhetens kontinuitetssäkring och krishanteringsförmåga samt återuppbyggnaden av det civila försvaret.

För Norrtälje kommunkoncern handlar det om att förstärka hela verksamhetens förmåga att upprätthålla leveransen av tjänster och varor genom kontinuitetsplanering och kontinuitetshantering, att kontinuitetssäkra de samhällsviktiga verksamheterna och skapa förutsättningar

[38] MSB (2017) *Aktörsgemensamma former för inriktning och samordning vid samhällsstörningar*.

för inriktning och samordning av lokalsamhällets samlade åtgärder för att hantera samhällsstörningar över hela hotskalan, från olyckor och katastrofer i fredstid till eskalerande gråzonsproblematik, krigsfara och ytterst ett väpnat angrepp mot Sverige eller annat land i vår närhet.

Dimensionerande för Norrtälje kommunkoncerns förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet i synnerhet och all verksamhet i allmänhet är de nationella utgångspunkterna för planeringen av totalförsvaret. Dessa utgörs av FOI:s planeringsscenarion Typfall 4 och Typfall 5 vilka inbegriper krigshandlingar på svenskt territorium. Dessa föregås av typfall 1–3, vilka bland annat inkluderar begränsade väpnade angrepp med fjärrstridsmedel mot civil infrastruktur resulterande i allvarliga konsekvenser för civilbefolkningen[39] [40] [41].

Utifrån dessa bör de samhällsviktiga verksamheterna inom Norrtälje kommunkoncern ha förmåga att upprätthållas helt avskärmat under sju dygn och under minst tre månader ska de samhällsviktiga verksamheterna kunna hantera konsekvenserna av en säkerhetspolitisk kris i Europa och Sveriges närområde som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet. Under en del av de tre månaderna ska det planeras för att Sverige är i krig och att det pågår krigshandlingar på svenskt territorium med perioder av högintensiva strider och perioder med lägre stridsintensitet. Under de tre månaderna förutsätts vidare att det råder höjd beredskap och att logistikflödena med omvärlden har begräsningar men inte är helt avbrutna.

Under 2020-talet kommer de strukturella och juridiska skillnader som länge gjorts mellan områdena krisberedskap och civilt försvar att ersättas av ett samlat arbetsområde som dessutom kommer behöva integreras med den vardagliga verksamhetens mindre dramatiska men mer frekventa och diversifierade krav på leveranssäkerhet på en alltmer komplex och osäker marknad.

För att öka motståndskraften och krishanteringsförmågan ska Norrtälje kommunkoncern vidta omfattande åtgärder med fokus på att öka kontinuitetssäkerheten i den vardagliga koncernverksamheten, öka krishanteringsförmågan samt accelerera den lokala uppbyggnaden av det civila försvaret i förhållande till nationellt gällande dimensionerande scenarier.

Särskilt fokus ska under perioden ägnas åt nedan angivna åtgärdsområden utifrån laga krav, nationella- och regionala överenskommelser och inriktningar, kommunens risk- och sårbarhetsanalys samt Norrtälje kommuns politiska inriktning.

Förstärkning av lednings- och samverkansförmågan

Norrtälje kommunkoncerns förmåga att leda och samordna arbetet inför, under och efter samhällsstörningar med grund i ansvarsprincipen ska förstärkas på central- och lokal nivå inom koncernen för högsta effektivitet. Initialt genom utveckling av gemensamma planer, styrdokument, riktlinjer, rutiner och instruktioner därefter genom utbildning och övning för implementering och skapande av organisatorisk förmåga.

Dimensionerande för kommunkoncernens lednings- och samverkansförmåga ska vara krigets krav utifrån nationellt dimensionerande scenarier.

---

[39] FOI (2014) *Hotbildsunderlag i utvecklingen av civilt försvar*:

[40] FOI (2018) *Typfall 5: Utdragen och eskalerande gråzonsproblematik – Komplettering av hotbildsunderlag i utvecklingen av civilt försvar*:

[41] FOI (2019) *Scenarier för kommuner och kommunal räddningstjänst under höjd beredskap*:

Förstärkning av samhällsviktig verksamhet

De samhällsviktiga verksamheterna[42] behöver systematisera analysen av risker, sårbarheter och beroenden samt genomförandet av åtgärder för att kontinuitetssäkra den egna verksamheten.

Under 2020-talet ska särskilt fokus ägnas åt att implementera arbetet med risk- och sårbarhetsanalys (RSA) till en grundläggande del i koncernverksamhetens planering och kontinuitetshantering. Där ingår:

- Upprätta planer för kommunkoncernens krigsorganisation avseende verksamhetsområdena ledning och samordning, omsorgs- och utbildningsverksamhet, livsmedelsförsörjning, prioriterade delar av hälso- och sjukvården samt kommunalteknisk försörjning.
- Genomföra de åtgärder som krävs för att upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten helt avskärmat under sju dygn och därefter på en skälig nivå under ytterligare tre månader.
- Förbereda kommunkoncernens stöd till Försvarsmakten inför och vid höjd beredskap och krig.

Förstärkning av krishanteringsförmågan

Koncernverksamheternas förmåga att hantera olika typer av samhällsstörningar ska förstärkas genom åtgärder baserade på risk- och sårbarhetsanalyser, kontinuitetsplanering, kontinuitetshantering, utbildning och övning samt systematiskt lärande genom uppföljning och utvärdering.

Under 2020-talet ska särskilt fokus ägnas åt att utveckla kommunkoncerns förmåga att leda och samordna, sammanställa och rapportera lägesrapporter, bedriva kriskommunikation, kommunicera med stöd av teknik och metodik som tillämpas nationellt och regionalt, utveckla robusta trygghets- och informationspunkter för bruk i fred och under höjd beredskap samt utöva samverkan och ledning under störda förhållanden inklusive förmåga att dela information med robusthet och sekretess.

Förstärkning av försörjningsberedskapen

Koncernverksamheternas tillgång till sina kritiska beroenden ska bli mer robust. Utifrån helhetsperspektivet ska tillgången till de olika beroendena identifieras, prioriteras, säkras och fördelas så att verksamheterna kan upprätthålla sina leveranser av tjänster och varor. Bemanning av kommunkoncernens krigsorganisation ska planeras i syfte att förstärka verksamheternas tillgång till personal i vardag, kris och krig.

Förstärkning av informations- och cybersäkerhet samt säkerhetsskydd

Det systematiska arbetet med informations- och cybersäkerhet samt säkerhetsskydd utgör en särskilt viktig komponent i kommunkoncernens kontinuitetssäkring av verksamheterna samt koncernens uppbyggnad av det civila försvaret.

Under 2020-talet ska Norrtälje kommunkoncerns systematiska säkerhetsarbete utvecklas enligt vad som anges inom Fokusområde 5: Systematiskt säkerhetsarbete[43].

---

[42] MSB (2020) ” Med samhällsviktig verksamhet avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet”:

[43] Mer om systematiskt säkerhetsarbete i Norrtälje kommun: Norrtälje kommun (2020) *Antagande av policy och riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete Dnr KS 2020-1899*:

Förstärkning av invånarnas beredskap och försvarsvilja

Norrtälje kommunkoncerns arbete för motståndskraft och krishanteringsförmåga handlar om att skydda och värna de individer som bor och vistas i Norrtälje. Samtidigt utgör individens egen beredskapsförmåga och vilja att hjälpa andra förutsättningar för att kunna skydda det som ska värnas; individens trygghet och säkerhet, samhällets grundläggande värden, kommunkoncernens funktionalitet samt miljö och egendom.

Under 2020-talet ska Norrtälje kommunkoncern öka invånarnas kunskap om det säkerhetspolitiska läget, totalförsvaret samt var och ens ansvar att värna civilbefolkningen, säkerställa samhällsviktiga funktioner och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. Kommunkoncernens ska också öka invånarnas kunskap och förmåga att hantera samhällsstörningar i fred och under höjd beredskap.

Förstärkning av förmågan att ge och ta emot stöd

Enligt Regeringens Proposition för Totalförsvaret 2021–2025 är ett av målen för det civila försvaret att det civila försvaret ska bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld[44]. För att kunna realisera kommunkoncernens stöd till Försvarsmakten inför och vid höjd beredskap ska planer för detta förberedas.

Hot och risker såväl som inträffade samhällsstörningar är ofta gränsöverskridande. Norrtälje kommun ingår i Samverkan Stockholmsregionen (SSR) för att skapa trygghet, säkerhet och effektiv hantering av samhällsstörningar i regionen – i vardag, kris och under höjd beredskap. Inom SSR utvecklas och etableras strukturer och rutiner för samordning och inriktning av hanteringen av samhällsstörningar. Norrtälje kommun ska under 2020-talet fortsatt aktivt delta och vara pådrivande i utvecklingen av gemensamma arbetssätt samt följa de rutiner och strukturer som fastställs inom SSR för synergier och effektivitet i hanteringen av samhällsstörningar lokalt och regionalt. I samverkansarbetet inom SSR ingår även att aktörerna ska kunna ge och ta emot stöd i form av resurser och kompetens.

Målkonflikter

Norrtälje kommunkoncerns motståndskraft och krishanteringsförmåga ställer krav på robusthet i organisationens uppbyggnad, tillgänglighet till kritiska beroenden samt effektivitet i genomförandet av verksamheten i vardag, kris och krig.

Uppbyggnaden av krishanteringsförmåga och motståndskraft kräver insatser av engagemang, tid och ekonomiska medel för att realiseras. Kostnader som i många fall är svåra att direkt relatera till verksamheternas olika leveranser av tjänster och produkter. Arbetet med krisberedskap och civilt försvar kan helt enkelt uppfattas som kostnadsdrivande utifrån ett ögonblicksperspektiv på kommunkoncernens uppdrag i en fungerande vardag. På längre sikt kan dock verksamheternas kontinuitetssäkring minska driftsstörningar och dess kostsamma konsekvenser för verksamheterna och de negativa effekter som drabbar det som ska skyddas enligt lag, förordning, föreskrifter och politiska löften.

Kontinuitetssäkringen av koncernens verksamhet kan stå i konflikt med andra utvecklingsområden rörande olika krav på arbetssätt, tekniska lösningar och rationaliseringar. Målkonflikter kan exempelvis identifieras i behov av robust drivmedelsförsörjning kontra arbetet för ett fossilfritt Sverige 2045, ökat behov av informationssäkerhet och säkerhetsskydd kontra digitalisering för kostnadsminskningar, behov av förstärkt säkerhetsskydd kontra strävan mot

[44] Regeringen (2020) *Totalförsvaret 2021–2025, Prop. 2020/21:30*

ökad öppenhet och tillgänglighet och ökat behov av tillgång till personal för bemanning av verksamhet under kris och krig kontra personalrationaliseringar i vardagen.

För att realisera Norrtälje kommunkoncerns motståndskraft och krishanteringsförmåga behöver en mängd prioriteringar och val göras under 2020-talet som både kan uppfattas som kost- och arbetsamma men nödvändiga för att bygga den motståndskraft och krishanterings-förmåga som behövs för att kunna stå emot störningar och upprätthålla samhällsviktig verksamhet.

Uppföljning

För att säkerställa att Norrtälje kommunkoncerns arbete med krisberedskap och civilt försvar ger den motståndskraft och krishanteringsförmåga som bedöms som nödvändig utifrån nationella, regionala och lokala analyser ska arbetet styras och följas upp inom ramen för kommunens ordinarie styrmodell.

Mål, aktiviteter och uppföljning ska på ett systematiskt och tydligt sätt leda till utveckling av verksamhetens kontinuitetssäkerhet i vardagen samt förmåga att hantera samhällsstörningar i fred eller under höjd beredskap.

Arbetet med krisberedskap och civilt försvar ska bedrivas med utgångspunkt i systematik, genomtänkta och relevanta metoder samt gemensamma mål. Arbetet ska dokumenteras, följas upp samt löpande utvecklas. Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till goda besluts-underlag genom rapportering av lägesbilder, incidenter och samhällsstörningar. Rutiner och planer ska vara kända och lättillgängliga i verksamheten. Utbildning och övning som kompetenshöjande insatser ska utgöra centrala delar av utvecklingsarbetet inom i kommunkoncernen.

De nyckeltal och/eller indikatorer som initialt ska användas för uppföljning inom fokus-området är:

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2019	Önskat läge 2030
Samverkan och ledning, samlingsindikator som avser kommunens förutsättningar att bedriva samverkan och ledning[45]	9/10	10/10
Geografiskt områdesansvar, samlingsindikator som avser kommunens arbete med att utöva geografiskt områdesansvar[46]	4/5	5/5
Antal verksamheter som kommunerna angivit att de involveras av kommunens risk- och sårbarhetsanalys[47]	10/16	16/16

Styrdokument

Nedanstående är exempel på andra styrdokument som är relevanta för fokusområdet.

- Plan för Norrtälje kommunkoncerns arbete med krisberedskap och civilt försvar 2021-2023 (Styrdokument hos länsstyrelsen)
- Riktlinje för hantering av samhällsstörningar i fred och under höjd beredskap 2021-2023 (Plan hos länsstyrelsen)
- Utbildnings- och övningsplan

[45] SKR (2021), *Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2020*, A9 (a) Krisberedskap.

[46] SKR (2021), *Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2020*, A9 (b) Krisberedskap.

[47] SKR (2021), *Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2020*, A10. Risk- och sårbarhetsanalyser.

- Reglemente för krisledningsnämnden
- Instruktion för kommundirektörens arbete med krisberedskap
- Risk och sårbarhetsanalys

Så här kan kommunens invånare öka sin motståndskraft och krisberedskap

- En grundläggande princip i vårt samhälle är att var och en har huvudansvaret för sitt liv och sin egendom. Det gäller vid olyckor i vardagen som drabbar enskilda individer och det gäller vid svåra samhällsstörningar som hotar miljö och egendom samt samhällets grundläggande värden; demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. När den enskilde invånaren inte klarar av att hantera en händelse ska det offentliga kunna ge stöd. Därför riktas samhällets resurser vid samhällsstörningar primärt till grupper som inte själva kan ta sitt ansvar.
- Kommunens invånare jämte alla aktörer och verksamheter i samhället bör skapa en egen krishanteringsförmåga att klara sig själv utan stöd från andra i en vecka eller längre. På så vis kan den enskilda hantera störningarna bättre samtidigt som samhällets resurser ska kunna fokuseras till de som mest behöver det då samhällets normala service och tjänster inte fungerar som vanligt.
- Genom att tänka igenom vilka samhällsstörningar som kan uppstå, hur dess konsekvenser kan påverka den egna situationen samt vidta åtgärder för att öka den egna hemberedskapen kan kommuninvånare förbereda sig mentalt och praktiskt.
- En konkret förberedelse är att utgå ifrån kroppens behov av information, vatten, mat, vila och värme och packa en så kallad krislåda åt sig själv, sin familj eller andra nära. En krislåda kan exempelvis innehålla batteridriven pannlampa och radio, power bank, dunkar fyllda med vatten, mat som går att lagra och är lätt att laga, camping kök, liggunderlag, sovsäck, stearinljus och andra väsentliga saker som kan lagras och som gör det lättare att hantera en samhällsstörning.
- De som vill och kan engagera sig i civilsamhällets olika organisationer och trossamfund gör viktiga insatser för vår gemensamma säkerhet och beredskap. Särskilt inom de frivilliga försvarsorganisationerna erbjuds både kurser och utbildningar för att kunna utföra uppdrag inom totalförsvaret vid samhällsstörningar och höjd beredskap.

Varje invånare behövs och insatserna gör skillnad!

Begreppslista

Begrepp	Beskrivning av hur begreppet används i detta dokument
Brott	Brott är en handling som är belagd med straff i svensk lag.
Brottsförebyggande arbete	Brottsförebyggande arbete, eller brottsprevention, syftar till att minska, begränsa eller eliminera brottslighet och dess skadeverkningar. Det brottsförebyggande arbetet delas vanligen in i två delar: social respektive situationell brottsprevention. Den första syftar till att på längre sikt påverka de förhållanden som påverkar brottsbenägenhet medan den senare riktar in sig på att försvåra tillfällena för kriminalitet i de situationer där brott kan uppstå, samt att motverka bortförklaringar (neutralisering) av den egna kriminella handlingen.
Otrygghet	Att vara otrygg innefattar oro för att utsättas för brott, oro för att närstående ska utsättas för brott, oro över brottsligheten i stort och en mer allmän känsla av otrygghet.
Situationell prevention	Att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås. Fordonshinder, kameror, ordningsvakter, belysningsåtgärder och siktförbättrande åtgärder är exempel på situationell prevention.
Social prevention	Att påverka människors benägenhet att begå brott genom att förstärka individens förmåga till självkontroll och genom att stärka de sociala banden till samhället. Tidigt föräldrastöd, deltagande i förskola, en välfungerande skolgång och riktade sociala insatser är exempel på social prevention.
Trygghet	Trygghet är individens upplevelse av sin egen säkerhet, som beror bland annat på, en känsla av kontroll, tillit till samhället och andra människor samt individens tro på sin egen förmåga att hantera eventuella konsekvenser av att utsättas för brott eller ordningsstörningar.
Trygghetsskapande arbete	Trygghet innebär att känna tillit till sina medmänniskor och att känna säkerhet. För att känna sig trygg krävs även en avsaknad av rädsla, oro och risk. Motsatsen till trygghet är otrygghet. Oro och rädsla för brott är en del av otrygghet och brotts-förebyggande arbete har därmed en trygghetsskapande inverkan. Riktade trygghetsskapande åtgärder kan genomföras vars syfte inte primärt är att för-hindra brott utan att öka tryggheten hos invånarna. Detta kan till exempel vara insatser som skapar en attraktiv och tillgänglig offentlig miljö för olika målgrupper, på torg eller i parker. Kommunens uppsökande verksamheter såsom fält-samordnare och ordningsvakterna skapar trygghet genom synlighet, kontakt-skapande dialog, information, råd och stöd.
Vardagsbrott	Vardagsbrott är brott som drabbar medborgaren i vardagen. Det kan handla om en stulen cykel, skadegörelse av bilen, rån av en mobiltelefon, misshandel i en park, stöld i en butik eller bostadsinbrott. Konsekvenserna för de drabbade skapar otrygghet och är ofta omfattande i form av ekonomiska förluster, praktiska problem och olika känslomässiga reaktioner. Ofta är gärningsman okänd, det finns inga vittnen och det innebär svårutredda brott för polisen.

NORRTÄLJE KOMMUN

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum: 2021-09-24
Diarienummer: KS 2021-1430

Trygghets- och säkerhetskontoret

Handläggare: Therése Bäckström
Titel: Verksamhetsstrateg
E-post: therese.backstrom@norrtalje.se

Till: Kommunstyrelsens arbetsutskott

Antagande av Trygghets – och säkerhetsstrategi för Norrtälje kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår:
Kommunstyrelsen föreslår:

1. Kommunfullmäktige antar Trygghets – och säkerhetsstrategin som är daterad till den 24 september 2021.
2. Kommunfullmäktige beslutar att upphäva Policy för trygghetsarbetet i Norrtälje kommun med tillhörande underliggande tematiska strategier som är daterad till 20 november 2017.

Sammanfattning av tjänsteutlåtandet

Kommunstyrelsen har fått i uppdrag av kommunfullmäktige att ta fram och börja implementera en strategi för trygghet och säkerhet som ska ersätta tidigare trygghetspolicy med underliggande tematiska strategier

Dokumentet, som är ett aktiverande styrdokument som styr kommunens samlade trygghets- och säkerhetsarbete, har ett långsiktigt perspektiv med åtgärdsområden som är nedbrytbara, avspeglar aktuella prioriteringar och har ett invånarperspektiv.

Det övergripande målet bryts i denna strategi ner i sex fokusområden. Inom respektive fokusområde beskrivs det önskade läge som vi vill uppnå till år 2030. Vidare anges ett antal prioriterade åtgärder som ska leda till det önskade läget. De prioriterade åtgärderna ligger till grund för det årliga arbetet med *Mål och budget*.

Kommunens mål att trygghets- och säkerhetsarbetet ska leda till att Norrtälje kommun ska vara Sveriges tryggaste kommun senast år 2030.

Ärendet

Bakgrund

Kommunfullmäktige i Norrtälje kommun beslutade[1] i november 2019 om sju målområden som ligger till grund för utvecklingen av kommunen och styrningen av den kommunala verksamheten. Målområdena

[1] KF 2019-11-11 §256

är formulerade som löften till invånare och företag och innehåller en långsiktig ambitionsnivå som tar sikte på år 2030.

Trygghets- och säkerhetsstrategin för Norrtälje kommun styr målområdet Trygghet och säkerhet utifrån den beslutade löftesformuleringen i *Mål och budget 2021-2023*:

> ”Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun – i både vardag och kris.”

Strategin utvecklar innebörden av löftet genom att specificera ett antal fokusområden där det önskade läget år 2030 beskrivs och prioriterade åtgärder identifieras. De prioriterade åtgärderna ska vara vägledande för beslut och åtgärder inom trygghets- och säkerhetsområdet.

Trygghets- och säkerhetsstrategin

- Styr kommunens trygghets- och säkerhetsarbete.
- Beskriver vad som ska åstadkommas till år 2030.
- Klargör prioriterade åtgärdsområden för att leva upp till den av kommunfullmäktige beslutade ambitionsnivån.

Ärendet generellt

Kommunstyrelsen har fått i uppdrag av kommunfullmäktige att ta fram och börja implementera en strategi för trygghet och säkerhet. Strategin ska även ersätta tidigare trygghetspolicy med underliggande tematiska strategier och möjliggöra en tydlig samlad styrning av trygghets – och säkerhetsarbetet som avspeglar aktuella prioriteringar. Strategidokumentet är framtaget med hänsyn till ovan inriktning

I samarbete och dialog med företrädare för Alliansen så har ingångsvärden och avspegling av aktuella prioriterade områden tagits fram. Dokumentet är ett aktiverande styrdokument som styr kommunens samlade trygghets- och säkerhetsarbete, har ett långsiktigt perspektiv med åtgärdsområden som är nedbrytbara, avspeglar aktuella prioriteringar och har ett invånarperspektiv.

Strategidokumentet övergripande

Trygghets- och säkerhetsstrategin utgår från de för Norrtälje kommun relevanta globala, nationella och regionala mål som finns samt de krav som anges i lagar, förordningar, föreskrifter samt överenskommelser avseende trygghets- och säkerhetsområdet, med Norrtälje kommuns ambitionsnivå i fokus: ”Norrtälje kommun ska vara Sveriges tryggaste kommun.”

Det övergripande målet bryts i denna strategi ner i sex fokusområden. Inom respektive fokusområde beskrivs det önskade läge som vi vill uppnå till år 2030. Vidare anges ett antal prioriterade åtgärder som ska leda till det önskade läget. De prioriterade åtgärderna ligger till grund för det årliga arbetet med *Mål och budget*.

För att kunna följa och utvärdera åtgärdernas effekter anges mätbara mål, indikatorer och jämförelsemått och nyckelåtgärder inom respektive fokusområde, som ska tillämpas för relevanta uppföljningar inom fokusområdena.

Kommunens mål är att trygghets- och säkerhetsarbetet ska leda till att Norrtälje kommun ska vara Sveriges tryggaste kommun senast år 2030.

För att uppnå målet ska Norrtälje kommun sträva efter att ligga i nationell framkant inom trygghets- och säkerhetsområdet. Det innebär att vi ska kunna jämföra oss med, inspirera och inspireras av andra i vårt trygghets- och säkerhetsarbete inom våra utvalda fokusområden.

Fokusområden

Trygghets- och säkerhetsstrategin har sex fokusområden:

- Förebygga brott
- Skapa trygga och säkra utemiljöer
- Skapa trygghet för barn och unga
- Förebygga och avhjälpa olyckor
- Systematiskt säkerhetsarbete
- Motståndskraft och krishanteringsförmåga

Dessa beskrivs övergripande i inledningen av strategin och mer ingående i strategins bilagor. I bilagorna beskrivs respektive fokusområde fristående och mer detaljerat.

Strategidokumentets omfattning

Trygghets- och säkerhetsarbetet sker i alla Norrtälje kommuns verksamheter, bolag och förbund. Arbetet ska inte endast uppfylla de regler som finns inom områdena utan ska bedrivas med ambitionen att skapa reella effekter som ger mervärden för invånarna och kommunen.

För att lyckas med dessa ambitioner ska samtliga verksamheter, bolag och förbund ta del av och söka överträffa andra kommuners arbete.

Strategin gäller för hela Norrtälje kommun vilket innebär utmaningar på grund av flera tätorter, landsbygd och skärgård.

Syfte, förväntade resultat och effekter

Norrtälje kommuns trygghets- och säkerhetsstrategi utgör ett ramverk och ska bidra till att kommunens trygghets- och säkerhetsarbete genomförs på ett målinriktat, systematiskt och effektivt sätt, som är mät- och uppföljningsbart. Strategins innehåll ska möjliggöra ökad mätbarhet och ligga till grund för prioriteringar av inriktningsmål inför det årliga arbetet med *Mål och budget* och nämndernas verksamhetsplaner. Strategin verkar också långsiktigt vägledande för planeringsarbetet med kommunens översiktsplan.

Norrtälje kommun vill år 2030 att de som bor, vistas och verkar i kommunen upplever att de är trygga och säkra. Detta ska omfatta hela kommunen - från stadskärnor till de yttersta öarna i skärgården.

För att uppnå detta ska inte bara kommunens verksamheter arbeta för att uppnå strategins mål, verksamheterna behöver också möjliggöra att invånarna är medvetna om och har förberett sig för och har förmåga att hantera oönskade händelser.

De prioriterade åtgärder som beskrivs i denna strategi används årligen i arbetet med att ta fram och besluta kommande års *Mål och budget* för Norrtälje kommun.

I *Mål och budget* tydliggörs de olika nämndernas egna och gemensamma ansvar för ett antal utvalda inriktningsmål som ska svara mot strategins prioriterade åtgärder. Dessa inriktningsmål revideras därigenom årligen och prioriteringar görs för att effektivt styra och utveckla kommunens samtliga verksamheter inom områdena trygghet och säkerhet. Ambitionen är att inriktningsmålen ska vara tydligt och specifikt formulerade, möjliga att följa och mäta genom ett antal utvalda indikatorer och i möjligaste mån tidsatta. Inriktningsmålen ska vara ambitiösa men realistiska, något som hanteras genom den årliga revideringen.

Inriktningsmålen i *Mål och budget* används i sin tur av nämnder och bolag i framtagandet av deras verksamhets- och affärsplaner.

Inriktningsmålen i *Mål och budget* följs upp årligen, och i den mån det är möjligt även på delårsbasis. Genom uppföljningen i års- och delårsrapporter erhålls indikationer på hur arbetet fortlöper och ger underlag för eventuella omprioriteringar i styrningen av verksamheterna för att målen ska nås.

Målgruppen för arbetet har varit samtliga invånare, besökare och företagare i Norrtälje kommun. Ingen specifik målgrupp har pekats ut mer än under Fokusområdet - Skapa trygghet för barn och unga. Här stärks arbetet då Norrtälje kommun har som målsättning att vara en kommun där inga barn och unga utsätts för brott eller otrygghet, varken i skola eller på fritiden och där droganvändningen bland unga minskar.

Arbetet har inom respektive fokusområde samverkats med berörda intressenter. Kommunens ledningsgrupp, fackliga parter, Äldreombudsman, Kommunalförbundet Sjukvård och Omsorg i Norrtälje kommun, Skärgårds- och landsbygdsråd, Trygghetsråd har antingen varit inbjudna till samverkan eller haft samråden med.

Lagkrav

Ej tillämpligt..

Koppling till gällande styrdokument

Inom flera av fokusområdena finns redan beslutade policyer, strategier, program eller planer som i vissa fall styr och/eller vägleder verksamheten mer specifikt inom respektive fokusområde än vad denna strategi gör. Trygghets- och säkerhetsstrategin utgör grunden för kommunens systematiska trygghets- och säkerhetsarbete och verkar därför också som paraply till övriga styrdokument. Trygghets- och säkerhetsstrategin ska utgöra underlag vid framtagande av kommande strategier, planer och policyer med påverkan på trygghet- och säkerhet.

Ekonomiska konsekvenser och riskanalys

Ärendet i sig innefattar inga ekonomiska konsekvenser eller risker.

Dock är dokumentets innehåll av sådan art att det årligen åligger kommunens mål- och budgetarbete att planera, riskanalysera och prioritera aktiviteter och åtgärder ur strategin som kan komma att behöva finansieras. Antingen inom de givna ekonomiska ramarna eller i form utav tillskott av medel. Allt beroende på behov och prioritering. Strategin ska också utgöra underlag vid framtagande av exempelvis investeringsbeslut samt underhålls- och skötselplaner inom den kommunala förvaltningen.

Förvaltningens analys och slutsatser

Trygghets- och säkerhetsområdena hanteras av många och olika aktörer och verksamheter. Det finns därför behov av att beskriva gränsdragningar och klargöra ansvarsförhållanden men också behov av att samordna verksamheterna och samverka för att överbrygga gränser och nå gemensamma resultat.

Framgång i dessa områden kräver såväl strukturerat, målstyrt arbete som organisations- och verksamhetsöverskridande nätverkande och samverkan.

Givet att föreslaget antagande av Trygghets – och säkerhetsstrategin sker och att nuvarande trygghetspolicy med underliggande tematiska strategier föreslås upphävas så kan det finnas behov av att ta fram nya styrdokument gällande områden som inte innefattas av strategin.

Tidplaner

Trygghets- och säkerhetsstrategin sträcker sig fram till år 2030.
Norrtälje kommuns årliga mål- och budgetarbete används för att tillse att implementering av prioriterade aktiviteter och åtgärder kommer att ske utifrån behov och ekonomiska resurser.

Anders Ahlström
Trygghets- och säkerhetsdirektör
Trygghets- och säkerhetskontoret

Bilagor

Bilaga 1. Trygghets- och säkerhetsstrategin med tillhörande bilagor

Beslut skickas till

Samtliga nämnder, bolag och förvaltningar
Författningssamlingen

Trygghets- och säkerhetsstrategi

NORRTÄLJE KOMMUN

Innehåll

1 Strategins syfte och funktion ... 1
2 Trygghets- och säkerhetsstrategins utgångspunkter ... 2
Globalt perspektiv ... 2
Nationellt perspektiv ... 4
Nationella mål samt trygghets- och säkerhetsarbeten ... 5
Regionalt perspektiv ... 6
3 Norrtälje kommuns mål och ambitionsnivå ... 8
Fokusområden ... 8
Omfattning ... 13
Resultat och effekter ... 13
Nyckeltal, indikatorer och jämförelsemått ... 14
Målkonflikter ... 15
4 Styrning, uppföljning och koppling till andra styrdokument ... 16
Bilagor ... 17
Fokusområde 1 – Förebygga brott ... 18
Strategisk inriktning i korthet ... 18
Bakgrund och nuläge ... 18
Önskat läge 2030 ... 19
Prioriterade åtgärder ... 19
Verktyg och metoder ... 20
Målkonflikter ... 22
Uppföljning ... 22
Styrdokument ... 22
Detta kan våra invånare göra i det brottsförebyggande trygghetsarbetet ... 22
Skapa trygga och säkra utemiljöer ... 24
Strategisk inriktning i korthet ... 25
Bakgrund och nuläge ... 25
Önskat läge 2030 ... 25
Prioriterade åtgärder ... 26
Målkonflikter ... 29
Styrdokument ... 29
Uppföljning ... 29
Så här kan du som invånare bidra till att vi alla har trygga och säkra utemiljöer ... 30
Trygghet för barn och unga ... 31
Strategisk inriktning i korthet ... 32

Bakgrund och nuläge 32
Önskat läge 2030 33
Prioriterade åtgärder 33
Verktyg och metoder 34
Målkonflikter 36
Uppföljning 37
Styrdokument 37
Så här kan du som invånare i Norrtälje kommun bidra till att stärka de skyddsfaktorer som bidrar till trygghet och förebygger brott hos våra barn och unga.....37
38
Förebygga och avhjälpa olyckor 38
Strategisk inriktning i korthet 39
Bakgrund och nuläge 39
Önskat läge 2030 40
Prioriterade åtgärder 40
Målkonflikter 41
Uppföljning 41
Styrdokument 41
Så här kan du som invånare bidra till att vi förebygga och avhjälpa olyckor.....41
43
Systematiskt säkerhetsarbete.....43
Strategisk inriktning i korthet 44
Bakgrund och nuläge 44
Önskat läge 2030 47
Prioriterade åtgärder 47
Målkonflikter 51
Uppföljning 51
Styrdokument 52
Motståndskraft och krishanteringsförmåga 53
Strategisk inriktning i korthet 54
Bakgrund och nuläge.....54
Önskat läge 2030 58
Prioriterade åtgärdsområden 58
Målkonflikter 61
Uppföljning 62
Styrdokument 62
Så här kan kommunens invånare öka sin motståndskraft och krisberedskap 63

Begreppslista 64

1 Strategins syfte och funktion

Kommunfullmäktige i Norrtälje kommun beslutade[1] i november 2019 om sju målområden som ligger till grund för utvecklingen av kommunen och styrningen av den kommunala verksamheten. Målområdena är formulerade som löften till invånare och företag, och innehåller en långsiktig ambitionsnivå som tar sikte på år 2030.

Trygghets- och säkerhetsstrategin för Norrtälje kommun styr målområdet Trygghet och säkerhet utifrån den beslutade löftesformuleringen i *Mål och budget 2021-23*:

> ”Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun – i både vardag och kris.”

Strategin utvecklar innebörden av löftet, genom att specificera ett antal fokusområden där det önskade läget år 2030 beskrivs och prioriterade åtgärder identifieras. De prioriterade åtgärderna ska vara vägledande för beslut och åtgärder inom trygghets- och säkerhets-området.

Trygghets- och säkerhetsstrategin

- Styr kommunens trygghets- och säkerhetsarbete.
- Beskriver vad som ska åstadkommas till år 2030.
- Klargör prioriterade åtgärdsområden för att leva upp till den av kommunfullmäktige beslutade ambitionsnivån.

Norrtälje kommuns trygghets- och säkerhetsstrategi ska bidra till att kommunens trygghets- och säkerhetsarbete genomförs på ett målinriktat, systematiskt och effektivt sätt, som är mät- och uppföljningsbart. Strategins innehåll ska möjliggöra ökad mätbarhet och ligga till grund för prioriteringar av inriktningsmål inför det årliga arbetet med *Mål och budget* och nämndernas verksamhetsplaner. Strategin verkar också långsiktigt vägledande för planeringsarbetet med kommunens översiktsplan.

[1] KF 2019-11-11 §256

2 Trygghets- och säkerhetsstrategins utgångspunkter

Trygghets- och säkerhetsstrategin utgår från de för Norrtälje kommun relevanta globala, nationella och regionala mål som finns samt de krav som anges i lagar, förordningar, föreskrifter samt överenskommelser avseende trygghets- och säkerhetsområdet, med Norrtälje kommuns ambitionsnivå i fokus:

> ”Norrtälje kommun ska vara Sveriges tryggaste kommun.”

De globala, nationella och regionala målen svarar mot de hot och utmaningar som finns i omvärlden. Dessa beskrivs översiktligt nedan.

Globalt perspektiv

Sverige, och Norrtälje kommun, är nära sammanflätat med omvärlden kulturellt, politiskt och ekonomiskt. Handel över gränserna är en grundval för vår ekonomi. Vårt samhälles välstånd och funktionalitet förutsätter säkra och fria flöden av varor, tjänster och kommunikation.

Sverige är ett öppet, konkurrenskraftigt och högteknologiskt land, fullt integrerat i världsekonomin, och är som sådant väl rustat för att även framöver fullt ut ta till vara globaliseringens möjligheter.

Samtidigt innebär globaliseringen en ökad sårbarhet för direkta och indirekta effekter av omfattande förändringar i världen. Världspolitiken präglas mer än på länge av maktpolitik. Tillbakagången för demokrati, folkrätt, rustningskontroll och multilateralism har fortsatt i en rad regioner. Både den multilaterala, regelbaserade världsordningen och den europeiska säkerhetsordningen, som varit grundpelare för internationell och svensk säkerhet under lång tid, är försvagade. Det säkerhetspolitiska läget utmärks i stället av en hårdnande rivalitet mellan stormakterna. Denna rivalitet utspelas globalt och omfattar idag mer eller mindre alla strategiska sektorer[2]. Hoten kan vara kopplade till klimat, miljö och resursbrist eller väpnade konflikter, våldsbejakande extremism, terrorism, hälsohot, omfattande migration, klimatförändringar, cyberhot, ekonomiska kriser och organiserad brottslighet.

Den försvagade multilaterala och regelbaserade världsordningen gör det svårare att möta globala hot som klimatförändring, ekonomisk tillbakagång och pandemier samt att upprätthålla internationell rustningskontroll och icke-spridning. Sveriges säkerhet påverkas av sammanhållningen och handlingskraften inom FN, EU och Nato samt våra viktigaste samarbetsländer.

Mot denna bakgrund har det blivit ännu viktigare för Sveriges säkerhet och välstånd att det finns en väl fungerande internationell ordning med förutsägbara spelregler. Detta har alltid varit av särskild vikt för mindre stater.

Globala mål samt trygghets- och säkerhetsarbeten

Förenta nationerna (FN) grundades 1945 och består av 193 medlemsländer. Verksamheten delas in i tre block:

- Fred, säkerhet och nedrustning
- Mänskliga rättigheter och demokrati

[2] Omvärldsbeskrivningen grundar sig primärt på den lägesbild som Säkerhetspolisen (Säpo), Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten, (Must) och Försvarets radioanstalt (FRA) presenterar i sina årsrapporter 2021 samt rapporten Kraftsamling – för en stärkt civil beredskap: baserad på MBS:s nationella risk- och förmågebedömning 2021 som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) lämnat.

- Hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning

FN:s medlemsstater enades 1948 om Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och 1989 antog de FN:s konvention om barnets rättigheter. Ur dessa kan flera förhållanden tolkas som grundläggande för trygghet.

År 2015 antog medlemsstaterna Agenda 2030 som innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling. Målen handlar bland annat om att utrota fattigdom, bekämpa klimatförändringar och säkerställa en fredlig och inkluderande värld. Genom arbetet för att nå målen ska samhället uppnå en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling.

Av de 17 globala målen för hållbar utveckling i *Agenda 2030* har följande tydligare kopplingar till kommunens trygghets- och säkerhetsarbete.

- Mål 3 | God hälsa och välbefinnande
- Mål 4 | God utbildning för alla:
- Mål 5 | Jämställdhet:
- Mål 10 | Minskad ojämlikhet:
- Mål 11 | Hållbara städer och samhällen: Städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.
- Mål 16 | Fredliga och inkluderande samhällen: Fredliga samhällen och frihet från våld utgör både ett mål och ett medel för hållbar utveckling. En väl fungerande statsförvaltning med ansvarsfulla institutioner, transparens och rättsstatens principer har alla ett fundamentalt egenvärde. De utgör grund för god samhällsstyrning inklusive korruptionsbekämpning och är viktiga drivkrafter för utveckling.

De övriga globala målen är också relevanta för arbetet med trygghet och säkerhet[3].

Agenda 2030 innehåller också 169 delmål, varav 93 är relevanta för kommunalt arbete enligt en kartläggning gjord av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Sedan år 2016 redovisas årligen statik på kommunnivå i statistikdatabasen *Kolada* av Rådet för främjande av kommunala analyser (RKS)[4].

[3] Mer om Agenda 2030 och de 17 globala målen finner du på regeringens webbplats: https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/agenda-2030-for-hallbar-utveckling/

[4] Kolada är den öppna och kostnadsfria databasen för kommuner och regioner.

Europeiska unionen (EU) är en ekonomisk och politisk union mellan 27 europeiska länder som omfattar politikområden från klimat, miljö och hälsa till utrikes- och säkerhetspolitik, rättsliga frågor och migration. EU har bland annat som mål att erbjuda frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser och bekämpa social utestängning och diskriminering.

EU:s Lissabonfördrag slår fast solidaritetsprincipen inom krisberedskapsområdet. Solidaritetsprincipen innebär att EU:s medlemsländer solidariskt åtar sig att gemensamt mobilisera sina krafter och resurser för att bistå ett enskilt medlemsland som drabbats av en samhällsstörning och efterfrågar hjälp.

EU:s medlemsländer är enligt EU-fördraget skyldiga att hjälpa varandra att hantera samhällsstörningar inkluderande väpnade angrepp på medlemsländerna. Det behöver dock inte vara frågan om militärt bistånd, utan varje land avgör på vilket sätt det vill hjälpa ett annat medlemsland eller ta emot eventuell hjälp.

Nationellt perspektiv

För att det ska vara möjligt att erbjuda trygghet och säkerhet i Sverige behöver vissa grundvärden säkerställas. Dessa är att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet och förmågan att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

Det som kan hota dessa värden delas ofta in i antagonistiska hot (hot som en aktör ligger bakom) och icke-antagonistiska hot (hot som uppstår på grund av en händelse eller samhällsstörning). Hur hoten påverkar oss beror även på om vi har fred eller om vi skulle vara i en krigssituation. Det är idag inte enkelt att göra en så enkel indelning som i fred eller krig, det finns flera exempel runt om i världen som beskrivs som gråzonsproblematik. Gråzonsproblematiken är ett tillstånd mellan fred och krig där ingen av de två definitionerna stämmer helt men inte heller är helt fel.

Antagonistiska hot kan beskrivas på följande sätt: Ryssland och NATO har fortsatt att utöka sina militära aktiviteter i Östersjöregionen, Barents hav och Nordatlanten samtidigt som Kina visat ett ökat strategiskt intresse för Arktis.

Ryssland och Kina genomför antagonistiska aktiviteter riktade mot svenska intressen. Båda länderna kan använda sig av hela spektret av samhällets resurser för att nå sina målsättningar. Metoderna är ofta förnekbara, dolda och tvetydiga.

Rysslands tröskel för att använda militära medel har sänkts över tid och landets ageranden har orsakat ett försämrat säkerhetsläge i Sveriges närområde. Regeringen bedömer att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas samtidigt som de hybrida hoten gör gränsdragningen mellan fred och krig alltmer otydliga.

Cyberattacker är ett allt vanligare verktyg för att destabilisera samhällen och orsaka störningar eller allvarlig skada genom exempelvis avbrott i elförsörjning och transportmedel. Cyberangreppen mot Sverige har intensifierats och brister i myndigheters och företags säkerhetsorganisationer, säkerhetsskydd och digitala system utnyttjas för att ge tillträde till tekniska system som kan utgöra mål för framtida angrepp.

Samtidigt handlar inte alla antagonistiska aktiviteter om att skada Sverige. De kan också syfta till att gynna antagonistens egna intressen.

De icke antagonistiska hoten mot Sverige är många trots att landet ligger i en geografiskt relativt stabil del av världen och att det finns en väl etablerad svensk tradition av skadeförebyggande arbete i samhället. Det kan handla om plötsliga samhällsstörningar som

bränder, trafikolyckor, olyckor med farligt gods eller avbrott och störningar i våra olika försörjningssystem för el, elektronisk kommunikation, vatten, livsmedel, avlopp, dagvatten, sopor och transporter. Det kan också handla om naturhändelser som skyfall, översvämning, storm, värmebölja, torka eller smittsamma sjukdomar.

Samhällets verksamheter, exempelvis vård, skola och omsorg, påverkas alla av ovanstående. Vi påverkas också av andra oönskade händelser. Ur ett nationellt perspektiv är det viktigt att samhället har förmåga att hantera stora och omfattande olyckor. Likaså behöver brott förebyggas och de brott som ändå sker ska klaras ut.

Exempel på andra nationella trygghetssträvanden är den nationella strategin för föräldraskapsstöd[5] utifrån vilken *Myndigheten för familjerätt föräldraskapsstöd* (MFoF) nu arbetar med att ta fram en handlingsplan. Den nationella strategins tyngdpunkt ligger på det universella stödet, det vill säga stöd som riktas till alla föräldrar, men omfattar även riktat stöd till föräldrar vars barn tillhör en riskgrupp eller har akuta problem.

Nationella mål samt trygghets- och säkerhetsarbeten

Mot bakgrund av att det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde försämrats över tid beslutade regeringen 2015 om återupptagen totalförsvarsplanering. I budgetpropositionen för 2021 föreslog regeringen den största satsningen på civilt försvar i modern tid. Vidare antogs en nationell säkerhetsstrategi 2017 och ett nationellt brottsförebyggande program år 2016.

Ambitionen är att motståndskraften inom flera viktiga samhällsfunktioner ska stärkas, särskilt hälso- och sjukvård, livsmedel och dricksvattenförsörjning, transporter, ordning och säkerhet, finansiell beredskap, energiförsörjning samt elektroniska kommunikationer och post. Arbetet med cybersäkerhet och psykologiskt försvar ska intensifieras. Framtidens skydd av civilbefolkningen ska utredas och säkerhetsskyddet stärkas. Den svenska försörjningsberedskapen ska utvecklas och näringslivet ska i ökad utsträckning involveras i arbetet med att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna[6] [7] [8] [9].

För att skydda vårt fria och öppna samhälle, våra demokratiska institutioner och försvara Sveriges gränser krävs det att all samhällsviktig verksamhet, likväl som varje enskild individ får en djupare förståelse för hotbilden och hur den har förändrats i och med samhällsutvecklingen. Hoten är verkliga och finns här och nu. Vår motståndskraft är till stor del beroende av att samhällsviktiga verksamheter fungerar, till exempel dricksvatten- och livsmedelsförsörjning och energiförsörjning[10]. Offentlig verksamhet, branschorganisationer och företag måste därför utveckla sin förmåga att bemöta antagonistiska hot över hela hotskalan för att värna vår suveränitet, demokrati och rättsstat[11].

Brottsförebyggande rådet (Brå) verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. De bidrar med fakta som kan användas i prioriteringar och planering. Folkhälsomyndigheten (Fohm) arbetar för bättre folkhälsa genom att utveckla och stödja samhällets arbete med att främja hälsa, förebygga ohälsa och skydda mot hälsohot.

---

[5] ,Nationell strategi för föräldraskapsstöd (S2018/04678)

[6] Försvarsberedningen (2017), *Motståndskraft Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025*:

[7] Försvarsberedningen (2019), *Värnkraft - Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021-2025.*

[8] Regeringen (2020), *Totalförsvaret 2021–2025, Prop. 2020/21:3*

[9] Regeringen *Utvecklingen av ett modernt totalförsvar*:

[10] Försvarshögskolan (2019), *Förutsättningar för krisberedskap och totalförsvar i Sverige*:

[11] Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), *Samhällets krisberedskap – en introduktion*:

Det finns en förväntan på att alla invånare själva ska ha förmåga att hantera olyckor och kriser, naturligtvis till en viss gräns och under en viss tid. De gemensamma resurserna ska i första hand riktas till samhällsviktig verksamhet och de som inte har förmåga att klara sig själva.

Regionalt perspektiv

Stockholmsregionen är en av Europas mest attraktiva och framgångsrika regioner. Företagandet är starkt, forskningen, utbildningen och innovationsförmågan av högsta klass. En tredjedel av Sveriges ekonomiska tillväxt skapas här. Sett till befolkningsmängd är Stockholm landets största län och även en av Europas befolkningsmässigt snabbast växande regioner. I dagsläget bor ca 2,3 miljoner människor, en femtedel av Sveriges befolkning, i länets 26 kommuner. I Stockholmsregionen föds många barn och länets attraktivitet bidrar också till fortsatt hög inflyttning både från andra delar av landet och från andra delar av världen. Stockholmsregionen är samtidigt, i likhet med många andra växande globala städer, en stad med tydliga sociala och ekonomiska skillnader med påföljande utmaningar.

Stockholmsregionen har också en komplex infrastruktur och transporterna ökar på vägar, järnvägar, i kollektivtrafik och med sjöfart. Små störningar kan få stora konsekvenser, vilket innebär en särskild utmaning för många samhällsaktörer. I huvudstadsregionen finns också flera av landets viktiga funktioner såsom riksdag, regering, statliga myndigheter och annan nationellt samhällsviktig verksamhet vilket ställer ytterligare krav. Stockholmsregionens sammantagna förutsättningar gör att resurser behöver användas effektivt för att kunna upprätthålla viktiga samhällsfunktioner genom hela hotskalan.

Samhällsutmaningarnas omfattning och komplexitet gör att varje enskild aktör har begränsat handlingsutrymme och därför är det av största vikt att samhällsaktörer i regionen har en väl fungerande samverkan. Aktörerna behöver dela information om utmaningar, problem och samverkansbehov för att nå målet om en trygg, säker och störningsfri region. Idag sker en stor del av regionens samverkan gällande krisberedskap inom avtalsorganisationen Samverkan Stockholmsregionen (SSR). Att höja samverkansförmågan bland aktörer med en roll inom Stockholmsregionens krisberedskap, och nu även med viktiga roller i Sveriges totalförsvarsplanering, är ett ständigt och pågående utvecklingsarbete.

Samverkan Stockholmsregionen

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig inom länets geografiska område och ska därmed vara sammanhållande för nödvändig samordning och inriktning av åtgärderna före, under och efter en kris inom länet. Länsstyrelsen har bland annat till uppgift att verka för att minska sårbarheten i samhället, bevaka att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen. Länsstyrelsen ska stödja de regionala aktörerna i deras arbete med krisberedskap i fråga om planering, risk- och sårbarhetsanalyser samt utbildning och övning.

Landstinget Region Stockholm har ansvar för hälso- och sjukvård, kollektivtrafik, regional utveckling och att bidra till kulturlivet i länet. Region Stockholm är en mycket viktig krisberedskapsaktör i länet. Enligt Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ska Region Stockholm erbjuda god hälso- och sjukvård, även i samband med allvarliga händelser och kriser som medfört ett stort antal skadade, smittade och liknande[12]. Regionerna har en betydelsefull roll i säkerhet- och trygghetsarbetet genom sitt ansvar för såväl hälso- och sjukvård som kollektivtrafik. Som ansvarig för hälso- och sjukvårdens olika verksamheter kan de upptäcka och uppmärksamma våld eller annan utsatthet och ska verka för att våldsutsatta erbjuds vård eller hänvisa till stöd- och hjälpinsatser från andra aktörer. Hälso- och sjukvården, inte minst psykiatrin, har också många gånger möjlighet att upptäcka och behandla våldsutövare och personer med missbruk och beroende.

Region Stockholm och Norrtälje kommun äger tillsammans kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje (KSON) som ansvarar för att invånarna i Norrtälje kommun erhåller sammanhållen hälso-, sjukvård och omsorg, inklusive hälsofrämjande och förebyggande insatser. KSON medverkar inom strategins nämnda områden utifrån uppdrag och målgrupper.

[12] Mer om Region Stockholm finner du på deras webbplats: https://www.sll.se/om-regionstockholm/uppdrag-och-ansvar/

3 Norrtälje kommuns mål och ambitionsnivå

Det övergripande målet (se avsnitt 1 Strategins syfte och funktion) bryts i denna strategi ner i sex fokusområden. Inom respektive fokusområde beskrivs det önskade läge som vi vill uppnå till år 2030. Vidare anges ett antal prioriterade åtgärder som ska leda till det önskade läget. De prioriterade åtgärderna ligger till grund för det årliga arbetet med *Mål och budget*.

För att kunna följa och utvärdera åtgärdernas effekter anges mätbara mål, indikatorer och jämförelsemått och nyckelåtgärder inom respektive fokusområde, som ska tillämpas för relevanta uppföljningar inom fokusområdena.

Kommunens mål är att trygghets- och säkerhetsarbetet ska leda till att Norrtälje kommun ska vara Sveriges tryggaste kommun senast år 2030.

För att uppnå målet ska Norrtälje kommun sträva efter att ligga i nationell framkant inom trygghets- och säkerhetsområdet. Det innebär att vi ska kunna jämföra oss med, inspirera och inspireras av andra i vårt trygghets- och säkerhetsarbete inom våra utvalda fokusområden.

Fokusområdena i strategin är utvalda baserat på Norrtälje kommuns specifika förutsättningar, beaktat de globalt, nationellt och regionalt prioriterade trygghets- och säkerhetsfrågorna samt utifrån de krav som anges i lagar, förordningar, föreskrifter samt överenskommelser avseende trygghets- och säkerhetsområdet.

Fokusområden

Trygghets- och säkerhetsstrategin har sex fokusområden:

- Förebygga brott
- Skapa trygga och säkra utemiljöer
- Skapa trygghet för barn och unga
- Förebygga och avhjälpa olyckor
- Systematiskt säkerhetsarbete
- Motståndskraft och krishanteringsförmåga

Dessa beskrivs övergripande i detta avsnitt i strategin och mer ingående i strategins bilagor. I bilagorna beskrivs respektive fokusområde fristående och mer detaljerat.

1. Förebygga brott

Kommunen ska i samverkan med andra aktörer (myndigheter, civilsamhälle och näringsliv) bidra till att minska förekomsten av brott.

Brottslighet är en faktor som bidrar till otrygghet och påverkar invånarnas frihet och livskvalitet. Brott kan vara allt ifrån mindre överträdelser till händelser som är så allvarliga att de påverkar beteenden, att vi till exempel undviker vissa platser eller att vi inte går ut kvällstid. Oro för brott kan leda till en känsla av otrygghet och otrygghet påverkar välbefinnandet.

Utöver brottslighetens effekter på människors trygghet, välmående och livskvalitet innebär brottslighet också kostnader på kort och lång sikt. Brottsligheten kan också leda till att vissa områden blir mindre attraktiva för boende och för näringsidkare.

Kommunen har en viktig och central roll i arbetet med att öka tryggheten och minska brottsligheten i samhället. Inom Norrtälje kommun drivs flera åtgärder och samarbeten som bidrar

till ett kunskapsbaserat lokalt och effektivt brottsförebyggande trygghetsarbete. Arbetet återfinns i flertalet av kommunens verksamheter, exempelvis skola, kultur och fritid, samhällsbyggnad och socialtjänst.

Ett målmedvetet brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete behöver utgå från aktuell information, kartläggningar och orsaksanalyser för att resultera i väl övervägda åtgärder. För att möjliggöra ett sådant agilt förhållningssätt är en långsiktig planering en grundläggande förutsättning. Arbetet inom fokusområdet kräver samverkan och samarbete mellan alla aktörer som kan bidra, såväl inom kommunen som med andra myndigheter, organisationer och företag.

Kommunens ***prioriterade åtgärdsområden*** inom fokusområdet *Förebygga brott* är följande:

- Mobilisering och samverkan för minskning av brott mot person, stöld och rån
- Våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck
- Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet

Exempel på ***verktyg och metoder*** som kan användas för att nå strategins önskade läge inom fokusområdet är:

- Ordningsvakter
- Kamerabevakning
- Lägesbilder för att skapa gemensam förståelse hos berörda aktörer för vad som behöver göras
- Samverkansstrukturer för att samordna verksamheter och skapa synergier
- Information och dialogmöten för invånardelaktighet i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet

2. Skapa trygga och säkra utemiljöer

Kommunen ska vara och uppfattas som en trygg, säker, ren och välskött plats för alla att bo, arbeta och vistas i.

De fysiska miljöerna vi vistas i kan innebära risker som orsakar otrygghet, exempelvis avsaknad av avspärrningar kring grävarbeten eller tillfälliga hinder som personer med synnedsättning har svårt att upptäcka. Vi påverkas också av vår upplevelse av de miljöer vi vistas i. För att kommunen ska uppfattas som en trygg plats behöver såväl de fysiska miljöerna som upplevelsen av dessa utvecklas och underhållas.

Kommunens strategiska målsättning är att utemiljöerna ska uppfattas som trygga, säkra, rena och välskötta.

Säkra utemiljöer syftar dels till att olycksrisker ska undanröjas, dels till att motverka de faktorer som bidrar till brottslighet, exempelvis skymda eller dåligt belysta områden.

Att utemiljöerna ska vara rena och välskötta bidrar till att motverka brottslighet, exempelvis nedskräpning eller klotter, och till en upplevelse av omtanke som ska bidra till en upplevelse av trygghet.

Kommunens ***prioriterade åtgärdsområden*** inom fokusområdet *Skapa trygga och säkra utemiljöer* är följande:

- Belysning av offentliga utemiljöer
- Motverkande av nedskräpning, skadegörelse och klotter
- Samhällsplanering som skapar utemiljöer som bidrar till trygghet

Exempel på ***verktyg och metoder*** som kan användas för att nå strategins önskade läge inom fokusområdet är:

- Klotterpolicy och åtgärder kopplade till denna
- Vuxna på stan enligt Rimbomodellen
- Stadsplanering och samhällsplanering

3. Skapa trygghet för barn och unga

Kommunen ska vara en kommun där inga barn och unga utsätts för brott eller otrygghet, varken i skola eller på fritiden, och där droganvändningen bland unga minskar.

Trygghet är en grundläggande rättighet för alla barn och ungdomar, vilket fastställs i FN:s konvention om barnets rättigheter. För att bli en välanpassad vuxen måste barnets uppväxt präglas såväl av konsekventa och tydliga gränser, som uppmuntran, förståelse och värme.

De första åren i ett barns liv lägger en viktig grund för den psykiska och fysiska hälsan senare i livet. Både sociala och psykologiska faktorer har betydelse. Norrtälje kommun ser det därför både som en självklarhet och en samhällsekonomiskt god investering med tidiga insatser för att förebygga ohälsa bland barn och unga. Förutom föräldrar och andra för barnet viktiga vuxna är kommunens verksamheter som förskola, skola och fritidsverksamhet viktiga aktörer i det förebyggande arbetet.

Kommunen ska verka för att stärka gemenskapen och samspelet mellan barn och föräldrar. Genom att barnen tidigt formar nära relationer med sina vårdnadshavare utvecklar de sina förmågor att känna kärlek, tillit och medkänsla, och de stärker därmed förmågan att själva skapa goda relationer till andra. Detta bidrar även till förbättrad psykisk hälsan hos barn och andra goda effekter, som exempelvis bättre skolresultat, minskad framtida brottslighet och bättre socioekonomiska förutsättningar.

Genom att tidigt förebygga och stärka skyddsfaktorerna runt barn och unga minskar vi risken för att barn och unga utsätts för brott eller otrygghet.

Kommunens ***prioriterade åtgärdsområden*** inom fokusområdet *Skapa trygghet för barn och unga* är följande:

- Trygga skolor
- Trygga fritidsaktiviteter
- ANDTS-förebyggande arbete

Exempel på ***verktyg och metoder*** som kan användas för att nå strategins önskade läge inom fokusområdet är:

- Fältsamordnare
- Föräldraskapsstöd
- Samverkan mellan aktörer
- Systematiskt kvalitetsarbete i skolan
- Trygg skola – trygghetsanalyser och åtgärder
- Nattidrott

4. Förebygga och avhjälpa olyckor

Kommunen ska bidra till att minska antalet olyckor och dess påverkan på människor, miljö och egendom.

Den bästa olyckan är den som aldrig inträffar. Norrtälje kommuns ambition är att arbeta inom samtliga verksamheter och tillsammans med andra aktörer för att hantera risker som kan leda till olyckor.

Detta förebyggande arbete ska genomföras för alla typer av olyckor och i alla skeenden, från initiativ och planering till genomförande, drift och uppföljning.

För de olyckor som ändå inträffar ska kommunen ha förmåga att leda och genomföra effektiva räddningsinsatser.

För mer information beträffande fokusområdet, se *Handlingsprogram för skydd mot olyckor*.

Kommunens ***prioriterade åtgärdsområden*** inom fokusområdet *Förebygga och avhjälpa olyckor* är följande:

- Olycksförebyggande arbete
- Skadeavhjälpande arbete

Exempel på ***verktyg och metoder*** som kan användas för att nå strategins önskade läge inom fokusområdet är:

- Olycksförebyggande perspektiv i all samhällsplanering
- Förebyggande av fallolyckor
- Brandskyddsbehov som en del i biståndsbedömningar
- Utbildning av kommunens elever och medarbetare i första hjälpen och brandskydd
- Säkerställa tillgång till övningsfält för räddningstjänsten
- Utveckla förmåga till räddningstjänst under höjd beredskap

5. Systematiskt säkerhetsarbete

Kommunen ska öka skyddet av kommunens verksamheter, av invånarnas information och ytterst värna om yttrandefrihet och demokrati.

De senaste årtiondenas globala ekonomiska integration utmanas nu av protektionism, åter-nationalisering och isolationism. I flera europeiska länder ökar den politiska fragmenteringen med påföljande samhällelig polarisering och bristande tilltro till rättsstaten och demokratin som grundval för den politiska ordningen. Detta är en allvarlig utmaning, inte minst för de demokratiska samhällena och deras sammanhållning. Denna utveckling har påverkan hur Sverige behöver utveckla och bedriva sitt säkerhetsarbete regionalt men även lokalt på kommunal nivå.

Den interna säkerheten är viktig för att skydda såväl Norrtälje kommun som de personer och organisationer som är beroende av att kommunen kan fortsätta bedriva sin verksamhet. Att vi har ett ändamålsenligt och väl fungerande internt säkerhetsarbete är avgörande för att vi ska kunna upprätthålla förtroendet för kommunen och den kommunala verksamheten. Med säkerhetsarbete avses det systematiska, förebyggande arbete som Norrtälje kommun bedriver för att minimera risken för negativa händelser och begränsa skadan av inträffade negativa händelser inom den kommunala verksamheten.

Norrtälje kommun har tagit fram en ny policy och riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete med målet att Norrtälje kommun ska anta ett inriktningsbeslut i syfte att Norrtälje kommun ska kunna bedriva ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt säkerhetsarbete, samt reglera

samtliga krav på Norrtälje kommuns säkerhetsarbete på ett samlat och enhetligt sätt. Syftet med de inriktande och styrande dokumenten är att tillhandahålla ett tydligt och fastställt underlag för framtagande av enkla, och konkreta anvisningar och rutiner som stödjer medarbetare och leverantörer i det dagliga arbetet.

I *Mål och budget 2020-2022* har Norrtälje kommun med målsättningen ”En trygg och säker kommun – i både vardag och kris”, antagit en bred ansats i arbetet med trygghet och säkerhet. En del i detta är det systematiska säkerhetsarbetet vilket består i informationssäkerhet, säkerhetsskydd, fysisk säkerhet, säkerhet vid upphandling, säkerhet vid rekrytering, incidentrapportering samt skydd mot hot och våld. Kommunens policy och riktlinje har möjliggjort laga efterlevnad i förhållande till flera av de laga krav som existerar, i synnerhet inom områdena informationssäkerhet och säkerhetsskydd.

Norrtälje kommuns systematiska säkerhetsarbete syftar till att skydda:

- Kommunens information och den information som vi hanterar för våra invånare
- Kommunens ekonomiska tillgångar
- Kommunens kulturhistoriska värden
- Kommunens egendom och egendom som vi nyttjar
- Kommunens medarbetare och övriga personer som deltar i vår verksamhet
- Förtroendet för Norrtälje kommun och vårt varumärke

Kommunens ***prioriterade åtgärdsområden*** inom fokusområdet *Systematiskt säkerhetsarbete* är följande:

- Informationssäkerhet
- Skydd av invånarnas information
- Säkerhet för anställda och förtroendevalda

Exempel på ***verktyg och metoder*** som kan användas för att nå strategins önskade läge inom fokusområdet är:

- Samordning
- Utbildning
- Information
- Rådgivning

6. Motståndskraft och krishanteringsförmåga

Kommunen ska hantera störningar och upprätthålla samhällsviktig verksamhet.

Det förändrade säkerhetspolitiska omvärldsläget, den komplexa globala marknaden, en alltmer samhällsutmanande kriminalitet, klimatförändringar med dramatiska konsekvenser och en accelererande teknisk utveckling är några av de utmaningar som prövar såväl kommunkoncernens verksamhet som tryggheten och säkerheten i samhället lokalt, regionalt, nationellt och globalt. Dagens samhällsstörningar är komplexa och genom händelsekedjor kan störning i en avlägsen del av världen påverka lokalsamhället i Norrtälje kommun.

Det kan handla om icke antagonistiska samhällsstörningar som bränder, trafikolyckor, olyckor med farligt gods eller avbrott och störningar i våra olika försörjningssystem för el, elektronisk kommunikation, vatten, livsmedel, avlopp, dagvatten, sopor och transporter. Det kan också handla om naturhändelser som skyfall, översvämningar, stormar, värmeböljor,

eller smittsamma sjukdomar. Antagonistiska hot och gärningar kan utgöras av påverkans-operationer, terrordåd eller väpnade angrepp mot Sverige eller länder i vår närhet. Utöver kända hot och risker tillkommer sådana som ännu inte är lokalt kända men som ändå kan ge negativa konsekvenser. Ett exempel är det vulkanutbrott på Island som 2010 stoppade en betydande del av den globala flygfarten under period.

Gemensamt för störningarna i dagens samhälle är att de ofta uppstår hastigt, att det kan vara svårt att avgöra om de orsakats på grund av slump, olycksfall eller medvetna antagonistiska handlingar samt att de har direkta eller indirekta konsekvenser på det som ska skyddas.

Oavsett hur samhällsstörningarna ter sig ska kommunkoncernen ha motståndskraft och krishanteringsförmåga att flexibelt, resursstarkt och uthålligt stå emot dem för att skydda och värna individens trygghet och säkerhet, samhällets grundläggande värden, kommun-koncernens funktionalitet samt miljö och egendom såväl i vardagen, under krisen som under höjd beredskap och krig.

Kommunens ***prioriterade åtgärdsområden*** inom fokusområdet *Motståndskraft och kris-hanteringsförmåga:*

- Kontinuitetssäkerhet
- Höjd beredskap

Exempel på ***verktyg och metoder*** som kan användas för att nå strategins önskade läge inom fokusområdet är:

- Ledning och planläggning
- Utbildning och övning
- Kontinuitetshantering

Omfattning

Trygghets- och säkerhetsarbetet sker i alla Norrtälje kommuns verksamheter, bolag och förbund. Arbetet ska inte endast uppfylla de regler som finns inom områdena utan ska bedrivas med ambitionen att skapa reella effekter som ger mervärden för invånarna och kommunen.

För att lyckas med dessa ambitioner ska samtliga verksamheter, bolag och förbund ta del av och söka överträffa andra kommuners arbete.

Strategin gäller för hela Norrtälje kommun vilket innebär utmaningar på grund av flera tät-orter, landsbygd och skärgård.

Resultat och effekter

Norrtälje kommun vill år 2030 vara känd som en kommun där de som bor, vistas och verkar i kommunen upplever att de är trygga och säkra. Detta ska omfatta hela kommunen, från stadskärnor till de yttersta öarna i skärgården.

För att uppnå detta ska inte bara kommunens verksamheter arbeta för att uppnå strategins mål, verksamheterna behöver också möjliggöra att invånarna är medvetna om och har för-berett sig för och har förmåga att hantera oönskade händelser.

Nyckeltal, indikatorer och jämförelsemått

Förebygga brott

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Anmälda våldsbrott per 1000 invånare[13]	11,7	6
Anmälda stöld- och tillgreppsbrott per 1 000 invånare[14]	34,6	17

Skapa trygga och säkra utemiljöer

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Upplevd trygghet – Oro/rädsla vid promenad/jogging i naturen[15]	23 %	10 %
Upplevd trygghet – Rädsla och otrygghet kvälls- och nattetid[16]	19 %	10 %

Skapa trygghet för barn och unga

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Andel elever som känner sig trygga i skolan[17]	Flickor 54 % Pojkar 61 %	Flickor 80 % Pojkar 80 %
Andel elever i årskurs 9 som någon gång använt narkotika?[18]	Flickor 6 % Pojkar 5 %	Flickor 3 % Pojkar 2 %

Förebygga och avhjälpa olyckor

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Antal sjukhusvårdade (inskrivna på sjukhus minst ett dygn) till följd av oavsiktliga skador (olyckor) per 1 000 invånare[19]	12,4	6
Antal utvecklade bränder i byggnad per 1 000 invånare[20]	0,49	0,25

Systematiskt säkerhetsarbete

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Antal av kommunens medarbetare som utbildats i informationssäkerhet	Samtliga nyckel-personer	Samtliga med-arbetare

[13] SKR (2021), *Öppna jämförelser - Trygghet och säkerhet 2020*, A3. Anmälda våldsbrott.

[14] SKR (2021), *Öppna jämförelser - Trygghet och säkerhet 2020*, A4. Anmälda stöld- och tillgreppsbrott.

[15] Länsstyrelsen Stockholm (2019), *Nutid & framtid – om Stockholmsregionens utveckling,* Upplevd trygghet vid promenader/jogging i naturen.

[16] Länsstyrelsen Stockholm (2019), *Nutid & framtid – om Stockholmsregionens utveckling,* Upplevd trygghet kvälls- och nattid.

[17] Norrtälje kommun (2019), *TiNK-enkäten*, Fråga: *Känner du dig trygg i skolan?* riktad till elever i årskurs 7.

[18] Norrtälje kommun (2019), *TiNK-enkäten*, Fråga: *Har du någon gång använt narkotika?* riktad till elever i årskurs 9.

[19] SKR (2021), *Öppna jämförelser - Trygghet och säkerhet 2020*, A1. Personskador.

[20] SKR (2021), *Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2020*, A2. Utvecklade bränder i byggnad.

Motståndskraft och krishanteringsförmåga

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2019	Önskat läge 2030
Samverkan och ledning, samlingsindikator som avser kommunens förutsättningar att bedriva samverkan och ledning[21]	9/10	10/10
Geografiskt områdesansvar, samlingsindikator som avser kommunens arbete med att utöva geografiskt områdesansvar[22]	4/5	5/5
Antal verksamheter som kommunerna angivit att de involveras av kommunens risk- och sårbarhetsanalys[23]	10/16	16/16

Målkonflikter

Trygghets- och säkerhetsområdena hanteras av många och olika aktörer och verksamheter. Det finns därför behov av att beskriva gränsdragningar och klargöra ansvarsförhållanden men också behov av att samordna verksamheterna och samverka för att överbrygga gränser och nå gemensamma resultat.

Framgång i dessa områden kräver såväl strukturerat, målstyrt arbete som organisations- och verksamhetsöverskridande nätverkande och samverkan.

I genomförandet kommer det att finnas motstående intressen, exempelvis öppenhet i förhållande till integritetsfrågor, tillgänglighet i förhållande till säkerhet eller sekretess i förhållande till öppenhet och offentlighet.

Arbetet med trygghet och säkerhet kan också påverkas av antagonister. Det kan röra sig om kriminalitet, hot mot politiker eller tjänstepersoner för att påverka demokratin eller verksamheterna samt främmande makt som genomför cyberangrepp. Ett öppet samhälle som bygger på tillit är per definition känsligt för illasinnad påverkan.

[21] SKR (2021), *Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2020*, A9 (a) Krisberedskap.

[22] SKR (2021), *Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2020*, A9 (b) Krisberedskap.

[23] SKR (2021), *Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2020*, A10. Risk- och sårbarhetsanalyser.

4 Styrning, uppföljning och koppling till andra styrdokument

De prioriterade åtgärder som beskrivs i denna strategi används årligen i arbetet med att ta fram och besluta kommande års *Mål och budget* för Norrtälje kommun.

I *Mål och budget* tydliggörs de olika nämndernas egna och gemensamma ansvar för ett antal utvalda inriktningsmål som ska svara mot strategins prioriterade åtgärder. Dessa inriktningsmål revideras därigenom årligen och prioriteringar görs för att effektivt styra och utveckla kommunens samtliga verksamheter inom områdena trygghet och säkerhet. Ambitionen är att inriktningsmålen ska vara tydligt och specifikt formulerade, möjliga att följa och mäta genom ett antal utvalda indikatorer och i möjligaste mån tidsatta. Inriktningsmålen ska vara ambitiösa men realistiska, något som hanteras genom den årliga revideringen.

Inriktningsmålen i *Mål och budget* används i sin tur av nämnder och bolag i framtagandet av deras verksamhets- och affärsplaner.

Inriktningsmålen i *Mål och budget* följs upp årligen, och i den mån det är möjligt även på delårsbasis. Genom uppföljningen i års- och delårsrapporter erhålls indikationer på hur arbetet fortlöper och ger underlag för eventuella omprioriteringar i styrningen av verksamheterna för att målen ska nås.

Inom flera av fokusområdena finns redan beslutade policyer, strategier, program eller planer som i vissa fall styr och/eller vägleder verksamheten mer specifikt inom respektive fokusområde än vad denna strategi gör. Trygghets- och säkerhetsstrategin utgör grunden för kommunens systematiska trygghets- och säkerhetsarbete och verkar därför också som paraply till övriga styrdokument.

Trygghets- och säkerhetsstrategin ska utgöra underlag vid framtagande av kommande strategier, planer och policyer med påverkan på trygghet- och säkerhet. Strategin ska också utgöra underlag vid framtagande exempelvis investeringsbeslut samt underhålls- och skötselplaner inom den kommunala förvaltningen.

Bilagor

Fokusområden

- Förebygga brott
- Skapa trygga och säkra utemiljöer
- Trygghet för barn och unga
- Förebygga och avhjälpa olyckor
- Systematiskt säkerhetsarbete
- Motståndskraft och krishanteringsförmåga

Fokusområde 1 – Förebygga brott

Kommunen ska i samverkan med andra aktörer (myndigheter, civilsamhälle och näringsliv) bidra till att minska förekomsten av brott.

Strategisk inriktning i korthet

- Norrtälje kommun ska vara Sveriges tryggaste kommun, den ska vara en trygg, säker och välskött kommun att bo, vistas och verka i.
- Ett målmedvetet brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete behöver utgå från aktuell information, kartläggningar och orsaksanalyser.
- I Norrtälje kommun bedrivs ett systematiskt samarbete och åtgärder i samverkan för att öka tryggheten och minska brottsligheten i hela kommunen.
- Det brottsförebyggande arbetet sker i samverkan med polis, förvaltningar, näringsliv och civilsamhälle.

Bakgrund och nuläge

Att förebygga brott är ett självklart uppdrag för att Norrtälje ska vara en trygg, säker och välskött kommun att bo, vistas och verka i.

Brottslighet och otrygghet hänger ofta ihop och det påverkar invånarnas frihet och livskvalitet. Brott kan vara allt ifrån mindre överträdelser till händelser som är så allvarliga att de påverkar beteenden, som att vi inte vill gå till vissa platser eller att vi håller oss helt inne på kvällstid. Oro för brott kan leda till en känsla av otrygghet och otrygghet påverkar vårt välbefinnande.

Utöver brottslighetens effekter på människors trygghet, välmående och livskvalitet innebär brottslighet också kostnader på kort och lång sikt. Brottsligheten kan också leda till att vissa områden blir mindre attraktiva för boende och för näringsidkare.

Kommunen har en viktig och central roll i arbetet med att öka trygghet och minska brottslighet i samhället. Inom Norrtälje kommun finns ett flertal verktyg som bidrar till ett effektivt och kunskapsbaserat lokalt brottsförebyggande arbete. Arbetet återfinns såväl i skola och socialtjänst som i arbetet med att utveckla en ren, attraktiv och trygg miljö i hela kommunen.

Det är viktigt att bedriva ett målmedvetet brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete som utgår från aktuell information, kartläggningar, orsaksanalyser och väl övervägda åtgärder samt tydligt understryka vikten av en långsiktig planering och samverkan och samarbete internt i kommunen samt med externa aktörer.

Inom det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet används en rad olika begrepp. För att tydliggöra beskrivs ett antal av dessa i en bilaga sist i dokumentet.

Kommunens brottsförebyggande arbete ska utgå från de lagar, förordningar, överenskommelser, regler samt allmänna råd och föreskrifter som gäller. Det finns i dagsläget ingen lagstiftning som reglerar kommunens brottsförebyggande arbete men regeringens utredning (SoU 2021:49) fastslår att alla kommuner kan och bör åläggas att göra vad de kan för att förebygga brott, men att det inte handlar om att vidta vissa specifika brottsförebyggande åtgärder utan om att arbeta med och ta ansvar för de brottsförebyggande frågorna på ett sätt som främjar effektivitet i samhällets samlade brottsförebyggande arbete. Utredningen föreslår att det införs en ny lag som anger vilka krav som ställs på kommunerna.

Socialtjänstlagen (2001:453), skollagen (2010:800) och plan- och bygglagen (2010:900) är exempel på lagar som har stor betydelse för kommunernas brottsförebyggande arbete. Dessa lagar innehåller redan såväl övergripande bestämmelser, som innefattar ett brottsförebyggande perspektiv, som mer specifika bestämmelser av direkt betydelse för arbetet.

Önskat läge 2030

År 2030 upplever ingen i Norrtälje kommun en oro för att utsättas för någon typ av brott, oavsett om det rör sig om stöld eller rån, våld i någon form eller något sammanhang eller att utsättas för bedrägerier.

Alla kan fritt och utan rädsla uttrycka sina åsikter utan oro för effekter från radikalisering, extremism eller förtryck.

Det övergripande målet för Norrtälje kommuns brottsförebyggande trygghetsarbete är att öka den upplevda tryggheten samt att minska utsattheten för alla typer av brott och att långsiktigt bekämpa alla former av radikalisering, extremism och förtryck.

Prioriterade åtgärder

Följande åtgärder är prioriterade:

- Mobilisering och samverkan för minskning av brott mot person, stöld och rån med fokus mot vardagsbrottslighet och ordningsstörningar för att öka den upplevda tryggheten samt att minska utsattheten för brott.
- Motverka våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck.
- Motarbeta våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet för att skydda och värna vår demokratiska värdegrund.

Dessa prioriterade åtgärder omhändertas långsiktigt, kunskapsbaserat och bedrivs systematiskt. Arbetet grundas i befintlig kunskap och forskning samt erfarenheter från genomförda åtgärder, kontinuerliga uppföljningar från berörda verksamheter samt lägesbildsarbete. Trygghetsarbetet ska vara en naturlig och integrerad del i alla styrnings- och verksamhetsstrukturer i kommunen oavsett egen verksamhet eller extern aktör.

Kommunen ska hela tiden arbeta proaktivt genom att vidta åtgärder för att främja trygghet, öka människors delaktighet, förutse och förebygga rädsla, oro, brott och skada på person, miljö och egendom.

Det långsiktiga trygghetsarbetet samt det brottsförebyggande arbetet ska ske i nära samarbete mellan kommunens alla verksamheter och i samverkan med civilsamhälle, närings- och föreningsliv samt övriga myndigheter och organisationer. Detta i syfte att säkerställa hög delaktighet i samhällsutvecklingen, identifiera utmaningar samt möjliggöra synergieffekter för ökad trygghet och säkerhet.

Arbetet utformas så att det bidrar till att öka och stärka medborgarnas tillit till kommunen. Allt arbete baseras på transparens och kommunikation. Det brottsförebyggande trygghetsarbetet inkluderar såväl social som situationell brottsprevention. I social prevention ingår arbete mot våldsbejakande extremism samt våld- och drogförebyggande arbete. I situationell prevention innefattas arbete med ny-, om- och tillbyggnad, belysning, beskärning av skymmande växtlighet samt skadeförebyggande.

Verktyg och metoder

Samverkan och samordning

Det brottsförebyggande trygghetsarbetet ska ske i nära samarbete mellan kommunens alla verksamheter och i samverkan med civilsamhälle, närings- och föreningsliv samt övriga myndigheter och organisationer. Detta i syfte att säkerställa hög delaktighet i samhällsutvecklingen, identifiera utmaningar samt möjliggöra synergieffekter för ökad trygghet och säkerhet.

Norrtälje har sedan 2011 samlat ledning och samordningen av det brottsförebyggande trygghetsarbetet genom Trygg i Norrtälje kommun (TiNK) med syftet att skapa bättre samverkan och effektivitet i arbetet. TiNK driver en rad plattformar för samverkan och samordning, exempelvis områdesgrupper och TiNK-råd.

Våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck

Arbetet mot våld i nära relation samt mot hedersrelaterat våld och förtryck baseras på att strategiskt samordna och förmedla kunskapsstöd och information. Målsättningen är att upptäcka våldet tidigt och att ge både de utsatta, anhöriga samt utövarna möjlighet att hitta rätt stöd och hjälp på ett snabbt, enkelt och tillgängligt sätt.

Då arbetet involverar flera aktörer bedrivs mycket verksamhet i samverkansplattformar, exempelvis *Kvinnofridsnätverket*, *Nätverk för våld i ungas nära relation* och *Nätverk för utbildare i webbutbildning om våld*.

Det förebyggande arbetet innebär bland annat att strategiskt planera, samordna och lansera lokala, regionala och nationella kampanjer kring våld i nära relationer lokalt i vår kommun. Kampanjerna sprids även via sociala medier som delas av andra organisationer och verksamheter.

I Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtäljes (KSON) uppdrag och målgrupp ingår årliga uppföljningar av vårdgivare och utförare för att kvalitetssäkra hur avtalspartners arbetar med att förebygga våld i nära relationer.

Våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Med våldsbejakande extremism avses vit makt-rörelser, den autonoma miljön samt den islamistiska miljön.

I Norrtälje kommun finns det sedan många år en strategi, struktur och målsättning för det brottsförebyggande trygghetsarbetet. En handlingsplan mot våldsbejakande extremism hjälper kommunen att höja kunskapsnivån hos personal och invånare samt ökar möjligheten till tidig upptäckt av ungdomar i riskzon.

Regeringen har de senaste åren intensifierat sitt arbete för att värna om demokratin mot våldsbejakande extremism. 2014 startade den Nationella samordnaren sitt uppdrag och kring detta arbete finns tillgång till ett kansli vars uppdrag är att stödja och stärka samverkan både lokalt och nationellt.

Att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism är av avgörande betydelse för att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället. För att göra detta krävs ett väl fungerande, långsiktigt samordnat samarbete mellan de aktörer som på olika sätt berörs av frågan.

Trygg i Norrtälje Kommun leder det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism i form av ett nätverk. I nätverket deltar kontaktpersoner från förvaltningarna, myndigheter, polisen, föreningar och företag. De medarbetare som arbetar nära ungdomar har störst möjlighet att se tidiga tecken på radikaliseringar. Nätverket träffas kontinuerligt för att samordna aktiviteter såsom utbildningar och kompetenshöjande insatser både externt och internt i kommunen. Nätverket ansvarar för att omvärldsbevaka läget och sprider relevant information både internt och externt i kommunen.

Ordningsvakter

I Norrtälje kommun arbetar ordningsvakter på uppdrag av kommunen och i samverkan med Polisen. Ordningsvakterna arbetar inom ett så kallat LOV3-område[24] som sträcker sig över stora delar av Norrtälje stadskärna, Hallstaviks centrum och busstorg samt Rimbo centrum och busstorg. Ordningsvakterna arbetar främst som en trygghetsskapande funktion.

Kamerabevakning

Norrtälje kommun använder sig av trygghetskameror både inomhus och utomhus. Kameror används dels för att förebygga brott, dels för att kunna hjälpa Polisen i det brottsutredande arbetet.

Lägesbilder och andra underlag för insatser

Effektiv samordning för trygghet (EST) är ett systematiskt arbetssätt som bygger på kunskapsbaserad brottsprevention. Målet är att minska och förebygga brott och otrygghet genom tidiga insatser när problem uppstår eller är på väg att kunna inträffa. Arbetssättet går ut på att samla in och sprida information om brott och otrygghet i det offentliga rummet. Informationen hämtas från rapportörer från flera orter i kommunen och samlas in veckovis till en gemensam lägesbild som analyseras av de samverkande aktörerna såsom fastighet, socialtjänsten, näringslivet, räddningstjänsten och polisen.

Kommunens invånare kan också via appen Tyck till, felanmäla och anmäla otrygga platser runt om i kommunen. Man kan också anmäla fel på fastigheter och gator, parker och torg. All information som kommer in omhändertas i lägesbildsarbetet.

Informationsinhämtning till underlag för prioritering och planering sker på flera sätt. Sedan 2011 erbjuds alla elever i grundskolans årskurs 7 och 9 samt studerande under andra året på gymnasiet i Norrtälje kommun, att genomföra TiNK-enkäten. Enkäten är en undersökning som omfattar flera områden så som bl.a. ANDTS, psykisk hälsa, trygghet och brott. Syftet med undersökningen är att göra en kartläggning och få en lägesbild över våra ungdomars vanor och upplevelser inom dessa områden.

Polisen genomför en *Trygghetsundersökning* som ska svara på om det brottsförebyggande arbetet har effekt och vad som behöver göras annorlunda eller mer eller mindre av. Följande huvudområden ingår i enkätfrågorna:

- Problem i området
- Utsatthet för: fysiskt våld, hot, stölder, skadegörelse och bedrägeri
- Trygghet
- Anmälan om brott

[24] Enligt lagen (1980:578) om ordningsvakter 3 §.

Medborgarlöften

Kommunen och Polismyndigheten samarbetar för att Norrtälje ska vara en trygg och säker kommun. Detta utvärderas löpande och nya målsättningar sätts. Polisen tillsammans med kommunrepresentanter, genomför medborgardialoger och efter analys av lokal lägesbild sammanställs Norrtälje kommuns och Polismyndighetens medborgarlöften.

Uppföljning och avstämning av medborgarlöften och planerade aktiviteter sker vår och höst.

Målkonflikter

Vi behöver få till en mycket god samverkan och dialog mellan olika verksamheter, enheter och organisationer i vår kommun för att utöka och effektivisera våra resurser. Trygghets-frågan med fokus på det brottsförebyggande arbetet, är ett prioriterat område i Norrtälje kommun, men den är dock inte den enda. När vi måste ge avkall på ett mål för att nå ett annat, föreligger det en målkonflikt som kräver vägval som innebär att en uppoffring sannolikt behöver göras. Inte sällan när det kommer till att göra en prioritering av det långsiktiga resultatet.

Att arbeta långsiktigt med både trygghetsfrämjande och brottsförebyggande frågor, är i längden det mest socioekonomiskt hållbara. Det kommer därför krävas en ständigt pågående dialog om detta i våra tvärsektoriella samverkansplattformar.

De nyckeltal och/eller indikatorer som ska användas för uppföljning inom fokusområdet är:

Uppföljning

De nyckeltal och/eller indikatorer som ska användas för uppföljning inom fokusområdet är:

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Anmälda våldsbrott per 1000 invånare[25]	11,7	6
Anmälda stöld- och tillgreppsbrott per 1 000 invånare[26]	34,6	17

Styrdokument

Nedanstående är exempel på andra styrdokument som är relevanta för fokusområdet.

- Lokal överenskommelse avseende brottsförebyggande arbete mellan Norrtälje kommun och lokalpolisområde Norrtälje 2019-2024
- Handlingsplan för arbetet mot våld i nära relationer
- Medborgarlöfte Norrtälje kommun

Detta kan våra invånare göra i det brottsförebyggande trygghetsarbetet

Flertalet brott som drabbar människor begås i deras närmiljö. Därför är ett lokalt brett engagemang nödvändigt för att brott ska kunna bekämpas både på kort och på lång sikt.

Framgångsrikt brottsförebyggande arbete i en kommun bygger på att alla goda krafter i samhället samverkar. Det är allas vårt ansvar att vårda och värna vår kommun. Den sociala kontrollen och invånarnas engagemang i olika trygghetsfrågor räcker en bra bit på vägen.

[25] SKR (2021), *Öppna jämförelser - Trygghet och säkerhet 2020*, A3. Anmälda våldsbrott

[26] SKR (2021), *Öppna jämförelser - Trygghet och säkerhet 2020*, A4. Anmälda stöld- och tillgreppsbrott

- Vara aktiv inom Vuxna på byn.
- Delta i grannsamverkan.
- Genomföra trygghetsvandringar tillsammans med kommunens representanter.
- Göra kommunens medarbetare uppmärksammade på otrygga platser, dålig belysning, klotter och nedskräpning genom Tyck till-appen, e-post eller telefonsamtal.

Skapa trygga och säkra utemiljöer

Kommunen ska vara och uppfattas som en trygg, säker, ren och välskött plats för alla att bo, arbeta och vistas i.

Strategisk inriktning i korthet

- I kommunens planering av ny bebyggelse beaktas och omhändertas trygghets- och säkerhetsperspektiven.
- Identifierade orsaker som bidrar till otrygghet åtgärdas i en hållbar takt.
- Kommunens offentliga platser har belysning som bidrar till trygghet och förebygger brott.
- Nedskräpning sker inte eftersom kommunens invånare tar stort ansvar för vår gemensamma miljö. Där nedskräpning ändå sker städas det snabbt bort.
- Skadegörelse och klotter åtgärdas omedelbart.

Bakgrund och nuläge

Att Norrtälje är en trygg, säker och välskött kommun att bo, vistas och verka i, är det övergripande målet för kommunens samlade brottsförebyggande trygghetsarbete och ett ansvar som sträcker sig över samtliga nämnder och bolagsstyrelser.

De fysiska miljöerna vi vistas i kan innebära risker som orsakar otrygghet, exempelvis avsaknad av avspärrningar kring grävarbeten, eller tillfälliga hinder som personer med synnedsättning har svårt att upptäcka. Vi påverkas också av vår upplevelse av de miljöer vi vistas i. För att kommunen ska uppfattas som en trygg plats behöver såväl de fysiska miljöerna som upplevelsen av dessa utvecklas och underhållas.

Kommunens strategiska målsättning är att utemiljöerna ska uppfattas som trygga, säkra, rena och välskötta.

Säkra utemiljöer syftar dels till att olycksrisker ska undanröjas, dels till att motverka de faktorer som bidrar till brottslighet, exempelvis skymda eller dåligt belysta områden.

Att utemiljöerna ska vara rena och välskötta bidrar till att motverka brottslighet, exempelvis nedskräpning eller klotter, och till en upplevelse av omtanke som ska bidra till en upplevelse av trygghet.

Det långsiktiga brottsförebyggande arbetet ska utgå från aktuella data, kartläggningar, orsaksanalyser, planering, samverkan och samarbete internt i kommunen samt med externa aktörer som resulterar i väl övervägda åtgärder.

Önskat läge 2030

Det övergripande målet för Norrtälje kommuns brottsförebyggande trygghetsarbete när det gäller att skapa trygga och säkra offentliga platser, är att öka tryggheten samt att minska utsattheten för alla typer av brott och att kommunen ska vara och uppfattas som en trygg, säker, ren och välskött plats för alla att bo, arbeta och vistas i.

Det önskade läget år 2030 är:

- Invånarnas upplever kommunens offentliga platser som trygga och säkra.
- Det bedrivs ett systematiskt och långsiktigt arbete för att skapa trygga och säkra offentliga platser.
- Trygghets- och brottsförebyggande aspekter ska beaktas vid all samhällsplanering.

- Kommunens yttre miljö är välskött med bra belysning och återställs skyndsamt vid åverkan.
- Kommunen arbetar förebyggande mot klotterrelaterad och annan skadegörelse och har en snabb och tydlig klotterhanterings- och saneringsprocess.

Målen kan mätas och följas upp genom indikatorer ur Polisens trygghetsmätning, såsom:

- Andel som ibland eller ofta avstår från att gå ut ensam på grund av rädsla.
- Andel som känner sig trygga i sitt bostadsområde.
- Otrygghetsskapande incidenter i och omkring offentliga mötesplatser (bibliotek, busstationer och offentliga toaletter med mera)

Prioriterade åtgärder

Utformningen av den fysiska miljön har stor betydelse för tryggheten och säkerheten i Norrtälje kommun. Mötesplatser avser platser där människor kan mötas och umgås både utomhus och inomhus. Trygghet och säkerheten är viktiga aspekter i den sociala hållbarheten och det är även en mänsklig rättighet att känna sig fri från risk och rädsla för fara. Säkerhet främjar och uppmuntrar också rörlighet genom exempelvis möjligheten till utevistelse, lek och motion, vilket är väldigt viktigt för varje människas livskvalitet. Man kan alltså säga att det krävs ett säkert samhälle för att människor ska kunna känna sig trygga.

Det finns olika teorier som beskriver sambanden mellan brottslighet och den fysiska miljön, och flera olika metoder för att förebygga brottslighet och öka säkerhet. Detta fokusområde handlar i första hand om situationell brottsprevention, som innebär att om brott är mer vanliga på en särskild plats så är det någonting med just den platsen som gör att brott begås just där. För att skapa säkra platser kan man bland annat tydliggöra vad och för vem olika platser är till för, se till att platser på olika sätt är övervakad samt ta bort skymmande buskage och förbättra belysning. Att avlägsna sådant som minskar trivseln såsom skräp, klotter och stökiga miljöer för att signalera att det finns personer som känner ansvar för platsen är också viktigt.

Följande åtgärder är prioriterade i arbetet med att skapa trygga och säkra utemiljöer:

- Långsiktigt och systematiskt arbete
- Kunskaps- och evidensbaserat arbete
- Samverkan och samordning
- Tillitsskapande arbete
- Samhällsplanering
- Klotterbekämpning
- Vuxenvandring
- Informationsdelning
- Dialogmöten
- Effektiv samverkan

Dessa prioriterade åtgärder omhändertas långsiktigt, kunskapsbaserat och bedrivas systematiskt. Arbetet grundas i befintlig kunskap och forskning samt erfarenheter från

genomförda åtgärder, kontinuerliga uppföljningar från berörda verksamheter samt lägesbildsarbete. Trygghetsarbetet ska vara en naturlig och integrerad del i alla styrnings och verksamhetsstrukturer i kommunen oavsett egen verksamhet eller extern aktör.

Kommunen ska ständigt arbeta proaktivt genom att vidta åtgärder för att främja trygghet, öka människors delaktighet, förutse och förebygga rädsla, oro, brott och skada på person, miljö och egendom.

Det långsiktiga trygghetsarbetet ska ske i nära samarbete mellan kommunens alla verksamheter och i samverkan med civilsamhälle, närings- och föreningsliv samt övriga myndigheter och organisationer. Detta i syfte att säkerställa hög delaktighet i samhällsutvecklingen, identifiera utmaningar samt möjliggöra synergieffekter för ökad trygghet och säkerhet.

Arbetet utformas så att det bidrar till att öka och stärka medborgarnas tillit till kommunen. Allt arbete baseras på transparens och kommunikation. Trygghetsskapande arbete inkluderar såväl social som situationell brottsprevention. I social prevention ingår arbete mot våldsbejakande extremism samt våld- och drogförebyggande arbete. I situationell prevention innefattas arbete med ny-, om- och tillbyggnad, belysning, beskärning av skymmande växtlighet samt skadeförebyggande.

Samverkan och samordning

Det trygghetsskapande arbetet ska ske i nära samarbete mellan kommunens alla verksamheter och i samverkan med civilsamhälle, närings- och föreningsliv samt övriga myndigheter och organisationer. Detta i syfte att säkerställa hög delaktighet i samhällsutvecklingen, identifiera utmaningar samt möjliggöra synergieffekter för ökad trygghet och säkerhet.

Norrtälje har sedan 2011 samlat ledning och samordningen av det brottsförebyggande trygghetsarbetet genom Trygg i Norrtälje kommun (TiNK) med syftet att skapa bättre samverkan och effektivitet i arbetet. TiNK driver en rad plattformar för samverkan och samordning, exempelvis områdesgrupper och TiNK-råd.

Samhällsplanering

Trygghet stöds av en god fysisk planering. Konkret handlar det om att bestämma hur mark- och vattenområden ska användas. Kan även användas för att beskriva krav på utformning och gestaltning av utemiljön. Med god planering av den fysiska miljön kan trygga och väl fungerande miljöer skapas. Det pågår även ett arbete med att ta fram en plan för belysning hos Tekniska kontoret.

Trygghet finns med i olika mål samt i vissa strategiska styrdokument för projekt och mycket av det som går att göra i fysisk planering samt projektgenomförande (exempelvis i stadsutvecklingsprojekt) finns naturligt integrerat i mycket av det kommunen ser som god stadsplanering.

- Säkerhetssituation och upplevelsen av trygghet ska undersökas övergripande i alla detaljplaner med hjälp av det så kallade SKA-verktyget (Stödverktyg för samhällsaspekter i fysisk planering och projekt).
- Arkitekturprogram (under framtagande) som är vägledande för alla som jobbar med arkitektur och gestaltning av staden. Kommunorganisationens förvaltningsövergripande kunskap om områden, utmaningar och åtgärder ska tillvaratas i det arbetet.
- Utredningar som kartlägger nuläge och behov (exempelvis trygghetsanalyser, flödesanalyser och trygghetsvandringar) ska användas i relevanta fall både för analys av

befintliga miljöer och omvandlingsområden. Analyser ska alltid anlägga ett brett perspektiv och vinnlägga sig om att beakta situation och upplevelser utifrån olika människors olikhet tex avseende ålder, kön, funktionsnedsättningar mm.

- Om analyser av befintliga miljöer visar på problem som kan ha bäring på samhällsplanering eller förvaltning av offentliga miljöer ska detta lyftas för diskussion med samhällsbyggnadsforum för diskussion om möjliga åtgärder. Identifierade problem med bäring på förvaltning av privata fastigheter lyfts för dialog med fastighetsägaren.
- Om ett specifikt område som berörs av ett planeringsprojekt har identifierade utmaningar inom säkerhet eller trygghet ska fördjupad utredning och analys göras och möjliga åtgärder integreras i planeringen. I fall med större samlad bebyggelseutveckling/omvandling ska utredning och analys alltid göras. Principerna i BoTryggt 2030 ska användas.

Klotterbekämpning

Norrtälje kommuns Klotterpolicy syftar till att minska brottsligheten och kostnader för skadegörelse och därmed öka attraktivitetskraften och tryggheten. I kommunens trygghetsundersökningar och genomförda medborgardialoger visar att flera av våra invånare upplever klotter som ett problem och att det skapar otrygghet i det offentliga rummet.

Sanering av klotter ska ske inom 48 timmar. Saneringen gäller kommunala fastigheter och anläggningar, kommunala bolag, företag med avtal eller överenskommelse med Norrtälje kommun.

- Allt klotter ska polisanmälas och fotodokumenteras i samband med anmälan.
- Alla inhyrda objekt, exempelvis byggbodar och containers, ska vara sanerade innan de kommer till Norrtälje kommun.
- Norrtälje kommun ska inte medverka i eller stödja verksamheter och evenemang som inte tar avstånd från klotter och skadegörelse.

Norrtälje kommun ska bedriva ett kontinuerligt attitydsprogram till elever och föräldrar för att öka möjligheten för barn och ungdomar att utvecklas i en miljö som är fri från riskfaktorer som missbruk och kriminalitet.

Vuxna på byn ”Rimbomodellen”

”Vuxna på byn” (vuxenvandring) startade under 2020 i Rimbo, på initiativ av politiker och företagarförening. Ett antal idrottsföreningar ställer upp med medlemmar under fredag och lördagskvällar och finns ute på byn under kvällen som viktiga vuxna för att stötta och lyssna på barn och. Motsvarande verksamhet har startats i Hallstavik och i Norrtälje.

Invånardialog angående trygghet och säkerhet

Kommunens invånare kan också genom Tyck till-appen skicka in information som tas om hand inom lägesbildsarbetet. Det finns ett behov av systematik och struktur i det brottsförebyggande arbetet. Det behövs en överblick och gemensam organisation. EST-arbetssättet har svarat upp mot dessa behov.

Metoden har bidragit till att systematisera, strukturera och utveckla det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Alla samverkansparter känner en stark motivation för att samverka och hitta struktur och ett gemensamt arbetssätt.

Det är ett pågående utvecklingsarbete och successivt lärande. Det handlar om ökade kunskaper om hur brottsförebyggande arbete kan bedrivas, hur samverkansparter fungerar samt fördjupade insikter om vår kommun, dess problem och utmaningar.

EST-metodiken är flexibel och anpassningsbar till våra lokala förutsättningar. Det är möjligt att arbeta på en direkt operativ nivå, men också mer strategiskt och långsiktigt. Roller och funktioner kan variera där exempelvis sammanställning av information samt vecko-presentation görs antingen av polisen eller av kommunen.

Medborgarlöften

Kommunen och Polismyndigheten samarbetar för att Norrtälje ska vara en trygg och säker kommun utvärderas löpande och nya målsättningar sätts. Polisen tillsammans med kommun-representanter genomför medborgardialoger och efter analys av lokal lägesbild samman-ställs Norrtälje kommuns och Polismyndighetens medborgarlöften för den följande avtals-perioden.

Uppföljning och avstämning av medborgarlöften och planerade aktiviteter sker vår och höst.

Målkonflikter

Vi behöver få till en mycket god samverkan och dialog mellan olika verksamheter, enheter och organisationer i vår kommun för att utöka och effektivisera våra resurser. Trygghets-frågan med fokus på det brottsförebyggande arbetet är ett prioriterat område i Norrtälje kommun men den är dock inte den enda. När vi måste ge avkall på ett mål för att nå ett annat föreligger det en målkonflikt som kräver vägval som innebär att en uppoffring sannolikt behöver göras, inte sällan när det kommer till att göra en prioritering av det långsiktiga resultatet. Att arbeta långsiktigt med både trygghetsfrämjande och brottsförebyggande frågor, är i längden det mest socioekonomiskt hållbara. Det kommer därför krävas en ständigt pågående dialog om detta i våra tvärsektoriella samverkansplattformar.

Styrdokument

Nedanstående är exempel på andra styrdokument som är relevanta för fokusområdet.

- Klotterpolicy
- Lokal överenskommelse avseende brottsförebyggande arbete mellan Norrtälje kommun och lokalpolisområde Norrtälje 2019-2024
- Medborgarlöfte Norrtälje kommun

Uppföljning

De nyckeltal och/eller indikatorer som ska användas för uppföljning inom fokusområdet är:

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Upplevd trygghet – Oro/rädsla vid promenad/jogging i naturen [27]	23 %	10 %
Upplevd trygghet – Rädsla och otrygghet kvälls- och nattetid[28]	19 %	10 %

[27] Länsstyrelsen Stockholm (2019), *Nutid & framtid – om Stockholmsregionens utveckling,* Vid promenader/jogging i naturen.

[28] Länsstyrelsen Stockholm (2019), *Nutid & framtid – om Stockholmsregionens utveckling,* Upplevd trygghet kvälls- och nattid.

Så här kan du som invånare bidra till att vi alla har trygga och säkra utemiljöer

För att vi ska känna oss trygga och säkra i vår närmiljö och på offentliga platser behöver vi alla hjälpa till, det är allas vårt gemensamma ansvar att se till att vår kommun är snygg och trygg.

Framgångsrikt trygghetsarbete i en kommun bygger på att alla goda krafter i samhället samverkar. Det är allas vårt ansvar att vårda och värna vår kommun.

- Hålla rent och snyggt.
- Ta tillvara invånarnas engagemang i olika trygghetsfrågor.
- Vara aktiv inom Vuxna på byn.
- Delta i grannsamverkan.
- Genomföra trygghetsvandringar tillsammans med kommunens representanter.
- Göra kommunens medarbetare uppmärksammade på otrygga platser, dålig belysning, dålig sikt, klotter och nedskräpning genom Tyck till-appen, e-post eller telefonsamtal.

Trygghet för barn och unga

Kommunen ska vara en kommun där inga barn och unga utsätts för brott eller otrygghet, varken i skola eller på fritiden, och där droganvändningen bland unga minskar.

Strategisk inriktning i korthet

- Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun – i både vardag och kris. Att värna människors trygghet är ett grundläggande samhällsuppdrag.
- Norrtälje kommun är en kommun som prioriterar det tidigt främjande och förebyggande arbete med våra barn och unga samt deras föräldrar.
- Norrtälje kommuns målsättning är att alla föräldrar ska erbjudas föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt.
- Norrtälje kommun ska vara en kommun där inga barn och unga utsätts för brott eller är otrygga – varken i skolan, på fritiden.
- Norrtälje kommun ska vara en kommun där droganvändning bland unga minskar.

Bakgrund och nuläge

Trygghet är grundläggande rättighet för alla barn och ungdomar, vilket fastställs i FN:s konvention om barnets rättigheter. För att bli en välanpassad vuxen måste barnets uppväxt präglas såväl av konsekventa och tydliga gränser såsom uppmuntran, förståelse och värme.

De första åren i ett barns liv, lägger en viktig grund för den psykiska och fysiska hälsan senare i livet. Både sociala och psykologiska faktorer har betydelse. Därför är det en bra investering med tidiga insatser för att förebygga ohälsa bland barn och unga. Förutom föräldrar och andra viktiga vuxna är förskolan och skolan viktiga arenor i det förebyggande arbetet.

Det är viktigt att stärka gemenskapen och samspelet mellan barn och föräldrar. Genom att barnen tidigt formar nära relationer med sina vårdnadshavare utvecklar de sina förmågor att känna kärlek, tillit och medkänsla, och de stärker därmed förmågan att själva skapa goda relationer till andra.

Grunden för en god psykisk hälsa kan i stället skadas om barnen under sina första år upplever bristande omsorg, brist på trygg relation till föräldrar eller våld. Insatser för att stötta föräldrar i deras roll kan dels förbättra den psykiska hälsan hos barnet, dels leda till bland annat bättre skolresultat, minskad framtida brottslighet och bättre socioekonomiska förutsättningar.

Brott som begås av unga är något som alltid är i fokus i lokalt brottsförebyggande arbetet runt om i landet. I Brottsförebyggande rådets (BRÅ) återkommande undersökning om brottsförebyggande arbete i Sverige uppger både kommuner och polis att ungdomar som begår – eller riskerar att begå – brott är ett viktigt och prioriterat område som de ofta samverkar kring.

Norrtälje kommun ska vara en kommun där inga barn och unga utsätts för brott eller är otrygga, varken i skola eller på fritiden och där droganvändningen bland unga minskar. Genom att tidigt förebygga och stärka skyddsfaktorerna runt barn och unga minskar vi risken för att barn och unga utvecklar ohälsa och utanförskap.

Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun – i både vardag och kris. Att värna människors trygghet är ett grundläggande samhällsuppdrag.

Enskilda människors känsla av trygghet är ett av centrala måtten på hur väl ett samhälle lyckas med sina kärnuppgifter. Samtidigt är människors upplevda trygghet en viktig aspekt av en kommuns attraktivitet. När människor är trygga – möts och har tillit till varandra – ökar

vår kreativa och innovativa förmåga. Människor som är eller känner sig trygga har större handlingsutrymme och större förutsättningar att förverkliga sina livsmål. Denna betoning av trygghetens och välbefinnandet betydelse för samhällsutvecklingen vägleder oss i det vardagliga arbetet för ökad trygghet hos våra kommuninvånare.

Önskat läge 2030

- Norrtälje kommun ska vara en trygg och säker kommun – i både vardag och kris.
- Norrtälje kommun prioriterar det tidigt främjande och förebyggande arbete med våra barn och unga samt deras föräldrar.
- Alla föräldrar i Norrtälje kommun erbjuds föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt.
- Norrtälje kommun ska vara en kommun där inga barn och unga utsätts för brott eller är otrygga – varken i skolan eller på fritiden.

Prioriterade åtgärder

Följande åtgärder är prioriterade:

- Trygga skolor
- Trygga fritidsaktiviteter
- ANDTS-förebyggande aktiviteter

Skolan är en institution som i princip alla invånare i Sverige någon gång varit i kontakt med och där en stor del av uppväxten tillbringas. Skolan har en viktig roll som skyddsfaktor för att inte dras in i kriminellt och avvikande beteende.

Verktyget Tryggare Skola syftar till att systematisera skolors brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete, genom tydliga och grundliga lägesbilder. Det utgör en grund som olika aktörer kan samlas runt och samverka kring, och kan komma att lyfta såväl fysiska som psykosociala orsaker till brott och otrygghet. Verktyget resulterar i en handlingsplan med konkreta åtgärder och att kartlägga den fysiska miljöns betydelse för uppkomsten av brott och otrygghet. Genom analysen ser vi även över vilka förutsättningar skolan faktiskt har att arbeta förebyggande.

Det trygghetsskapande arbetet är ett gemensamt ansvar som vi alla har, såväl myndigheter som medborgare. Norrtälje kommun satsar därför långsiktigt för att jobba förebyggande bland barn och unga genom att bidra till att skapa en meningsfull fritid med syfte att bryta normbrytande beteende kopplat till droger och brottslighet. Att ha meningsfulla fritidsaktiviteter är något som förebygger ohälsa och fungerar brottsförebyggande.

Vår ANDT–policy, med tillhörande handlingsplan, ska tydliggöra skolans vision om en skola fri från alkohol, narkotika, dopning och tobak. För elevernas bästa ska ANDT-policyn vara ett levande dokument, känd för all personal alla elever och vårdnadshavare.

ANDT-policyn förtydligar hur skolan tidigt ska förebygga, upptäcka, agera och verka för att sprida aktuell kunskap om ANDT och dess risker. Den innefattar regler, konsekvenser samt stöd och omtanke om våra elever. Vår ANDT-policy grundar sig på vad lagen säger om arbetsmiljö, elevernas rätt till trygghet och kunskap, samt användning av tobak, alkohol och droger.

Verktyg och metoder

Exempel på verktyg och metoder inom fokusområdet Trygghet för barn och unga är:

- Fältsamordnare
- Föräldraskapsstöd
- Samverkan
- Systematiskt kvalitetsarbete i skolan
- Trygg skola – trygghetsanalyser och åtgärder
- Nattidrott – Öppna sporthallar
- Förebyggande arbete mot ANDTS (Alkohol, Narkotika, Doping, Tobak och Spel)

Fältsamordnare

Fältsamordnarna bidrar till en ökad trygghet för våra barn och ungdomar i Norrtälje kommun. Syftet är att öka välmående och känslan av trygghet för Norrtälje kommuns unga. De är en viktig samverkanspart för andra befintliga insatser och verksamheter för ungdomar.

Fältsamordnarnas arbete är organiserat i tre områden: Uppsökande arbete, Förebyggande arbete och Samordnande arbete.

I det uppsökande arbetet är fältsamordnarnas roll att nå ungdomar i de miljöer ungdomarna själva har valt, där andra vuxna sällan befinner sig. Tanken är att finnas till hands och upptäcka enskilda ungdomar eller grupper av ungdomar, ta kontakt och skapa relation med dem, och samtidigt kartlägga riskmiljöer och få kunskap om ungdomstrender.

Sociala medier är en viktig kanal för att ungdomar ska kunna ta kontakt med Fältgruppen när de upplever otrygghet eller oro. De kan även ringa om de vill ha hjälp att lösa konflikter och bråk, eller be om hjälp när någon kompis blivit för berusad.

Fältsamordnarnas förebyggande arbete sker både generellt och specifikt. Exempel på generellt förebyggande arbete är:

- Brandstationsdagar för elever i årskurs 8 under vårterminen varje år
- Uppstartsdagarna för elever i årskurs 7 med fritidsgårdarna vid höstens terminsstart
- #Jobbigafrågorärheltok
- YAM-Youth Aware of Mental health

Vidare deltar fältsamordnarna i specifika arbeten som exempelvis deltagande i elevhälsans värderingsövningar, aktiviteter tillsammans med Ung Fritid och rapportering av sin verksamhet i sociala medier så att föräldrar informeras och ges goda förutsättningar.

För att kunna tillhandahålla aktuell information om ungdomssituationen och om utbudet av stöd och resurser till målgruppen är samverkan med andra en stor del av arbetet. Det kan handla om att utbyta information om vad som är på gång i området men även till att tillsammans bygga upp en samverkansgrupp där de som jobbar med målgruppen träffas kontinuerligt. Vilka som ingår i en samverkansgrupp är beroende på hur gruppens syfte och mål ser ut. Vid samverkan kan flera aktörer gå in med sina olika yrkesroller och uppdrag för att på så vis bidra med sina olika kompetenser, resurser och ingångar. Utgångspunkten ska alltid vara att samverkan sker till fördel för ungdomar. Vid all samverkan är det viktigt att ha god kännedom om regler gällande sekretess samt att alltid samverka utifrån ungdomens behov.

Föräldraskapsstöd

Ett väl utvecklat föräldraskapsstöd är en viktig del av en långsiktig satsning för att främja hälsa och förebygga ohälsa bland barn och unga genom föräldrarna. Norrtälje kommun arbetar sedan flera år tillbaka, med ett väl utvecklat föräldraskapsstöd, med ett utbud av olika metoder och aktiviteter.

Norrtälje kommuns målsättning är att alla föräldrar ska erbjudas föräldraskapsstöd under barnets hela uppväxt. Stöd i föräldraskapet är en av de viktigaste insatserna samhället kan göra för att undvika ojämlikhet och negativa utfall för barn och unga.

Samverkansplattformar

Barns och ungas trygghet är beroende av flera olika aktörers verksamheter. För att leda, samordna och strategiskt planera det främjande och förebyggande trygghetsarbetet utifrån Trygghets- och säkerhetsstrategin samt Folkhälsostrategin har Norrtälje kommun en särskild avdelning, Trygg i Norrtälje kommun (TiNK). TiNK driver flera olika samverkansplattformar för att aktörerna gemensamt ska kunna optimera sin gemensamma leverans.

Systematiskt kvalitetsarbete i skolan

Enligt skollagen ska varje huvudman, skola, förskola och fritidshem bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete. Inriktningen på kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen som beskrivs i skollag, läroplaner och andra styrande dokument. Styrningen av de olika utbildnings-formerna är komplexa, med både nationella och kommunala intressen inblandade. Allt detta bidrar till att kvalitetsarbetet kan upplevas som komplicerat. Det systematiska kvalitetsarbetet är reglerat i skollagens 4 kapitel 3-8 § § och ställer krav på att huvudmannen och alla utbildningsformer reglerade i skollagen, systematiskt följer upp resultaten och utvecklar utbildningen.

Det systematiska kvalitetsarbetet är lika viktigt oavsett om utbildningen genomförs av den egna verksamheten eller av en extern utförare. Det innebär ett ansvar för huvudmannen att de utbildningar som lagts ut på entreprenad kvalitetssäkras utifrån de nationella målen.

Trygg skola – trygghetsanalyser och åtgärder

I samverkan med stiftelsen Tryggare Sverige bedriver Norrtälje kommun ett pågående samarbete kring att öka tryggheten på våra skolor.

Trygghetsanalyser genomförs som visar nio aspekter i den fysiska miljön som påverkar förutsättningarna för att en plats ska vara trygg. Genom att mäta hur väl området lever upp till de olika aspekterna kan en lägesbild av situationen och utmaningarna tas fram, och rätt åtgärder identifieras och sättas in.

Nattidrott – Öppen Sporthall

Aktiviteten Nattidrott – Öppen Sporthall vill nå barn och ungdomar som vanligtvis inte idrottar. Genom att under trygga former låta ungdomar prova på och möta olika idrotter och aktiviteter, ges möjlighet till en väg in till idrottsföreningarnas verksamhet.

Nattidrotten – Öppen Sporthall bedrivs i bred samverkan mellan Norrtälje kommuns olika förvaltningar, RF-SISU Uppland och det lokala föreningslivet.

Det trygghetsskapande arbetet är ett gemensamt ansvar som vi alla har, såväl myndigheter som medborgare. Norrtälje kommun satsar därför långsiktigt för att jobba förebyggande bland barn och unga genom att bland annat genom aktiviteten Nattidrott – Öppen sporthall.

Aktiviteten är ett led i att skapa en meningsfull fritid med syfte att bryta normbrytande beteende kopplat till droger och brottslighet. Att ha meningsfulla fritidsaktiviteter är något som både förebygger ohälsa samt fungerar brottsförebyggande. Genom att under trygga former låta ungdomar prova på och möta olika idrotter och aktiviteter, ger vi möjlighet till en väg in till idrottsföreningarnas verksamhet.

ANDTS

Norrtälje kommun arbetar i linje med den nationella ANDTS-strategin och den regionala handlingsplanen för Stockholms län. Strategin och handlingsplanen ger oss en tydlig riktning för arbetet mot alkohol, narkotika, dopning och tobak (spel). Fokus ligger på det förebyggande arbetet snarare än på vård och stöd.

ANDTS-strategin pekar särskilt ut vikten av att arbeta tidigt främjande och förebyggande mot barn och unga.

Generella insatser för att skapa goda uppväxtvillkor kan bidra till att förebygga en framtida ANDTS-problematik. Ett exempel på en sådan insats är stöd till föräldrar i föräldraskapet.

Mini Maria-mottagningen i Norrtälje

Mini Maria är en mottagning för de som har funderingar eller problem kring alkohol och droger, både ungdomar och vårdnadshavare. På Mini Maria arbetar behandlare från Norrtälje kommuns socialtjänst samt sjuksköterskor och läkare från Vårdbolaget Tiohundra.

Mini Maria - mottagningen bedriver förebyggande arbete genom att delta på olika träffar och informationstillfällen för vårdnadshavare, samt informera/utbilda de ungdomar vars familjer som är inskrivna på mottagningen.

Mini Maria mottagningen ombesörjer även information/utbildning till olika professionella yrkesgrupper så som skolpersonal, fritidsledare och elevhälsan med flera. Samverkan sker med många enheter inom Tiohundra och Polisen samt gemensamt arbete med TINK i deras olika forum och olika arbetsgrupper.

Lokalt förebyggande arbete mot tobak

Sedan 1993 har det varit förbjudet att röka på skolgårdar i Sverige och sedan 2012 arbetar vi aktivt med både grundskola och gymnasieskola för en tobaksfri skoltid.

Trygg i Norrtälje Kommun (TiNK) fungerar som en motor i det förebyggande arbetet mot tobak i våra skolor och fritidsgårdar. Vi arbetar målinriktat och bedriver en bred samverkan med olika aktörer inom tobaksfrågan så som våra miljö- och hälsoinspektörer och centrala barn- och elevhälsan.

Målkonflikter

Trygghetsfrågan i avseende fokus på det främjande och förebyggande arbetet med barn och unga är ett prioriterat område i Norrtälje kommun men den är dock inte den enda. När vi måste ge avkall på ett mål för att nå ett annat föreligger det en målkonflikt som kräver vägval som innebär att en uppoffring sannolikt behöver göras, inte sällan när det kommer till att göra en prioritering av det långsiktiga resultatet. Att arbeta långsiktigt främjande och förebyggande är det mest socioekonomiskt hållbara. Det kommer därför krävas en ständigt pågående dialog om detta i våra tvärsektoriella samverkansplattformar.

Uppföljning

Uppföljning av arbetet inom fokusområdet görs i flera olika former, exempelvis TiNK-enkäten, Skolenkäten, uppföljning av det systematiska kvalitetsarbetet i Norrtälje kommuns förskolor, skolor och vuxenutbildning, Trygghetsanalysen via Tryggare Sverige och BRA-gruppen (Barn, Rörelse, Aktivitet).

De nyckeltal och/eller indikatorer som ska användas för uppföljning inom fokusområdet är:

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Andel elever som känner sig trygga i skolan[29]	Flickor 54 % Pojkar 61 %	Flickor 80 % Pojkar 80 %
Andel elever i årskurs 9 som någon gång använt narkotika?[30]	Flickor 6 % Pojkar 5 %	Flickor 3 % Pojkar 2 %

Styrdokument

Nedanstående är exempel på andra styrdokument som är relevanta för fokusområdet.

- Handlingsplan för psykisk hälsa
- Agenda Välbefinnande
- ANDT-policy och handlingsplan för grundskola och gymnasieskola i Norrtälje kommun
- Medborgarlöfte Norrtälje kommun

Så här kan du som invånare i Norrtälje kommun bidra till att stärka de skyddsfaktorer som bidrar till trygghet och förebygger brott hos våra barn och unga

- Som förälder kan du ta del av det utbud av föräldraskapsstöd som erbjuds i Norrtälje kommun.
- Ta del av den information om vilket utbud av olika aktiviteter som riktar sig till barn och unga i Norrtälje kommun.
- Ta del av de ANDTS-riktlinjer som de kommunala skolorna arbetar efter.

[29] Norrtälje kommun (2019), *TiNK-enkäten*, Fråga: *Känner du dig trygg i skolan?* riktad till elever i årskurs 7.

[30] Norrtälje kommun (2019), *TiNK-enkäten*, Fråga: *Har du någon gång använt narkotika?* riktad till elever i årskurs 9.

Förebygga och avhjälpa olyckor

Kommunen ska bidra till att minska antalet olyckor och dess påverkan på människor, miljö och egendom.

Strategisk inriktning i korthet

- Olycksförebyggande perspektiv i all samhällsplanering
- Underhåll och snöröjning av gångvägar och vägar
- Brandskyddsbehov som en del i biståndsbedömningar
- Brandskyddskontroller i egen regi
- Utbildning av kommunens elever och medarbetare i första hjälpen och brandskydd
- Säkerställa tillgång till övningsfält för räddningstjänsten
- Utveckla förmåga till räddningstjänst under höjd beredskap

Bakgrund och nuläge

Norrtälje kommuns invånarantal har under lång tid ökat och fortsätter att öka. Det innebär ökad risk för olyckor som kan leda till räddningstjänst. Bebyggelsens sammansättning förändras med större byggnader och mer komplexa brandskydd. Såväl person- som tung-trafik ökar. Samhällets känslighet för störningar blir större då beroendet av flera tjänster med komplexa samband ökar. Klimatförändringar leder till en ökad risk för extremväder vilka i sin tur kan medföra akuta behov av insatser från kommunen. Invånarnas förväntningar på kommunens förmåga att förebygga och avhjälpa olyckor bedöms öka.

Det olycksförebyggande arbetet bedrivs genom information, råd och anvisningar, tillstånd, tillsyn och utbildningsverksamhet. Verksamheten ska utvecklas genom att brandskydds-kontrollerna återförs från upphandlade entreprenörer till kommunal egenregi.

Genom att förse de individer som behöver, med trygghetslarm, bedriva en bra hemtjänst och arbeta med nattpatruller samt bra anpassning av fastigheter, så kan olyckor och incidenter förebyggas, upptäckas och avhjälpas.

Flera verksamheter arbetar med fallprevention för att minimera antalet fallolyckor i hemmet, utemiljön och inom vård och omsorg med särskilt fokus på äldre. Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje (KSON) ställer krav på och följer upp att personal har utbildning i att identifiera riskfaktorer. Biståndshandläggare arbetar praktiskt ute i hemmen med att identifiera riskfaktorer för fall och andra olyckor i hemmet.

Utryckningsstyrkorna i Norrtälje kommun har sedan sekelskiftet minskat något och därefter inte utökats. Ny teknik har utvecklat räddningstjänstens förmåga något, men är inte tillräckligt för att svara mot de ökade riskerna. Viss teknik kan av miljöskäl inte längre användas vilket medför behov av att återskapa tidigare förmåga.

Bemanningen av de brandstationer som har räddningspersonal i beredskap har under lång tid varit en utmaning. Personalomsättningen är större än önskvärt. Att behålla och åter-rekrytera medarbetare till dessa brandstationer är av den anledningen ett ständigt pågående arbete.

För att upprätthålla räddningstjänstens förmåga krävs utbildning och övning. För att kunna genomföra utbildningar och övningar krävs tillgång till ett övningsfält, något som önskas i kommunen.

För att säkerställa förmåga att leda flera eller omfattande räddningsinsatser samarbetar kommunens räddningstjänst med sex andra räddningstjänstorganisationer beträffande

övergripande ledning av räddningstjänst. Samarbetet innebär även att berörda räddningstjänstorganisationer bistår varandra med räddningsresurser vid räddningsinsatser.

Den globala utvecklingen har medfört krav på uppbyggnad av det civila försvaret och därmed även räddningstjänst under höjd beredskap.

För en mer detaljerad beskrivning, se *Handlingsprogram för skydd mot olyckor*.

Önskat läge 2030

År 2030 bedriver Norrtälje kommun ett brett skade- och olycksförebyggande arbete som är en naturlig del i varje nämnds-, bolags-, respektive förbundsverksamhet. Det skadeförebyggande perspektivet är med i alla relevanta möten som kommunens företrädare har med invånarna.

Den skadeavhjälpande verksamheten har utvecklats och är väl dimensionerad för den nya riskbild som ett ökat invånarantal och andra samhällsförändringar medför. Förmågan att hantera miljöräddning har utvecklats ytterligare och förmågan att nå hela kommunens yta är säkerställt genom en väl planerad uppsättning fordon och båtar, samt ett väl fungerande samarbete med frivilliga resurser.

Kommuninvånarnas förmåga att själva bedöma och hantera risker samt oönskade händelser har utvecklats och utgör grunden för en aktiv delaktighet i det inledande skadeavhjälpande arbetet. I varje bostad finns det utrustning för att detektera och bekämpa brand. De möjliga effekterna av extremväder är kända och kan till stora delar hanteras av invånarna och verksamhetsinnehavare.

Prioriterade åtgärder

Olycksförebyggande perspektiv i all samhällsplanering

I arbetet med samhällsplanering finns stora möjligheter att långsiktigt förebygga olyckor och minska konsekvenserna av de som inträffar. Det olycksförebyggande perspektivet ska beaktas i all samhällsplanering.

Förebyggande av fallolyckor

Förebyggande av fallolyckor är särskilt viktigt för de verksamheter i vilka personer med nedsatt rörelseförmåga eller skört skelett vistas. Vidare kan många fallolyckor undvikas med ett bra underhåll och snöröjning av gångvägar och vägar.

Brandskyddsbehov som en del i biståndsbedömningar

För de som har någon form av funktionsnedsättning och erhåller stöd av kommunen eller KSON ska brandskyddsbehovet beaktas utifrån den individuella situationen.

Utbildning av kommunens elever och medarbetare i första hjälpen och brandskydd

Möjligheterna att göra en insats för sig själv och andra ökar med kunskap och erfarenhet. Av den anledningen utbildas alla elever och medarbetare i första hjälpen och brandskydd.

Säkerställa tillgång till övningsfält för räddningstjänsten

Utryckningsstyrkornas kompetens kan inte upprätthållas enbart genom erfarenheter från genomförda räddningsinsatser. För att kunna hantera en stor bredd av möjliga händelser

behöver räddningstjänstverksamheten tillgång till ytor och lokaler för utbildnings- och övningsverksamhet.

Utveckla förmåga till räddningstjänst under höjd beredskap

Vid höjd beredskap eller krig behöver fler risker och uppgifter hanteras. För att återskapa denna förmåga behöver särskilda utbildnings- och övningsinsatser göras och sannolikt en del materiel införskaffas.

Målkonflikter

Räddningstjänst bedöms vara en samhällsekonomiskt lönsam verksamhet men utgör en kostnad för kommunen.

Utvecklingen med höga byggnader utanför Norrtälje tätort medför risker som bör hanteras utan ökade krav på räddningstjänstens specialresurser. Utmaningarna beträffande att rekrytera och bibehålla kompetens som sådana specialresurser kräver på dessa orter bedöms vara samhällsekonomiskt oförsvarbara.

Uppföljning

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Antal sjukhusvårdade (inskrivna på sjukhus minst ett dygn) till följd av oavsiktliga skador (olyckor) per 1 000 invånare[31]	12,4	6
Antal utvecklade bränder i byggnad per 1 000 invånare[32]	0,49	0,25

Styrdokument

Nedanstående är exempel på andra styrdokument som är relevanta för fokusområdet.

- Handlingsprogram för skydd mot olyckor

Så här kan du som invånare bidra till att vi förebygga och avhjälpa olyckor

- Som privatperson skall du ha ett skäligt brandskydd som är dimensionerat utifrån ditt boende.
- Alla hem bör ha brandvarnare samt brandsläckningsutrustning i skälig omfattning.
- Om din bostad har en eldstad behöver du möjliggöra att lagstadgad sotning och brandskyddskontroll kan utföras.
- Håll dig uppdaterad vad gäller brandrisk-prognos och följ eldningsförbud och andra restriktioner för att undvika brand i skog och mark.
- Se till att iaktta försiktighet vid aktiviteter utomhus som kan föranleda eldsvåda och ha släckmedel till hands vid kontrollerade eldningar.

[31] SKR Öppna jämförelser: trygghet och säkerhet, A1. Personskador

[32] SKR Öppna jämförelser: trygghet och säkerhet, A2. Utvecklade bränder i byggnad

- Framför ditt fordon på ett trafiksäkert sätt och var behjälplig gentemot medtrafikanter vid trafikolyckor. Om olyckan är framme ska andra medtrafikanter varnas för att undvika ytterligare olyckor.
- Se till att du själv och dina barn kan simma och vidta försiktighetsåtgärder under vistelse vid vattnet.

  Mer information finns bland annat att hitta hos Svenska Livräddningssällskapet.
- Vidta åtgärder kopplat till ditt hem för att hantera händelser som sannolikt kan inträffa i området. Till exempel stormar, kraftiga skyfall och torka.
- Använd lämplig säkerhetsutrustning och gör nödvändiga anpassningar i hemmet för att undvika fallolyckor.
- Ta reda på vad som gäller och följ instruktioner och riktlinjer vad gäller hantering av farliga ämnen i hemmet.
- Se till att vara uppdaterad i din kunskap kring första hjälpen och hjärt-lungräddning. Tillsammans räddar vi liv!

Systematiskt säkerhetsarbete

Kommunen ska öka skyddet av kommunens verksamheter, av invånarnas information och ytterst värna om yttrandefrihet och demokrati.

Strategisk inriktning i korthet

Norrtälje kommuns systematiska säkerhetsarbete syftar till att skydda:

- Kommunens information och den information som vi hanterar för våra invånare
- Kommunens ekonomiska tillgångar
- Kommunens kulturhistoriska värden
- Kommunens egendom och egendom som vi nyttjar
- Kommunens medarbetare och övriga personer som deltar i vår verksamhet
- Förtroendet för Norrtälje kommun och vårt varumärke

Bakgrund och nuläge

Den interna säkerheten är viktig för att skydda såväl Norrtälje kommun som de personer och organisationer som är beroende av att kommunen kan fortsätta bedriva sin verksamhet. Att vi har ett ändamålsenligt och väl fungerande internt säkerhetsarbete är avgörande för att vi ska kunna upprätthålla förtroendet för kommunen och den kommunala verksamheten. Med säkerhetsarbete avses det systematiska, förebyggande arbete som Norrtälje kommun bedriver för att minimera risken för negativa händelser och begränsa skadan av inträffade negativa händelser inom den kommunala verksamheten. Norrtälje kommuns interna säkerhetsarbete skyddar indirekt kommunens invånare genom att säkra den information kommunen behandlar gällande våra invånare. Den interna säkerheten skyddar även infrastruktur och samhällsfunktioner som invånarna är beroende av.

Norrtälje kommun har tagit fram en policy och riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete med målet att Norrtälje kommun ska anta ett inriktningsbeslut i syfte att Norrtälje kommun ska kunna bedriva ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt säkerhetsarbete, samt reglera samtliga krav på Norrtälje kommuns säkerhetsarbete på ett samlat och enhetligt sätt. Syftet med de inriktande och styrande dokumenten är att tillhandahålla ett tydligt och fastställt underlag för framtagande av enkla, och konkreta anvisningar och rutiner som stödjer medarbetare och leverantörer i det dagliga arbetet. Samtliga styrande dokument som reglerar Norrtälje kommuns säkerhetsarbete är framtagna för att stödja kommunens uppdrag och övergripande verksamhetsmål. I slutändan är målet med Norrtälje kommuns säkerhetsarbete att skydda verksamheten så att kommunen kan uppfylla sina åtaganden mot invånarna och övriga delar av samhället i olika nivåer av beredskap.

I Mål och budget 2020-2022 har Norrtälje kommun med målsättningen ”En trygg och säker kommun – i både vardag och kris”, antagit en bred ansats i arbetet med trygghet och säkerhet. En del i detta är den interna kommunsäkerheten vilken består av informationssäkerhet, säkerhetsskydd, fysisk säkerhet, säkerhet vid upphandling, säkerhet vid rekrytering, incidentrapportering samt skydd mot hot och våld. Kommunens policy och riktlinje har möjliggjort laga efterlevnad i förhållande till flera av de laga krav som existerar, i synnerhet inom områdena informationssäkerhet och säkerhetsskydd. Ambitionen att sammanställa en policy och en riktlinje, som omfattar flera olika ämnesområden inom

säkerhetsområdet, bygger på att dessa områden är ömsesidigt beroende av samstämmighet för att bygga en fungerande och kostnadseffektiv helhet.

Även säkerhetsrelaterade krav som följer av den europeiska dataskyddsförordningen (GDPR/DSF) har inarbetats i kommunens säkerhetsarbete och de inriktande, styrande och stödjande dokument som reglerar kommunens säkerhetsarbete. De mest noterbara förändringar som sker, och som kommer påverka samtliga kommunens verksamheter, är det nya koncept för informationssäkerhet som den policyn och riktlinjen utgör ett fundament för. Policy och riktlinje kommer att kompletteras med utbildningar och pedagogiska instruktioner för att en ny systematik och nya arbetsmetoder ska kunna upprätthållas. Implementering av ett koncept för systematiskt säkerhetsarbete skapar förutsättningar för att leva upp till de laga krav som i dag ställs på ovan nämnda områden.

Det interna säkerhetsarbetet ska baseras på genomförda analyser (till exempel de lagstadgade analyserna säkerhetsskyddsanalys och risk- och sårbarhetsanalys) och vara väl avvägt utifrån förekomsten av skyddsvärda tillgångar och den dimensionerande hotbilden för Norrtälje kommuns verksamhet vilka ska framgå av genomförda analyser.

Det interna säkerhetsarbetet är utformat för att åstadkomma ett ändamålsenligt skydd för Norrtälje kommuns skyddsvärda tillgångar, vilka indelas i följande kategorier:

- Kommunens information och den information som vi hanterar för våra invånare
- Kommunens ekonomiska tillgångar
- Kommunens kulturhistoriska värden
- Kommunens egendom och egendom som vi nyttjar
- Kommunens medarbetare och övriga personer som deltar i vår verksamhet
- Förtroendet för Norrtälje kommun och vårt varumärke

Säkerhetsarbetet inom Norrtälje kommun styrs av följande inriktande, styrande och stödjande dokument:

- *Policy för systematiskt säkerhetsarbete* utgör inriktande dokument för det interna säkerhetsarbetet.
- *Riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete* utgör styrande dokument för säkerhetsarbetet.
- Anvisningar och rutiner utgör stödjande dokument för säkerhetsarbetet.

I slutändan utgör medarbetarens kunskap om-, och förståelse för, det interna säkerhetsarbetet det bästa skyddet för verksamheten. Norrtälje kommun ska sträva efter ständig kompetensutveckling inom säkerhetsområdet för samtliga medarbetare och tillhandahåller återkommande internutbildningar i säkerhetsfrågor.

Ambitionen att sammanställa en policy och en riktlinje som omfattar flera olika ämnesområden inom säkerhetsområdet bygger på att dessa områden är ömsesidigt beroende av samstämmighet för att bygga en fungerande helhet. Som exempel är informationssäkerhet en del i ett fungerande säkerhetsskydd samtidigt som fysisk säkerhet, säkerhet vid upphandling och säkerhet vid rekrytering är delar i ett fungerande koncept för säkerhetsskydd och informationssäkerhet. Av denna anledning har vi samlat de sammanlänkade säkerhetsområdena i ett övergripande koncept för säkerhet som syftar till att på ett överskådligt sätt reglera de komplexa sambanden mellan dessa områden som grundar sig på laga krav, standarder, praxis och analysverksamhet.

Många av de laga krav som ställs på dessa områden är även väldigt detaljspecifika i hur lagstiftningen bör tillämpas vilket innebär att även Norrtälje kommuns riktlinje för dessa

ämnesområden behöver ha en relativt hög detaljupplösning. För att fullt ut implementera konceptet för systematiskt säkerhetsarbete innehåller riktlinjen all handläggning som våra medarbetare behöver tillämpa för att vi som kommun ska klara att leva upp till de laga kraven. Då riktlinjen är utformad som ett dokument som ser till helheten av det systematiska långsiktiga säkerhetsarbetet, samt är utformad utifrån vilken information som det föreligger ett behov av politiskt beslut bakom, och inte enbart utifrån pedagogisk lättillgänglighet, kommer riktlinjen att kompletteras med instruktioner och annat pedagogiskt material för att underlätta efterlevnaden avseende till exempel kraven på informationssäkerhet som omfattar samtliga medarbetare i Norrtälje kommun.

Lagkrav

Det finns en mängd författningskrav i lagar, förordningar och föreskrifter som reglerar Norrtälje kommuns säkerhetsarbete. Förutom krav som innebär att kommunen ska vidta säkerhetsåtgärder förekommer också krav som förhindrar att kommunen vidtar alltför långtgående säkerhetsåtgärder (det senare gäller exempelvis krav på allmänna handlingars offentlighet som begränsar Norrtälje kommuns möjligheter att skydda information från åtkomst).

Författningskraven kommer dels från EU-rätten och dels från svenska grundlagar, lagar och förordningar samt föreskrifter som myndigheter meddelar med stöd av lag eller förordning.

I tabellen nedan sammanställs ett urval av de författningar som bedöms ha störst påverkan på kommunens säkerhetsarbete. Författningarna innebär dels direkta krav på Norrtälje kommuns säkerhetsarbete (exempelvis säkerhetsskyddslagstiftningen eller dataskyddsförordningen) och dels begränsningar i Norrtälje kommuns möjligheter att vidta för långtgående säkerhetsåtgärder (exempelvis tryckfrihetsförordningen eller lagen om offentlig upphandling).

Typ	Benämning	Beteckning
EU-direktiv	General Data Protection Regulation	2016/679
EU-direktiv	Network and Information Security directive	2016/1148
Grundlag	Tryckfrihetsförordningen	1949:105
Grundlag	Yttrandefrihetsgrundlagen	1991:1469
Lag	Brottsbalk	1962:700
Lag	Offentlighets- och sekretesslag	2009:400
Lag	Säkerhetsskyddslag	2018:585
Lag	Lag om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster	2018:1174
Lag	Lag med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning	2018:218
Lag	Skyddslag	2010:305
Lag	Kamerabevakningslag	2018:1200
Lag	Lag om skydd för geografisk information	2016:319
Lag	Lag om totalförsvar och höjd beredskap	1992:1403
Lag	Lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap	2006:544

Typ	Benämning	Beteckning
Lag	Lag om offentlig upphandling	2016:1145
Lag	Lag om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet	2011:1029
Lag	Lag om offentlig anställning[2]	1994:260
Föreskrift[3]	Säkerhetspolisens föreskrifter och allmänna råd om säkerhetsskydd	PMFS 2019:2
Föreskrift	Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om kommuners risk- och sårbarhetsanalyser	MSBFS 2015:5
Föreskrift	Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om civila myndigheters kryptoberedskap	MSBFS 2009:11

Önskat läge 2030

Norrtälje kommuns säkerhetsarbete ska bedrivas utifrån ett strategiskt långsiktigt perspektiv. Med säkerhetsarbete avses det systematiska, förebyggande arbete som Norrtälje kommun bedriver för att minimera risken för negativa händelser och begränsa skadan av inträffade negativa händelser inom den kommunala verksamheten.

Organisationens säkerhetsarbete ska syfta till att säkerställa Norrtälje kommuns förmåga att bedriva den verksamhet som regleras i kommunallagen genom att skydda de tillgångar i form av personer, förtroende, information och egendom samt ekonomiska och kultur-historiska värden som Norrtälje kommun ansvarar för och är beroende av.

2030 ska Norrtälje kommun fullt ut ha implementerat de styrande och inriktande dokument som tagits fram för kommunen baserat på externa kravmassor i form av lagar, förordningar och branschpraxis. Norrtälje kommuns samtliga förvaltningar, bolag och förbund är väl införstådda i kommunens säkerhetsarbete och utbildade i enlighet med kommunens utbildningsplan för säkerhet och beredskap.

Det systematiska säkerhetsarbetet ska utgöra den stabila grund som är en förutsättning för att kunna bedriva verksamhet under höjd beredskap eller kriser. Som exempel så utgör säkerhetsskydd en del i det systematiska säkerhetsarbetet. Med säkerhetsskydd avses skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. En väl etablerad förmåga att bedriva säkerhetsskydd är en förutsättning för att vidare kunna bedriva verksamhet under höjd beredskap, eller under större samhälls-störningar, som en del i ett nationellt civilt försvar. På samma sätt som säkerhetsskydd ska utgöra en stomme för att kunna bedriva civilt försvar och krishantering, så ska väl implementerad informationssäkerhet, fysisk säkerhet, säkerhet vid upphandling, säkerhet vid rekrytering, incidentrapportering samt skydd mot hot och våld, utgöra ett fundament för en trygg, säker och störningsfri kommun 2030.

Prioriterade åtgärder

Avdelningen för säkerhet och krisberedskap (ASK) har tillsammans med extern expertis inom säkerhet och beredskap genomfört flertalet analyser och genomlysningar av kommunens verksamheter i syfte att identifiera sårbarheter och behov. ASK har även tillsammans med IT-avdelningen varit föremål för flera internrevisioner gällande IT-/informationssäkerhet. Denna revisions- och analysverksamhet har genererat i rekommenderade åtgärder för att öka Norrtälje kommuns förmåga att hantera risker och säkerhetshot.

Säkerhet för anställda och förtroendevalda

Utbildning

Alla medarbetare i Norrtälje kommun ska, i samband med anställning, informeras om vilka säkerhetskrav som ställs inom den verksamhet som medarbetaren ska delta i och ges ett exemplar av broschyren *Säkerhet för nyanställda* som, på övergripande nivå, sammanfattar de säkerhetskrav som regleras i denna riktlinje.

Medarbetare som har en tillsvidareanställning, eller visstidsanställning, ska genomföra Norrtälje kommuns *introduktionsutbildning i säkerhet*. Utbildningen fokuserar på medarbetarens eget ansvar för att följa regler och upprätthålla säkerheten i verksamheten. Kommunens målsättning är att säkerhetsutbildningen så långt som möjligt ska genomföras i form av en interaktiv utbildning.

Introduktionsutbildningen i säkerhet ska repeteras minst vartannat år för att säkerställa att medarbetarnas kunskap om säkerhet vidmakthålls och uppdateras utifrån nya förutsättningar.

Personer som har ett särskilt ansvar för säkerhet inom en viss verksamhet (exempelvis chefer, kontaktombud eller specialister) ska ges den utbildning som krävs för att de ska kunna utföra sitt arbete på ett säkert sätt i enlighet med gällande regelverk. Tillhandahållande av *specialiserade säkerhetsutbildningar* samordnas av säkerhetschefen utifrån verksamhetens behov.

Medarbetare ska ges regelbunden och löpande information om säkerhetsrelaterade frågor som är relevanta för det egna arbetet. Det huvudsakliga ansvaret för att medarbetare hålls informerade om säkerhetsfrågor ligger på närmaste chef med stöd av säkerhets- och beredskapssamordnare, Norrtälje kommuns säkerhetschef och dataskyddsombudet.

Säker arbetsplats

Det är viktigt att medarbetare och leverantörer som utför arbete i Norrtälje kommuns lokaler har tillgång till säkra arbetsplatser som är anpassade efter verksamhetens art och de skyddsvärda tillgångar (exempelvis information) som hanteras i arbetet. Att Norrtälje kommuns lokaler har ändamålsenlig säkerhet är viktigt för att skydda kommunens verksamhet från skada, men även för att medarbetare, leverantörer, förtroendevalda, elever, vårdtagare och besökare m.fl. ska kunna känna sig trygga i lokalerna.

För att främja tydlighet och transparens ska säkerhetskrav som påverkar allmänheten alltid anslås på lämpligt sätt i lokaler dit allmänheten har tillträde. Anslagen ska vara tydliga, informativa och upplevas som stödjande samt ska följa Norrtälje kommuns grafiska profil. Det gäller exempelvis krav som reglerar under vilka förutsättningar som allmänheten får vistas i lokalerna samt i vilken omfattning tillträdesbegränsning, övervakning och loggning sker samt eventuella begränsningar i rätten att fotografera, filma eller spela in ljud. Information till medarbetare och leverantörer avseende säkerhetskrav ska tillhandahållas där det behövs för att säkerställa att kraven efterlevs (exempelvis i anslutning till en kopiator, multifunktionsskrivare eller sekretesstunnor).

För varje lokal som Norrtälje kommun förfogar över ska det finnas ett beslut om vilken nivå av mekaniskt inbrottsskydd som lokalen ska vara försedd med. Nivån av mekaniskt inbrottsskydd beskrivs i någon av de skyddsklasser som framgår av svenska stöldskyddsföreningens norm ”Regler för inbrottsskydd – Byggnader och lokaler” (SSF200) med tillhörande dokumentation över eventuella undantag från normen eller tillägg till normen som Norrtälje kommun beslutat om. Kommunen strävar efter ett säkert och effektivt nyttjande av

tekniska säkerhetssystem för att komplettera det mekaniska inbrottsskyddet och upprätthålla ändamålsenlig säkerhet för Norrtälje kommuns fastigheter och lokaler.

Säkerhetsprövning av medarbetare

Säkerhetsprövning, bakgrundskontroller och liknande åtgärder syftar till att säkerställa att personer som deltar i Norrtälje kommuns verksamhet är pålitliga ur säkerhetssynpunkt och inte har okända sårbarheter som kan påverka verksamhetens säkerhet negativt.

I vilken omfattning olika säkerhetsåtgärder ska vidtas för att säkerställa att en person är pålitlig ur säkerhetssynpunkt och lämplig för en viss tjänst styrs av vilken befattning personen har. Inom Norrtälje kommun ska det finnas en övergripande befattningsanalys som reglerar vilka befattningar som kräver en viss typ av säkerhetsåtgärder. Säkerhetschefen ansvarar för upprättande och revidering av befattningsanalysen i samråd med berörda förvaltnings- och avdelningschefer.

De säkerhetsprövningsåtgärder som vidtas inom Norrtälje kommun kan indelas i fem kategorier vilka syftar till att undersöka personers pålitlighet utifrån det uppdrag de har i kommunen. Som exempel så görs särskilda kontroller av personer som ska jobba med barn och unga, samt för personer som tar del av säkerhetskänslig verksamhet på olika nivåer.

Säkerhetsskydd

Säkerhetsskydd syftar till att skydda det som är av betydelse för Sveriges säkerhet och det som särskilt behöver skyddas mot terrorism. Med säkerhetsskydd avses skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. Med systematiskt säkerhetsskyddsarbete avses säkerhetsskyddsarbete som är anpassat efter gällande författningskrav samt verksamhetens behov och förutsättningar och som är tydligt reglerat, väl implementerat och mätbart.

I en verksamhet som bedriver systematiskt säkerhetsskyddsarbete är alla delar av verksamheten medvetna om föreliggande hot och risker och de åtgärder som krävs för att hantera dessa är en integrerad del av verksamhetens arbetssätt. Säkerhetsskydd ska bedrivas förebyggande långsiktigt och med bibehållen effekt. Norrtälje kommuns säkerhetsskydd baseras på den dimensionerande hotbilden och övriga förutsättningar som framkommer i kommunens säkerhetsskyddsanalys.

Rutiner för leverantörssäkerhet och säker upphandling

I syfte att säkerställa att ändamålsenlig säkerhet upprätthålls för Norrtälje kommuns verksamhet oavsett om den bedrivs i egen regi, eller av leverantörer, så ska säkerhetsåtgärder vidtas i samband med upphandling av tjänster. Chef för upphandlade enhet eller projektledare (om sådan utsetts) ansvarar för att säkerheten upprätthålls under och efter avtalstiden.

Säkerhetskrav i avtal, säkerhetsprövning och säkerhetsutbildning av leverantörer är de medel via vilka kommunen kan säkerställa säkerhet i samarbeten med externa parter. Det huvudsakliga ansvaret för att leverantörer hålls informerade om säkerhetsfrågor ligger på ansvarig chef för upphandlande förvaltning/kontor, avdelning eller enhet med stöd av Norrtälje kommuns säkerhetschef och dataskyddsombud.

Skydd av invånarnas och kommunens information – Informationssäkerhet

Säker hantering av information

Samtliga informationstillgångar som hanteras inom Norrtälje kommuns verksamhet ska klassificeras utifrån behov av konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet för informationen enligt de klasser som beskrivs nedan. Informationen ska sedan hanteras i enlighet med de hanteringskrav som följer med respektive klassificering i enlighet med kommunens riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete.

Med konfidentialitet avses informationens behov av skydd mot obehörig åtkomst. Till skillnad från riktighet, tillgänglighet och spårbarhet, som huvudsakligen hanteras genom inbyggda funktioner i Norrtälje kommuns IT-miljö, är konfidentialitet en angelägenhet för alla som kommer i kontakt med Norrtälje kommuns informationstillgångar. Varje medarbetare, leverantör och övriga som hanterar kommunens skyddsvärda informationstillgångar måste beakta behovet av konfidentialitet i det dagliga arbetet, exempelvis då man avgör huruvida en viss informationsmängd får skickas med e-post.

- Informationssäkerhetsklass ”ÖPPEN”
  Med öppen information avses uppgifter som inte omfattas av några krav på konfidentialitet och därför inte behöver skyddas från obehörig insyn. Uppgifterna kan dock fortfarande vara av stor betydelse för kommunen och omfattas av krav på riktighet och tillgänglighet.
- Informationssäkerhetsklass ”INTERN”
  Med intern information avses uppgifter som behöver ges ett grundläggande skydd mot obehörig åtkomst. All information som förekommer i Norrtälje kommuns IT-miljö och som inte är öppen eller känslig är att betrakta som intern. Hit räknas uppgifter som omfattas av svag sekretess (rakt skaderekvisit). Hit räknas även personuppgifter som i normalfallet[4] inte är att betrakta som känsliga.
- Informationssäkerhetsklass ”KÄNSLIG”
  Med känslig information avses uppgifter som behöver ges ett särskilt skydd då obehörig åtkomst till uppgifterna skulle kunna innebära allvarliga konsekvenser för Norrtälje kommun eller enskilda. Hit räknas uppgifter som omfattas av stark sekretess (omvänt skaderekvisit) eller absolut sekretess och uppgifter som bedöms vara av särskilt intresse för obehöriga. Hit räknas även personuppgifter som i normalfallet[5] är att betrakta som känsliga.
- Säkerhetsskyddsklassificerad information
  Med säkerhetsskyddsklassificerad information avses uppgifter som rör säkerhetskänslig verksamhet och som därför omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen, där obehörigt röjande av uppgifterna kan medföra skada för Sveriges säkerhet. Denna informationskategori delas in i fyra nivåer: begränsat hemlig, konfidentiell, hemlig och kvalificerat hemlig.

Informationens riktighet är avgörande för såväl Norrtälje kommuns verksamhet som allmänheten och medias förtroende för kommunen. Riktigheten säkerställs främst genom en strikt tillämpning av behörighet att påverka informationsmängder i Norrtälje kommuns IT-miljö och åtgärder för att säkerställa spårbarhet (och därmed möjlighet att utkräva ansvar) då åtgärder vidtas i IT-miljön.

Krav på informationens tillgänglighet utgår ifrån vilka konsekvenser det kan innebära för verksamheten om en viss informationsmängd är otillgänglig för behöriga användare. Konsekvensernas omfattning och hur tidskritisk informationen är för verksamheten är avgörande för vilka åtgärder som måste vidtas för att säkerställa tillgängligheten.

Säkerhet i Norrtälje kommuns IT-miljö

Att upprätthålla ändamålsenlig informationssäkerhet för Norrtälje kommuns information är särskilt viktigt då informationen hanteras i IT-system.

Den grundläggande principen är att Norrtälje kommuns utrustning (datorer, mobiltelefoner och surfplattor m.m.) och de IT-system och applikationer som Norrtälje kommun tillhandahåller (såväl fysiska som virtuella system och molnbaserade tjänster) ska användas för att hantera Norrtälje kommuns information. Undantag från denna regel ska beslutas av säkerhetschefen efter samråd med verksamheten och IT.

Generella krav på IT- och kommunikationssäkerhet regleras i Riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete samt i de anvisningar och rutiner som tas fram av IT-avdelningen inom ramen för gällande riktlinjer.

Målkonflikter

Säkerhetsområdet omfattar viktiga aspekter inom många frågor i den kommunala förvaltningen, men i många fall inte den enda viktiga frågan. När vi måste ge avkall på ett mål för att nå ett annat föreligger det en målkonflikt som kräver vägval som innebär att en uppoffring sannolikt behöver göras, vilket kan betraktas som en kostnad. Systematiskt säkerhetsarbete ska bedrivas långsiktigt och med bibehållen effekt över tid. Säkerhetsarbete är ofta kostnadsdrivande och framstår ofta som en kostnad som inte direkt förknippas med verksamheters huvudsakliga syfte och avsedda uteffekt, trots att systematiskt säkerhetsarbete kan vara en kostnadsbesparing då det över lång tid avhjälper kostnader för cyberattacker, inbrott, skadegörelse, personalbortfall som följd av hot och våld, m.m. Med anledning av detta bör säkerhetsarbetet vara en naturlig del i samtliga verksamheters ordinarie strategiska arbete.

Uppföljning

För att säkerställa att Norrtälje kommuns säkerhetsarbete får avsedd effekt, och att Norrtälje kommun följer gällande författningskrav och krav i ingångna avtal, ska uppföljning och utvärdering av arbetet ske löpande. Respektive förvaltning/kontor, avdelning och enhet ska genomföra interna kontroller i den omfattning som krävs för att kunna upprätthålla en lägesbild över säkerheten.

Vid Norrtälje kommun ska det finnas en övergripande plan för säkerhetskontroller. Organisationens säkerhetschef ansvarar för kontrollplanen och rapporterar resultatet av genomförda kontroller till ledningsgruppen. Allvarlig misskötsel eller sårbarheter som upptäcks i samband med kontroller ska rapporteras omgående till ledningsgruppen. Övriga resultat av genomförda kontroller rapporteras kvartalsvis i samband med ledningens genomgång av säkerhets- och beredskapsarbetet inom Norrtälje kommun.

Säkerhetschefen ansvarar för beredning inför ledningens genomgång och föredrar säkerhets- och beredskapsfrågor för ledningsgruppen kvartalsvis. Fokus för ledningens genomgång ska ligga på hantering av prioriterad verksamhet samt den långsiktiga effekten av Norrtälje kommuns säkerhets- och beredskapsarbete.

De nyckeltal och/eller indikatorer som ska användas för uppföljning inom fokusområdet är:

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2020	Önskat läge 2030
Antal av kommunens medarbetare som utbildats i informationssäkerhet	Samtliga nyckel-personer	Samtliga med-arbetare

Styrdokument

Nedanstående är exempel på andra styrdokument som är relevanta för fokusområdet.

- Policy för systematiskt säkerhetsarbete
- Riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete
- Policy och riktlinje hot och våld
- Riskhanteringspolicy
- Säkerhetsskyddsanalys

Motståndskraft och krishanteringsförmåga

Kommunen ska hantera störningar och upprätthålla samhällsviktig verksamhet.

Strategisk inriktning i korthet

- Norrtälje kommunkoncerns verksamheter ska ha motståndskraft och krishanterings-förmåga att flexibelt, resursstarkt och uthålligt stå emot samhällsstörningar och upprätthålla samhällsviktiga verksamheter oavsett vilken störning de utsätts för i vardagen, under samhällskrisen eller under höjd beredskap och krig.
- Norrtälje kommunkoncerns arbete för krisberedskap och civilt försvar ska bedrivas inriktat, samordnat och systematiskt med en tydlig ansvarsfördelning mellan central- och lokal nivå för högsta effektivitet.
- Norrtälje kommunkoncern ska vid samhällsstörningar vidta effektiva åtgärder för att minimera dess konsekvenser, upprätthålla samhällsviktiga verksamheter samt snarast möjligt återupprätta normalläget.
- Norrtälje kommun ska ta ansvar för det geografiska områdesansvaret före, under och efter samhällsstörningar genom organisation av och värdskap för lokala inriktnings- och samordningsfunktioner.
- Norrtälje kommun ska vara en trygg, säker och störningsfri kommun – i både vardag och kris.

Bakgrund och nuläge

Det som hotar

Ett förändrat säkerhetspolitiskt omvärldsläge, en alltmer komplex och global marknad, samhällsutmanande kriminalitet, klimatförändringar med dramatiska konsekvenser och en accelererande teknisk utveckling utgör utmaningar i arbetet med kontinuitets-hantering och beredskap.

Samhällsutvecklingen globalt, nationellt, regionalt och lokalt påverkar och förändrar hot- och riskbilderna i samhället. Många samhällsstörningar har genom den tekniska utvecklingen blivit mer komplexa med mer omfattande och långtgående konsekvenser så att en händelse i en avlägsen del av världen kan påverka lokalsamhället i Norrtälje kommun.

Hoten utgörs både av störningar som inträffar relativt ofta med kända konsekvenser som trafikolyckor samt samhällsstörningar vars sannolikhet och konsekvenser är betydligt mer svårbedömda som cyberangrepp och andra IT-incidenter eller väpnat angrepp på Sverige eller land i vår närhet.

Det kan handla om plötsliga olyckor som bränder i byggnader, skogsbränder, trafik-olyckor eller olyckor med farligt gods. Andra samhällsstörningar kan bestå i avbrott och störningar i våra olika försörjningssystem för el, elektronisk kommunikation, vatten, livsmedel, avlopp, dagvatten, sopor och transporter. Det kan också handla om natur-händelser som skyfall, översvämningar, stormar, värmeböljor, torkor eller smittsamma sjukdomar. Andra samhällsstörningar utgöras av antagonistiska gärningar som påverkans-operationer, terrordåd eller väpnade angrepp mot Sverige.

Utöver kända hot och risker med påverkan på lokalsamhället i Norrtälje kommun till-kommer globala hot som ännu inte är kända lokalt men som ändå kan få stora konsekvenser lokalt. Ett exempel är askmolnet som bildades 2010 på grund av ett

vulkanutbrott på Island som förhindrade en betydande del av den globala flygfarten under en period.

Gemensamt för samhällsstörningarna i dagens samhälle är att de ofta uppstår hastigt, att det kan vara svårt att avgöra om de orsakats på grund av slump, olycksfall eller medvetna antagonistiska handlingar samt att de har direkta eller indirekta konsekvenser på det som ska skyddas.

Utifrån kommunkoncernens geografiska läge, storlek och förutsättningar kan Norrtälje kommun antas vara och/eller bli utsatt för såväl olika sorters antagonistiska hot och dåd som icke antagonistiska samhällsstörningar vilka kan ge allvarliga konsekvenser för både kommunkoncernen och regionen.

Oavsett hur samhällsstörningarna ter sig ska kommunkoncernen ha motståndskraft och krishanteringsförmåga att flexibelt, resursstarkt och uthålligt stå emot dem såväl i vardagen, under krisen som under höjd beredskap och krig[33].

Det som ska skyddas

Kommunkoncernens arbete med krisberedskap och civilt försvar ska bedrivas för att skydda och värna individens trygghet och säkerhet, samhällets grundläggande värden, kommunkoncernens funktionalitet samt miljö och egendom.

Individens trygghet och säkerhet utgör kärnan i kommunkoncernens arbete för motståndskraft och krishanteringsförmåga som direkt eller indirekt handlar om att skydda och värna de individer som bor och vistas i Norrtälje.

Samhällets grundläggande värden, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter, värnas av kommunkoncernen och utgör grunden för det förtroende som invånare, besökare och olika aktörer i kommunen ska kunna ha för kommunkoncernens verksamheter och myndighetsutövning.

Kommunkoncernens funktionalitet upprätthålls genom att kommunens egen verksamhet samt den som utförs av externa verksamheter på uppdrag av kommunen bedrivs utan driftstörningar, med så få olyckshändelser, skadegörelser och sabotage som möjligt.

De verksamheter som identifierats som samhällsviktiga verksamheter ska fungera och leverera sina tjänster och varor oavsett vilka samhällsstörningar de utsetts för. Med samhällsviktig verksamhet menas verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

Miljö och egendom avser fysisk miljö, biologisk mångfald, värdefulla natur- och kulturmiljöer, kulturarv samt fast och lös egendom. Kommunkoncernens arbete ska förebygga och begränsa skador på miljö och egendom.

Norrtälje kommunkoncerns arbete med krisberedskap och civilt försvar

För att effektivt använda de samlade resurserna till de framträdande behoven ska arbetet med krisberedskap och civilt försvar bedrivas inriktat, samordnat och systematiskt. Arbetet ska ha en tydlig ansvarsfördelning mellan central- och lokal nivå utifrån gällande nationell- och regional inriktning samt de grundläggande principerna om ansvar, närhet och likhet, vilka utgör grunden för ansvarsfördelningen i utveckling och förvaltning av krisberedskap och civilt försvar samt hantering av samhällsstörningar[34].

---

[33] MSB (2021) *Kraftsamling – för en stärkt civil beredskap, baserad på MBS:s nationella risk- och förmågebedömning 2021*:

[34] MSB (2018) Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar:

Principerna om ansvar, närhet och likhet

De nationellt vedertagna principerna om ansvar, närhet och likhet utgör grunden för den organisatoriska ansvarsfördelningen i vardagsverksamheten samt i utvecklingen- och förvaltningen av krisberedskapen och det civila försvaret. Principerna ska även gälla under och efter hanteringen av en samhällsstörning i fred eller under höjd beredskap[35].

Ansvarsprincipen – Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer också har motsvarande ansvar vid en störning i samhället. Regeringen har tydliggjort att ansvarsprincipen även innebär att alla aktörer som berörs av en störning, direkt eller indirekt, som kan bidra till att hantera konsekvenserna också har ett ansvar att agera även i osäkra lägen. Ansvarsprincipen innebär också att aktörerna ska stödja och samverka med varandra, detta brukar kallas den utökade ansvarsprincipen.

Närhetsprincipen – Närhetsprincipen innebär att samhällsstörningar ska hanteras där de inträffar och av de som är närmast berörda och ansvariga. Det ska dock inte hindra drabbad verksamhet från att samverka och söka hjälp för att hantera en samhällsstörning.

Likhetsprincipen – Under en samhällsstörning ska organisation och lokalisering så långt som det är möjligt fungera på samma sätt som vid normala förhållanden.

För att hantera samhällsstörningar trots eventuella gränsdragningsproblem ska kommunkoncernens verksamheter genomgående prioritera handling och samverkan före passivitet i hanteringen av samhällsstörningar.

Geografiskt områdesansvar

Utöver de grundläggande principerna ska Norrtälje kommun, enligt det geografiska områdesansvaret, verka för att olika aktörer samverkar för att nå samordning i planeringen av och arbete med krisberedskap och civilt försvar. Norrtälje kommun ska även verka för att de åtgärder som vidtas av olika aktörer och den information som delges allmänheten under sådana förhållanden samordnas[36].

Lokal inriktnings- och samordningsfunktion

Det geografiska områdesansvaret innebär också att kommunen, under en samhällsstörning, ska verka för att samordning sker av de åtgärder som vidtas av olika aktörer för att hantera samhällsstörningen. Detta görs genom en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF). I de fall kommundirektören bedömer att en samhällsstörning är av en sådan omfattning eller karaktär att ytterligare samordning mellan verksamheter krävs, skapas en ISF. ISF har till uppgift att på kommundirektörens uppdrag samordna de olika åtgärder som kommunkoncernen eller andra aktörer behöver vidta. ISF tar inte över ansvar eller beslutsmandat från förvaltningskontor, bolag eller andra aktörer utan har enbart i uppgift att underlätta samordning i hanteringen av aktuell samhällsstörning. ISF utformas utifrån aktuell situations uppfattade behov[37].

Systematik på central och lokal nivå

Norrtälje kommuns arbete med krisberedskap och civilt försvar ska bedrivas systematiskt och integrerat i kommunkoncernens ordinarie styr- och ledningsmodell. Arbetet ska bedrivas på såväl central som lokal nivå. Den centrala nivån utgörs av kommunstyrelsen och den lokala nivån utgörs av nämnder och bolagsstyrelser.

---

[35] MSB (2018) Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar:

[36] MSB (2019) *Det lokala geografiska områdesansvaret under en samhällsstörning*:

[37] MSB (2017) *Aktörsgemensamma former för inriktning och samordning vid samhällsstörningar*:

Den centrala nivån ska inrikta, samordna, stödja, följa upp och utveckla kommunkoncernens samlade arbete med krisberedskap och civilt försvar utifrån den samlade kunskapen om de mest framträdande behoven på övergripande nivå.

Den lokala nivån, nämnderna och bolagsstyrelserna, ska ta ett långtgående ansvar för arbetet med krisberedskap och civilt försvar inom de egna verksamhetsområdena. I sin verksamhetsplanering ska de formulera egna mål och aktiviteter för att öka motståndskraften och krishanteringsförmågan utifrån de kommunkoncerngemensamma målsättningarna i Trygghets- och säkerhetsstrategin, Mål och budget, de kommunkoncernövergripande riktlinjerna för säkerhet och beredskap samt sina verksamhetsspecifika planer för risk-hantering, kontinuitetshantering samt risk- och sårbarhetsanalys. Verksamheterna ska säkerställa att arbetet kan bedrivas på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med gällande lagstiftning och andra relevanta riktlinjer, handlingsprogram och anvisningar samt att det finns kompetenser och resurser tillgängliga i den utsträckning som krävs för att upprätthålla verksamheten tryggt, säkert och störningsfritt även vid påfrestningar.

Varje verksamhet ska vidta de åtgärder som krävs för att minimera att samhällsstörningar uppstår, att konsekvenserna av samhällsstörningar som uppstår blir som små som möjligt samt att vidtagna åtgärder och dess påverkan på händelseutvecklingen dokumenteras och följs upp för fortsatt förmågeutveckling.

Arbetet med krisberedskap och civilt försvar ska bedrivas med utgångspunkt i systematik, genomtänkta och relevanta metoder samt gemensamma mål. Arbetet ska dokumenteras, följas upp samt utvecklas löpande. Rutiner och planer ska vara kända och lättillgängliga i verksamheten. Utbildning och övning som kompetenshöjande insatser ska utgöra centrala delar av utvecklingsarbetet inom i kommunkoncernen.

Mål och aktiviteter ska på ett systematiskt och tydligt sätt leda till utveckling av verksamhetens kontinuitetssäkerhet i vardagen samt förmåga att hantera samhällsstörningar i fred eller under höjd beredskap.

Kommunkoncernens alla chefer ska ta ansvar för planering och genomförande av de åtgärder som krävs för att öka den egna verksamhetens kontinuitetssäkerhet utifrån principerna om ansvar, närhet och likhet samt samverka för att nå de gemensamma mål som anges för kommunkoncernen.

Alla medarbetare i kommunkoncernen ska bidra i kommunkoncernens arbete genom att uppmärksamma risker och brister i verksamheten och agera förebyggande för att minska dem. Inträffade tillbud, skador, hot och/eller andra störningar i eller mot verksamheten ska omgående rapporteras enligt angivna rutiner så att nödvändiga åtgärder kan vidtas för att reducera konsekvenserna så mycket som möjligt.

Regional inriktnings- och samordningsfunktion

För att underlätta samverkan i den komplexa stockholmsregionen före, under och efter samhällsstörningar ingår Norrtälje kommun i Samverkan Stockholmsregionen (SSR) i syfte att skapa trygghet, säkerhet och effektiv hantering av samhällsstörningar i regionen – i vardag, kris och höjd beredskap.

SSR är en överenskommelsebaserad nätverksorganisation som omfattar och gemensamt drivs av ett 40-tal samhällsaktörer i Stockholms län. Inom SSR har aktörerna gemensamt arbetat fram rutiner och arbetssätt för samordning och inriktning vid samhällsstörningar. Norrtälje kommun ska följa de rutiner och arbetssätt som är fastställda inom ramen för SSR

och aktivt delta och vara pådrivande i utvecklingen av arbetet. Kommunstyrelsen ansvarar för samordning av stadens engagemang inom SSR[38].

Resurssättning

Utifrån Ansvarsprincipen, Närhetsprincipen och Likhetsprincipen ska arbetet för motståndskraft och krishanteringsförmåga primärt resurssättas inom ramen för verksamheternas ram- eller verksamhetsbudget.

För delar av kommunens centrala arbete med krisberedskap och civilt försvar ges statlig ersättning som ska användas enligt regleringarna i de överenskommelser som träffas nationellt mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och regioner (SKR). Kommunkoncerngemensamma åtgärder kan efter erforderliga beslut eventuellt finansieras av centrala medel inom ramen för de statliga ersättningarna.

Önskat läge 2030

År 2030 ska invånare och besökare i Norrtälje kommun kunna fokusera på att förverkliga sina egna drömmar i en trygg, säker och störningsfri kommun.

Norrtälje kommunkoncerns motståndskraft och krishanteringsförmåga att flexibelt, resursstarkt och uthålligt stå emot samhällsstörningar och upprätthålla samhällsviktiga verksamheter ska vara dimensionerad och utformad enligt gällande inriktningar, förordningar, bestämmelser och överenskommelser samt samordnade med regionala och nationella strukturer.

När samhällsstörningar inträffar ska kommunkoncernen vidta effektiva, hållbara och korrekta åtgärder i tillräcklig utsträckning för att minimera dess konsekvenser, upprätthålla samhällsviktiga verksamheter samt åstadkomma snar återgång till normalitet inom kommunkoncernen såväl som lokalsamhället oavsett vilka störningar som inträffar i vardagen, vid kriser, under höjd beredskap eller i krig.

Kommunkoncernen såväl som övriga aktörer i lokalsamhället ska ha så god motståndskraft och krishanteringsförmåga att de samhällsviktiga verksamheterna kan upprätthållas helt avskärmat under sju dygn och därefter på en skälig nivå under allvarligt störda förhållanden under ytterligare tre månader.

Invånare, besökare och andra samhällsaktörer ska ha högt förtroende för Norrtälje kommunkoncern.

Prioriterade åtgärdsområden

Norrtälje kommunkoncerns arbete med beredskap och civilt försvar för motståndskraft och krishanteringsförmåga kommer under 2020-talet fortsatt att ske inom de nationella och regionala ramar som anges genom politiska inriktningar, lagar och förordningar, bestämmelser samt överenskommelser som avser verksamhetens kontinuitetssäkring och krishanteringsförmåga samt återuppbyggnaden av det civila försvaret.

För Norrtälje kommunkoncern handlar det om att förstärka hela verksamhetens förmåga att upprätthålla leveransen av tjänster och varor genom kontinuitetsplanering och kontinuitetshantering, att kontinuitetssäkra de samhällsviktiga verksamheterna och skapa förutsättningar

[38] MSB (2017) *Aktörsgemensamma former för inriktning och samordning vid samhällsstörningar*.

för inriktning och samordning av lokalsamhällets samlade åtgärder för att hantera samhällsstörningar över hela hotskalan, från olyckor och katastrofer i fredstid till eskalerande gråzonsproblematik, krigsfara och ytterst ett väpnat angrepp mot Sverige eller annat land i vår närhet.

Dimensionerande för Norrtälje kommunkoncerns förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet i synnerhet och all verksamhet i allmänhet är de nationella utgångspunkterna för planeringen av totalförsvaret. Dessa utgörs av FOI:s planeringsscenarion Typfall 4 och Typfall 5 vilka inbegriper krigshandlingar på svenskt territorium. Dessa föregås av typfall 1–3, vilka bland annat inkluderar begränsade väpnade angrepp med fjärrstridsmedel mot civil infrastruktur resulterande i allvarliga konsekvenser för civilbefolkningen[39] [40] [41].

Utifrån dessa bör de samhällsviktiga verksamheterna inom Norrtälje kommunkoncern ha förmåga att upprätthållas helt avskärmat under sju dygn och under minst tre månader ska de samhällsviktiga verksamheterna kunna hantera konsekvenserna av en säkerhetspolitisk kris i Europa och Sveriges närområde som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet. Under en del av de tre månaderna ska det planeras för att Sverige är i krig och att det pågår krigshandlingar på svenskt territorium med perioder av högintensiva strider och perioder med lägre stridsintensitet. Under de tre månaderna förutsätts vidare att det råder höjd beredskap och att logistikflödena med omvärlden har begräsningar men inte är helt avbrutna.

Under 2020-talet kommer de strukturella och juridiska skillnader som länge gjorts mellan områdena krisberedskap och civilt försvar att ersättas av ett samlat arbetsområde som dessutom kommer behöva integreras med den vardagliga verksamhetens mindre dramatiska men mer frekventa och diversifierade krav på leveranssäkerhet på en alltmer komplex och osäker marknad.

För att öka motståndskraften och krishanteringsförmågan ska Norrtälje kommunkoncern vidta omfattande åtgärder med fokus på att öka kontinuitetssäkerheten i den vardagliga koncernverksamheten, öka krishanteringsförmågan samt accelerera den lokala uppbyggnaden av det civila försvaret i förhållande till nationellt gällande dimensionerande scenarier.

Särskilt fokus ska under perioden ägnas åt nedan angivna åtgärdsområden utifrån laga krav, nationella- och regionala överenskommelser och inriktningar, kommunens risk- och sårbarhetsanalys samt Norrtälje kommuns politiska inriktning.

Förstärkning av lednings- och samverkansförmågan

Norrtälje kommunkoncerns förmåga att leda och samordna arbetet inför, under och efter samhällsstörningar med grund i ansvarsprincipen ska förstärkas på central- och lokal nivå inom koncernen för högsta effektivitet. Initialt genom utveckling av gemensamma planer, styrdokument, riktlinjer, rutiner och instruktioner därefter genom utbildning och övning för implementering och skapande av organisatorisk förmåga.

Dimensionerande för kommunkoncernens lednings- och samverkansförmåga ska vara krigets krav utifrån nationellt dimensionerande scenarier.

---

[39] FOI (2014) *Hotbildsunderlag i utvecklingen av civilt försvar*:

[40] FOI (2018) *Typfall 5: Utdragen och eskalerande gråzonsproblematik – Komplettering av hotbildsunderlag i utvecklingen av civilt försvar*:

[41] FOI (2019) *Scenarier för kommuner och kommunal räddningstjänst under höjd beredskap*:

Förstärkning av samhällsviktig verksamhet

De samhällsviktiga verksamheterna[42] behöver systematisera analysen av risker, sårbarheter och beroenden samt genomförandet av åtgärder för att kontinuitetssäkra den egna verksamheten.

Under 2020-talet ska särskilt fokus ägnas åt att implementera arbetet med risk- och sårbarhetsanalys (RSA) till en grundläggande del i koncernverksamhetens planering och kontinuitetshantering. Där ingår:

- Upprätta planer för kommunkoncernens krigsorganisation avseende verksamhetsområdena ledning och samordning, omsorgs- och utbildningsverksamhet, livsmedelsförsörjning, prioriterade delar av hälso- och sjukvården samt kommunalteknisk försörjning.
- Genomföra de åtgärder som krävs för att upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten helt avskärmat under sju dygn och därefter på en skälig nivå under ytterligare tre månader.
- Förbereda kommunkoncernens stöd till Försvarsmakten inför och vid höjd beredskap och krig.

Förstärkning av krishanteringsförmågan

Koncernverksamheternas förmåga att hantera olika typer av samhällsstörningar ska förstärkas genom åtgärder baserade på risk- och sårbarhetsanalyser, kontinuitetsplanering, kontinuitetshantering, utbildning och övning samt systematiskt lärande genom uppföljning och utvärdering.

Under 2020-talet ska särskilt fokus ägnas åt att utveckla kommunkoncerns förmåga att leda och samordna, sammanställa och rapportera lägesrapporter, bedriva kriskommunikation, kommunicera med stöd av teknik och metodik som tillämpas nationellt och regionalt, utveckla robusta trygghets- och informationspunkter för bruk i fred och under höjd beredskap samt utöva samverkan och ledning under störda förhållanden inklusive förmåga att dela information med robusthet och sekretess.

Förstärkning av försörjningsberedskapen

Koncernverksamheternas tillgång till sina kritiska beroenden ska bli mer robust. Utifrån helhetsperspektivet ska tillgången till de olika beroendena identifieras, prioriteras, säkras och fördelas så att verksamheterna kan upprätthålla sina leveranser av tjänster och varor. Bemanning av kommunkoncernens krigsorganisation ska planeras i syfte att förstärka verksamheternas tillgång till personal i vardag, kris och krig.

Förstärkning av informations- och cybersäkerhet samt säkerhetsskydd

Det systematiska arbetet med informations- och cybersäkerhet samt säkerhetsskydd utgör en särskilt viktig komponent i kommunkoncernens kontinuitetssäkring av verksamheterna samt koncernens uppbyggnad av det civila försvaret.

Under 2020-talet ska Norrtälje kommunkoncerns systematiska säkerhetsarbete utvecklas enligt vad som anges inom Fokusområde 5: Systematiskt säkerhetsarbete[43].

---

[42] MSB (2020) ” Med samhällsviktig verksamhet avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet”:

[43] Mer om systematiskt säkerhetsarbete i Norrtälje kommun: Norrtälje kommun (2020) *Antagande av policy och riktlinje för systematiskt säkerhetsarbete Dnr KS 2020-1899*:

Förstärkning av invånarnas beredskap och försvarsvilja

Norrtälje kommunkoncerns arbete för motståndskraft och krishanteringsförmåga handlar om att skydda och värna de individer som bor och vistas i Norrtälje. Samtidigt utgör individens egen beredskapsförmåga och vilja att hjälpa andra förutsättningar för att kunna skydda det som ska värnas; individens trygghet och säkerhet, samhällets grundläggande värden, kommunkoncernens funktionalitet samt miljö och egendom.

Under 2020-talet ska Norrtälje kommunkoncern öka invånarnas kunskap om det säkerhetspolitiska läget, totalförsvaret samt var och ens ansvar att värna civilbefolkningen, säkerställa samhällsviktiga funktioner och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. Kommunkoncernens ska också öka invånarnas kunskap och förmåga att hantera samhällsstörningar i fred och under höjd beredskap.

Förstärkning av förmågan att ge och ta emot stöd

Enligt Regeringens Proposition för Totalförsvaret 2021–2025 är ett av målen för det civila försvaret att det civila försvaret ska bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld[44]. För att kunna realisera kommunkoncernens stöd till Försvarsmakten inför och vid höjd beredskap ska planer för detta förberedas.

Hot och risker såväl som inträffade samhällsstörningar är ofta gränsöverskridande. Norrtälje kommun ingår i Samverkan Stockholmsregionen (SSR) för att skapa trygghet, säkerhet och effektiv hantering av samhällsstörningar i regionen – i vardag, kris och under höjd beredskap. Inom SSR utvecklas och etableras strukturer och rutiner för samordning och inriktning av hanteringen av samhällsstörningar. Norrtälje kommun ska under 2020-talet fortsatt aktivt delta och vara pådrivande i utvecklingen av gemensamma arbetssätt samt följa de rutiner och strukturer som fastställs inom SSR för synergier och effektivitet i hanteringen av samhällsstörningar lokalt och regionalt. I samverkansarbetet inom SSR ingår även att aktörerna ska kunna ge och ta emot stöd i form av resurser och kompetens.

Målkonflikter

Norrtälje kommunkoncerns motståndskraft och krishanteringsförmåga ställer krav på robusthet i organisationens uppbyggnad, tillgänglighet till kritiska beroenden samt effektivitet i genomförandet av verksamheten i vardag, kris och krig.

Uppbyggnaden av krishanteringsförmåga och motståndskraft kräver insatser av engagemang, tid och ekonomiska medel för att realiseras. Kostnader som i många fall är svåra att direkt relatera till verksamheternas olika leveranser av tjänster och produkter. Arbetet med krisberedskap och civilt försvar kan helt enkelt uppfattas som kostnadsdrivande utifrån ett ögonblicksperspektiv på kommunkoncernens uppdrag i en fungerande vardag. På längre sikt kan dock verksamheternas kontinuitetssäkring minska driftsstörningar och dess kostsamma konsekvenser för verksamheterna och de negativa effekter som drabbar det som ska skyddas enligt lag, förordning, föreskrifter och politiska löften.

Kontinuitetssäkringen av koncernens verksamhet kan stå i konflikt med andra utvecklingsområden rörande olika krav på arbetssätt, tekniska lösningar och rationaliseringar. Målkonflikter kan exempelvis identifieras i behov av robust drivmedelsförsörjning kontra arbetet för ett fossilfritt Sverige 2045, ökat behov av informationssäkerhet och säkerhetsskydd kontra digitalisering för kostnadsminskningar, behov av förstärkt säkerhetsskydd kontra strävan mot

[44] Regeringen (2020) *Totalförsvaret 2021–2025, Prop. 2020/21:30*

ökad öppenhet och tillgänglighet och ökat behov av tillgång till personal för bemanning av verksamhet under kris och krig kontra personalrationaliseringar i vardagen.

För att realisera Norrtälje kommunkoncerns motståndskraft och krishanteringsförmåga behöver en mängd prioriteringar och val göras under 2020-talet som både kan uppfattas som kost- och arbetsamma men nödvändiga för att bygga den motståndskraft och krishanterings-förmåga som behövs för att kunna stå emot störningar och upprätthålla samhällsviktig verksamhet.

Uppföljning

För att säkerställa att Norrtälje kommunkoncerns arbete med krisberedskap och civilt försvar ger den motståndskraft och krishanteringsförmåga som bedöms som nödvändig utifrån nationella, regionala och lokala analyser ska arbetet styras och följas upp inom ramen för kommunens ordinarie styrmodell.

Mål, aktiviteter och uppföljning ska på ett systematiskt och tydligt sätt leda till utveckling av verksamhetens kontinuitetssäkerhet i vardagen samt förmåga att hantera samhällsstörningar i fred eller under höjd beredskap.

Arbetet med krisberedskap och civilt försvar ska bedrivas med utgångspunkt i systematik, genomtänkta och relevanta metoder samt gemensamma mål. Arbetet ska dokumenteras, följas upp samt löpande utvecklas. Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till goda besluts-underlag genom rapportering av lägesbilder, incidenter och samhällsstörningar. Rutiner och planer ska vara kända och lättillgängliga i verksamheten. Utbildning och övning som kompetenshöjande insatser ska utgöra centrala delar av utvecklingsarbetet inom i kommunkoncernen.

De nyckeltal och/eller indikatorer som initialt ska användas för uppföljning inom fokus-området är:

Nyckeltal/Indikator	Nuläge 2019	Önskat läge 2030
Samverkan och ledning, samlingsindikator som avser kommunens förutsättningar att bedriva samverkan och ledning[45]	9/10	10/10
Geografiskt områdesansvar, samlingsindikator som avser kommunens arbete med att utöva geografiskt områdesansvar[46]	4/5	5/5
Antal verksamheter som kommunerna angivit att de involveras av kommunens risk- och sårbarhetsanalys[47]	10/16	16/16

Styrdokument

Nedanstående är exempel på andra styrdokument som är relevanta för fokusområdet.

- Plan för Norrtälje kommunkoncerns arbete med krisberedskap och civilt försvar 2021-2023 (Styrdokument hos länsstyrelsen)
- Riktlinje för hantering av samhällsstörningar i fred och under höjd beredskap 2021-2023 (Plan hos länsstyrelsen)
- Utbildnings- och övningsplan

[45] SKR (2021), *Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2020*, A9 (a) Krisberedskap.

[46] SKR (2021), *Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2020*, A9 (b) Krisberedskap.

[47] SKR (2021), *Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2020*, A10. Risk- och sårbarhetsanalyser.

- Reglemente för krisledningsnämnden
- Instruktion för kommundirektörens arbete med krisberedskap
- Risk och sårbarhetsanalys

Så här kan kommunens invånare öka sin motståndskraft och krisberedskap

- En grundläggande princip i vårt samhälle är att var och en har huvudansvaret för sitt liv och sin egendom. Det gäller vid olyckor i vardagen som drabbar enskilda individer och det gäller vid svåra samhällsstörningar som hotar miljö och egendom samt samhällets grundläggande värden; demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. När den enskilde invånaren inte klarar av att hantera en händelse ska det offentliga kunna ge stöd. Därför riktas samhällets resurser vid samhällsstörningar primärt till grupper som inte själva kan ta sitt ansvar.
- Kommunens invånare jämte alla aktörer och verksamheter i samhället bör skapa en egen krishanteringsförmåga att klara sig själv utan stöd från andra i en vecka eller längre. På så vis kan den enskilda hantera störningarna bättre samtidigt som samhällets resurser ska kunna fokuseras till de som mest behöver det då samhällets normala service och tjänster inte fungerar som vanligt.
- Genom att tänka igenom vilka samhällsstörningar som kan uppstå, hur dess konsekvenser kan påverka den egna situationen samt vidta åtgärder för att öka den egna hemberedskapen kan kommuninvånare förbereda sig mentalt och praktiskt.
- En konkret förberedelse är att utgå ifrån kroppens behov av information, vatten, mat, vila och värme och packa en så kallad krislåda åt sig själv, sin familj eller andra nära. En krislåda kan exempelvis innehålla batteridriven pannlampa och radio, power bank, dunkar fyllda med vatten, mat som går att lagra och är lätt att laga, camping kök, liggunderlag, sovsäck, stearinljus och andra väsentliga saker som kan lagras och som gör det lättare att hantera en samhällsstörning.
- De som vill och kan engagera sig i civilsamhällets olika organisationer och trossamfund gör viktiga insatser för vår gemensamma säkerhet och beredskap. Särskilt inom de frivilliga försvarsorganisationerna erbjuds både kurser och utbildningar för att kunna utföra uppdrag inom totalförsvaret vid samhällsstörningar och höjd beredskap.

Varje invånare behövs och insatserna gör skillnad!

Begreppslista

Begrepp	Beskrivning av hur begreppet används i detta dokument
Brott	Brott är en handling som är belagd med straff i svensk lag.
Brottsförebyggande arbete	Brottsförebyggande arbete, eller brottsprevention, syftar till att minska, begränsa eller eliminera brottslighet och dess skadeverkningar. Det brottsförebyggande arbetet delas vanligen in i två delar: social respektive situationell brottsprevention. Den första syftar till att på längre sikt påverka de förhållanden som påverkar brottsbenägenhet medan den senare riktar in sig på att försvåra tillfällena för kriminalitet i de situationer där brott kan uppstå, samt att motverka bortförklaringar (neutralisering) av den egna kriminella handlingen.
Otrygghet	Att vara otrygg innefattar oro för att utsättas för brott, oro för att närstående ska utsättas för brott, oro över brottsligheten i stort och en mer allmän känsla av otrygghet.
Situationell prevention	Att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås. Fordonshinder, kameror, ordningsvakter, belysningsåtgärder och siktförbättrande åtgärder är exempel på situationell prevention.
Social prevention	Att påverka människors benägenhet att begå brott genom att förstärka individens förmåga till självkontroll och genom att stärka de sociala banden till samhället. Tidigt föräldrastöd, deltagande i förskola, en välfungerande skolgång och riktade sociala insatser är exempel på social prevention.
Trygghet	Trygghet är individens upplevelse av sin egen säkerhet, som beror bland annat på, en känsla av kontroll, tillit till samhället och andra människor samt individens tro på sin egen förmåga att hantera eventuella konsekvenser av att utsättas för brott eller ordningsstörningar.
Trygghetsskapande arbete	Trygghet innebär att känna tillit till sina medmänniskor och att känna säkerhet. För att känna sig trygg krävs även en avsaknad av rädsla, oro och risk. Motsatsen till trygghet är otrygghet. Oro och rädsla för brott är en del av otrygghet och brotts-förebyggande arbete har därmed en trygghetsskapande inverkan. Riktade trygghetsskapande åtgärder kan genomföras vars syfte inte primärt är att för-hindra brott utan att öka tryggheten hos invånarna. Detta kan till exempel vara insatser som skapar en attraktiv och tillgänglig offentlig miljö för olika målgrupper, på torg eller i parker. Kommunens uppsökande verksamheter såsom fält-samordnare och ordningsvakterna skapar trygghet genom synlighet, kontakt-skapande dialog, information, råd och stöd.
Vardagsbrott	Vardagsbrott är brott som drabbar medborgaren i vardagen. Det kan handla om en stulen cykel, skadegörelse av bilen, rån av en mobiltelefon, misshandel i en park, stöld i en butik eller bostadsinbrott. Konsekvenserna för de drabbade skapar otrygghet och är ofta omfattande i form av ekonomiska förluster, praktiska problem och olika känslomässiga reaktioner. Ofta är gärningsman okänd, det finns inga vittnen och det innebär svårutredda brott för polisen.

Förlängd och justerad överenskommelse för kommunernas krisberedskap 2023

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) företräder staten avseende att teckna överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) om kommunernas arbete med krisberedskap. MSB och SKR avser att förlänga och justera rådande överenskommelse (SKR 18/03101, MSB 2018-09779) om uppgifter i lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap och tillhörande förordning (2006:637). Överenskommelsen mellan MSB och SKR förlängs och justeras att gälla till och med 31 december 2023.

Följande justeringar görs i överenskommelsen och är gällande från 1 januari 2023:

Avsnitt 4. Ersättning:

- Justeringar görs avseende ersättning, se bilaga 1.

Avsnitt 6.4 Principer för när ersättningen kan reduceras eller falla bort:

- Gällande principer för när ersättningen kan reduceras eller falla bort ersätts ”Om en kommun 12 månader efter mandatperiodens sista år har oförbrukade medel ska dessa återbetalas till MSB” med ”Om en kommun den 31 december 2024 har oförbrukade medel ska dessa återbetalas till MSB”.

MSB publicerar information på sin webbplats om befintligt stöd:
https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/samlat-stod-till-kommuner/

Stockholm den 17 januari 2023

Charlotte Petri Gornitzka

Generaldirektör MSB

Stockholm den 27 januari 2023

Palle Lundberg

Verkställande direktör SKR

Bilaga 1, 4. Ersättning

Ersättningarna nedan anges i prisläge 2022 (januari 2022).

De fördelningsprinciper som baseras på invånarantal ska utgå från invånarantalet den 1 november 2022. Ersättningen betalas ut av MSB senast den 30 juni respektive år. Kommunen behöver inte fakturera utan MSB går ut med information till respektive kommun inför utbetalningen.

a) Grundbelopp

Grundbelopp för att hålla en funktion med erforderlig kompetens för samordning av kommunens uppgifter i krisberedskapssystemet.

Stockholm	3 804 409 kr
Göteborg	2 173 948 kr
Malmö	1 630 461 kr
Övriga kommuner >80 000 invånare	608 705 kr
Resterande kommuner	345 658 kr

b) Verksamhetsersättning

För genomförande av uppgifterna planering, risk- och sårbarhetsanalys, geografiskt områdesansvar, utbildning och övning, samt rapportering utbetalas 18,75 kr per invånare. Hela denna ersättning får användas för lönekostnader.

c) Ersättning för utomhusvarning

Kommunen får en årlig ersättning som uppgår till 1 245 kr per ljudsändare i respektive kommun för att finansiera kostnader för drift och underhåll, samt för att genomföra kvartalsvisa tester av utrustningen.

d) Rakelsubvention

I syfte att stimulera kommunernas anslutning till det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel, och därmed öka förmågan till samverkan inom kommunen och mellan kommunen och andra aktörer vid en inträffad händelse, avsätts 27 mnkr per år för att subventionera kommunernas abonnemangspriser för Rakel under perioden enligt nedan:

- grundabonnemang i Rakel fastställs till 6 000 kr per år.
- telematikabonnemang för styrning av utomhusvarning (VMA) via Rakel fastställs till 625 kr per år.

Priset avser även kommunala bolag och kommunalförbund som bedriver verksamhet inom de kriterier som anges i förordning (2003:396) om elektronisk kommunikation.

e) Extra medel för 2023

Utöver fördelningsprinciperna ovan tillförs kommunerna ytterligare medel för år 2023. Dessa medel fördelas enligt följande:

- Samtliga kommuner får ett extra grundbelopp på 31 000 kr.
- Resterande medel fördelas med 0,70 kr per invånare.

Ersättningen får användas i enlighet med *Anvisningar för användning av statlig ersättning för kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar*.

Överenskommelse om kommunernas krisberedskap

2019-2022

Innehållsförteckning

1. Överenskommelse 3
2. Utgångspunkter 4
3. Villkor för användning av ersättningen 5
4. Ersättning 6
5. Uppgifter och stöd 7
5.1 Generellt stöd 7
5.2 Risk- och sårbarhetsanalys 8
5.3 Planering 9
5.4 Geografiskt områdesansvar 12
5.5 Utbildning och övning 13
5.6 Rapportering 14
6. Riktlinjer för redovisning och uppföljning 15
6.1 Redovisning 15
6.2 Uppföljning 15
6.3 Hantering av sparande från föregående år 15
6.4 Principer för när ersättningen kan reduceras eller falla bort 16

1. Överenskommelse

Denna överenskommelse mellan staten, företrädd av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) reglerar ersättning och uppgifter och därtill kopplat stöd för kommunernas arbete med krisberedskap under perioden 2019-2022.

Kommunerna, länsstyrelserna och MSB ska arbeta tillsammans för att öka samhällets krisberedskap på lokal nivå. En god utveckling av krisberedskapen ska bygga på ett nära samarbete mellan staten, SKL samt kommunerna.

Uppgifterna utgår från:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)
- förordning (2006:637) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH)
- kommunallag (2017:725)

Överenskommelsen utgår från 5 kap. LEH där det anges att kommunerna skall få ersättning av staten för kostnader för förberedande uppgifter som de utför enligt 2 kap. LEH. Den statliga ersättningen avser de specifika uppgifter som regleras i LEH och denna överenskommelse. Ersättningen ska utgöra ett komplement till kommunens egen finansiering av arbete med krisberedskap.

Överenskommelsen är en justering av det tidigare avtalet från 2013 mellan MSB och SKL, dnr MSB 2012-5541, SKL 12/6159. Denna justerade överenskommelse ersätter det tidigare avtalet från och med 1 januari 2019.

Denna överenskommelse gäller tillsvidare men kan justeras eller sägas upp, dock tidigast från och med 2023. Justering och uppsägning kan dock ske innan 2023 om det föranleds av ändring eller upphävande av LEH eller FEH. Vid uppsägning eller ändring av överenskommelsen ska detta ske i samordning med eventuella övergångsbestämmelser i lag och förordning. Avsikten är att en ny överenskommelse från och med 2023 ska reglera kommunernas arbete med både krisberedskap och civilt försvar.

Stockholm den 16 oktober 2018	Stockholm den 16 oktober 2018
MSB	SKL
Dan Eliasson	Vesna Jovic

2. Utgångspunkter

Extraordinär händelse
Kommunens åtaganden enligt LEH utgår från begreppet *extraordinär händelse i fredstid* som det är definierat i 1 kap. 4 §:

> ”Med extraordinär händelse avses i denna lag en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.”

Krisberedskap omfattar mer än LEH
Kommunens arbete med krisberedskap omfattar mer än arbetet med uppgifterna i LEH. För att fullgöra åtagandena enligt LEH och annan lagstiftning, till exempel socialtjänstlagen och lagen om skydd mot olyckor, förutsätts att kommunen kontinuerligt bedriver ett grundläggande arbete med krisberedskap. Det är upp till kommunen själv att finansiera de ytterligare förberedelser och åtgärder som kommunen bedömer nödvändiga. Ersättningen ska inte användas för till exempel brottsförebyggande arbete eller internt skydd.

Den förmåga som byggs upp för att hantera extraordinära händelser kan även vara användbar vid händelser som inte är att betrakta som extraordinära. Statens ersättning till kommunerna är beräknad utifrån att den ska finansiera verksamhet som är till nytta för mycket omfattande och svåra händelser som allvarligt kan påverka kommunens verksamhet.

Civilt försvar
Den fredstida krisberedskapen utgör även grunden för det civila försvaret, det vill säga beredskapen för höjd beredskap och krig. Arbetet med civilt försvar regleras i *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar* som avser perioden 2018-2020. Avsikten är att en ny överenskommelse från och med 2023 ska reglera kommunernas arbete med både krisberedskap och civilt försvar. Det innebär att *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar* kan komma att förlängas eller revideras för perioden 2021-2022. Kommunen kan samordna arbetet med krisberedskap och civilt försvar, när det bedöms lämpligt.

Samhällsviktig verksamhet
Begreppet *viktiga samhällsfunktioner* har i denna överenskommelse ersatts med *samhällsviktig verksamhet* vars innebörd definieras i MSBFS 2015:5 eller annan författning som trätt i dess ställe.

3. Villkor för användning av ersättningen

Följande villkor gäller för den ersättning som kommunen får för genomförandet av uppgifterna i LEH och denna överenskommelse:

- Finansierade aktiviteter och åtgärder ska kunna härledas till uppgifterna i 2 kap. i LEH som består av risk- och sårbarhetsanalys, planering, geografiskt områdesansvar, utbildning och övning, samt rapportering.
- Finansierade åtgärder ska avse förberedande och förebyggande arbete. Åtgärder för att hantera en inträffad händelse ska inte finansieras med ersättningen.
- De vidtagna åtgärderna ska öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet, samt stärka förmågan att hantera extraordinära händelser.
- Huvuddelen[1] av ersättningen kan användas för personalkostnader. Det gäller både grundbeloppet och verksamhetsersättningen. Personalkostnader kan fokuseras till en eller ett fåtal medarbetare (till exempel beredskapssamordnare), men de kan även fördelas till flera medarbetare i olika förvaltningar som arbetar med uppgifterna i överenskommelsen.
- Den statliga ersättningen ska endast användas för att finansiera arbete med krisberedskap. Om den statliga ersättningen används för att betala delar av lönen för en medarbetare som även arbetar med andra frågor, till exempel brottsförebyggande och internt skydd, är det viktigt att ersättningen endast används för att bekosta den del av tjänsten som avser krisberedskap.
- Ersättningen ska inte användas för större investeringar. Ett exempel på större investeringar är kommunala ledningsplatser. För ledningsplatser finns särskild medfinansiering att söka.
- Ersättningen ska inte användas för finansiering av Rakelabonnemang, då det genom överenskommelsen finns en subvention av abonnemangspriset.
- MSB och SKL ska i samverkan utforma mer detaljerade anvisningar om hur ersättningen får användas.

[1] Undantaget är den del av VMA-ersättningen som ska användas för att betala telematikabonnemang.

4. Ersättning

Ersättningen räknas upp årligen med konsumentprisindex (KPI). Ersättningarna nedan anges i prisläge 2018 (januari 2018).

De fördelningsprinciper som baseras på invånarantal ska utgå från invånarantalet den 1 november året före utbetalningsåret. Ersättningen betalas ut av MSB senast den 30 juni respektive år efter fakturering från kommunen.

a) Grundbelopp
Grundbelopp för att hålla en funktion med erforderlig kompetens för samordning av kommunens uppgifter i krisberedskapssystemet.

Stockholm	3 500 000 kr
Göteborg	2 000 000 kr
Malmö	1 500 000 kr
Övriga kommuner >80 000 innevånare	560 000 kr
Resterande kommuner	318 000 kr

b) Verksamhetsersättning
För genomförande av uppgifterna planering, risk- och sårbarhetsanalys, geografiskt områdesansvar, utbildning och övning, samt rapportering utbetalas 17,25 kr per invånare. Hela denna ersättning får användas för lönekostnader.

c) Ersättning för utomhusvarning
Kommunen får en årlig ersättning som uppgår till 1 145 kr per ljudsändare i respektive kommun för att finansiera kostnader för drift och underhåll, samt för att genomföra kvartalsvisa tester av utrustningen.

d) Rakelsubvention
I syfte att stimulera kommunernas anslutning till det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel, och därmed öka förmågan till samverkan inom kommunen och mellan kommunen och andra aktörer vid en inträffad händelse, avsätts 27 mnkr per år för att subventionera kommunernas abonnemangspriser för Rakel under perioden enligt nedan:

- grundabonnemang i Rakel fastställs till 6 000 kr per år.
- telematikabonnemang för styrning av utomhusvarning (VMA) via Rakel fastställs till 625 kr per år.

Priset avser även kommunala bolag och kommunalförbund som bedriver verksamhet inom de kriterier som anges i förordning (2003:396) om elektronisk kommunikation.

5. Uppgifter och stöd

Här preciseras kommunernas uppgifter samt statens stöd till kommunerna. Uppgifterna som beskrivs i 2. kap i LEH delas in i följande verksamheter:

- risk- och sårbarhetsanalys
- planering
- geografiskt områdesansvar
- utbildning och övning
- rapportering

5.1 Generellt stöd

Det ligger i såväl kommunernas som statens intresse att den kommunala krisberedskapen utvecklas på ett bra sätt. En viktig förutsättning är att staten ger stöd till kommunernas arbete med krisberedskap. Utgångspunkten för stödet är att det ska ges av den nivå och aktör som är bäst lämpad för uppgiften och som kan göra det på det mest kostnadseffektiva sättet.

Nedan anges det generella stödet från MSB och länsstyrelserna till kommunerna.

MSB ska

- leda ett nationellt forum i syfte att utveckla den kommunala beredskapen. I detta forum kommer fokus vara att diskutera vilka åtgärder som bör vidtas för att utveckla kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar.
- verka för samordning av stödet från centrala myndigheter och länsstyrelser, bland annat avseende metodutveckling.
- beakta det kommunala perspektivet vid initiering av forskning och studier inom krisberedskap.
- verka för att goda exempel i arbetet med krisberedskap sprids till kommunerna, till exempel från utvecklingsprojekt som finansierats av MSB.
- etablera en löpande analysprocess för den information som staten hämtar in från kommunerna avseende krisberedskap, som även inkluderar återkoppling av relevant information till kommunerna. MSB ska även utreda en självskattningsmodell för kommunernas krisberedskap.
- i samarbete med SKL och berörda myndigheter ta fram en handbok i kommunal krisberedskap som spänner över hela kommunens verksamhet.
- samla egna och andra myndigheters och aktörers stöd på en webbplats.
- utöva sitt särskilda ansvar för att stödja utvecklingen av den kommunala räddningstjänstens krisberedskap.

Länsstyrelsen
I förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap framgår att länsstyrelsen ska vara sammanhållande för krisberedskapen inom sitt geografiska område, samt före, under och efter en kris verka för samordning och gemensam inriktning av de åtgärder som behöver vidtas. De ska särskilt stödja de aktörer som är ansvariga för krisberedskapen i länet när det gäller planering, risk- och sårbarhetsanalys, utbildning och övning, samt följa upp kommunernas tillämpning av LEH.

Länsstyrelserna bör samordna sin metodutveckling avseende stöd till kommunal krisberedskap, till exempel av metoder för skydd av samhällsviktig verksamhet och samverkan och ledning.

5.2 Risk- och sårbarhetsanalys

Lagtext

- Kommunen ska analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys (2 kap. 1 § LEH).

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska bedriva ett arbete med risk- och sårbarhetsanalys som avser det geografiska områdesansvaret, kommunens organisation, samt berörda kommunala bolag och kommunalförbund.
- Kommunen ska använda underlaget från risk- och sårbarhetsanalysen i planering och genomförande av åtgärder för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet, samt stärka förmågan att hantera extraordinära händelser.
- Kommunen ska efter en inträffad kris utvärdera kommunens hantering, både med avseende på kommunens verksamhetsansvar och det geografiska områdesansvaret. Underlaget ska användas i arbetet med risk- och sårbarhetsanalys.

Förtydligande

- Kommunens arbete med risk- och sårbarhetsanalys kan, om kommunen finner det lämpligt, samordnas och integreras med det riskanalysarbete som sker i enlighet med annan lagstiftning, till exempel säkerhetsskyddslagen och lagen om skydd mot olyckor.

Statliga myndigheters stöd

MSB ska

- ta fram en samlad verktygslåda med stöd för arbetet med risk- och sårbarhetsanalys.
- med utgångspunkt i nationella riskanalyser utveckla stödmaterial så att information om de risker som MSB har analyserat kan användas i kommunernas arbete med risk- och sårbarhetsanalys.
- ta fram vägledning för utvärdering av kommunens hantering av inträffade händelser.

Länsstyrelsen bör

- stödja kommunerna i arbetet med risk- och sårbarhetsanalys. Det inbegriper såväl hur analyserna genomförs som hur resultatet tas om hand i planering av åtgärder för att uppnå bästa effekt.
- samråda med kommunerna om vad som ska betraktas som regionala respektive lokala risker. Länsstyrelsen bör vid behov involvera kommunerna i processen med att analysera och åtgärda de regionala riskerna.

5.3 Planering

Lagtext

- Kommunen ska, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen, för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur de ska hantera extraordinära händelser (2 kap. 1 § LEH).
- Fullmäktige ska anta reglementen om nämndernas verksamhet och arbetsformer (6 kap. 44 § kommunallag).
- Kommunstyrelsen ska i en instruktion fastställa hur kommundirektören ska leda förvaltningen under kommunstyrelsen. Instruktionen ska också fastställa kommundirektörens övriga uppgifter (7 kap. 2 § kommunallag).

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska ta fram ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap. Styrdokumentet ska ange kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap under mandatperioden och innehålla:
    - övergripande styrning av arbetet med krisberedskap i kommunala förvaltningar, bolag och kommunalförbund.
    - kommunens övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys.
    - kommunens ambitioner i arbetet med sitt geografiska områdesansvar.
    - vilken planering avseende krisberedskap inom olika områden som kommunen ska ta fram eller uppdatera under mandatperioden.

- Kommunen ska ta fram ett reglemente för krisledningsnämnden.
- Kommunstyrelsen bör i instruktionen för kommundirektören ange vilka uppgifter som kommundirektören ska ha avseende krisberedskap.
- Kommunen ska ta fram en plan för hantering av extraordinära händelser. Planen ska innehålla:
    - hur kommunen ska organisera sig under extraordinära händelser.
    - hur kommunens organisation för krisledning ska bedriva samverkan och ledning i syfte att uppnå inriktning och samordning.
    - vilka lokaler med nödvändig teknisk utrustning för samverkan och ledning som disponeras vid extraordinära händelser.

- Kommunen ska ta fram en utbildnings- och övningsplan.

Förtydliganden

- Styrdokumentet:
    - ska beslutas av kommunfullmäktige.
    - kan samordnas med kommunens närliggande styrdokument för till exempel skydd mot olyckor, internt skydd, brottsförebyggande, samt informations- och cybersäkerhet.
    - får utformas och benämnas av kommunen så att det passar in i kommunens struktur för styrdokument.

- Reglementet för krisledningsnämnden ska beslutas av kommunfullmäktige.
- Planen för hantering av extraordinära händelser ska beslutas av lägst kommundirektören.
- Utbildnings- och övningsplanen ska beslutas av lägst kommundirektören.
- Styrdokumentet, reglementet för krisledningsnämnden, planen för hantering av extraordinära händelser, samt utbildnings- och övningsplanen ska vara beslutade senast 31 december under den nya mandatperiodens första år.
- Kommunstyrelsen bör i instruktionen för kommundirektören ta ställning till vilken roll som kommundirektören ska ha avseende kommunens arbete med krisberedskap. Rollen kan både avse det förberedande arbetet och kommunens organisation för krisledning. Kommundirektören behöver inte nödvändigtvis ha en specifik roll i krisberedskapen.

- Exempel på planering som kommunen bör ta fram eller uppdatera under mandatperioden kan gälla:
    - planering för personella och materiella resurser som kommunen behöver för att hantera extraordinära händelser (till exempel resursinventering, identifiering av möjliga förstärkningsresurser, samt planering för att ta emot förstärkningsresurser).
    - planering för specifika funktioner (till exempel krisstöd).
    - planering för specifika händelser (till exempel värmebölja, skogsbrand eller oljeutsläpp).
    - kontinuitetsplaner för kommunens samhällsviktiga verksamheter.

Statliga myndigheters stöd

MSB ska

- i samarbete med SKL ta fram metodstöd om:
    - styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap.
    - utbildnings- och övningsplan.

- ta fram metodstöd om:
    - behovsanalys för förstärkningsresurser.
    - mottagande av förstärkningsresurser.

- uppdatera och utveckla stödet för kontinuitetshantering.

Länsstyrelsen bör

- stödja kommunerna med planeringen för att kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet vid allvarliga störningar (identifiering, analys och skydd).
- stödja kommunerna i att ta fram en flerårig utbildnings- och övningsplan.
- tillsammans med kommunerna se över behovet av frivilligresurser inom länet.

5.4 Geografiskt områdesansvar

Lagtext

- Kommuner ska inom sitt geografiska område i fråga om extraordinära händelser i fredstid verka för att (2 kap. 7 § LEH):
  1. olika aktörer inom kommunens geografiska område samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet,
  2. de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas och
  3. information till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska ge aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område möjlighet att samverka i syfte att uppnå samordning av förberedelser inför extraordinära händelser.
- Kommunen ska under en extraordinär händelse kunna stå värd för en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) på lokal nivå, i syfte att verka för samordning av olika aktörers åtgärder.
- Kommunen ska ta initiativ till att en samlad lägesbild tas fram i samband med en extraordinär händelse.
- Kommunen ska verka för att information till allmänheten vid en extraordinär händelse samordnas.
- Kommunens förberedelser inför extraordinära händelser ska ske i samverkan med närliggande kommuner och relevanta aktörer utanför det egna geografiska området. En förutsättning för att samverkan ska ske är att de externa aktörerna vill och kan samverka med kommunen.
- Berörda kommuner ska säkerställa att Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) kan sändas via anläggningar för utomhusvarning genom att ljudsändare underhålls.

Förtydliganden

- En inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) består av företrädare för offentliga och privata aktörer samt frivilliga resurser som möts för att åstadkomma gemensam inriktning och samordning vid samhällsstörningar. Kommunen ansvarar för att erbjuda en mötesplats och att driva arbetet kopplat till ISF framåt. Här ingår till exempel att sammankalla, leda och dokumentera möten, samt följa upp överenskomna åtgärder.
- Kommunen kan samverka med andra kommuner om att stå värd för en inriktnings- och samordningsfunktion.

Statliga myndigheters stöd

MSB ska

- ta fram en samverkansmatris som beskriver vilka förutsättningar de viktigaste aktörerna inom krisberedskapen har för att samverka med kommuner i det förberedande och hanterande arbetet.
- ta fram en vägledning för inriktnings- och samordningsfunktion på lokal nivå.
- ta fram en praktisk vägledning för kommunens information till allmänheten vid extraordinär händelse.
- ta fram en vägledning för att skapa samlad lägesbild.

Länsstyrelsen bör

- stödja kommunerna i utvecklingen av det geografiska områdesansvaret på lokal nivå. Länsstyrelsen bör även bidra till en tydligare ansvarsfördelning och tolkning av de geografiska områdesansvaren på lokal och regional nivå.
- stödja kommunerna i implementering av *Gemensamma grunder för samverkan och ledning*.

5.5 Utbildning och övning

Lagtext

- Kommunen ska ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid (2 kap. 8 § LEH).

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska ha en regelbundet utbildad och övad krisorganisation. Även kommunens beredskapsfunktioner inom till exempel kommunalteknisk försörjning och krisstöd ska vara utbildade och övade.
- Kommunen ska genomföra och utvärdera minst två övningar under en mandatperiod. Kommunens krisledningsnämnd och tjänstemannaledning ska övas minst en gång per mandatperiod.
- Kommunen ska, i den utsträckning tillfälle ges, delta i planering, genomförande och utvärdering av samverkansövningar på regional eller nationell nivå som avser fredstida kriser.

Förtydliganden

- Övningsverksamheten ska beakta de brister som identifierats i arbetet med risk- och sårbarhetsanalys.
- Varje övning ska utvärderas avseende såväl styrkor som svagheter när det gäller kommunens egen krisberedskap och förmåga att samverka med andra aktörer.

Statliga myndigheters stöd

MSB ska

- stödja andra centrala myndigheters framtagning av sektorsvisa övningar för regional och lokal nivå enligt konceptet *Öva enkelt*.
- i samråd med kommunala företrädare och länsstyrelser se över sitt utbildningsutbud gentemot kommunal krisberedskap. Utbildningsutbudet ska presenteras på ett samlat sätt.
- stödja kommunernas egen utbildningsverksamhet genom att ta fram utbildningsmaterial inom prioriterade områden.

Länsstyrelsen bör

- stödja kommunernas utbildnings- och övningsverksamhet, exempelvis genom att bedriva nätverk för utbildnings- och övningsansvariga.
- ta fram länets fleråriga övningsplan i samråd med länets kommuner.
- samla nya krisledningsnämnder och kommunstyrelser för att informera om deras ansvar vid extraordinära händelser, respektive vid höjd beredskap.

5.6 Rapportering

Lagtext

- Kommunen ska hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om vilka åtgärder som vidtagits enligt detta kapitel och hur åtgärderna påverkat krisberedskapsläget (2 kap. 9 § LEH).
- Kommunen ska vid en extraordinär händelse i fredstid ge den myndighet som regeringen bestämmer lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder (2 kap. 9 § LEH).

Kommunens uppgifter

- Kommunen ska ha förmågan att ta emot och dela information med berörda krisberedskapsaktörer med stöd av den teknik och metodik som tillämpas nationellt och regionalt för samverkan och ledning vid samhällsstörningar (till exempel WIS och Rakel).
- Kommunen ska ha förmåga att ge länsstyrelsen en samlad rapport om läget i kommunen vid en extraordinär händelse.

Statliga myndigheters stöd

Länsstyrelsen bör

- ta fram metodstöd för kommunernas rapportering till länsstyrelsen.

6. Riktlinjer för redovisning och uppföljning

6.1 Redovisning

Ersättningen under perioden delas upp och utbetalas årsvis till kommunen. Ersättningen ska användas till uppgifterna i LEH och denna överenskommelse.

Kommunen ska årligen redovisa för länsstyrelsen hur ersättningen har använts under föregående år. Redovisningen omfattar både ekonomisk och verksamhetsrelaterad dokumentation av genomförda aktiviteter. I kommunens redovisning matchas intäkten under perioden med kostnader som uppstått som en följd av överenskommelsen.

MSB och SKL ska i samverkan utforma mer detaljerade anvisningar om hur ersättningen får användas och hur redovisningen ska ske.

6.2 Uppföljning

MSB
Enligt FEH har MSB ansvar för att bestämma och betala ut ersättning till kommunerna inom ramen för vad regeringen årligen beslutar, samt på förslag från länsstyrelsen besluta att ersättningen ska reduceras eller falla bort.

MSB ska verka för att länsstyrelsernas uppföljning gentemot kommunerna samordnas. MSB kommer i samarbete med länsstyrelserna och SKL ta fram en metod för uppföljning av överenskommelsen. Vidare kommer MSB att följa upp länsstyrelsernas stöd och uppföljning gentemot kommunerna.

Länsstyrelsen
Länsstyrelsen ska följa upp tillämpningen av LEH och denna överenskommelse. Länsstyrelsen kan enligt FEH föreslå för MSB att en del av ersättningen ska reduceras eller falla bort för en kommun som inte fullgjort sina uppgifter.

6.3 Hantering av sparande från föregående år

Hela ersättningen ska användas till uppgifterna i LEH och denna överenskommelse. Att spara en del av ersättningen till kommande år i syfte att genomföra åtgärder inom ramen för denna överenskommelse är möjligt, så länge det finns en plan för hur de medel som sparas ska användas. Om hela ersättningen inte har använts under året ska kommunen i den årliga uppföljningen motivera varför, samt redogöra för hur kommunen planerar att använda oförbrukade medel kommande år.

6.4 Principer för när ersättningen kan reduceras eller falla bort

Länsstyrelsen ska uppmärksamma kommunen på de brister som identifierats i uppföljningsarbetet. Kommunen ska med stöd av länsstyrelsen upprätta en åtgärdsplan för hur bristerna ska hanteras.

Länsstyrelsen kan i enlighet med FEH föreslå för MSB att en del av ersättningen ska reduceras eller falla bort. MSB fattar beslut om reducerad ersättning utifrån länsstyrelsens rapportering. Hur mycket som ska reduceras eller falla bort avgörs från fall till fall. Reduktionen av kommunens ersättning ska stå i proportion till hur stor del av arbetet som utförts.

Följande principer ligger till grund för beslutet om att en del av ersättningen ska reduceras eller falla bort:

- om en kommun inte fullgör sina uppgifter kan en del av ersättningen reduceras eller falla bort,
- om ersättningen finansierar annan verksamhet än den som är beskriven som ersättningsgill i LEH eller denna överenskommelse kan en del av ersättningen reduceras samt
- om kommunens
    - sammanlagda sparande av ersättningen överstiger 10 procent av den årliga ersättningen
    - och utgör mer än 200 000 kr
    - och kommunen inte har en plan för hur sparandet ska användas under kommande år, så kan delar av ersättningen reduceras.

MSB:s beslut om reducerad ersättning kan överklagas i enlighet med 8 kap. 1 § LEH. Formerna för överklagande samt fastställande och beräkning av överklagandetid hänvisas till förvaltningslagen (2017:900).

Om en kommun 12 månader efter mandatperiodens sista år har oförbrukade medel ska dessa återbetalas till MSB.

Diarienr
MSB 2022-15507
SKR 2022/00754

Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar

2018-2020 med revideringar till och med 2023

Innehållsförteckning

1. Överenskommelse 3
1.1 Målbild 5
1.2 Ersättning 6
1.3 Myndigheternas stöd till kommunerna 7
1.4 Kristidsverksamhet 7
2. Prioriterade uppgifter 8
2.1 Kompetenshöjning gällande totalförsvar 8
2.2 Grundläggande förberedelser i frågor av betydelse för totalförsvaret och Sveriges säkerhet 8
2.3 Krigsorganisation och dess bemanning 9
3. Övriga uppgifter 11
3.1 Ledningsansvar 11
3.2 Geografiskt områdesansvar 12
3.3 Rapportering 12

Bilaga 1 – Ersättning 14

Bilaga 2 - Uppföljning 15

Diarienr
MSB 2022-15507
SKR 2022/00754

1. Överenskommelse

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) överenskommer om åtagande i avsnitt 1-3, inklusive bilagorna, vilka reglerar ersättning och preciserar uppgifter och därtill kopplat stöd för kommunernas arbete med civilt försvar under perioden 2018-2020 med revideringar till och med 2023. Åtgärderna ska påbörjas och i vissa fall genomföras under perioden till och med 31 december 2023.

Kommunerna, länsstyrelserna[1] och MSB ska arbeta tillsammans för att öka samhällets robusthet och beredskap på lokal nivå. Även andra statliga myndigheter som Säkerhetspolisen och Försvarsmakten bidrar i arbetet. En god beredskapsutveckling ska bygga på ett nära samarbete mellan staten, SKR samt kommunerna.

Uppgifterna utgår från:

- lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).
- förordningen (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH).

Grunden för arbetet med civilt försvar i kommunerna är arbetet med krisberedskap. *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar* är ett komplement till *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap*. Även om *Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar* är ett komplement till *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap* hanteras överenskommelserna fristående när det gäller ersättningar. Åtagande som inte uppfyllts i en av överenskommelserna ska inte påverka ersättningen i den andra överenskommelsen.

Överenskommelsen utesluter inte arbete med andra åtgärder avseende förberedelser för och verksamhet under höjd beredskap (civilt försvar) enligt LEH. Denna överenskommelse reglerar de förberedelser som kommunen ska vidta inför höjd beredskap. Överenskommelsen reglerar inte förhållanden mellan stat och kommun vid höjd beredskap. Detta förhållande regleras enligt lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap med tillhörande förordning.

Denna överenskommelse gäller från 1 januari 2023 och tillsvidare men kan justeras eller sägas upp, dock tidigast från och med 2024.

[1] MSB tecknar särskild överenskommelse med länsstyrelserna som reglerar ersättning för stöd till kommunerna enligt bland annat denna överenskommelse.

Justering och uppsägning kan också ske om det föranleds av ändring eller upphävande av LEH eller FEH. Vid uppsägning eller ändring av överenskommelsen ska detta ske i samordning med eventuella övergångsbestämmelser i lag och förordning.

Stockholm den 17 januari 2023

Charlotte Petri Gornitzka
Generaldirektör MSB

Stockholm den 27 januari 2023

Palle Lundberg
Verkställande direktör SKR

1.1 Målbild

Inriktningen i propositionen 2020/21:30 Totalförsvaret 2021-2025 innebär bland annat att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Det kan inte heller uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige. Sverige blir oundvikligen påverkat om en säkerhetspolitisk kris eller väpnad konflikt uppstår i Sveriges närområde. Rysslands förnyade aggression mot Ukraina har påverkat Sverige i stor omfattning. Utöver Sveriges omfattande materiella stöd till Ukraina har den säkerhetspolitiska situationen även fått konsekvensen att Sverige ansökt om medlemskap i Nato.

Utgångspunkten för planeringen av totalförsvaret är fortsatt att under minst tre månader kunna hantera en säkerhetspolitisk kris i Europa och i Sveriges närområde som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet samt krig under del av denna tid.

Målet för det civila försvaret ska från och med 2021 vara att ha förmåga att:

- värna civilbefolkningen,
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna,
- upprätthålla en nödvändig försörjning,
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld,
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan,
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, och
- med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Civilt försvar är den civila verksamhet som myndigheter, kommuner, regioner, näringsliv, det civila samhället samt enskilda med flera vidtar för att förbereda Sverige för krig. Det civila försvaret ska även bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fredstid såsom pandemier och cyberattacker, liksom effekter av klimatförändringar såsom skogsbränder och översvämningar. I fredstid utgörs verksamheten av beredskapsplanering och förmågehöjande åtgärder. Under höjd beredskap och krig utgörs verksamheten av nödvändiga åtgärder för att upprätthålla målet för civilt försvar.

Alla kommuner ska fortsätta arbetet med de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap (beredskapsförberedelser) så att de på sikt kan fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret under höjd beredskap.

Prioriterade uppgifter för kommunerna under perioden[2] är:

- Kompetenshöjning gällande totalförsvar
- Grundläggande förberedelser i frågor av betydelse för totalförsvaret och Sveriges säkerhet
- Krigsorganisation och dess bemanning

Arbetet med de prioriterade uppgifterna kompetenshöjning gällande totalförsvar och grundläggande förberedelser i frågor av betydelse för totalförsvaret och Sveriges säkerhet ska vara genomförda senast 2023-12-31. Arbetet med framtagande av krigsorganisation och dess bemanning ska vara påbörjat men behöver inte vara avslutat till 2023-12-31.

Statens förväntningar på kommunens arbete ska stå i paritet med den ersättning som kommunen erhåller.

1.2 Ersättning

De ekonomiska medlen fördelas på ett sådant sätt att alla kommuner kan fortsätta arbetet med beredskapsförberedelser. En del av de ekonomiska medlen styrs till kommuner som ligger i eller i anslutning till militärstrategiskt viktiga områden.

Kommunerna är placerade i två kategorier:

Kategori 1: Kommuner som ligger i eller i anslutning till militärstrategiskt viktiga geografiska områden i händelse av en säkerhetspolitisk kris eller krig

Kategori 2: Övriga kommuner

Kommuner i kategori 1, som erhåller en högre ersättning, ska hålla ett högre tempo i arbetet med beredskapsförberedelser utifrån de prioriterade uppgifterna. Kommunerna i kategori 1 bör också under perioden kunna inleda arbete med övriga uppgifter – d.v.s. ledningsansvar, geografiskt områdesansvar och rapportering.

Kommuner i kategori 1 ska delta i länsstyrelsens analysarbete avseende stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap samt bör delta i arbetsgrupper anordnade av MSB och Försvarsmakten.

Den del av ersättningen som baseras på invånarantal ska för respektive år utgå från invånarantalet i respektive kommun den 31 december 2017. Ersättningen betalas ut senast den 30 juni respektive år. Principer för beräkning av

[2] 2018-2020 med revideringar till och med 2023

ersättning finns i bilaga 1. Bilaga 1 omfattas av försvarssekretess (15 kap. 2§ offentlighets- och sekretesslagen 2009:400).

Utöver den fördelning som gäller i bilagan för befintlig ersättning om 100 mnkr tillförs kommunerna för 2023 ytterligare 60 mnkr. Fördelningsprinciper för de ytterligare 60 mnkr som baseras på invånarantal ska utgå från invånarantalet 1 november 2022.

Ersättningen beräknas enligt följande:

- Samtliga kommuner får ett grundbelopp om 124 000 kronor.
- Ersättning 2,29 kr per invånare.

1.3 Myndigheternas stöd till kommunerna

Enligt denna överenskommelse ska MSB och andra myndigheter stödja kommunernas arbete med civilt försvar. Stödet ska kopplas direkt till de åtgärder som beskrivs i överenskommelsen. Kommunerna ska involveras och bidra i arbetet med att ta fram stöd. Beredskapsförberedelserna i kommunerna bör sedan genomföras i takt med att stöd i form av bl.a. vägledningar och utbildningar finns på plats.

MSB publicerar information på sin webbplats[3] om befintligt stöd.

MSB kommer att verka för att de statliga myndigheternas aktiviteter gentemot kommunerna avseende civilt försvar samordnas och, där det är relevant, är i linje med förutsättningarna i denna överenskommelse.

1.4 Kristidsverksamhet

Uppgifter enligt 3 kap. 3 § LEH avseende kristidsverksamhet finns inte med i denna överenskommelse för perioden[4]. Kristidsverksamheten kommer att lyftas in i arbetet med civilt försvar när förutsättningarna för detta finns på plats.

[3] https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/samlat-stod-till-kommuner/
[4] 2018-2020 med revideringar till och med 2023

2. Prioriterade uppgifter

Nedan följer en beskrivning av de för perioden[5] prioriterade uppgifterna som kommunerna särskilt ska arbeta med avseende civilt försvar.

2.1 Kompetenshöjning gällande totalförsvar

Förtroendevalda och tjänstemän i kommunerna behöver ha grundläggande kunskaper om de författningar och arbetssätt som gäller vid höjd beredskap, krigsfara och krig. Det är angeläget att kunskapen om totalförsvaret ökar.

Kommunens uppgift:

- Nyckelpersoner[6] i kommunens organisation ska genom utbildning ha givits kunskaper om höjd beredskap och totalförsvar.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör genomföra regionala utbildningar och konferenser för att höja kompetensen gällande totalförsvar.
- MSB tillhandahåller generella utbildningar om totalförsvaret. Utbildningarna publiceras på www.msb.se

2.2 Grundläggande förberedelser i frågor av betydelse för totalförsvaret och Sveriges säkerhet

Arbetet med beredskapsförberedelser inom det civila försvaret skapar behov av ett utökat och stärkt arbete med säkerhetsskydd i kommunerna. Regeringen skriver i propositionen 2020/21:30 Totalförsvarsvaret 2021-2025 följande:

”Säkerhetsskyddet är av grundläggande betydelse för vår förmåga att hantera antagonistiska hot och för att minska sårbarheter på alla nivåer i samhället. Regeringen instämmer med Säkerhetspolisen som i sin redovisning av underlag för den fortsatta inriktningen av det civila försvaret påpekat att ett väl fungerande säkerhetsskyddsarbete är grunden för hela totalförsvaret.”

[5] 2018-2020 med revideringar till och med 2023
[6] Med nyckelpersoner avses minst kommunstyrelsen och kommunledningen.

Uppgifter enligt lag:

Kommunen ska vidta nödvändiga förberedelser för att i arbetet med beredskapsförberedelser, enligt 3 kap. 1-5§ LEH på ett säkert sätt kunna hantera frågor som är av vikt för Sveriges säkerhet.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen ska ha de förutsättningarna som behövs och som följer av säkerhetsskyddslagen för att kunna arbeta med uppgifterna enligt 3 kap. i LEH.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja kommunens arbete med säkerhetsskydd.
- Försvarshögskolan genomför med stöd av Säkerhetspolisen utbildningar avseende säkerhetsskydd.
- Försvarshögskolan tillhandahåller en grundläggande interaktiv utbildning i säkerhetsskydd.
- MSB tillhandahåller en grundläggande interaktiv utbildning i hantering av säkerhetsskyddsklassificerade handlingar.
- MSB tillhandahåller kunskapsstöd om:
    - Riskreducerande åtgärder för lokal avsedd för delgivning av hemliga uppgifter.
    - Hantering av hemliga uppgifter i en fristående dator.

2.3 Krigsorganisation och dess bemanning

Uppgifter enligt lag:

Kommuner ska vid höjd beredskap, enligt 7 § lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap, vidta de särskilda åtgärder i fråga om planering och inriktning av verksamheten, tjänstgöring och ledighet för personal samt användning av tillgängliga resurser som är nödvändiga för att de under de rådande förhållandena ska kunna fullgöra sina uppgifter inom totalförsvaret.

Vid högsta beredskap ska kommuner övergå till krigsorganisation enligt 12 § förordningen (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap.

Kommunerna ska, enligt 4 § FEH, ha de planer som behövs för verksamheten under höjd beredskap. Dessa ska innehålla uppgifter om den verksamhet som är avsedd att bedrivas under höjd beredskap. Av planerna ska också framgå krigsorganisationen, den personal som ska tjänstgöra i denna och vad som i

övrigt behövs för att kommunen ska kunna höja sin beredskap och bedriva verksamheten under höjd beredskap. Planeringen ska, enligt 5 § FEH, avse såväl beredskapshöjningar efter hand som omedelbart intagande av högsta beredskap.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen ska under 2023 fortsätta arbetet med sin krigsorganisation och dess bemanning.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör genomföra utbildning i metod kring beredskapsplanläggning och krigsorganisation samt stödja kommunen i planeringen.
- MSB tillhandahåller en vägledning för krigsorganisation och krigsplacering i kommun, inklusive planeringsförutsättningar för den planering för det civila försvaret som kommunerna ska genomföra enligt överenskommelsen.

Förtydligande:

Uppgiften ”Krigsorganisation och krigsplacering” har ersatts med ”krigsorganisation och dess bemanning”. Bakgrunden är att många kommuner som arbetat med krigsorganisation har konstaterat att arbetet med krigsplacering är administrativt resurskrävande och ofta kräver en arbetsinsats som inte motsvaras av den statliga ersättningens storlek. Vidare ger krigsplacering baserad på allmän tjänsteplikt inte någon rättslig verkan mot den enskilde, utan detta ska ses som en planeringsåtgärd. SKR och MSB har också noterat att ett stort fokus lagts på uppgiften krigsplacering, och att fokus i detta skede bör läggas på arbetet med planering av krigsorganisationen. I uppgiften kvarstår alltjämt att påbörja planeringen av krigsorganisationens bemanning och det är viktigt att säkerställa tillgången till nyckelpersonal, men det är upp till kommunen att bedöma om man i detta skede vill krigsplacera sin personal.

3. Övriga uppgifter

3.1 Ledningsansvar

Uppgiften gäller för kommuner i kategori 1. För övriga kommuner är uppgiften frivillig.

Uppgifter enligt lag:

Vid höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen enligt, 3 kap. 2 § LEH, för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen ska bedriva.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen bör under perioden[7] ha utbildat och övat kommunstyrelsen i uppgiften att under höjd beredskap ansvara för kommunens ledning.
- Kommunen bör inom ramen för den statliga ersättningen medverka i utbildningar och övningar som anordnas av länsstyrelsen och delta i övning anordnad av annan statlig myndighet.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja kommunen bl.a. med övningar och utbildningar för ledning av verksamhet under höjd beredskap.
- Länsstyrelsen ges möjlighet att söka medel från anslag 2:4 Krisberedskap för kommunens förberedelser och deltagande i större övningar där extra ersättning till kommunen är motiverad.
- MSB tillhandahåller *Övningsstöd för kommunstyrelser: höjd beredskap*.

Förtydligande:

Rådgivning och vägledning angående ledningsplatser samt ekonomiskt bidrag för tekniska åtgärder för ledningsplats ingår inte i överenskommelsen, utan hanteras vid behov i en egen process hos MSB.

[7] 2018-2020 med revideringar till och med 2023

3.2 Geografiskt områdesansvar

Uppgiften gäller för kommuner i kategori 1. För övriga kommuner är uppgiften frivillig.

Många kommuner har ett samverkansorgan för krisberedskap, som används för den förberedande delen av det geografiska områdesansvaret avseende fredstida kriser.

Formerna för hur det geografiska områdesansvaret ska tillämpas vid höjd beredskap kommer att utvecklas under de kommande åren.

Uppgifter enligt lag:

Kommuners geografiska områdesansvar, som regleras i 3 kap. 4 § LEH, innebär att kommunstyrelsen under höjd beredskap ska verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverkan kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen bör informera berörda lokala aktörer om arbetet med beredskapsförberedelser och möjligheter till samverkan på lokal nivå.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen bör stödja kommunen i utvecklingen av geografiskt områdesansvar under höjd beredskap.

3.3 Rapportering

Uppgiften gäller för kommuner i kategori 1. För övriga kommuner är uppgiften frivillig.

Uppgifter enligt lag:

Kommuner ska under höjd beredskap, enligt 3 kap, 5 § LEH hålla den myndighet som regeringen bestämmer (länsstyrelsen) informerad om beredskapsläget och de övriga förhållanden som har betydelse för det civila försvaret i kommunen.

Kommunens uppgifter:

- Kommunen bör fortsätta medverka vid införandet av signalskyddssystemet Signe. Systemet kräver administrativa och tekniska åtgärder. Signe omfattar även en årlig förvaltningsavgift.
- Kommunen bör i samverkan med länsstyrelsen fortsätta implementera rutiner för rapportering och för lägesbilder.

Statliga myndigheters stöd:

- Länsstyrelsen tillhandahåller teknisk utrustning och implementeringsstöd för Signe.
- MSB lämnar rådgivning i signalskyddsfrågor. För system Signe ger länsstyrelsen vägledning.
- MSB tillhandahåller webbutbildningen Signalskydd – en introduktion.

Förtydligande:

Kommunen bör medverka vid införandet av Signe, under förutsättning att kommunens kostnader för införande och vidmakthållande ryms inom den statliga ersättningen. Ersättningen får användas för att bekosta den årliga förvaltningsavgiften.

Signalskyddssystemet Signe kan användas i planering och förberedelser, under extraordinära händelser i fredstid samt under höjd beredskap. För att kunna införa och vidmakthålla systemet krävs en egen signalskyddsorganisation eller deltagande i länsstyrelsens signalskyddsorganisation samt godkända lokaler.

Bilaga 1 – Ersättning

Bilaga 1 omfattas av försvarssekretess (15 kap. 2§ offentlighets- och sekretesslagen 2009:400).

Bilagan har inte reviderats. Versionen för perioden 2018-2020 gäller även för 2023.

Utöver den fördelning som gäller i bilagan för befintlig ersättning om 100 mnkr tillförs kommunerna för 2023 ytterligare 60 mnkr. Fördelningsprinciper för de ytterligare 60 mnkr som baseras på invånarantal ska utgå från invånarantalet 1 november 2022.

Ersättningen beräknas enligt följande:

- Samtliga kommuner får ett grundbelopp om 124 000 kronor.
- Ersättning 2,29 kr per invånare.

Bilaga 2 - Uppföljning

Uppföljningen ska ske gentemot de uppgifter som kommunerna har enligt LEH och särskilt de prioriterade uppgifter som anges i denna överenskommelse. För kommuner i kategori 1 ska även genomförandet av övriga uppgifter i denna överenskommelse följas upp.

Uppföljning av kommunens arbete med civilt försvar bör samordnas med uppföljning av *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap*.

Hela ersättningen ska användas till uppgifterna i denna överenskommelse. Ersättningen ska främst användas under 2023, men det är möjligt att spara en större del av ersättningen till kommande år i syfte att genomföra denna överenskommelses uppgifter. Kommunen ska då ha en plan för hur ersättningen ska användas kommande år. I enlighet med de principer som gäller för när ersättningen kan reduceras eller falla bort, kan MSB besluta om en lägre ersättning för en kommun som inte har en plan för hur oförbrukade medel ska användas.

Sparad ersättning från perioden 2018-2023 och som inte har förbrukats vid utgången av 2023 får sparas och användas till och med utgången av 2024. Om ersättning från perioden finns kvar vid utgången av 2024 ska den återbetalas till MSB.

MSB tillhandahåller:

- Direkt avsett för kommunerna: Anvisningar för användning av statlig ersättning för kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar
- För kännedom till kommunerna: Vägledning för länsstyrelsens arbete med att följa upp och stödja kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar
- För kännedom till kommunerna: Gemensamma bedömningskriterier för länsstyrelsernas arbete med att följa upp och stödja kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar

Principer för när ersättningen kan reduceras eller falla bort

Länsstyrelsen ska uppmärksamma kommunen på de brister som identifierats i uppföljningsarbetet. Kommunen ska med stöd av länsstyrelsen upprätta en åtgärdsplan för hur bristerna ska hanteras.

Länsstyrelsen kan i enlighet med FEH föreslå för MSB att en del av ersättningen ska reduceras eller falla bort. MSB fattar beslut om reducerad ersättning utifrån länsstyrelsens rapportering. Hur mycket som ska reduceras eller falla bort avgörs från fall till fall. Reduktion av den ersättning som

kommunen får för utförandet av uppgifter enligt LEH ska ske i proportion till hur stor del av arbetet som utförts.

Följande principer ligger till grund för beslutet om att en del av ersättningen för uppgifterna ska reduceras eller falla bort:

- om en kommun inte påbörjat arbetet med de prioriterade uppgifterna i denna överenskommelse
- om ersättningen finansierar annan verksamhet än den som är beskriven som ersättningsgill i lagen eller denna överenskommelse
- om en kommun 12 månader efter periodens slut[8] har oförbrukade medel ska dessa återbetalas

MSB:s beslut om reducerad ersättning kan överklagas i enlighet med 8 kap. 1 § LEH. För formerna för överklagande samt fastställande och beräkning av överklagandetid hänvisas till förvaltningslagen (2017:900).

[8] 2018-2023